

PARTIDUL NATIONAL LIBERAL –1-

1931- 1932

PARTIDUL NATIONAL LIBERAL –1-.....	1
1.) Constant Georgescu : Vintilă Brătianu parlamentar, evocare , 18 ian'31.....	7
2.) IG Duca , președinte PNL, 30/ 31 dec.'30.....	7
3.) Jean .Th.Florescu (PNL-1, gruparea "Omul liber", deputat Ilfov) , 19 ian.'31.....	8
▫ Parlamentar.....	8
▫ Auto- prezentare.....	8
▫ "Omul Liber".....	9
▫ "Omul Liber" și Regele Carol II.....	9
4).Congres general extraordinar PNL,IG Duca -președinte, 22 febr.'31.....	9
IG Duca / 22febr.'31.....	9
▫ Vintilă Brătianu.....	9
▫ Crez politic.....	10
▫ Asumarea guvernării	10
▫ I.Răsturnarea guvernului PNȚ.....	10
▫ Asumarea guvernării PNL.....	10
▫ Minorități.....	10
▫ Politica externă.....	11
5.) "Cazul Argetoianu " -excluderea din PNL-1 - dec.' 30.....	11
▫ Retro: Argetoianu în PNL.....	11
6. Mircea Djuvara (PNL-1, deputat) , Declarație la Legea împotriva cametei ,.....	12
▫ Nonintervenționism.....	12
-----	12
Guvern Iorga - Argetoianu .Legislatura I ,Sesiunea extraordinară, iun-iul'31.....	12
-----	12
7.) Situații în PNL.....	12
8.) Cartel electoral Guvern - PNL.....	13
9.) Ședința Comitetului Executiv al PNL, 14 iun.1931.....	13
Declarația lui IG Duca.....	13
▫ Cartelul cu guvernul.....	13
▫ Apărarea regimului constituțional și viața de partide	14
▫ PNL- opoziție constructivă.....	14
▫ Consens liberal.....	15
10.) Omagierea lui Iorga.60 de ani. Cameră și Senat, 18 iunie 1931.....	15
11.) Sfatul parlamentar liberal. 24 iun.'31.....	15
12.) Alex.Topliceanu , "Retragerea unui șef " [Maniu] , iunie 1931.....	15
13.) IG Duca , Declarație la mesaj, Cameră, 25 iun.'31.....	16
▫ Regele.....	16
▫ Guvern Iorga.....	16
▫ Legiferarea.....	16
▫ Minoritățile.....	17
▫ Acord cu politica externă ▫ Acord cu grija față de armată.....	17
▫ Avertisment !.....	17
14.) " Liberalii își iau libertatea de acțiune." , 28 iun.'31.....	17
15.) Octavian Goga (P.P.-Averescu) , discurs la Mesaj, 25 iunie 1931.....	18
▫ PNL.....	18
16.) Gh.Brătianu, declarația la mesaj, 25 iunie 1931.....	19
▫ Contestarea reciprocă a PNL.....	19
17.) IG Duca * , replică la discursurile lui Cuza și Goga , 30 iun.'31.....	19
▫ Restaurație.....	19
▫ PNL	19
▫ Cartelul PNL-guv.Iorga.....	20
▫ Sistemul de partide.....	20
18.) Octavian Goga (PP) , replică la replica lui I.G.Duca , 30 iun.'31.....	21
▫ Regența	21
▫ Restaurația.....	21
19.) IG Duca , replica a II -a la replica lui Goga , 30 iunie '31.....	22

20.) Gh.Brătianu , intervenție pe marginea polemicii Duca - Goga, 30 iun.'31.....	22
▣ Restaurația.....	22
21.) dr.N.Lupu (PT) , discurs la mesaj , 30 iun.'31.....	23
▣ Argetoianu - Lupu.....	23
▣ Argetoianu - Duca - Iorga - Lupu.....	23
▣ Parlamentul iorghist.....	23
▣ PNL.....	24
▣ Partidele.....	24
22..) Emil Ottulescu (Liga "Vlad Țepeș " , raportor la Răspuns la mesaj),.....	24
▣ Eșecul Titulescu.....	24
▣ MSRegele.....	25
▣ Cartelul electoral cu PNL.....	25
23.) Senator Traian Alexandrescu (? raportor la Mesaj) , 21 iul.'31.....	25
▣ PNL -IGDuca.....	25
▣ Statul național unitar - minorități.....	25
▣ Partidele.....	25
24.) Lege pentru încurajarea întreprinderilor producătoare de țigări , 13 iul.'31.....	26
M.Manoilescu : Expunere de motive.....	26
▣ Legislație.....	26
▣ Politica economică a guvernului.....	27
▣ Doctrină economică.....	27
▣ Capital străin-capital românesc.....	28
-----	28
Guvern Iorga-Argetoianu .Legislatura I.Sesiunea ordinară. 15 nov.'31- apr.'32.....	28
-----	28
25.) Victor Iamandi (PNL) , discurs la mesaj, 25 nov.'31.....	28
▣ Iorga : ideea de partid.....	28
▣ Argetoianu- ideea de partid.....	29
▣ Guvernul de "tehnicieni".....	29
▣ Experiența guvernelor de "tehnicieni ".....	30
▣ Guvernarea Iorga-Argetoianu.....	30
▣ Mesianismul lui Iorga.....	30
▣ Improvizația cinică a lui Argetoianu.....	31
▣ Conversiunea.....	32
▣ ACCuza , "cuzismul" ,.....	32
▣ Marile reforme : împrumutarea, votul universal.....	33
▣ România contemporană.....	34
▣ Influența doctrinei socialiste.....	34
▣ Intervenționismul.....	35
▣ Partid conservator, conservatorism.....	35
▣ PNL: Stînga democratică burgheză.....	35
▣ PNL : Proprietatea- funcțiune socială; solidarismul social.....	36
▣ "Profețiile " lui Iorga.....	36
▣ <Trecut dezastruos > ?!.....	37
▣ <Pericol de revoluție > !?.....	37
▣ Viabilitatea partidelor.....	37
▣ Regimul hibrid Iorga-Argetoianu.....	38
▣ Revenirea la regimul constituțional.....	38
26.) C.Xeni (PNL-1) , discurs la mesaj, 1 dec.'31.....	39
27.) G.Ispir (PNL-4, "independent") , discurs la mesaj, 30 nov.'31.....	39
28.) dr.N.Lupu (PT), discurs la mesaj, 3 dec.'31.....	39
▣ Conversiunea.....	39
▣ Majoritățile parlamentului iorghist.....	40
29.) ACCuza (LANC) , discurs la mesaj, 3 dec.'31.....	40
▣ PNL -1.....	40
▣ PNL: terorizarea Coroanei.....	41
▣ Partidele.....	41
▣ Partidele și consiliile de administrație.....	41
30.) IGDuca (PNL) , Replică - protest , 3 dec.1931.....	42
▣ Incident parlamentar.....	42
▣ Cartelul electoral Guvern – PNL.....	43

▣ PNL- opoziție	43
▣ Guvernul Iorga	44
▣ Politica financiară : Argetoianu.....	44
▣ Politica agrară – Ionescu-Sisești.....	44
▣ Politica bancară- Argetoianu.....	44
▣ Politica școlară –Iorga.....	44
▣ Politica externă – Dim.Ghika.....	45
▣ Guvernul Iorga.....	45
▣ Opoziția PNL.....	45
▣ Partidele în sistem.....	45
▣ Guvern de tehnicieni.....	46
▣ Regim constituțional.....	46
31.) Costin Sturdza (Liga “Vlad Țepeș”) , discurs la mesaj, 3 dec.'31.....	46
▣ PNL – Duca.....	46
▣ Moravuri politice.....	47
32.) C.Ifrim (raportor) , Iorga (prim ministru) , discursuri -concluzii la mesaj , 3 dec.'31.....	47
33.) I.Pillat (Senator, PNL-1) , intervenție , 5 dec.'31.....	47
34.) O.Goga (PP) intervenție , 10 dec.'31.....	47
35.) C.I.C.Brătianu , Declarație : pro-conversiune , 11, 12 dec.'31.....	48
36.) Vasile P.Sassu (senator PNL) , declarație pro-conversiune , 11 dec.'31.....	48
37.) Dr.V.Demetrescu-Brăila (PNL-1) , interpelare // politica externă // , 12 dec.'31.....	48
38.) N.Iorga , răspuns la interpelarea lui Demetrescu -Brăila, 12 dec.'31.....	48
▣ Alarmism inutil ! (Vezi la fișier Politică externă).....	48
39.) IGDuca, Circulară PNL, 15 ian.'32.....	49
40.) Ionel Brătianu în memorialistica străină , 21 ian.'32, retro '.....	49
41.) Gh.Tătărescu (PNL) , Declarație la conversiune , 25 febr.'32.....	49
42.) Voicu Nițescu , Ion Mihalache , Eduard Mirto (PNȚ)"Cazul Romulus Boilă " ,.....	49
▣ PNL (I.G.Duca).....	50
43.) G.Ștefănescu-Goiceanu (PT-Lupu) , la conversiune , 5 , 6 martie '32.....	50
▣ Pozițiile partidelor față de conversiune.....	50
▣ Sistemul de partid.....	51
▣ Politica antiagrară, antițărănească a PNL.....	51
44.) Banchetul revistei liberale "Democrația" .Declarațiile lui IGDuca , 14 apr.'32.....	52
▣ Doctrina național-țărănistă.....	52
▣ Doctrina liberală.....	53
▣ Misiunea specialiștilor.....	53
▣ Cultura , intelectualitatea.....	54
45.) " Liberalii au început campania de răsturnare" , 18 apr.'32.....	54
46. Duca / 18 apr.'32.....	54
▣ Politica financiară a guvernului.....	54
▣ Politica economică a guvernului.....	55
▣ Conversiunea.....	55
▣ Curente subversive.....	55
▣ Pretendenții la guvernare	55
▣ Dreptatea și legitimitatea PNL.....	55
▣ Situația economică	57
▣ Experții străini.....	57
▣ PNL revendică guvernarea.....	57
▣ Regim constituțional.....	58
▣ Minoritățile naționale.....	58
47.) Întrunire liberală, Brăila, IGDuca , Gh.Tătărescu , 15 mai'32.....	58
Tătărescu / mai'32.....	59
▣ Regele.....	59
▣ Guvernul Iorga.....	60
▣ Rotativa.....	60
▣ PNL: guvernul !.....	60
Duca / 15 mai'32.....	61
▣ Guvernul.....	61
48.)Congresul liberal din Ardeal, Cluj, Declarații IGDuca și Gh.Tătărescu, 22mai'32.....	61
Gh.Tătărescu	62
▣ PNL în Ardeal.....	62

▣ Guvernul Iorga.....	62
▣ Descoperirea Coroanei.....	63
▣ Monarhia constituțională.....	63
▣ Curentele anarhice, extremiste.....	63
▣ "Autonomie" și "separatism" ardelenesc.....	64
IGDuca / 22 apr.'32.....	64
▣ Ardealul, ardelenii	64
▣ Mișcările centrifugale	65
▣ Minorități etnice.....	65
49.) Alex.Topliceanu "Partidul Național Liberal" , iun.'32.....	65
▣ Burghezia - PNL.....	65
▣ PNL: Liberalism - Intervenționism.....	66
▣ Capitalul străin.....	66
▣ Politica economică liberală.....	67
-----	67
Căderea guvernului Iorga.....	67
Eșecul lui Titulescu	67
Guvern de alegeri Vaida	67
-----	67
50.) Demisia guvernului Iorga.....	67
51.) PNL : reacții la formarea guvernului Vaida , 7- iun.'32.....	68
▣ " Dimineața" , (8, 9 iun.'32).....	68
▣ " Viitorul" (8 iun.'32).....	69
52.) PNL: deschiderea campaniei electorale , 13 iun.'32.....	69
53.) PNL: Circulare (IGDuca) către organizațiile liberale , 10, 20 iun.'32.....	71
54.) PNL: întruniri preelectorale , în diferite sectoare , București, iul.'32.....	71
55.) Congresul Partidului Liberal Democrat , 20 iun.'32.....	72
I.Th Florescu.....	72
▣ Liberalii.....	72
▣ Democrație reală.....	72
▣ Guvernul de "alegeri" Vaida.....	73
56.) Gh.Brătianu despre PNL-1	73
57.) Opinii ale liderilor PNȚ despre PNL.....	74
▣ Congresul regional PNȚ (Vechiul Regat) , 1 aprilie 1932.....	74
▣ O punere la punct în chestiunea deficitelor bugetare.....	74
▣ Declarațiile lui Iuliu Maniu .Gara Cluj, din tren . 7iun.'32.....	74
Maniu / 7 iun.'32.....	74
▣ Regionalism provincial.....	74
▣ Întrunirea PNȚ, Culoarea de "Verde" , duminică, 12 iun.'32.....	74
Madgearu / iun.'32.....	75
▣ PNL.....	75
▣ Manifestul electoral PNȚ, 26 iun.'32.....	75
▣ Întrunirea PNȚ(Dobrescu,Popovici , Mihalache,Madgearu,Maniu) , 27iun.'32.....	76
Mihalache / 27 iun.'32.....	76
▣ PNȚ - PNL.....	76
▣ Întrunire electorală PNȚ pe Capitală ,Eforie , 11 iulie '32.....	76
▣ Întrunirile PNȚ din județul Argeș, Pitești, 10 iul.'32.....	77
▣ "Partidul Național-Țărănesc, față de celelalte patide.....	77
▣ Pacostea guvernărilor liberale și averescane.....	77
▣ Relele făcute de partidul liberal.....	77
58. Rezultatul alegerilor din aug.'32.....	78
Validarea deputaților , pe provincii și județe.....	79
59.) Ședința Sfatului parlamentar liberal, 31 iul.'32.....	94
60 .a) C.Dumitriu (PNL- 1) , Declarație , 2 aug.'32.....	95
60 .b) N.Constantinescu -Bordeni (PNL-2) , Declarația la validări , 2 aug.'32.....	96
61.) Gh.Tătărescu , replică la discursul lui Vaida , 2 aug.'32.....	96
62.) Al.Vaida Voevod, discurs în Senat, 4 aug.'32.....	98
-----	99
Guvern Al.Vaida Voevod.Legislatura II .Sesiune extraordinară, 10 aug.-oct '32.....	99
-----	99
63. a) Victor Antonescu (PNL-1) , Întrebare : Împrumut la banca elvețiană ? , 16	

aug.'32.....	99
63.b) C.I.C.Brătianu , discurs la mesaj, 17 aug.'32.....	99
▣ PNȚ (p. 239).....	100
▣ Conversiune ? Asanare ?.....	100
▣ Criza economică.....	100
▣ Viziunea PNL, a lui Vintilă Brătianu.....	100
▣ Bugetele României (p. 239).....	101
▣ Expertii străini. (p. 241).....	102
▣ Capitalul străin .Concesionările . (p. 241-242).....	102
▣ Politica PNȚ.....	102
▣ Politica financiară a PNȚ (p. 243-244).....	106
▣ Incapacitatea guvernului Vaida.....	108
▣ Stat agrarian ? (p. 245).....	108
▣ Industria "parazitară " ? (p. 246).....	109
▣ Industria de război. (p. 247).....	111
▣ Înzestrarea armatei. (p. 248).....	111
▣ Protecționism - "Porți deschise" (p. 248-249).....	112
▣ Asanarea morală (p. 249 - 250).....	113
Vaida / 17 aug.'32.....	115
▣ Cazul Sever Bocu (p. 251).....	115
▣ Cazul Boilă (p. 251- 252).....	116
▣ Ciorovăială liberal-țărănistă.....	117
Brătianu / 17 aug.'32.....	118
▣ Legea controlului averilor. (p. 254-255).....	118
65.) Gh.Brătianu (PNL-2) , Declarație , 18 aug.'32.....	119
66.) N.Robu (LANC) , discurs la mesaj, 19 aug.'32.....	119
67.) Demostene Botez (PNȚ) , discurs la mesaj, 19 aug.'32.....	119
▣ Neîncrederea în viața politică.....	119
▣ Neîncrederea în partide.....	119
▣ Intoleranța regătenilor.....	120
▣ Regionalismul ardelenesc.....	120
▣ Lipsa ideologiilor, a programelor de partid.....	120
▣ Antihotja - ca program.....	121
▣ Replică la discursul lui Brătianu.....	122

Documentele in ordinea introducerii pe calculator

Guvern GGMironescu .Legislatura I .Sesiunea III .

Moartea lui **Vintilă Brătianu**, 23 dec.'30

- 1. Vintilă Brătianu**, parlamentar, evocare, 19 ian.'31
 - 2. IGDuca** , președinte PNL, 30/31 dec.'30
 - 3. I.Th.Florescu** (grup "Omul Liber", deputat Ilfov, în locul lui Vintilă Brătianu), Declarație,19 ian.'31
 - 4. Congresul extraordinar PNL : IGDuca** confirmat șef al PNL, 22-23 febr.1931.
 - 5. "Cazul " Argetoianu** - excluderea din PNL, dec.'30
 - 6. Mircea Djuvara** (PNL- 1),Declarație la **Legea împotriva cametei**, 4 mart.'31
-

Guvern Iorga - Argetoianu .Legislatura I ,Sesiunea extraordinară , iun.-iul.'31

- 7. PNL.IGDuca**- declarații, întrevederi. C.Banu -adeziune la PNL-2 .4-6 apr.'31
- 8. PNL și alegerile** .Mai-iun. 1931.
- 9. Ședința C.Ex PNL**, 14 iun.1931 // încetarea cartelului electoral // //PNL-opoziție constructivă // Apărarea regimului constituțional // / critica opoziției politicianiste / guvernare prin partide / consens liberal //
- 10. Omagierea lui Iorga.60 de ani** .18 iunie 1931. //IGDuca -Cameră // **Dr.C. Angelescu** -Senat /
- 11. Sfatul parlamentar liberal**. 24 iun.'31
- 12. Alex.Topliceanu** , "Retragerea unui șef" [Maniu] , iunie 1931.
- 13. IGDuca** (PNL-1) ,declarație la mesaj, Cameră, 25 iun.'31

- Dr.C.Angelescu** (PNL-1) , Senat, declarație la mesaj,
 14. Liberalii își iau libertatea de acțiune ; solidarizarea partidelor, iun.'31
 15. **O.Goga** (PP) , discurs la mesaj, 25 iunie 1931
 16. **Gh.Brătianu** (PNL-2) , declarație la mesaj, 25 ian.'31
 17. **IGDuca** (PNL) , replică la discursul lui Goga , 30 iun.'31
 18. **O.Goga** (PP) , replică la replica lui Duca, 30 iunie
 19. **IGDuca** ,a II-a replică la replica lui Goga , 30 iunie '31
 20. **Gh.Brătianu** (PNL-2) , replică în polemica Goga-Duca , 30 iunie'31
 21. **Dr.Lupu** (PT) , discurs la mesaj, 30 iun'31
 22. **E.Ottulescu** (liga Vlad Țepeș , raportor Mesaj, Cameră) , 2 iul.'31
 23. **Tr.Alexandrescu** ("independent" , raportor mesaj,Senat) 1 iul.'31
M.Manoilescu (Industrie și comerț)
 24. **Lege pentru încurajarea întreprinderilor producătoare de țigări** .13 iul,'31
 Intervenții , polemici : **I.Scutaru** **CICBrătianu** **DRloanișescu**
Eft.Gherman **Gr.Trancu -Iași** ș.a.

Guvern Iorga-Argetoianu .Legislatura I.Siunea ordinară .nov.31-apr.'32

25. **Victor Iamandi** (PNL- 1) , discurs la mesaj, 25 nov.'31
 26. **C.Xeni** (PNL-1) , discurs la mesaj, 1 dec.'31
 27. **G.Ispir** (PNL-4 "independent") , discurs la mesaj, 30 nov.'31
 28. **Dr.N.Lupu** (PT) , discurs la mesaj, 3 dec.'31
 29. **ACCuza** (LANC), discurs la mesaj, 3 dec.'31
 30. **IGDuca**, Replică –protest, 3 dec.'31
 31. **Costin Sturdza** (Liga Vlad Țepeș) , discurs la mesaj, 3 dec'31
 32. **C.Ifrim** (raportor) , **N.Iorga** (prim ministr) , discursuri -concluzii la mesaj , 3 dec.'31
 33. **I.Pillat** (Senat, PNL-1) , intervenție , 5 dec.'31
 34. **O.Goga** (PP) , intervenție "paradoxul gov.Iorga " , 10 dec.'31
 35. **CIC.Brătianu** (PNL-1) , declarație: pro-conversiune , 11, 12 dec.'31
 36. **V.P.Sassu** (Senat, PNL) , declarație pro-conversiune, 11 dec.'31
 37. **Dr.V.Demetrescu-Brăila**, interpelare // revizionismele// , 12 dec.'31
 38. **N.Iorga** , răspuns la interpelare , 12 dec.'31
 39. **IGDuca**, declarație la răspunsul lui Iorga , 12 dec.'31
Circulara PNL , 15 ian.'32
 40. **Ionel Brătianu** în memorialistica străină, 21 ian.'32
 41. **Gh.Tătărescu** (PNL-1) Declarație la Conversiune, 25 febr.'32
 42. **IGDuca** , declarație la "Cazul Boilă" și Legea controlul averilor , 14 martie '32
 43. **G.Ștefănescu-Goiceanu** (PT) ,// la conversiune// , 5-6 mart'32
 44. **IGDuca**, discurs la banchetul revistei liberale "Democrația" , 14 apr.'32
Întrunirea PNL ,București ,IGDuca , // guvernarea ! // , 17 apr.'32
Întrunirea PNL,Cernăuți : IGDuca // guvernarea ! // , 8 mai'32
 47. **Întrunire PNL, Brăila, IGDuca , Gh.Tătărescu** // Guvernarea ! // 15 mai'32
 48. **Congres liberal ,Cluj, IGDuca, Gh.Tătărescu** // Guvernarea ! // 22 mai'32
 49. **Alex.Topliceanu** , " **Partidul Național Liberal**" , iun.'32

Căderea guvernului Iorga.

Eșecul lui Titulescu .

Guvern de alegeri, Vaida

50. **PNL** : reacții la Demisia guvernului Iorga , 30 mai-5 iun.'32
Refuzul formulei "Guvernului de concentrare " (Titulescu) **Comunicat .**
 51. **PNL** : reacții la formarea guvernului Vaida , 7 iun.'32
 52. **PNL**: deschiderea **campaniei electorale** , 13 iun.'32
 53. **PNL**: **instrucțiuni** către organizațiile liberale , 10, 20 iun.'32
Formarea frontului "anti-PNT".
 54. **PNL**: întruniri preelectorale , în diferite sectoare , București, iun.'32
 55. **I.Th. Florescu** (PNL-3) , // dezacord cu PNL-1 // 20 iun.'32
 56. **Gh.Brătianu** (PNL-2) , // dezacord cu PNL-1 // iun.- iul.'32
 57. **Lideri PNT- Maniu,Mihalache, Madgearu ș.a.** despre PNL , campania ' 32
 58. **Rezultatul alegerilor din iul.'32** .Selectiv.
 59. **Poziția PNL** față de parlamentul PNT , iul-aug. '32

60. a) **C.Dimitriu** (PNL-1) , Declarația la validări , 2 aug.'32
60. b) **N.Constantinescu -Bordeni** (PNL-2) , Declarația la validări , 2 aug.'32
61. **Gh.Tătărescu** , replică la **discursul lui Vaida** , 2 aug.'32
62. **AlVaida Voevod**, discurs în Senat, 4 august '32

Guvern Al.Vaida Voevod.Legislatura II .Sesiune extraordinară, 10 aug.-oct '32

63. a) **Victor Antonescu** , Întrebare : împrumutul elvețian , 16 aug.'32
63. b) **C.I.C.Brătianu** , discurs la mesaj, 17 aug.'32
64. **Gh.Brătianu** (PNL-2) , declarație, //desolidarizare de PNL-1 // 18 aug.'32
65. **Demos.Botez** (PNT) , discurs la mesaj, 19 aug.'32
66. **N.Robu** (LANC) , discurs la mesaj, 19 aug.'32
67. **Victor Iamandi** (PNL) , discurs la mesaj, 22 aug.'32
(**vezi fișierul următor**)

1.) Constant Georgescu : **Vintilă Brătianu** parlamentar, evocare , 18 ian'31

(rev."Parlamentul românesc", 18 ian.'31)

Marele om de stat a fost **ales prima oară în parlament în 1903, la 36 de ani**, după ce câștigase o vastă experiență în treburile publice : **dir.la RMS** și secretar gral la **Ministerul de Finanțe**.

A intrat tîrziu în viața politică, convins că Parlamentul, care făurește legile, trebuie să aibă parlamentari cu solide cunoștințe.**Convins democrat**, el considera Parlamentul ca o incintă de muncă serioasă, pentru promovarea intereselor obștești; pentru el, **mandatul parlamentar era un sacerdoțiu, iar tribuna un amvon**, de unde se propovăduiește numai **adevărul**, se lucrează cu **demnitate**, se legiferează cu **competență**.

Discursurile sale, aveau factura unor conferințe.**Nu a fost un mare orator** și debater parlamentar.Pomenea mereu de **timiditatea** sa și de neîncrederea sa în darul vorbitor.Apărea la tribună, **modest**, în contrast cu **patima și înverșunarea pe care o punea în scris**.Deși nu era orator, **discursurile** sale fiind **profund studiate** , interesau într-un grad înalt.Nu a declanșat entuziasme, dar ramîn posterității prin **adevărurile** ce conțin, prin **aforismele politice** enunțate, și **gîndirea** ce cuprind în ele. De aceea, colecționarea discursurilor sale va fi o operă instructivă pentru generațiile viitoare.Avea replica ușoară ;înteruperile nu-l derutau;
"Omagiile ce s-au adus memoriei sale în ambele Corpuri Legiuitoare, au fost suprema satisfacție ce a putut avea **sufletul său drept și profund democrat** , care va plana neîncetat asupra dezbaterilor parlamentului român. "

Vint.Brătianu / parlamentar

2.) **IGDuca** , președinte PNL, 30/ 31 dec.'30

(Rev."Parlamentul românesc", nr.33, 31 dec.'30, p.9 - 11)

Prin moartea lui Vint.Brătianu, **la cîrma PNL ajunge IGDuca** ,"navigator agil pe apele politice", "iscusit secund pe vasul amiral " , "prima valoare de mîna întîi", cult, inteligent, are comprehensiunea oamenilor și lucrurilor. În Comit.Executiv,

-**Al.Lapedatu** aduce salutul liberalilor ardeleni, încrederea în calitățile și competența lui.

-**Gh.Tătărescu** : "Te voim **șef** , fiindcă ești **înruparea celor trei forțe [...]** a **muncii** , a **meritului și a talentului**. Muncești de **30 de ani** , muncă continuă, de concepție, de realizare,creatoare, animatoare , devotată interesului obștesc, închinat idealurilor PNL. [...]**A meritului** - fiindcă , începînd cu reformele din 1907, și sfîrșind cu marile înfăptuiri sociale și politice dedupă război, ai adus la fiecare act, la fiecare realizare, la fiecare hotărîre istorică , contribuția definitivă a acelor însușiri de elită , care te-au făcut **auxiliarul , sfătuitorul și colaboratorul** de fiecare zi a **celor doi șefi** , pe care i-ai servit **cu dragoste** și cu un **devotament** ce nu a cunoscut nici o șovăire .
(**mari și puternice aplauze**) **A talentului** - cunună înflorită ce împodobește uneori munca și meritul - a talentului, cu care ți-ai amplificat toate însușirile și prin care, **emoționînd , convingînd, cucerind**, ai dat strălucire atîtor biruinți, cu care se mîndrește o pătrime de veac din viața noastră parlamentară. (**ovații furtunoase**)

Te voim apoi **șef** - și suntem datori să ți-o spunem - fiindcă nu te-ai scoborît nici o singură clipă de pe **culmile inaccesibile ale dezinteresării** , pe care atât de puțini pot să se înalțe , pe care și mai puțini pot să se mențină, și fiindcă , într-o vreme în care vînturile sterpe ale materialismului au dezaxat atîtea vieți și au tulburat atîtea conștiințe , **ai respins** mîndru **îndemnurile opulenței**, mulțumindu-te să-ți aduni comorile, în lumea idealului înviolat și a spiritualității neîntinate " (urale.aclamații)

IGDuca : "Veți înțelege desigur covîrșitoarea emoțiune care mă stăpînește în aceste momente , cînd dvs mi-ați încredințat conducerea marelui și gloriosului partid național-liberal. Mi-ați făcut o mare **cinste**, dar mi-ați dat și **o mare răspundere**.

Partidul național-liberal stă în **slujba țării** cu abnegațiune , cu credință și cu înflăcărat patriotism. Partidul național-liberal stă în **slujba Coroanei cu devotamentul întreg și cu lealitatea cea mai desăvîrșită** .(aclamațiuni entuziaste ,nesfîrșite)

Călăuzit de aceste sentimente, el înțelege **să ajute din toate puterile lui pe MSRegele Carol al II-lea**, în greua și înalta sa misiune.(adunarea aclamă în picioare , aclamă)

Întrucît mă privește pe mine, înțeleg să **conduc PNL împreună cu dvs, și prin dvs. Mă voi sili să fiu drept** cu toți , pentruca să dau puțința tuturilor [sic!] valorilor , tuturilor capacităților, tuturilor energiilor, tuturilor talentelor, și tuturilor statorniciei , ca să aducă contribuția lor rodnică și binefăcătoare propășirii partidului și țării.

Voi căuta să mențin neștirbită **tradițiunile** cărora partidul nostru le datorește țăria , sănătatea și puterea lui.

Voi face tot ce stă în puterile mele pentruca **preocupările morale** să fie totdeauna precumpănitoare.

Voi face tot ce stă în puterea mea pentruca acest partid să fie, precum a fost neconținut, **în slujba unor idei , niciodată în slujba unor persoane** .[!!!]

Voi veghea ca **disciplina în partid** să nu fie impusă , ci să fie o disciplină conștientă, voită și liber-consimțită , în interesul superior al îndatoririlor ce ni se impun.

Voi conduce partidul cu energie , cînd va trebui, **și cu demnitate** , întotdeauna

Nu voi îngădui nici o clipă ca **interesul de partid** să întunece **interesul național**. Cu dvs și prin dvs. , voi căuta **să adaptez** acțiunea partidului nostru **căci acesta a fost secretul puterii sale în trecut** -

înnoirilor firești, cerute de evoluțiunile sociale , și să-l pun mereu **în concordanță cu spiritul , cu aspirațiunile vremurilor**. " (ovații furtunoase după fiecare enunț)

IGDuca / 31 dec.'30

3.)Jean .Th.Florescu (PNL-1, gruparea "Omul liber", deputat Ilfov) , 19 ian.'31

(DAD, MO 28, ședința din 19 ian.'31, p. 654)

[LD: este de remarcă că "avansarea" rapidă a lui **JTh Florescu** pe locul lui **Vintilă Brătianu**, convenea , din motive diferite, Regelui și PNT].Eu nu prea am multe documente despre membrii și acțiunea "Omului liber", dar ea a fost mult speculată , avînd tentă anti-Brătienistă,antiPNL-1]

J.Th.Florescu / ian.'31

▣ Parlamentar

"Dle președinte, dlor deputați, prin dispariția regretatului bărbat de stat **Vintilă Brătianu**, patriot înflăcărat și harnic muncitor în ogrorul național, onoratul birou al Camerei, în conformitate cu Legea electorală, a binevoit să mă declare **deputat de Ilfov**.[...]

În deputatul ce intră astăzi în parlament, veți avea **un leal adversar** ;

leal adversar care **va aproba toate actele folositoare țării** ce veți săvîrși (**aplauze la PNT**) și **va critica** cu obiectivitate și cu energie , trot ce conștiința sa va socoti că nu cadrează cu interesele binelui obștesc." (p. 654)

J.Th Florescu / ian'31

▣ Auto- prezentare

" Timp de aproape **18 ani** [1912] am luat parte , ca **membru devotat al partidului național-liberal**, la **cele mai însemnate acte politice** înfăptuite de acest glorios partid. **Reforma agrară, votul universal, noua Constituție** și mai ales **războiul** pentru

realizarea idealului național, m-au găsit în rîndurile celor care fac din **luptă, sacrificiu și dezinteresare**, lozinca vieții lor politice."

DRloanișescu (PNȚ) : "**Exact**"

" În timpul din urmă, marele și nemuritorul **Ion I.C.Brătianu**, unul din făuritorii României-Mari, în timpul celor mai grele frămîntări de după război, cînd trebuia alcătuită **legea fundamentală a unității statului, Constituțiunea actuală**, mi-a făcut onoarea să mă însărcineze, **ca ministru de Justiție, cu prezentarea acestei mari opere naționale**, pe care, astăzi, toate partidele declară astăzi că o respectă." (p. 654)
J.Th.Florescu / ian.'31

▫ "Omul Liber"

" Deși statornic slujitor al generoaselor și sincerelor idei liberale, **m-am găsit**, totuși, în timpul din urmă **[1926?, 1927?] împreună cu un însemnat grup de fruntași și luptători liberali**, în **divergență de opinii** cu unele din **metodele** direcțiunii partidului național-liberal, de sub șefia lui **Ion I.C.Brătianu**."

" Credința noastră în binefacerile unei **libere discuțiuni**, unei mai **profunde și sincere democrații**, precum și convingerea **necesității unei rezolviri grabnice a crizei constituționale**, care devenea primejdioasă țării, au format **cele mai principale [!?!] motive de neînțelegere** între **gruparea liberală națională a <Omului Liber>** și **conducerea PNL**."

J.Th Florescu / ian.'31

▫ "Omul Liber" și Regele Carol II

" Proclamarea de către țara întreagă a **MSRegelui Carol al II-lea**, în entuziasmul general al națiunii, **ca urmaș** al nemuritorului Său părinte, **Regele Ferdinand I, a îndreptățit lupta noastră patriotică pentru dezlegarea fericită a celei mai grele probleme de stat**. [...]

Ascultînd glasul suferințelor grele ale țării și ascultînd și **apelul înălțător la concordie** al iubitului nostru Suveran, **voi fi fericit de a colabora**, **eu și grupul liberal ce îl conduc**, la opera de consolidare și de prosperitate ce veți realiza în interesul statului român." (**aplauze**) (p. 654)

JThFlorescu / 19 ian.'31

4).Congres general extraordinar PNL,**IGDuca** -președinte, 22 febr.'31

(BCS, Fd.Saint Georges, pachet XLV, ds. 4, f. 122 - 138)

[LD :]

Congresul are loc duminică, **22 februarie'31**, în sala **Marna**.

Participă peste **2.500 delegați** ai organizațiilor din țară și din sectoarele Capitalei, secțiunile Cercului de studii.

Congresul a fost **prezidat de dr.C.Angelescu**, asistat de Gh.Tătărescu, Richard Franasovici, C.Cipăianu, Constantin Brătianu.

Ordinea de zi : 1. Ratificarea alegerii lui IGDuca .

2.Examinarea situației politice.

C Angelescu : În urma morții lui Vint.Brătianu, CC al PNL, în unanimitate ,

a desemnat ca președinte al PNL pe **IGDuca**, care de **peste 25 de ani**

a fost **colaborator apropiat al lui Ionel și Vintilă Brătianu**.

CC l-a ales pe Duca și pentru **devotamentul** său față de partid, dar și pentru **calitățile** sale, **însușirile intelectuale și sufletești**. Propune ratificarea alegerii.

În unanimitate, prin aclamații, Duca este confirmat președinte.

Îl felicită pe Duca (**urale, felicitări etc.**)

IGDuca - discurs.

IGDuca / 22febr.'31

▫ Vintilă Brătianu.

Evocă colaborarea de 25 de ani cu **Vintilă Brătianu**; **viața** lui închinată binelui obștesc; **dezinteresarea** lui; **munca fără preget** pentru binele țării și partidului;

credința lui în forțele vii , în puterile creatoare ale neamului; propune moment de reculegere. **Adunarea** ține un **moment de reculegere**.

IGDuca / 22 febr.'31

▣ Crez politic.

Mulțumește pentru proclamarea sa ca președinte; a vorbit și la alegerea de către CC, Nu dorește să repete ... " [...] tot **cugetul**, toată **inima**, toată **inteligenta**, toate **facultățile**, toată **viața** mea sunt **în slujba** dvs., în slujba **partidului național-liberal**, în slujba **principiilor sale** mîntuitoare pentru țară și pentru neam, **în slujba Coroanei**, și, prin toate acestea, **în slujba țării.**"

Este hotărît să continue tradiția vechilor predecesori : Ionel și Vintilă Brătianu.
Cere ajutorul tuturor la aceasta .

IGDuca / 22 febr.'31

▣ Asumarea guvernării .

Înainte de convocarea Congresului, a întrunit CC, și ,din consultarea cu reprezentanții , au reieșit două situații:

Nu mai poate fi întîrziată **răsturnarea PNT de la guvern**;

PNL este îndreptățit și în măsură să-și ia întreaga răspundere a guvernării.

În acest sens, va propune votarea unei **Moțiuni** pe care să o prezinte Regelui.

IGDuca / 22 febr.'31

▣ I.Răsturnarea guvernului PNT

"Pentru ce se impune înlăturarea actualului guvern ?"

Comitetul Executiv și IGDuca consideră că **se impune acest act** , deoarece

" **Situația**, da, este foarte grea.**Nepriceperea, incuria , incoherența** în concepțiuni, sistematica **nerespectare la guvern a politicii propovăduite în opoziție, destrăbălarea și risipa** ne-au adus la **marginea prăpastiei.**"

Îi repugnă să întrebuițeze "calificative exagerate", dar ,din nenorocire, " în viața României contemporane , **țara noastră** nu s-a aflat încă în fața unei **situații atît de desorientată și atît de îngrijorătoare** , ca aceea în care ne găsim azi."

Guvernul PNT a crezut că **datoria lui era să dărîme tot** ce s-a clădit în ani , cu trudă și pricepere , de către **România Mică** , apoi de **România Mare** .
În iulie 1929, în 15 zile, **au votat cca 200 de legi**, de către **un parlament** transformat regretabil, în "**birou de înregistrare.**"

Să ne mai mirăm de haosul din administrație ? din finanțe ? neplata funcționarilor ?

PNT a renunțat la menținerea spiritului de autoritate , făcînd posibilă deslănțuirea tuturor "**puterilor destrămătoare și centrifuge**" ale acestei țări .

Criza morală bîntuie pretutindeni.

Criza mondială există. Acută. Ea a înrăurit și situația României .

Dar PNT n-a făcut nimic pentru a o atenua. (f. 124-127)

IGDuca / 22 febr.'31

▣ Asumarea guvernării PNL

Dacă interesele naționale ar cere și o **concentrare de forțe, suntem gata să examinăm și o atare eventualitate** [LD: diplomație !!!] **Dar ...**

PNL consideră că poate **singur** să-și asume **guvernarea**, deoarece :

are forțele necesare : un mare **Stat Major**, organe periferice, județene, locale etc....

are un Program - **Programul PNL din oct.'30** - ce corespunde intereselor țării ;

are **studii corespunzătoare** ;

atașament față de **Regele Carol al II-lea** ,cu respectul vieții constituționale ;

întinde o **mîna frățască** tuturor **minorităților României Mari** ;

politică externă tradițională; (p. 127- 136)

IGDuca / 22 febr.'31

▣ Minorități

PNL întinde o mână frățească tuturor minorităților României Mari .

El vrea o **conviețuire armonioasă** între elementul românesc și minorități, spre binele lor și spre interesul Statului român, care nu poate fi cu adevărat consolidat dacă nu reușește să trăiască în **bune raporturi cu 4 milioane**, din cei 18 milioane ai populației totale.

"[...] minoritățile pot fi sigure că **noi ne vom face datoria** și, la rîndul nostru ,
le cerem și noi lealitate , nu suspiciuni;

încredere, nu izolare;

București, nu Geneva."

(p. 136)

IGDuca / 22 febr.'31

▣ Politica externă.

Credincioși înțelegerilor și aliaților noștri " înăluntru aspirațiilor **Societății Națiunilor**, pe baza **tratelor existente** ,noi înțelegem să urmărim o **politică de pace** și de concordie internațională , și mîine, ca și ieri, unde va fi un interes internațional și pacific, România va fi prezentă pentru a susține acele inițiative și pentru a colabora , în limita modestelor ei puteri, la crearea unei vieți internaționale , mai înălțătoare și mai fecundă decît aceea care a existat pînă acum. " (p. 136)

Moțiunea PNL , 22 febr.'31

(Citită de Gh.Tătărescu)

"Congresul PNL , întrunit la **22 februarie 1931**, luînd în considerare **situația gravă creată țării prin guvernarea PNȚ**,

socotește că **îndepărtarea actualului regim nu mai poate fi amînată.**

"Congresul declară că PNL ,reprezentînd opoziția parlamentară cea mai numeroasă , exprimînd încrederea și voința țării în consultările electorale, avînd conștiința înaltele sale îndatoriri [...]

" Congresul afirmă **hotărîrea sa neclintită** de a rămîne **credincios principiilor constituționale și parlamentare** [...]

" Congresul însărcinează pe IGDuca să prezinte MSRegelui cuprinsul acestei Moțiuni [...]

Congresul PNL / 22 febr.'31

5.) "Cazul Argetoianu " -excluderea din PNL-1 - dec.' 30

(rev."Parlamentul românesc", 5 dec.'30, p.9-10)

[**LD** : **cîteva semnale premergătoare .Apoi "profilul" moral politic făcut de revistă, la care subscriu întru totul.Ocazie ca să comentez și abuzivul apel la "Memoriile " seniorului de la Breasta, în istoriografia și comentariile analiștilor politici români.]**

/ Gh.Brătianu : **C.Argetoianu** , "mosafir dorit", dar **mosafir, în PNL**

(venit din scurtul popas în **PNR-Maniu** , împreună cu **PND-** Iorga ;

venit și acolo,din **PP-Averescu** ; venit și acolo din **P.C.**)

("Parlamentul românesc" , oct.'30)

/ Un grup de **tineri liberali** , au scos revista "Fapta" , pornind **lupta contra "bătrînilor"**

Sunt tineri de o reală valoare - Radu Petrușiu, Al.Radian, Eug.Titeanu, Șerbescu -

care au venit în PNL în "bagajele" lui C.Argetoianu, și-**l vor urma, dacă el ar pleca.**

("Parlamentul românesc", 18 nov.'30)

/ ACCuza : **Regele l-a chemat pe Argetoianu** într-o audiență, și gata **s-a zvonit** că...

MSR vrea să facă "guvern de personalități ";

de la acest zvon, **a pornit acțiunea PNL-1**(Duca,Tătărescu),

pentru formarea unui **"front comun"**, "armistițiu, coaliție, pentru a se opune

unei atari formule guvernamentale .(DAD, discurs la mesaj ,15 dec.'30) **LD]**

[.....]

P.[arlamentul R.[omânesc / 5 dec.'30

▣ Retro: Argetoianu în PNL.

Constantin Argetoianu a fost exclus din PNL.

"După ce a colindat prin toate partidele politice după ce a caracterizat drept < Bordel> parlamentul liberal, < Cc.Costică > s-a adresat [1926] d-lui Duca cu rugămintea de a i se permite să-și încheie cariera într-o casă cinstită, adică în partidul liberal.

" De la această scrisoare și pînă azi n-au trecut nici patru ani de zile. E drept, atunci cînd a intrat în singurul partid în care nu fusese , șef era Ionel Brătianu, iar astăzi , cînd e forțat să plece [???] , la cîrma partidului liberal tronează d-l Vintilă Brătianu." (p. 9)

[.....]

" Lăsînd însă la o parte orice considerație în legătură cu trecutul, e sigur că o personalitate de clasa d-lui C.Argetoianu , chiar după excluderea voită pe care a reușit să o obțină de la liberali, nu se poate să renunțe a mai face politică.

[.....]

Revenirea la o reală înțelegere cu partidele politice și în special cu cel liberal ? Dacă aceasta ar fi o soluție, atunci e mult mai logic ca ea să fie cerută acum, cînd mai sunt încă șanse de conciliere, fără învinși și învingători.

[.....]

"Cu plecarea forțată din partidul liberal, d-l Argetoianu încheie un circuit . De acum înainte rolul de out-sider e singurul ce mai poate fi jucat."

Argetoianu / dec.'30

6. Mircea Djuvara (PNL-1, deputat) , Declarație la Legea împotriva cametei ,

4 mart.'31

(Intervenție retro' , în discursul lui I.Ștefănescu-Goiceanu, 5 mart.'32
Legislatura Iorga, ses.ord.1931/'32, DAD, Mo. 54, 5mart.'32, p. 2042-2044)
Djuvara / mart.'31

▣ Nonintervenționism

/ Rolul statului < nu este să intervină cu brutalitate în relațiile economice .

Libera inițiativă a părților trebuie să ducă la remedierea situațiilor.>

/ Rolul statului este < să creeze situațiuni>, încît < părțile interesate >

să realizeze < prin muncă și inițiativă și prin libertate > ,

ceea ce statul < prin măsuri bruscate , luate de sus, printr-un etatism rău înțeles, nu poate niciodată să realizeze în mod eficace .>

/ Cum guvernul PNT , avea , atunci, o atitudine intervenționistă ,

PNL-Duca respingea în mod hotărît orice drept al statului de a interveni

în raporturile dintre debitori și creditori, arătînd că orice comprimare a dobînzilor este "un proces antinatural și antieconomic" ,

care va submina instituțiile de credit, provocînd un dezastru moral-economic. "

Mircea Djuvara / 31 mart.'31

Guvern Iorga - Argetoianu .Legislatura I ,Sesiunea extraordinară, iun-iul'31

7.)Situații în PNL.

("Dimineața", 4- 7 apr. apr.'31.)

/ Duminică, 5 apr.'31, urma o întrunire antiguvernamentală , în sala Eforie .

Vor lua cuvîntul Duca, Lapedatu, Inculeț, I.Nistor, Tătărescu, Costinescu.

Apoi pelerinaj la statuia lui I.C Brătianu (discurs Gh.Tătărescu)

/ C. Banu , președintele PNL din jud. Ialomița (Călărași) , fost ministru, colaborator al lui I.C Brătianu de peste 30 de ani;de la 8 iunie, el se retrăsese din activitatea publică.Organizația era divizată : "duciști" și "baniști".

Scrisoare de adeziune la PNL-2 (vezi la ...)

/ Întrunirea de la Eforie , prezidată de **Dinu Brătianu** .

/ **IGDuca** , **discurs**: explică schimbarea subiectului întrunirii (intervenise demisia guv.) ; revendică acțiunilor PNL(opoziția îndrăzită; luminarea opiniei publice ;) **prăbușirea regimului național-țărănist** , după 2 ani și jumătate de guvernare : criza administrativă, criza economică, criza financiară, criza morală.

Încrederea în MSR , în forțele vii ale națiunii.PNL pregătit să-și asume puterea.

/ Pelerinaj la statuia lui I.C Brătianu (discurs **Gh.Tătărescu**)

8.) Cartel electoral Guvern - PNL,

[LD: Vezi pe larg la fișier Alegeri]

IGDuca a avut întrevederi cu **Iorga** și , separat, cu **Argetoianu**. (7 mai)

/ Seara, Duca a comunicat **Comit.Ex.** rezultatul acestor întrevederi , din care se

presupune că **cartelul este , în principiu încheiat.***

1. Liberalii vor avea **80 de mandate** în Cameră și **20 de mandate** în Senat.

2. Nu este vorba decât de **un cartel electoral**;

Liberalii vor avea o atitudine "binevoitoare" , opoziție "constructivă " și "civilizată" ,

În schimb guvernul va iniția schimbarea unor legi la care PNL era interesat .

*Acordul cu guvernul n-a produs o impresie bună la mulți liberali.A făcut vîlvă demisia lui **Atta Constantinescu** (fiul lui Alex.Constantinescu) **din PNL, care a trimis o scrisoare de motivare lui Duca.**(Bacău, 11 mai)

9.) Ședința Comitetului Executiv al PNL, 14 iun.1931.

("Dimineața, 16 iunie 1931.)

[LD: Ședința a avut loc la clubul PNL din Calea Victoriei, dimineața , la ora 11.]

Declarația lui IGDuca

Mulțumește pentru munca și abnegația cu care au luptat în timpul alegerilor, dînd o frumoasă **pildă de înțelegere a intereselor superioare și de jefire a "preocupărilor egoiste de partid."**

▣ Cartelul cu guvernul

" Desigur, că **aplicarea cartelului** a dat loc în practică la **dificultăți** , pururi **inerente** unor asemenea lupte, dar aceste dificultăți sunt **trecătoare** și dvs. ați știut, spre cinstea partidului, să vă ridicați deasupra lor . (aplauze)

Scopurile pe care le-amurmărit încheind cartelul sunt **cu prisosință atinse**.

Care au fost aceste scopuri ?

Să răspundem, în vremurile grele de astăzi, **la apelul de destindere și de unire națională** al Majestății Sale Regelui și **să ne menținem** neștirbiți situațiunea noastră de **opoziție precumpănitoare** în împrejurările actuale. (aplauze)

Importanța noastră numerică și autoritatea noastră politică în noul **Parlament** , **dovedesc** , fără să mai fie nevoie să insist, că **ne-am asigurat** în mod strălucit și hotărîtor situația noastră de **factor precumpănitor al opoziției parlamentare**. Iar cîț privește **apelul la destindere și concordie**, dacă nu s-a putut constitui **un guvern național**, ne mîndrim cel puțin că în marginile posibilităților noastre , **am răspuns la apelul regal**, și am contribuit la **crearea unei atmosfere mai potrivite** cu gravitatea problemelor ce se pun.

Dacă **alții [aluzie la PNT] nu s-au călăuzit de asemenea considerațiuni de ordin superior, îi privește** .Cîț despre noi, procedînd astfel **ne-am menținut în tradiția partidului** nostru care a pus totdeauna interesele permanente ale Statului mai presus de interesele trecătoare de partid.(viiaplauze, exclamații entuziaste)

Așa fiind,veți înțelege de ce **întîmpin cu surîs ironic pe cei ce ne învinuiesc de lipsă de demnitate** și de ce **răspund cu un gest de dispreț** pe cei ce-și permit

să vorbească de **închinarea steagului** (apaluze, ovații)
Celor dintăi le voi răspunde că **nu e vina mea că nu cunosc istoria politică a României contimporane**, și în special istoria partidului național liberal.
De mai multe ori în ultimele decenii, partidul național liberal **a încheiat carteluri electorale** și nimeni nu s-a gândit pentru aceasta să-l acuze de lipsă de demnitate.
Celor de al doilea le voi răspunde că **nu avem lecții de primit** de la nimeni și mai puțin de la cei care **își schimbă concepțiile și aprecierile** după reușita sau nereușita tocmelilor lor electorale (aplauze furtunoase) [.....]

"Cît despre cartel, el este terminat."

A fost **o înțelegere electorală**, nimic mai mult.

Alegerile fiind terminate, **ne luăm libertatea de acțiune.**

IGDuca / 14 iun.'31

▣ **Apărarea regimului constituțional și viața de partide .**

" Drapelul nostru ? El flutură mîndru și biruitor fiindcă cu toții **avem conștiința patrimoniului glorios** pe care l-am moștenit precum și de **forța și speranțele** ce le reprezentăm în viața publică a României întregite.

" În aceste Corpuri , intrăm cu fruntea sus ca **opозиțiunea cea mai puternică și mai numeroasă** , **fără a fi abdicat de la nimic din concepțiunile noastre** neștirbite, cu **programul nostru neatins**, cu **libertatea noastră de acțiune întregă.**

" În aceste Corpuri Legiuitoare **vom apăra regimul nostru constituțional și viața de partide**, fiindcă mai mult decît oricînd , avem convingerea neștirbită că **numai pe temeiurile constituționale și sprijinit pe partide conștiente** , disciplinate și cu idealuri bine definite , **se poate asigura liniștea și rodnică dezvoltarea a Statului român** .(aplauze , aclamații entuziaste) " În aceste Corpuri Legiuitoare vom lupta pentru **izbînda credințelor și programului nostru.** (apaluze)
Duca / iun'31

▣ **PNL- opoziție constructivă.**

"Mă veți întreba însă **cum înțelegem să exercităm acțiunea aceasta de opoziție ? "**
PNL , care nu a refuzat creditul nici guvernelor PNȚ în primele luni, nu vede de ce l-ar refuza guvernului Iorga ! **Îl așteaptă la treabă . !**
Dacă va veni cu legi care să corespundă cu interesele țării, cu programul și credințele PNL, le va aproba. Dacă va veni cu legi și măsuri potrivnice acestora, le va opune împotrivire hotărîtă. **PNL nu face opoziție de dragul opoziției !**

[context internațional * -vezi mai jos]

" [...] **să facă opoziție de dragul opoziției** cine vrea să ia o atare răspundere.

S-o facă partidele care au de acoperit **legitima nerăbdare a vîrstelor** ce nu îngăduie așteptări. [PP-Averescu ?]

S-o facă cei frămîntați de inconștiența juvenilă a unor ambițiuni nejustificate .

[PNL-2 ? G de Fer ?]

S-o facă partidele care au de acoperit **păcatele recente ale unei guvernări nefaste.** [PNȚ]

S-o facă cei ce sunt în căutarea unei **formule demagogice** pentru a solicita sufragii sau **pentru a salva popularități compromise.** [PNȚ , G de F ?]

Dar să nu ni se ceară nouă, Partidului național-liberal , care de 8 ani stăm în slujba marilor interese naționale și a cărui viață este atît de nedespărțit legată de însăși istoria României contimporane.

Să nu se ceară însă aceasta partidului care contribuind într-o atît de largă măsură la înfăptuirea României Mari , e în primul loc **dator să vegheze ca să lase această operă puternică și definitiv consolidată generațiilor viitoare "**

(aplauze, ovații, aprobări entuziaste)

Duca / iun.'31 **România în context internațional** -----

O situație generală plină de îngrijorări, față de care nuse poate rămîne nepăsători.

Din p.d.v. politic , "deasupra capului nostru atîrnă ca o sabie a lui Damocles **revizuirea tratatelor "**

Din p.d.v. economic , **o criză a însăși regimului capitalist .**

Din p.d.v. social , "**trosniturile sinistre** ale unei **organizațiuni**

în plină și adîncă prefacere. "

"Bătrîna Europă, istovită după 4 ani de război, este incapabilă după 12 ani

de pace **să-și găsească echilibrul** zdruncinat și **să-și tămăduiască rănilile** încă sîngerînde , zbătîndu-se **între concurența americană** la Apus și **primejdia sovietică** la Răsărit."

"Cînd aceasta este realitatea , cînd acestea sunt greutățile , printre care **România trebuie să se strecoare** , [...]

14 iunie 1931 /

▫ **Consens liberal.**

NNSăveanu : mulțumiri , încredere , speranțe , în partid și conducător;

I.Inculeț :încredere înpartid , în viitor ;

General Moșoiu: solidaritatea și devotamentul organiz din Ardeal ;

I.Nistor: solidaritatea și loialitatea org.din Bucovina ;

C.Ex. PNL / 14 iunie 1931.

10.) Omagierea lui Iorga.60 de ani. Cameră și Senat, 18 iunie 1931.

I.G.Duca : " În cursul ultimelor decenii , **am fost adesea în divergențe de păreri** cu d.prim-ministru , dar **în momentele mari** , în momentele hotărîtoare ale vieții noastre naționale , **am fost totdeauna alături** , și eu personal , în deosebi , **nu pot să uit tot ceea ce a făcut** d.prim-ministru **la Iași și în tot timpul războiului** , pentru **ajutorarea celor care aveau răspunderea destinelor țării** . " (aplauze prelungite)

"Dar afară de asta - și să nu se supere d primministru - d-sa nu este numai un om politic , este și **o înaltă expresiune a științei , a culturii și a literaturii române "**

"Di prim ministru este unul din **marii animatori ai mișcărilor noastre naționale** și ca atare **pe deasupra hotarelor de partid , suntem fericiți să vă putem sărbători astăzi** , și **să vă urăm o viață lungă** pe care s-o puteți închina cu același folos și cu aceleeași strălucire pentru interesele și consolidarea **României întregite**."

(aplauze prelungite)

dr.C.Angelescu (PNL)

"**PNL se asociază** ,cu toată căldura și din tot sufletul la **omagiile de admirațiune** pe care Parlamentul și țara întregă le aduc astăzi **marelui cărturar , marelui istoric** al neamului , lui Nicolae Iorga .(**aplauze prelungite**)

"**PNL știe** că activitatea atît de vastă și atît de fecundă a lui **Nicolae Iorga** nu a avut alt scop , nu a urmărit altețeluri , decît **propășirea și consolidarea neamului** .

"**PNL își aduce aminte cu recunoștință** , că în momentele grele , în momentele de restriște prin care trece țara și neamul nostru , **Nicolae Iorga** ,[...] **a pregătit ziua cea mare , ziua dezrobirii neamului , ziua unirii tuturor Românilor "** (apaluze puternice)

11.) Sfatul parlamentar liberal. 24 iun.'31

("Dimineața" , 25 iun.'31)

/ Sub președinția lui **IGhDuca**.Duca le-a prezentat **Declarația la Mesaj** (punctele cu care nu este de acord) ; hotărîrea de **a nu vota Răspunsul la Mesaj** ;

poziția care se va lua față de legile anunțate (administrativă , bacalaureat etc)

cu repartizarea sarcinilor ;

/ **Declarația** va marca primul pas al **trecerii PNL în opoziție** .

12.) Alex.Topliceanu , "Retragerea unui șef " [Maniu] , iunie 1931.

(Rev."Parlamentul românesc" , nr.19 , iunie 1931 , p. 10-12)

[.....]

"Dacă evenimentele se vor desfășura așa cum crede d-sa , **gestul** recent e cum nu se poate mai **semnificativ**.Decît , **dacă d.Maniu** are dreptate să creadă că ceea ce prevede va deveni o realitate - și nu avem motive serioase să-l considerăm lipsit de bună credință - apoi tot așa de adevărat

e că **singura stavilă reală** ce poate împiedica răsturnarea vieții noastre politice normale, **o formează cele două partide politice organizate, liberalii și național-țărăniștii ."** [.....]

" Afîta vreme cît ele se vor opune cu hotărîre, **e greu de admis că diletantismul genial al d-lui Iorga** , dublat chiar de **brutalitatea conștientă a d-lui Argetoianu să poată reuși** înfăptuirea a ceea ce , partizanii lor afirmă la fiecare ocazie , fără să fie întrebați " **"Partidul liberal e azi strîns unit în jurul șefului**, iar șeful știe precis că partidul e **hotărît ostil** oricărei încercări de **răsturnare a vieții politice normale**.[.....]

" Și dacă acesta e adevărul, reese logic și clar , din acest p.d.v., **retragerea de la șefie a d-lui Maniu** - gest mare dacă vreți- **este o greșală tot așa de mare** , tocmai **în direcția întrevăzută de șeful național-țărănist** .[....]

"Angajat în marea bătălie **rămîne, singur, partidul liberal.**" [...]

Topliceanu / iun.'31

13.) **IGDuca** , **Declarație la mesaj, Cameră, 25 iun.'31**

(DAD, MO 9, șed. din 25 iun.'31, p. 283)

dr.C.Angelescu , Declarație la mesaj, Senat ,
(BCS, fond st-Georges, pch. XLV, ds.4, p.160-161)

[LD: ei citesc aceeași declarație, în Cameră și Senat.

Declarația poartă pecetea situației confuze create în jurul PNL, prin asocierea în cartel cu guvernul.

Cu toate precizările făcute privind "aranjmentul neangajant " ,

PNL se găsește în echivoc.Acest lucru se resimte și în afirmațiile lui Duca ,
voit **întortochiate** , deseori **aluzive**, alternînd **aprobarea cu respingerea**.

În confruntările "ochi în ochi " , pe scena deschisă a parlamentului , se simte la toți politicienii , pe de o parte , **grija mare de a nu-l jigni pe Iorga** (pentru a nu-i provoca cine știe ce filipice sau lamentări) , pe de altă parte, de a-i transmite **avertismente ferme lui Carol** ... să nu se atingă de regimul democratic parlamentar partidist.]

▣ **Regele**

" **Partidul Național-Liberal** se asociază cu toată **însuflețirea** și cu **nestrămutată credință** la **omagiile de respect și devotament** ce se aduc **Maiestății Sale Regelui**, prin Adresa de Răspuns la Mesaj " (aplauze la PNL-1 și majorități)

"Dinastic din convingere și din tradiție, partidul nostru vede în Monarhie chezașia normalei dezvoltări a statului și urează MSR Carol al II-lea o domnie îndelungată , rodnică și corespunzătoare nevoilor timpului și aspirațiilor naționale "
(aplauze la PNL-1 și majorități1)

Duca / iun.'31

▣ **Guvern Iorga**

"**Socotim de prisos** să lungim durata sesiunii extraordinare , printr-o **discuție amănunțită în jurul Mesajului Regal**.

În adevăr, **semnificarea politică a guvernului** de față **a fost îndeajuns lămurită** , potrivit concepțiilor fiecărui partid, cu prilejul luptei electorale.

Alegerile au fost la rîndul lor **cu prisosință discutate** , cu ocazia validărilor."

Duca / iun.'31

▣ **Legiferarea**

[LD: la dezbaterile legilor, vor lua cuvîntul, în Cameră și Senat : **dr.Angelescu** (învățămint) , **CICBrătianu** (Camerele Agricole, protejarea producției de țigete) , **I.Pillat** (legea administrativă, convenția comercială cu Germania, etc.etc.)]

"**Acum datoria noastră este de a cerceta legile** cu caracter mai urgent, reclamate de situațiunea generală a țării și , în deosebi, de starea atît de îngrijitoare a finanțelor publice

" Luăm de asemenea îndată act , cu **deosebită mulțumire** , de pasagiile din Mesajul Tronului , prin care ni se vestește **o simțitoare reducere a bugetului statului** , precum și **complecta modificare a legii administrative** ,

desființarea regiilor autonome

**și a celorlalte creațiuni nefericite ,
ce au contribuit în ultimii doi ani , într-o măsură atât de largă ,
la dezorganizarea statului și la dezechilibrarea finanțelor noastre.**

"Întrucît am cerut aceste măsuri cu stăruință , timp de doi ani de zile, și ,
întrucît ele **fac parte din programul partidului nostru ,**
este firesc să **le dăm aprobarea noastră. (aplauze la PNL-1)**

"Socotim însă ca [...] **Legile cu un caracter organic**
ar trebui amînate pentru toamnă , spre a fi temeinic pregătite și discutate
în atmosfera normală a unei sesiuni ordinare "

Duca / iun.'31

▣ **Minoritățile**

"În schimb , Mesajul Tronului cuprinde **unele echivocuri , care am dori să le vedem**
înlăturate fără întârziere.După părerea noastră, **caracterul unitar și național** al
statului nostru **nu ar trebui să poată fi pus la îndoială sub nici o formă "**

(aplauze la PNL-1) "Minoritățile au , desigur , drept la toată solitudinea noastră,
dar îndeplinirea legitîmilor lor revendicări **nu poate schimba structura însăși**
a României Întregite ." (aplauze la PNL-1)

Duca / '31

▣ **Acord cu politica externă** ▣ **Acord cu grija față de armată**

Duca / '31

▣ **Avertisment !**

" Tot astfel se pot discuta și judeca în chipuri deosebite formele exterioare pe care viața
noastră de stat le-a îmbrăcat în evoluția ei de la renașterea României contemporane
pînă azi, dar **PNL nu poate opri gîndul său la amintirile bune a unor regimuri**
trecute străine și , statornic credincios ideologiei sale democratice , vede , mai mult
decît oricînd, în **respectul Constituției și al regimului parlamentar , întemeiat**
pe partide , garanția propășirii generale și a ordinii publice " (aplauze PNL-1)

"Pe această cale ,România s-a înălțat treptat pînă la unitatea națională.

Sub egida aceluiași conducători politici , ea poate să ajungă la temeinica ei
consolidare în viitor ." [.....]

Partidul național liberal , călăuzit de grija intereselor superioare de stat , care , în
aceste vremuri deosebit de grele, trebuie să fie ținta de căpetenie a tuturor , **așteptînd,**
precum a mai declarat-o , **guvernul la fapte ,**

se va abține de la votarea Adresei de răspuns la Mesajul Tronului "

(aplauze la PNL-1)

- **dr.Lupu :** " **Puteați să vă abțineți și de la cartel "** (întreruperi, sgomot...)

IGDuca / 25 iun.'31

14.) " Liberalii își iau libertatea de acțiune." , 28 iun.'31

Atacul lui ACCuza provoacă solidarizarea partidelor.

("Dimineața" , 29 iun.'31)

/ Încă de la validări, **raporturile dintre PNL și majoritățile** parlamentare , au constituit
un echivoc. Acest echivoc a durat pînă în ședința din 28 iunie.

ACCuza , la Mesaj, o șarjă , despre **neconstituționalitatea partidelor politice,**
și că **guvernul Iorga-Argetoianu este ,** în sfîrșit, **un guvern constituțional,**
subliniind că Iorga îi împărtășește opiniile .

/ Cum Iorga lipsea din Cameră, **R.Franasovici** l-a întreat pe Argetoianu dacă guvernul
se solidarizează cu declarațiile lui ACCuza.

/Argetoianu s-a eschivat ...pretextînd că nu a auzit ce a spus oratorul ... deoarece
făcea niște corecturi !

/ Acest lucru a produs **consternare și indignare la deputații PNL.**

"Atacul d-lui Cuza împotriva partidelor politice a solidarizat în mod spontan toate partidele politice din Cameră."

PNȚ (Mirto) , PP, PȚ (Lupu) s-au solidarizat cu Franasovici.

/ Sfatul parlamentar PNL a ținut o ședință în dimineața de 28 iunie, sub președ. lui Duca. "Viitorul" a publicat **următorul comunicat :**

"S-au luat în discuție diferite proiecte de legi [...] În privința proiectelor legilor învățământului, PNL va protesta cu energie contra grabei cu care d.N. Iorga vrea să procedeze la modificarea legilor școlare [...] PNL va combate atât modul acesta de a legifera, cât și principiile și dispozițiunile din proiectele pentru modificarea legilor învățământului [...]"

PNL/ 28 iun.'31

15.) Octavian Goga (P.P.-Averescu) , discurs la Mesaj, 25 iunie 1931.

(DAD, MO 9 , șed. din 25 iun.'31, p. 288-300)

N.Iorga - replici, intervenții .

[LD: text integral xeroxat .Dispersat problematic .Supratitlurile, parantezele, colorările , îmi aparțin. Un veritabil dialog **Goga -Iorga**, deosebit de clarificator]

Goga, primit cu aplauze de deputații PP și PȚ-Lupu, uneori PNL-2, rareori PNȚ, în funcție de obiectul criticii]

Goga / 31

▣ **PNL**

[IG Duca - nu este în Parlament]

Iorga, dîndu-și seama de nereușită, a pasat rolul lui Argetoianu, și , de unde a pornit contra partidelor, **a făcut cartel cu...PNL ! (aplauze la PP, PNȚ ; PNL-2)**

" Cînd s-a produs acest lucru , mi-am dat seama de realitate.[...] **noutatea s-a cam dat deoparte și că vindeți marfă veche .**"

" Oricît este pusă la index această idee de partid, cînd vorbesc de partidul liberal , în sufletul meu renasc, în mod firesc, toate amintirile istorice , care sunt legate de acest organism.

Istoria politică a PNL se confundă cu timpurile eroice ale țării noastre.

Au fost în partidul liberal **mari personalități, fondatori ai țării noastre,**

în fața cărora eu - nu este așa ? - un tîrziu epigon al lor,

sunt dator să **mă închin cu toată pietatea.**

Prin urmare , vorbesc cu desăvîrșit **respect de trecutul partidului liberal.**

PNL a fost călăuzit de **două idei** : o bine precizată **mîndrie** , un sentiment exagerat al propriei valori și ideea de **luptă**. Din păcate , **IG Duca , a părăsit aceste idei, a părăsit linia istorică , a abdicat , politic și etic...**

Gh.Tătărescu : "Este regretabil că dvs. , care cunoașteți pe d.Duca , **uitați** în momentul de față **cine este d.Duca** și care este **rostul partidului liberal.**"

- **Goga** : "Fac o analiză. **Analiza poate fi crudă, fiind însăși subiectul crud pentru dvs.** Cunosc prea bine lucrurile - stau de 17 ani aci în Vechiul Regat [...] [...] **d.Duca s-a temut** să iasă la luptă deschisă cu **d. Gheorghe Brătianu** , crezînd că în această luptă nu ar avea cîștig de cauză.

Leonte Moldovan : " Aceasta nu o crezi nici dta "

Goga : "Acest tînăr , **d.Gh.Brătianu** , în evenimentele politice , a dat dovada că **știe ce vrea și că poate să vrea.** (aplauze PNL-2)

Al doilea motiv este de ordin etic ; sau cum s-ar zice , un caz de conștiință "

Leonte Moldovan : "Dta dle Goga, umbli numai după **efecte retorice** , dar nu precizezi situația așa cum este.Dta **cauți aplauze** [...]

Dta **nu ești un domn drept și cine nu este drept , nu mai poate judeca drept.**

Radu Lascu (PNL-2) : "Odată ce **ne-ai învățat să atacăm** chiar și pe **MSRegele** atunci mai **ai autoritatea morală să vorbești ?**

Aceasta a fost **chestiunea care ne-a despărțit pe noi "** (p. 294-297)

[tumult,vociferări , întreruperi, între duciști și georgiști .Goga face aluzii transparente despre psihologia lui Duca , care credea că "umiliința spală păcatele" și care ar fi supralicitat obediența față de Carol, coborînd prea jos pe scara umilinților.]

16.) Gh.Brătianu, declarația la mesaj, 25 iunie 1931.

(DAD, MO 9, șed. din 25 iun.'31, p. 287-288)

[.....]

Gh.Brătianu / '31

▣ Contestarea reciprocă a PNL

" [.....] reprezentanții partidului național-liberal ...

P.Gheață (PNL-1) :Iar începeți ? **Care partid Național liberal ?**

G.I.Brătianu : ...cari nu-și datoresc prezența pe aceste bănci decît voinței

conștiente a votului obștesc (întreruperi la PNL-1) își vor îndeplini cu sinceritate rolul de opoziție leială [...] combătînd cu hotărîre ceea ce le-ar apărea contrar acestor convingeri și intereselor mari și statornice ale țării. (întreruperi la PNL-1)

C.A.Constantinescu (PNL-2) : "Întreruperile d-voastră mă silesc să vă spun un adevăr , oricît de crud ar fi el , și anume că **PNL este acela care s-a ales cu numele său și care a luptat cu steagul său în frunte** . Protestările d-voastră nu fac decît să întărească acest lucru, căci **nimic nu supără mai tare ca adevărul**.

Regret pentru d-voastră , de a vă fi pus singuri în situațiunea de a fi **aleși din milă** , cîte unul de județ, **pe lista guvernului**. (întreruperi, zgomot la PNL-1)

- **C.Toma (PNL- 2) : "Sunteți miluiți "**

Gh.Brătianu / 1931

17.) IG Duca * , replică la discursurile lui Cuza și Goga , 30 iun.'31

(DAD, MO 12, șed. din 30 iunie, p. 372- 373)

Primit cu aplauze de băncile PNL, își cere scuze că a lipsit cîteva ședințe.

Cuza s-a ocupat de " **dinasticismul**" PNL iar Goga de "**mîndria**" PNL.

Duca / retro 8 iun.'30

▣ Restaurație

Cuza a repetat discursul din sesiunea trecută, citînd din discursul lui Duca din 8 iunie. I-a făcut un serviciu."**Discursul** meu de la 8 iunie , anul trecut , nu **dovedește** decît un singur lucru , pe care o țară întregă îl știe, și anume că **partidul meu este acela care a aderat cel din urmă la restaurarea noii domnii** .

Dacă este vorba să reedităm de la această tribună tot ce s-a spus de către aceia cari au stat **pînă la 8 iunie pe temeiul actului de la 4 ianuarie**, eu sunt gata să primesc această dezbatere , fiindcă **ceialți au rostit cuvinte mult mai grave** decît cele pe care le-am rostit eu .Și să nu vă închipuiți că eu, dacă nu citesc aceste discursuri și dacă nu reamintesc aceste cuvinte astăzi, este pentru că această dezbatere nu-mi convine mie.Nu; nu citesc acele lucruri din **respect pentru Acela care este astăzi Suveranul nostru** .Actul de la 4 ianuarie ?! Dar care dintre d-voastre nu ați stat pe temeiul lui ? "

Al.Oteteleșteanu : "Trăia Regele Ferdinand "

Duca : "**Diferențele dintre dvs și noi** sunt două : că unii am aderat mai devreme și alții am aderat mai tîrziu la noua domnie.Atît și nimic mai mult. A doua , și care este o diferență esențială, că **noi am fost întotdeauna leali și cinstiți** , și cînd am stat pe temeiul actului de **la 4 ianuarie** și acum cînd am aderat cu sinceritate și lealitate la actul de **la 8 iunie**.Noi nu am avut niciodată , ca **d-voastră, concomitent, două atitudini :una la București , alta la Paris; una la Regentă, alta la Belizona "**

Oteteleșanu : "Cu adevărat , acum dvs. sunteți imprudent "

Duca : " Una în parlament , și alta la congresele partidului [...] Aș vrea să știu și astăzi dacă nu sunt **oameni cu două atitudini** și dacă acești oameni nu trebuiesc căutați aiurea , decît în lagărul PNL ? "

Prin urmare, transmite șefului LANC, mulțumiri pentru ocazia oferită.

Duca / iun.'31

▣ PNL .

Goga s-a preocupat de **mîndria PNL**.

"Nu crezi dle **Goga** că ai fost **extrem de imprudent** ? Eu **ți-aș da sfatul** prietenesc și caritabil **de a te ocupa mai mult de mîndria partidului d-tale**; pentru că între partidul meu și partidul d-tale sunt multe și mari deosebiri și, în special, deosebirea că partidul meu n-a fost niciodată **în funcția în care a fost al d-tale , față de al meu. "**

Oteteleșanu : Sunteți din nou imprudent ...

Duca : Și, d-le Goga, nici, nici, nici, nici ...

Goga : ... Patru "nici"

Duca : Dacă vrei, și 20 de "nici" , și peste 20 .Știi foarte bine că **voi avea delicatețea să nu explic acești "nici" ...**

Goga : Mă cruțați ...

Duca : Dar aceasta nu este un motiv ca dvs să abuzați de delicatețea mea...

Oteteleșanu : Vorbiți, nu insinuați...

Duca : De ce s-a ocupat d. Goga de mîndria PNL ?

Goga : **Fiindcă a existat în trecut și a murit odată cu venirea d-tale la șefie...**

Duca / iunie '31

▣ Cartelul PNL-guv.lorga.

Duca : **PNL a încheiat un cartel electoral cu guvernul prezidat de prof. Iorga.**

A încheiat acest cartel , crezînd că este **în interesul țării și al partidului**, avînd aprobarea partidului. **Sunt în divergență de opinii de cînd MSR a făcut apel să se constituie un guvern de uniune națională** , condus de Titulescu.Avea convingerea că , după ce patimile se vor stinge, se va vedea că, prin cartelul încheiat, " **eu am făcut un mare serviciu țării**, dar am făcut **un mare serviciu și vieții noastre constituționale și existenței și puterii partidelor politice."**

(argumentează de ce nu a nesocotit nici tradiția partidului, nici nu a închinat steagul partidului, cu exemple din actele predecesorului său IICBrătianu)

"... stranie concepție manifestați, d-le Goga, cînd **afirmați că cel care este arbitrul situației politice** , este cel care **a închinat steagul partidului său "**

Gr.Trancu -Iași: " **Demnitatea și puterea sunt două lucruri diferite ."**

Duca / iun.'31

▣ Sistemul de partide.

Duca : "**Adevărul este că d-voastre ați sperat cu toții , după 8 iunie anul trecut, că steagul PNL va rămîne închinat** pentru totdeauna în viața politică a acestei țări, și **nu vă convine să vedeți că acest steag filiiie tot mai mîndru deasupra PNL. "** Goga a avut o singură **idee politică, dar și aceea eronată** : că prin semnarea cartelului , **PNL a dat o lovitură vieții partidelor**,

deoarece **acest guvern este hotărît să desființeze partidele politice .**

"Întîi, **eu sunt convins absolut** , mai cu seamă din convorbirea pe care am avut-o cu d. profesor **Iorga, că gîndul d-sale nu este de a distruge partidele politice**, pentru că dacă ar fi fost acesta, **nu ar fi invitat partidele politice cu loialitate să colaboreze cu el . (aplauze la majorități și PNL)**

Dar cunosc și concepțiile d-lui **Argetoianu** , pe care nu numai că mi le-a explicat, dar le-a spus tuturor.**D-sa crede că este nevoie astăzi** , în situația grea în care se află țara, **treacător, de un guvern în afară de partide**, care să asigure înșă pentru un **viitor apropiat reîntoarcerea la guvernele de partid.**

Singurii , cari , în această privință, **s-au afirmat împotriva partidelor politice** sunt domnii de la liga "**Vlad Țepeș**". Dar eu am avut **o speranță** , care cred că s-a și realizat în parte: **că prin colaborarea d-lor**, cu un partid politic în alegeri, **se vor convinge că partidele politice nu sunt așa de rele cum își închipuiesc** și că între alte bunătăți , au și pe aceea de a putea contribui cîndva la înlesnirea reușitei electorale a tuturoror.[...] **Eu am convingerea adîncă** , după rezultatul alegerilor, că **aceste alegeri și acest cartel au contribuit să reînvieze și partidele politice ale căror speranțe începuseră să se evaporeze!**

(**aplauze la majorități și PNL**) Iar pe de altă parte , nu vreau să fiu perfid , dar sunt **unele fenomene** care mă fac să mă întreb dacă astăzi n-a venit **pofta să creeze partide politice chiar aceluia cari pînă mai ieri s-au rostit împotriva lor."**

De aceea, îl ruga pe Goga **să nu mai facă tirade** pe chestiunea partidelor...
"declar , în mod hotărît și solemn , de la această tribună , **dacă vreodată viața partidelor și viața constituțională a acestei țări , bazată pe partide, ar fi serios amenințată** - ceea ce nu este cazul astăzi -
eu voi fi luptătorul cel mai energic pentru apărarea vieții constituționale și a vieții de partid " (apaluze la PNL)

De aceea deplînge urmărirea succeselor de "oratorie meschină", de "intrigărie de rînd între partide" ci să dezbata problemele țării.

" Credeți dvs. că țara se preocupă , în momentul de față,
de asemenea intrigării ? (apluze la majorități și PNL) De **compulsările de text, pentru a pune în contradicție pe unii și pe alții , de povestiri** mai mult sau mai puțin meșteșugite a evenimentelor la ordinea zilei ? "

La geutățile României, ale Europei, "dă-mi voie d-le Goga să **te privesc cu compătimire** cînd singura d-tale preocupare e **să debitezi meschinării de la înălțimea cestei tribune.** " (apluze prelungite, îndelung repetate, la PNL și majorități , proteste la PP)

* **Notă.**Al Topliceanu -----

Provocat de A.C.Cuza și O.Goga, **șeful PNL a ridicat mînușa.** A explicat lapidar că și atunici (iun.'30) și acum (iun.'31) , PNL a fost loial. **Importante sunt opiniile sale despre partide.**Bune sau rele -a spus el - ele **sunt indispensabile** , ca exponente ale corpului electoral. **Unii** -care au trecut prin mai toate partidele - acum au devenit **adversari ai lor.Ion Petrovici** , în 15 ani de cînd face "politică" a colindat în toate partidele .**Eminentul profesor de morală de la București, și-a schimbat credințele , mai des decît pălăriile .**

Duca a pus lucrurile la punct arătînd că **nu-i loc de jocuri periculoase.**

(Rev."Parlamentul Românesc " , nr.20, 6 iul.'31, p. 4-5)

IGDuca / 30 iun.'31

18.) **Octavian Goga (PP) , replică la replica lui I.G.Duca , 30 iun.'31**

(DAD, MO 12, șed. din 30 iun.'31, p. 373- 375)

[vezi pe larg la PP-Averescu]

- **Goga** : Duca n-a răspuns la problemele ridicate de el; a vorbit " grandilocvent ,emfatic și agresiv" ; a făcut "aluzii" , "insinuări" ,despre PP , pe care el le respinge ;

PP a fost adus la guvern de PNL ? - A fost adus de Regele Ferdinand ,
la recomandarea lui IICBrătianu, care a considerat că face un bine țării.

I.Brătianu era de părere că erau **două mari primejdii pentru țară :**
primejdia regională politică și primejdia spiritului de clasă.

Și "**dintr-un impuls de doctrină politică** , lipsit de orice interes meschin , și de o parte și de cealaltă, d-sa a fost de părere ca după plecarea guvernului , să recomande Regelui Ferdinand **venirea la guvern a generalului Averescu.**

Goga / iun.'31, retro 1926

▣ **Regența .**

"[...] **cînd regele țării era muribund** , cînd totul era plin de tenebre,
ați făcut toate intrigile ca să fim dați jos, pentrucă nu știți ce vă așteaptă pentru ziua de mîine. **Aceasta este realitatea.**" [.....]

În momentul cînd dvs insinuați, **mă dezlegați pe mine .**

Prin urmare, **voi vorbi și eu și voi spune lucruri pe care altfel nu le-aș fi spus,**
dar pe care mi le smulgeți , prin aluziuni calomnioase pe care mi le faceți."

IGDuca : " **Să nu ataci .Cînd știi ce știi, să fii decent "** [.....]

Goga / iun.'31, retro iun.'30

▣ **Restaurația.**

" Marea d-voastră vină, tragedia d-voastre , începe din ziua , în clipa cînd din aeroplan a coborît **Principele Carol** și și-a ocupat patrimoniul lui.

[.....] Dvs ați făcut întîi o socoteală meschină, negustorească ...[.....]

Vă aduceți aminte d-le Duca ?

Duca : " Da , îmi aduc aminte [...] **Dta ai făcut un apel la mine ,
ca eu să aderez la noua Domnie și eu am refuzat categoric.**"

- **Goga :** [...] **D.Duca a încheiat conversația cu aceleași gesturi mari,**
pe cari le-a debitat aci la tribună și ridicând mâna și degetul către Cer a spus:
< Niciodată nu voi întinde mâna acestui om. >

IGDuca : " **N-am spus. Cer cuvîntul în chestiune personală**" [.....]

Goga : **Schimbările d-voastre de atitudine** în marile probleme de stat și mai ales în
această problemă, **lipsa de sinceritate și de pudoare** cu care v-ați declarat la
alegerile din urmă [...] **umple de revoltă** și lipsește de sprijinul moral masele populare.

[...] **Țara are nevoie de oameni întregi, de oameni de bronz,**

cu nervi de oțel, iar **nu de oameni de gelatină.**[.....]

Goga / iun.'31

19.) IGDuca , replica a II -a la replica lui Goga , 30 iunie '31

(DAD, MO 12, șed. din 30 iun.'31, p. 376)

Goga i-a făcut "procesul" că n-a aderat din prima zi la noua Domnie, și că a aderat doar după 3 săptămîni. A reprodus cu indelicatețe și un cuvînt pe care nu l-a spus niciodată. "**N-am spus niciodată că nu voi întinde mâna, cui voi întinde mâna, și cui nu-i voi întinde. Mistifică realitatea.** Dar , încăodată, oricît ați merge de departe , cu indelicatețea, **eu nu voi repeta multe conversațiuni** , pe care le-am avut împreună. [...] **Afară de asta , d.Goga nu a fost corect în expunerea d-sale. [...] Baza întregii conversații a fost altceva : să ne asigurăm , sub noua domnie, generalul Averescu și noi, PNL, alternața la putere și să desființăm pe național-țărăniști "** (apluze prelungite , mare ilaritate , la majorități și PNL ;

proteste la PP, PNL-2, PȚ)

Duca / iun.'31

20.) Gh.Brătianu , intervenție pe marginea polemicii Duca - Goga, 30 iun.'31

(DAD, MO 12, șed. din 30 iun.'31, p 376- 377)

Gh.Brătianu / iun.'31, retro iun.'30

▣ Restaurația

Deși nu a fost amintit explicit, din discuție **a lipsit un element esențial :**

"cei care s-au raliat mai tîrziu **[PNL-1]** , au făcut-o numai pentru că **s-au găsit alții cari , în primul ceas, și-au proclamat credința față de Coroană** [.....]

Duca : " D.George Brătianu vrînd să-și dea o însemnătate pe care nu o are, caută să dea o explicație atitudinii sale de la 8 iunie.Îl privește [...] Aș putea cel mult să spun că în **atitudinea de la 8 iunie anul trecut a PNL a fost, între altele , și un simțămînt de respect pentru o memorie pe care un întreg partid a știut să o slăvească , minus cel care îi speculează astăzi numele lui Ion ICBrătianu.**

(**apaluze la PNL-1**) [.....] d **George Brătianu este liber** să facă politica pe care o vrea; **d. George Brătianu este liber** să-și caute inspirația unde crede de cuviință; **dar d.Beorge Brătianu este îndrăzneț ...cînd invocă memoria tatălui său.**

Da , dle George Brătianu, uită-te în ochii mei dacă îndrăznești , căci **știi foarte bine ce credea tatăl d-tale despre d-ta, și adu-ți aminte de faptele pe care le-ai comis în preziua morții sale .(protestări, zgomot , la PNL-2)**

Noi suntem aceia cari suntem în tradiția partidului , noi suntem aceia cari **cunoaștem gîndul lui Ion Brătianu**, noi toți aceștia de aci (**apluze la PNL-1**) cari, timp de **20 de ani de-a rîndul** , zi de zi, adeseori ceas de ceas, în momentele cele mai grele ale istoriei României contemporane, atunci cînd s-au înfăptuit reformele cele mai mari, atunci cînd s-a făcut războiul pentru unitatea neamului .

N.Constantinescu-Bordeni (PNL-2) : Atunci cînd d. George Brătianu era pe front, și d-ta mureai de frică la Iași ...

I.Manolescu-Strunga : D-ta vorbești ? D-ta exclus de mult din partid ?!

Duca :... în toate momentele istorice am fost veșnic lîngă el noi cari am fost **depozitarii gîndurilor lui și zbugumărilor lui sufletești** , ai concepțiilor lui, a tot ce a făcut marea

acestui mare Român, **dar nu d-ta care ești impostorul de rînd , speculatorul unei memorii care nu-ți aparține și pe care o necinstești."**

(apaluze prelungite la PNL-1) (IGDuca părăsește tribuna și incinta)

Vezi pe larg la **fișier PNL-2**

Gh.Brătianu-IGDuca / 30 iun.'31

21.) dr N.Lupu (PT) , discurs la mesaj , 30 iun.'31

(DAD, MO 12, șed. din 30 iun.'31, pp. 362- 372)

[LD: cu zeflemeaua care-l caracteriza, el ironizează pe președintelui Camerei Pompeiu , care le atrăsese atențiunea că 1 minut de discurs era evaluat la 1000 lei ; voia să facă o scurtă declarație dar s-a gîndit că ceea ce vrea să spună să nu devie anacronic la toamnă ; că , poate la toamnă va fi alt guvern ; că trebuie să-și explice poziția și locul , deoarece Iorga spusese că se miră că nu este pe banca ministerială...]

[.....]

Lupu / iunie'31

▣ Argetoianu - Lupu

[.....]

"Nu ne-am întîlnit , pînă ce d-sa a perfectat acordul cu d.Duca , șeful PNL.

Cînd a venit d.Iorga de la Timișoara, s-a trezit cu un acord tocmai cu aceia cu cari zicea d-sa că < ferească Dumnezeu, nu voi colabora . Colaborez cu d-ta, poate cu Gigel Brătianu, cu Goga ; dar cu Duca în nici un caz , nu !>

Situația era complet schimbată, el nu ar fi putut colabora cu PNL, de data asta .

Lupu / iun.'31

▣ Argetoianu - Duca - Iorga - Lupu

A avut o nouă convorbire cu Iorga care i-a spus: <Dle Lupu, aranjamentul făcut cu d-ta rămîne perfect stabilit.Mergi la excelența Sa , noul ministru, Munteanu-Râmnic, care îți va comunica d-tale tabloul.>

... L-a căutat, l-a găsit, și acesta i-a spus: < D-ta ai 25 de locuri , dar nu mă întreba pe mine mai mult,pentrucă din ordinul d-lui prim-ministru , nu eu mă ocup cu alegerile și cu lista de deputați.De acest lucru se ocupă decît doi oameni .Cine? l-am întrebat.

D-Argetoianu și d.Duca.> (exclamări !!!)

Munteanu -Râmnic (subsecretar Interne) : "Nu este exact !"

Argetoianu (ministru la Finanțe, ad-interim Interne) : D-ta faci un istoric... al unor tratative... eu nu- ți răspund decît printr-o anecdotă...

Era student , a dat un examen de drept civil la Paris, cu un celebru și sever profesor.A vorbit vreo 20 de minute , după care profesorul-a spus:

"D-ta vorbești foarte frumos, dar tot timpul ai fost înafară de codul civil "

"Tot așa și d-ta dle Lupu, vorbești foarte frumos, dar tot timpul ești în afara adevărului istoric. (aplauze puternice la majorități) [.....]

D- ta probezi Camerii că eu sunt un om cu simț politic. " [.....]

Lupu : Cu atîta simț politic încît din cauza felului cum ai procedat , o să vii peste cap, mai repede decît crezi... [.....] (p. 366)

[LD: Lupu continuă cu detalii, cu citate, cu intrigi, cu fitile echivoce între Iorga și Argetoianu , nu le mai reproduc...]

"Am rupt tratativele cu d. prof.Iorga și ne-am despărțit cu acea scenă duioasă , în care d-sa se teme că eu îl voi insulta și d-sa va fugi și nu va răspunde ."

Lupu / iun.'31

▣ Parlamentul iorghist

/ Febra alegerilor a trecut. Reîntors la București, lui Iorga i-au ajuns la ureche cîteva din isprăvile lui Argetoianu și "atunci s-a rugat de noi și ne-a cerut iertare .

Noi iertăm pe marele învățat Nicolae Iorga de toate aceste greșeli, știind că nu de toate este vinovat." Dar , din "păcatul" lui Argetoianu , "a ieșit un monstru , care este majoritatea de aici , și eu vă mărturisesc că pînă cînd nu va dispărea monstrul , nu putem ierta păcatul "

/ Au ajuns în Parlamentul actual.Ce este acest Parlament ?

Pînă atunci, în parlament exista **o majoritate guvernamentală și opoziția.**

Acum ce rost avea **gruparea de la centru , PNL ?** Ce sunteți dvs ?
Minoritate ? opoziție ? (**ilaritate, întreruperi**) "**Ați voi să reveniți la alt rol** , mai onorabil,
mai eroid, **de opoziție, nu vă primim !** Prea mult am suferit din partea dvs.ca să vă
facem această onoare. " [.....]
Lupu / iun.'31

▣ PNL

Acest partid a guvernat cel mai mult România, și nu este vinovat de toate relele de după război. Reușise să-și creeze , din nou, un foarte puternic curent de simpatie.

Dar , susținînd guvernul Iorga, și-a pierdut această forță electorală .

"Era mai bine pentru dvs. să intrați 40 ,în loc de 80 , cum ați intrat sub această formă.**Trebuia să luptați prin propriile dvs. forțe.** Într-adevăr, dvs nu sunteți o opoziție miluită , recunosc aceasta .Dar spun : **iată o grupare a unui mare partid , pusă într-o postură echivocă.**[...] " [.....]

Lupu / iun.'31

▣ Partidele .

"Partidele sunt însăși baza de existență a mecanismului vieții constituționale.

Fără partide nu se poate să existe nici regimul republican , nici monarhie constituțională."

" Dvs deserviți Coroana atunci cînd, servindu-vă de scăderile din timpul din urmă ale partidelor - dvs , **în mod ipocrit, veniți și le atăcați.**

[.....]

Partidele acestei țări nu pot fi privite sub unghi pătimaș al vieții de după război,

după 10 ani de exercițiu greoi al votului universal,

ele se privesc în perspectivele timpului și a istoriei și **nu este român care să nu**

recunoască marile merite ale lui Ion Brătianu și Kogălniceanu, Ion Brătianu care a întemeiat România Mică și Ionel Brătianu , care a avut un rol atît de mare la întemeierea României Mari (**aplauze la PNL**) [.....]

Lupu / iun.'31

22..) Emil Ottulescu (Liga "Vlad Țepeș " , raportor la Răspuns la mesaj),

discurs concluziv, 2 iul.'31 (DAD, MO 16, șed. din 2 iul.'31, p. 449- 458)

[LD : atenție ! Dacă poți să tragi vreo concluzie privind **carecterul conservator al regimului iorghist**, din argumentele grupărilor eclecticice care i-au format suportul în guvern și în parlament.**Ottulescu** reprezintă o părticică din acest mozaic .

Se urcă cu sfială la tribuna unde au vorbit atîția oratori iluștri, cu experiență

parlamentară.El este doar prima oară parlamentar.Pentru că mulți oratori au contestat **oportunitatea și legitimitatea guvernului Iorga**,el vrea să demonstreze contrariul.

Urmează **argumentarea , dispersată problematic :**

/ eșec Titulescu // păcatele partidelor / alegeri / cartelul cu PL-1 //

Discurs integral xeroxat.)

[.....]

Ottulescu / iul.'31

▣ Eșecul Titulescu

"MSRegele a încercat să facă un **guvern de colaborare între partidele politice** [...]

pentru că numai un asemenea guvern ar fi fost capabil să facă **să înceteze** la un moment dat **patimile și lupta dintre partidele politice** , să aducă aici **o atmosferă de desindere**

care era necesară [...] N-a putut să ajungă , cu toată dorința Sa, la realizarea unei

asemenea guvernări, o concentrare îngustă era imposibilă [...] **Apelul** pe care l-a făcut MSRegele către toate partidele politice **n-a fost ascultat și partidele politice** s-au arătat

, din acest p.d.v., **a nu fi la înălțimea împrejurărilor** critice prin care trecea țara "

(**aplauze la majorități ; proteste la PNL-1**)

dr.I.Costinescu : "Nu toate"

Ottulescu : "Desigur, că nu toate [...] **Guvernul Titulescu** , care era dorit de toată lumea, **nu s-a putut înfăptui** , unii au venit cu gîndul sincer de colaborare ,

alții ,prin acorduri secrete , se învoieră să lupte în contra constituirii unui asemenea guvern ." Singura soluție ce s-a impus, a fost un guvern în afara partidelor. (p. 450) [.....]
Ottulescu / iul.'31

▣ MSRegele

Se decară mulțumit de **declarațiile solemne de fidelitate** ale tuturor partidelor...

Gral Racoviță (PNL-2?) : "Cam tardive !" [.....]

Ottulescu : " **Faptele** fiecăruia se judecă **după atitudinea** pe care au avut-o în momentele grele în care s-a găsit țara.(**aplauze la PNL-1, PNL-2**)

Unii au răspuns la **apelul Suveranului** , înțelegînd că trebuie să meargă pe **căi drepte și luminoase**; **alții** , au preferat ,prin **convulsiuni întortocheate** , **căile subterane și obscure** , căilor luminoase ." (**aplauze prelungite la majoritari, PNL-1, PNL-2**) (p.453)
Ottulescu / iul.'31

▣ Cartelul electoral cu PNL

Cartelul a fost pur electoral.El nu a îngreunat mișcările guvernului. A avut concursul PNL în alegeri , pentrucă " **partidul liberal a înțeles apelul MSR**.

Și, dlor, chiar dacă a plecat steagul, **cînd pleci steagul pentru salvarea țării , nu este o rușine** " (**apaluze la majorități și PNL**)

Ottulescu , raportor / iul.'21

23.) **Senator Traian Alexandrescu (? raportor la Mesaj) , 21 iul.'31**

(DS, MO 11, șed. din 1 iul.'31, pp. 224- 229)

[LD : se prezintă ca **om** care a stat **departe de luptele de partide** , căruia **politica i-a fost " total indiferentă "**. Este avocat .Dar , deloc întîmplător ales raportor la Mesaj în Senat,face un **rechizitoriu vitriolant** regimului partidist constituțiuonal.

Alegerea lui Alexandrescu ca raportor în Senat , la fel ca a lui Ottulescu în Cameră, este o dovadă ideatică a **intențiilor lui Iorga** de a intimida-anihila acțiunea partidelor , de a distruge sistemul constituțional existent .]

senator Alexandrescu / iul.'31

▣ PNL -IGDuca

"Ar trebui să încep - a tout seigneur , tout honneur - cu declarațiunile făcute de PNL. Această prioritate ar fi justificată, [...] prin **rolul ce a jucat pînă acum în viața publică .**" [.....] Dar trebuie de lămurit în prealabil **o confuziune**, sau încurcătură , etimologică și politică, din cauza unui **qui pro quo politic**, a unei **omonimii politice**, provocată de faptul că există **două organizații politice cu titulatura PNL**.

Nu se poate amesteca în această nenorocită și pătimașă

ceartă "de familie" .Din p.d.v. psihologic, **dușmăniile dintre rude și foștii prieteni** , deslănțuie **pasiuni** cu **acerbă violență**.

Nu vrea să toarne gaz pe foc și să învenineze și mai rău relațiile dintre cele **două grupări**, care s-au manifestat în **Cameră**.

Ca spectator politic și ca român, ar dori ca această **"penibilă neînțelegere"** să înceteze cît mai repede și integral, pentru armonia atît de necesară. (p. 225)

Senator Alexandrescu / iul.'31

▣ Statul național unitar - minorități

" **PNL** de sub președinția d-lui **I.G.Duca**, în **declarațiunea** făcută prin glasul eminentului nostru coleg , d. profesor **dr. Angelescu** , deși în genere păstrează față de Mesaj o cordială notă aprobativă , arată totuși că **textul mesajului ar cuprinde unele echivocuri** , de natură a arunca **îndoielei asupra unității politice a statului** , și , în același timp , ar evoca **amintirea bună a unor regimuri străine.**"

senator Alexandrescu / iul.'31

▣ Partidele

[LD: **încîteva momente el precizează, accentuiază, că nu este înregimentat în nici o**

formațiune politică .Ține foarte mult la independența sa
Vezi context și argumente la fișier **Partide**,]

dr.Angelescu , în numele PNL, a afirmat că **viața noastră politică trebuie să se sprijine pe partide.**

Va discuta **valoarea politică** a acestei afirmațiuni în actualele conjuncturi ale **vieții noastre constituționale** , atunci cînd va examina concepțiunile exprimate în această materie de **reprezentantul PNL** de sub președinția d-lui **George Brătianu, g-ral Arthur Văitoianu** , și de către **reprezentantul Ligii Vlad Țepeș, I.Glogoveanu** . (p. 227)
Alexandrescu / iul.'31

24.) Lege pentru încurajarea întreprinderilor producătoare de țigete , 13 iul.'31

(DAD, MO 27, șed. din 13 iul. 31, p. 1052- 1108)

M.Manoilescu **I.Scutaru** (raportor) **CICBrătianu** **DRloanîtescu** **O.Goga**
Eft.Gherman **Gr.Trancu -Iași** **Costin R Sturdza** ș.a.

[LD .Evoluții legislative.Dezbateri tehnice, statistice, economice. Ciocniri de interese. Dispute doctrinare. Paranteze și recursuri istorice .

Ceea ce este de remarcat este că **Manoilescu vine cu această lege,**

care este **conformă susținerilor sale doctrinar-economice:**

"conservatism economic " (neoliberalism, intervenționism) ,

cu accent pus pe **producție și productivitate** .

Nu știu **dacă** și **în ce măsură**, ea este în acord și cu **doctrina economică a lui Iorga** (care nu o avea!) sau **Argetoianu** (care nu era teoretizată !) .

Extrag din dezbateri chestiuni de interes pentru doctrine, istoria politică, pe care le voi dispersa problematic la fișierele respective]

M.Manoilescu : Expunere de motive.

▫ Legislație.

/ **Legea minelor** , din 1895, concesionarea perimetrelor petrolifere , au determinat un ritm viu al exploatării petrolului. Războiul mondial a găsit-o în plină ascensiune.

Politica de intervenție a statului în această direcție, a devenit tradițională.

/ **Legea distribuirii petrolului la distilerii** (legea "contingentării") , 1908, cu modificări în 1910, 1912, a reglementat dreptul statului de a stabili cotele , **pentru a apăra micii rafinori , industria românească**, de interesele exclusiviste ale unor acaparatori mondiali.

/ După război, legea contingentării a căzut în desuetudine, iar **legea minelor din 1924**, nu mai cuprindea vechile dispozițiuni. (p. 1057-1058)

- Dezbateri la lege -

C.I.C.Brătianu / 13 iul '31

/ **Legea contingentării din 1908**.Se lansase în România **Standard Oil**, marele trust **american**, care intrase **în concurență** cu celelalte întreprinderi, **pe care tindea să le distrugă.**

Celelalte exploatări erau cu **capital în majoritar german** .

Văzînd pericolul de acaparare , de către un trust mondial, ministrul finanțelor ,

Emil Costinescu, a făcut legea contingentării.

/ Pînă la război, situația s-a ameliorat , în favoarea societăților românești , altele decît Standard Oil .

/ **După război**, prin **lichidarea capitalului german**, o mare parte din societăți au revenit **statului român**.S-au creat **societăți românești**, încurajate de stat, la subscrierea cărora **a luat parte aproape toată lumea**, nu numai **capitaliștii mari**, ci, mai ales, **micii capitaliști**.Producția acestor societăți a crescut neașteptat ...

/ **În 1924**, guvernul liberal a făcut o nouă **Lege a minelor**.

Prin ele, societățile petroliere s-au împărțit în **două categorii** :

a) Cele care se naționalizau ;

b)Cele străine, în interiorul țării ;

Acum existau 2 trusturi : **Standard Oil** (Româno-americană) și **Royal Dutch** (Astra Română) , care **amenințau să cotopească extracțiunea și industria petrolului.**

Cum statul era deținătorul celor mai bogate terenuri petroliere , prin **legea naționalizării , nu se dădea voie să se concesioneze terenurile, decît societăților naționalizate.**

/ 1928, guvernul PNT a schimbat complet politica petrolului,

punînd pe **picior de egalitate** , în interiorul țării, **cele două trusturi mondiale, cu industriile naționalizate sau naționale.**

Și atunci, s-a întîmplat următorul lucru : **la licitațiile pentru concesionarea terenurilor petrolifere , societățile mari au acaparat totul .**

Și cum **politica d-lui Madgearu** era o politică **așa-zisă de <încurajare > a capitalurilor străine, trusturile străine** s-au simțit încurajate , impunînd condiții celorlalte societăți.

S-au descoperit în **Irak** (Mesopotania-Persia) **foarte bogate zăcăminte de petrol**, încît angroșiștii și petroliștii au considerat petrolul românesc... secundar (ceea ce , pentru ei, este adevărat !)

Și atunci s-a produs **dezechilibrul dintre producție-preț.**

[comentează statisticile și prevederile proiectului -Manoilescu]

Brătianu / iul.'31

Soluția PNL :"După mine, soluțiunea este ca d.ministru

// **să revină la legea din 1908**, fiindcă aceasta era **legea** care, în adevăr,

punea industria petrolului naționalizată la adăpostul celor două mari trusturi mondiale. " Altfel, de legea nouă, vor beneficia și ele !

Întrebă : **"Este normal ca contribuabilul român să contribuie cu o sumă de peste 90 milioane pentru două societăți care fac rău economiei naționale și care distrug industria pe care voim să o ajutăm ?"**

// **să revină la legea din 1924**, adică la societățile "naționalizate" , **și să se acorde prime** doar acestor industrii .

Să nu se ceară sacrificii inutile pentru "Româno-Americana" și "Astra Română" , la care **subvenția aceasta este insignifiantă.**

Soluția dată de **Manoilescu**, cu "prima" , este **artificială**, nu împedică concurența.

(p. 1073-1076)

Șomerii /

CICBrătianu : Principiul ajutorării șomerilor dă loc la situații încurcate.

Adevărata soluțiune este cea adoptată în Italia.

Trebuie **să se facă lucrări** în cari **să se folosească oamenii cari nu se pot întrebuința în industrii** . După mine, aceasta este soluțiunea." [.....]

M.Manoilescu / iul.'31

▫ **Politica economică a guvernului.**

[LD: de fapt , evident, politica economică , mai exact **doctrina economică a lui Manoilescu**, acel "**neoliberalism** " cu componentă "**intervenționistă**" vizînd producția, cu teoria "**productivității și rentabilității relative**" privind forța de muncă, din lucrările sale teoretice.Vezi în xerox detalii și controverse privind productivitatea, șomajul, etc.]

▫ **Politica economică a guvernului.**

"Guvernul nostru a luat în considerare **ramurile de producțiune** cari se caracterizează prin **putere de expansiune**, prin **putere de export:**

cheresteaua, agricultura și industria petrolieră.[.....]

Manoilescu /

▫ **Doctrină economică.**

"Este o mare antiteză între două concepții economice , **concepția producției și concepția repartiției.**

Eu cred [...] că **suntem un guvern de dreapta**

Un guvern de dreapta în materie economică pune totdeauna **accentul pe producție** (**aplauze la majorități**)

Eu cred că **de 12 ani încoace** , dacă **am mers rău**,

dacă **am făcut greșeli**, dacă **am pierdut** cele mai bune prilejuri de a ne întări economicște [...] este fiindcă **am pus această precădere** , **acest primat al repartiției** asupra producției.

De 12 ani încoace , nu facem decît să **împărțim**, începînd cu

împroprietărirea și isprăvind cu celelelate forme.(**apaluze la majorități**)

subtile și invizibile, prin care **nu facem decît să repartizăm** [...]

De aceea, o oprire pe această cale , cu **un conservatism economic**, care se trădează în **grija față de producător**[.....]

"Oricît aş fi eu un admirator al metodelor lui Emil Costinescu , am impresia că , totuşi, după atîta trecere de ani, **d.Brătianu a vrut să se aplice o metodă care nu se mai potriveşte împrejurărilor de azi**.[...] atunci problema care se punea era numai de a salva rafinările , pe cînd **astăzi este problema** nu de a salva rafinările, ci **de a salva producătorii de ţitei**. [.....] A preconiza pur şi simplu o revenire la legea Costinescu, este a face cel puţin **o confuzie** , întrucît legea Costinescu n-a avut niciodată obiectul pe care ni-l propunem astăzi [...]

Manoilescu / iul.'31

▣ **Capital străin-capital românesc.**

/ **Trancu -Iaşi** şi **Dinu Brătianu** au avut **accente vii de nemulţumire** împotriva faptului că societăţi ca **AstraRomână, Steaua Română, şi Româno-Americană** , vor avea de primit o primă.

În această privinţă aş dori să **fac apel la toată fineţea d-voastră**, pentruca să nu fiu nevoit să insist asupra unui moment , cu deosebire **delicat**.

Vă puteţi închipui că nici **din punct de vedere juridic** , fiindcă **Constituţia** recomandă **egalitatea tuturor în faţa legilor** ;

nici din p.d.v.**politic internaţional** ; nici din p.d.v. , dacă voiţi, **al decenţei**, care trebuie păstrată în toate chestiunile de stat ,

nu am putea împinge diferenţierea pe care am făcut-o , dincolo de această proporţie de **400 de lei de vagon** pentru **societăţile mari** , faţă de **2.500 de lei de vagon** pentru **societăţile mici**.

A veni să suprimăm cu totul subvenţia dată societăţilor mari [...]

ar însemna să facem **un gest dăunător şi greşit**."

În rezumat, pentru **4.100.000 tone produse de societăţile mari**, se ajunge la o subvenţie de **263.000.000 lei subvenţie**;

pe cînd pentru **1.700.000.000 tone al societăţilor mici**, se acordă tot atîta , adică **261.000.000 lei subvenţie**."

Este o scară inversată , care face ca subvenţia să cadă pe seama societăţilor mici , care nu au nici jumătate dein producţia de petrol.

Prin aceasta, **s-a făcut o operă economică raţională**. (p. 1105)

Legea protejării industr.petroliifere 7 13 iul31

Guvern Iorga-Argetoianu .Legislatura I.Sesiunea ordinară. **15 nov.'31- apr.'32**

25.)Victor Iamandi (PNL) , discurs la mesaj, 25 nov.'31

(DAD, MO 7, şedinţa din 25 nov.'31, p. 93- 102)

[LD : text integral xerox. Lipsesc citeva fraze de inceput .

Supratitlurile, colorările , parantezele, îmi aparţin.

Discurs dispersat problematic la fişierele respective .

Metodic, fără menajamente , spulberă opera de **guvernare cu "tehnicieni "** ;

face pentru **Iorga** şi **Argetoianu** portrete politico-morale zdrobitoare ;

pledează , cu argumente imbatabile , pentru **guvernarea democratică, partidistă** ;

izbuteşte un **discurs opozant antologic**.

Este remarcabilă argumentaţia lui pentru **a reaşeza PNL în adevărata lumină** ,

image îndelung falsificată, maculată ,în **continua campanie antiliberală**

dusă de **adversari, fie ei averescani, cuzişti, naţional- ţărănişti, Iorga şi alţii ...**]

Iamandi / nov.'31

▣ **Iorga : ideea de partid.**

Străduinţele lui Iorga ar fi trebuit să conducă la creaţiuni puternice , dar

" **variaţia lor şi dese schimbări ale d-sale** , pe linia politică a ţării,

au zădărnicit încheierea serioasă și permanentă a unei **organizațiuni reale** - în schimb **marele nostru istoric** a fost întotdeauna **șef de partid**.

"Dacă am urmări **zigzagul acestei evoluțiuni**, am vedea că **d. Iorga**, în intervalul dela **1906 până la 1930**, a creat cel puțin **vreo 15 formațiuni politice**, pe toate **denumindu-le partide politice**, desfăcându-le noaptea, pentru a le reface a doua zi.

"În ultimul timp, d-sa **facea apologia statului corporatist** - mi se pare chiar în cursul anului 1930 -, pentruca, **după ce a ajuns la guvern**, în chip neașteptat, să încuviințeze d-lui **Munteanu-Râmnic organizarea partidului său**, întrebuițind, bine-nțeleș, **aceleași mijloace** întrebuițate de toate partidele, pentru realizarea acestui scop.

Prin urmare d-Iorga a avut o **atitudine mereu schimbătoare**, **față de oportunitatea pe care o reprezintă partidul politic**.

"**Temperamentul** său atât de viforos și variabil, evident, **era greu să se acomodeze cu principiile rigide** ale organizațiunilor de partid și **cu disciplinile** care trebuiesc păzite, chiar și atunci când rolurile sunt mai mici, necum atunci când sunt mari. Și angajează răspunderi.

Oricum, însă, **nu se poate nega că d.prim-ministru Iorga a disprețuit partidul politic**. D-sa a luat **atitudine ostilă față de ideea de partid**, numai pentrucă nu a izbutit să-și întemeieze o organizație puternică." (p. 94)

lamandi / nov.'31

▣ Argetoianu- ideea de partid.

"**Dar d. Argetoianu ?** Care au fost raporturile între d-sa și partidele politice ?

A fost d-sa adversar al partidelor politice ?

Cine nu știe că d-sa a fost **un adevărat maestru în utilizarea partidelor** pentru **atingerea scopurilor personale urmărite ?**

"Nu voi mai face aici tabloul **pregriinațiilor** [perecregrinărilor] **sale pe la diverse partide** ale țării.A făcut-o aceasta în ședința de ieri d.Otetelișanu.

Am însă la dispoziție scrisoarea sa - **celebra scrisoare adresată d-lui I.G.Duca în 1927** - prin care, cerînd **înscirerea în partidul liberal**, d. Argetoianu face **apologia ideii de partid** într-un chip cu totul impresionant." Citește doar **finalul** pe care-l consideră un fel de "legămînt de conștiință", o "mărturisire de credință" :

Argetoianu / retro ' 27

< **Dacă** nu mi-a fost dat să clădesc din temelii, în slujba țării și a neamului, așa cum am încercat întotdeauna să o fac, **mulțumesc lui Dumnezeu** că îmi îngăduie **să-mi sfirșesc zilele într-o casă curată și cinstită**, și **cu conștiința împăcată a datoriei împlinite** . >

(**aplauze prelungite la PNL**)

Voce din majoritate : " **Errare humanum est.** "

lamandi : " Da, dar d. **Argetoianu a greșit de prea multe ori**.

Cu aceeași dezinvoltură a trecut **de la conservatori la averescani**, la 1918, de acolo, la 1923, **s-a unit cu d.Iorga, formînd Partidul Național al Poporului** ; [...]

după aceea a trecut în **Partidul Național**, creînd șefia bicefală a acestui partid,

în persoana d-lor Iorga și Maniu ;

în sfîrșit, mai tîrziu, în 1927,[...] a venit cu această scrisoare în care face apologia

partidului liberal și apologia memoriei lui Ion Brătianu ... (p. 94)

lamandi / nov.'31

▣ Guvernul de "tehnicieni"

"Așa dar, d-lor deputați, concluzia care se trage, în chip logic, cu privire la calitatea de < **tehnicieni** > și < **specialiști** " > a d-lor **Argetoianu și Iorga**,

și de **adversari ai partidelor politice**,

este că d-nealor **au recurs la această < formulă >** numai ca la **un simplu expedient** - și aceasta aparține, în special, d-lui Argetoianu, căci d-sa este autorul actualei

combinațiuni ministeriale - **menit să justifice în ochii lumii neștiutoare**

< **experiența** > **riscantă a acestei guvernări.** " (**apaluze la PNL**) (p. 94)

[.....]

" Să cercetăm însă dacă guvernul, prin ceilalți membrii ai săi,

corespunde denumirii de tehnicieni și de specialiști, ce i s-a dat.

Compoziția cabinetului alcătuit de d.Argetoianu , este atât de **curioasă** și de **bizară** , încât adineauri d.Trancu-Iași , uitându-se pe banca ministerială, voia să întrebe dacă într-adevăr pe acele fotolii **este vreun ministru real**....

Vasilescu-Karpen (Industria și Comerț) - are competență incontestabilă în domeniul **zahărului**, dar în alte chestiuni... nimeni nu-i cunoaște competența.

Într-un interviu , în vară, preconiza **necesitatea legii muncii obligatorii** , amintind de vremurile ocupației nemțești...

Vâlcovici (Lucrări publice și Comunicații) - cu merite în domeniul **matematicii** și ca profesor - dar de când este ministru n-a excelat decât în **conflictul cu dir.CFR**, și cu legea care modifică ora de vară în Europa Centrală...

Ionescu-Sisești (Agricultură și Domenii) , este , într-adevăr, specialist în agronomie, dar **Legea pentru prima de export la grâu**, s-a dovedit falimentară ...

Argetoianu a recunoscut cel dintâi ineficacitatea acestei legi (un interviu) (p. 95)
lămâni / nov.'31

▣ **Experiența guvernelor de "tehnicieni "**

/ Experiența guvernelor de "funcționari " a făcut-o **Germania antebelică** .

S-a soldat cu categorice succese administrative , dar cu grave greșeli politice care , apoi s-au răzbunat...Prințul de Bu"low , în memoriile sale, recunoaște că **dezastrul Germaniei a venit de pe urma instalării la conducere a birocratismului** , fără înțelegerea problemelor mari politice cari agitau Europa.
/ Franța, stat democratic -parlamentar , nu a avut niciodată guverne "tehnice" , nici măcar pe vreme revoluției ; Mirabeau spunea fățiș că aptitudinea specială ajunge să devină cineva "funcționar" strălucit, dar că cei mai buni funcționari sunt... "cei mai detestabili miniștri" ...

"Aceasta nu înseamnă însă că **miniștrii nu trebuie să fie buni conducători ai problemelor pendinte de departamentele pe care le conduc**.

Din potrivă, **Regimul democrației** preconizează **contopirea poiliticii cu tehnica**, dar cu **asigurarea permanentă a priorității politice**.

Pentru competența de specialitate , trebuie să se ridice **spiritul de ansamblu**, **liniile mari** ale ale conducerii politice , **intuiția** străbătătoare a realităților sociale, într-un cuvânt **autoritatea omului de stat**.

Și aceste condițiuni **nu le pot îndeplini tehnicienii de nicăeri**, și cu atât mai puțin **tehnicienii improvizați de la noi "** (**apaluze la PNL**) (p. 95)

lămâni / nov.'31

▣ **Guvernarea Iorga-Argetoianu**

" [...] **Guvernul** nu a avut și **nu are** nici măcar **un program minimal în chestiunile economice**, pentru a nu vorbi decât despre ele. Din această cauză, zilnic, **lipsa de coeziune și de seriozitate** a acțiunii d-voastre de guvernare , apare din ce în ce mai vizibilă și mai îngrozitoare ."

Ex.Săptămînal, la sugestia prefectului de Iași, se adună prefectii și dezbate diverse chestiuni economice, și iau decizii pe cont propriu ..

D.ministru Sisești a dezavuat această inițiativă...dar prefectul nu se lasă..

"Guvernul de astăzi al României , redus la proporțiile exacte pe care le are, **trăește prin doi oameni : prin d-nii Iorga și Argetoianu** .

(**întreruperi, proteste, la majorități**)

Aș putea spune , d-lor, trăește prin **mesianismul d-lui Iorga** , și prin **improvizația cinică a d-lui Argetoianu**.

(**apaluze la PNL, proteste la majorități**) (p. 96)

lămâni / nov.'31

▣ **Mesianismul lui Iorga.**

D-lor , nimeni nu se gîndește să conteste **meritele d-lui Iorga**, strălucirile merite ale d-lui Iorga , **în domeniul culturii**.

D.Iorga face politică și parlamentarism de 30 de ani.

D-sa , cu drept cuvînt, **este o mare personalitate**.

Se poate întîmpla ca **în domeniul gîndirii și în domeniul cărții** , să fie **cel dintîi** dintre toți pe care îi are țara noastră.Nimeni nu o contestă.

Dar, d-lor, de aici și pînă la a fi omul de stat, conducătorul cu autoritate politică instabilă, impunătoare, este o distanță pe care, să-mi dați voie, să nu o parcurg decît cu regretul că la capătul ei nu se poate găsi ceea ce unii, din exagerare și adulație, își închipuiesc că există."

Andrei Corțeanu : "Cînd ați aflat-o ?"

Iamandi : " Am aflat-o de mult, de pe cînd d-voastră aveți aproximativ aceeași opinie. Dar, d-lor deputați, **mesianismul** acesta a d-lui Iorga - nu voiam să spun **megalomania** d-lui Iorga - pe lîngă că **nu realizează nimic, este și îngrijitor.**

[LD : citește și comentează caustic cîteva pasaje din mărturisirile de credință ale lui Iorga , apărute în volumul "**Spicuri din credința mea**" , cuprinzînd cuvîntări din campania electorală. Citatele din Iorga le colorez violet. Comentariile lui Iamandi **albastru Iorga - Iamandi**

Râmnicu -Vîlcea : " **Noi suntem boieri, unul din Moldova, iar altul din Oltenia [...]** **Și în boieria noastră este un cavalerism care, într-adevăr , nu cerem să-l înțelegă țiganii ."** **Dar cine sunt țiganii ?!**

Ploești : " **Am primit sarcina aceasta cu multă greutate și cu multe jertfe."**

" **Eu sunt în fruntea guvernului român de mila și de rușinea țării "**

" **... știți foarte bine și toată țara știe același lucru, că visul de o viață întreagă a d-lui Iorga a fost să ajungă președinte de Consiliu ! "**

Buzău : " **Eu sunt apărătorul țării , cel din urmă apărător al țării , în ceasul greu.Munca pe care o încep , nu o poate face nimeni ."**

"**Dați-mi voie să nu fac polemică asupra acestui fel de mesianism al d-lui Iorga.**

Noi am dori sincer ca această misiune providențială să se realizeze [...] dar din nenorocire d.Iorga n-a făcut nimic.

A încărcat , cel mult , situația destul de grea , complicînd-o "

Botoșani : " **... de la venirea Sa în țară , pentru a-și lua dreptul,**

Maiestatea Sa a dorit ceea ce se întrupează în guvernul de azi al României ."

" **Cum mai cadrează această afirmațiune a d-lui președinte , cu declarațiunile repetate pe care le face, că a fost rugat să accepte guvernul și că a făcut aceasta numai din sacrificiu pentru biata țară , care se prăpădește ? [...]** De altfel, d. Iorga în veșnică mișcare și contradicție, spunea în timpul tratatelor cu Titulescu , că era gata să primească și cel din urmă strapontin ministerial." (p. 96)

Iamandi / nov.'31

▣ **Improvizația cinică a lui Argetoianu.**

"... **activitatea d-lui Argetoianu** , căreia i-am dat numele de **improvizație cinică, negîndu-i orice pregătire temeinică** , orice **continuitate** și orice **valoare practică.**

D-l Argetoianu **s-a intitulat singur șeful tehnicienilor** , acoperindu-și astfel **diletantismul său economico-financiar** , cu această formulă ademenitoare , pentru naivi, **lipsită de orice consistență pozitivă.**

Suntem în măsură să afirmăm că anul trecut , pe cînd se pregătea să inaugureze binefacerile regimului de " personalități" , **d.Argetoianu se lăuda că avea un program precis**, că are la îndemîină **mijloace** practice de înfăptuiri , menite să scoată țara din marasmul și din mizeria în care se zbătea."

... vorbea că prin punerea în valoare a bogățiilor naționale, în 3 ani,

va da statului cu ajutorul capitalului străin , cu anticipație,

peste 50 miliarde lei, sumă care va acoperi toate golurile bugetare .

" [...]**acel program a căzut în desuetudine** din prima zi a venirii d-lui Argetoianu în fruntea Ministerului de Finanțe .[...]

Face o **sinteză** privind ravagiile crizei economice ; bugetul de sacrificiu , de 25 de miliarde , propus; sacrificiile grele impuse funcționarilor ; comprimarea salariilor ; anomaliile economice care apasă ;

Care sunt **ideile regeneratoare ale dlui Argetoianu ?**

" În ordinea economică, pînă acum **nimeni n-a văzut și nimeni nu știe nimic"**

"Din p.d.v financiar **vă străduiți de luni de zile să faceți bugetul "**

În ceea ce privește **regimul bugetar** al funcționarilor, a zăpăcit lumea,

a dat publicității vreo 3-4 sisteme de soluționare (curbă de sacrificiu/ reorganizare / reducere de salariu după norme arbitrare)

"D.Argetoianu se poate mîndri cu acest **sistem sui generis de a rezolva problemele capitale ale vieții de stat** , se poate lăuda chiar cu ingeniozitatea ce-l caracterizează,

dar d-sa lucrează grăbit, fără logică, și neîncetat dominat de iluziile primejdioase ale inteligenței sale politice incoerente și fără aprofundarea situațiilor complexe ce le are înaintea." (p. 96-97)

lamandi / nov.'31

▣ Conversiunea

" [...] proiectul conversiunii datoriilor agricole - în forma prezentată Parlamentului-provocînd din partea multor cercuri **aprehenziuni îngrijitoare și unele nedumeriri** , și d.**Argetoianu** fiind întrebat , cum va putea să-l realizeze în astfel de condiții -

d-sa s-a mărginit să spună că nu cunoaște proiectul,
că în forma în care a fost prezentat , **aparține d-lui Radian "** ,

(cărui nu-i neagă valoarea de om de stat) dar
demonstrează **ușurința cu care tratează Argetoianu problemele !**

" În ce privește **legea conversiunii datoriilor agricole,**
partidul liberal s-a declarat , prin **glasul d-lui Tătărescu**, și se declară și **prin glasul meu, gata să accepte și să voteze această îndreptățită reformă**

menită să asigure **creditul țării** adînc zdruncinat și **să ajute în special țărănimea** să iasă din mizeria economică în care se găsește.

Cînd se va aduce în discuție această lege , ne vom spune cuvîntul cu toată hotărîrea și cu tot prestigiul pe care partidul nostru îl reprezintă.

Noi suntem din acest p.d.v. **pe linia programului nostru , fixat încă de la Congresul din 4 mai 1930. "**

ACCuza : "Paternitatea acestui proiect ne aparține nouă"

lamandi : " **Nu cred că vă aparține d-voastră, dle profesor Cuza.Nu confundați** agitațiile pe chestiunea cametei cu legea de conversiune a datoriilor agricole"

N.Robu :"Acum un an și ceva stăteam la închisoare pentru această propagandă pe care o făceam eu"

lamandi : Spuneam că **PNL** , în ce privește chestiunea asanării agricole **este în chip hotărît pentru rezolvarea ei urgentă "**

Voce : O votați ?

lamandi : Cînd se va aduce în Parlament **ne vom spune părerea**, dar principial, suntem de acord. Și să fie aplicabilă.

Brătănescu (?) : D.Tătărescu a spus că proiectul PNL era "pe spinarea statului" , adică statul trebuia să plătească datoriile agricultorilor...

lamandi : Nu știe cîte bănci mai există în momentul de față, dar știe că Argetoianu a dat multe miliarde din punga statului pentru asanarea zădarnică a unor anumite bănci.Personal, **era pentru soluționarea radicală**, cumpănită dar serioasă, a problemei. (p. 98)

lamandi / nov.'31, retro 1918

▣ ACCuza , "cuzismul" ,

D.Otetelișanu a adus vorba celor două reforme... care , de acum , sunt istorie..

ACCuza : "Paternitatea acestor reforme îmi aparține mie "

lamandi : " **Dvs.ați fost împotriva reformelor**, în Parlamentul de la Iași , domnule Cuza. Atunci **îl atacați pe d. Iorga** , pentru că era pentru reforme ; ironizîndu-l , l-ați făcut < fertil > , iar dvs.**ați votat împotriva lor."**

ACCuza : " [.....] eu v-am dat împrăștierea și votul universal"

lamandi : "**Dvs. nu ați crezut niciodată nici în expropriere și nici în votul universal.Le-ați combătut cu strășnicie. [...]**

Să mă ierte d-sa , dar **ceea ce spune e complet eronat .**

D.ACCuza a fost împotriva exproprierii din primul moment, iar în Parlamentul constituit la 1914 , **d-sa trata pe membrii partidului liberal** și pe conducătorii lui de atunci , **drept iacobini**. Pentru d. Cuza reformele propuse erau simple " formule" .

Vă amintesc - și Monitorul Oficial de atunci o dovedește cu prisosință - că **v-ați despărțit de d.Iorga** -era prima despărțire - **tocmai pe chestiunea reformelor , pentru că d. Iorga , în iunie 1914, intrase în comisiile parlamentare**

cari trebuiau să pregătească modificarea articolelor respective din Constituție.

Dacă acele lucruri n-au putut fi duse pînă la sfîrșit, este că **în iulie 1914 , izbucnind războiul mondial** și punîndu-se înaintea guvernului prezidat

de Ion I.C.Brătianu , chestiunea istorică a unității naționale ,
atențiunea sa trebuia să se îndrepte în această direcție.

"D-voastră, dle Cuza, ați fost permanent inspirat din doctrina conservatoare.
Nu vă supărați pentru că acesta este adevărul pe care vi-l spun cu toată
condescendența.

ACCuza : "Mă mândresc că sunt inspirat din această doctrină "

lamandi : "Din doctrina conservatoare pe care istoria a desființat-o definitiv.

Dar pentru că dvs mă întrerupeți , îmi permit să vă întreb:

ce ați făcut de la război încoace d-voastră , care vă considerați primul economist al țării ? V-ați spus cuvântul măcar într-o singură problemă economică și financiară , care frământă lumea întreagă ? Nu cunosc așa ceva.

Știu însă că **v-ați ocupat** statornic cu **tălmăcirea Vechiului și Noului Testament** , abandonând marile chestiuni ale vremii.

Nichifor Robu : " D-ta ești în testamentul vechi al partidului liberal "

lamandi : "Cu d-ta nu pot vorbi, plictisești toată lumea. Îmi ești simpatic , dar te amesteci unde nu știi nimic și nu te pricepi "

ACCuza : "**D-le lamandi, ca fost elev al meu** , ascult cu multă răbdare banalitățile d-voastră "

lamandi : " D-le Cuza , eu nu știu dacă ceea ce spun eu sun banalități, știu însă sigur că **d-voastră de mai bine de 30 de ani , debitați în Parlament numai banalități"**

ACCuza . " Te rog să citești discursurile mele și vei vedea ce se spune acolo"

lamandi : "Le-am citit; le știu aproape pe dinafară "

ACCuza : " Nu le-ai citit , sau dacă le-ai citit , nu le-ai înțeles, din momentul în care **te-ai depărtat de mine.** În fața statuii lui Cogălniceanu **susțineai candidatura mea"**

lamandi : " **De 15 ani [1916] mă găsesc în partidul liberal** și am urmat cu statornicie și credință acest partid, înfruntând consecințele acestei situații " (p. 98)

lamandi / nov.'31, retro 1920

☛ **Marile reforme : împrăștierea, votul universal.**

" **D.Otetelișanu** a spus în discursul său **că partidul poporului a făcut Legea de împrăștiere din 1921**, afirmând ritos că <noi, averescanii, am împrăștiat țăraniile !>
D.Otetelișanu a uitat să spună că exproprierea și votul universal fuseseră înscrise în Constituția din 1917, că cel dintâi Decret-lege - pentru că Parlament nu exista în 1918 - aparține partidului liberal ; uită , apoi , să spună că ,**de fapt, la 1921, pământul intrase deja în stăpânirea țărănilor.**

Ambele aceste decrete s-au făcut în casa regretatului **Mârzescu, în Iași**, sub prezidarea directă a lui **Ion I.C.Brătianu . (apaluze PNL)** Mareșalul Averescu a transmis atunci din Gurbănești o telegramă încare îl felicita pe Brătianu pentru împrăștiere.

PP a fost beneficiarul reformelor introduse de PNL în Constituție.

"Votul universal a creat toate grupările și toate partidele noi de după război.

Suntem bucuroși că de pe urma reformelor noastre viața politică a țării a căpătat o intensitate deosebită..."

Otetelișanu : "Eu am declarat numai că **reforma agrară** nu a fost făcută prin lege și că **a început să fie înfăptuită guvernul generalului Averescu."**

Spectacolul în care de două zile partidele își revendică ...cutare sau cutare zicere , este **penibil !**

Cît privește popularitatea generalului Averescu , ea nu s-a datorat reformelor , ci scoaterii din **dezastrul suferit în război, prin nepregătirea țării de către partidul liberal .**

lamandi : Este de acord că o serie de factori au dus atunci la popularitatea mareșalului... El a spus doar că , din p.d.v. politic , votul universal a dat posibilitatea ca partidul poporului să ajungă la guvernare.

"D-lor deputați, spuneam că **reformele ne aparțin nouă.**

Ele își au origina în **scrisoarea program** - devenită istorică - a lui **Ion I.C.Brătianu** de la **7 septembrie 1913** ; începutul de realizare în **1914**, oprit de mersul războiului și **votarea lor în Parlamentul de la Iași, 1917. (apaluze PNL)**

Iorga spunea că a scris **manifestul Regelui Ferdinand** către țărani.

Probabil așa este.**Iorga a avut un rol activ** , în epoca pregătirii și realizării reformelor.

D-sa a făcut parte din **comisiunile de la 1914** și **a dat sprijin Parlamentului și guvernului lui Ion I.C.Brătianu** , după cum l-a dat și **Take Ionescu**, care intrase și în

guvernul de la Iași , pentru realizarea reformelor.

Ceea ce uită lorga este că **Argetoianu , atunci , a votat contra lor !**

Argetoianu era pe punctul de a face **să cadă** proiectul de **modificare a Constituției în Senat**, unde majoritatea era mai slabă . (p. 99)

Iamandi / nov.'31

▣ **România contemporană.**

"Am convingerea profundă că noi, și alături de noi toate statele , nu trec numai printr-o **criză economică și financiară remediabilă** prin întrebuintarea metodelor vechi.

Războiul și cei 12 ani care au trecut de la încheierea păcii, **au zguduit din temelii organizația socială contemporană.**

" **Problemele economice și financiare** au căpătat **o amploare considerabilă , depășind teoriile clasice și normale** întrebuintate înainte de război pentru rezolvarea lor.

" S-a spus mereu că ne găsim într-o **epocă de tranziție** , între ceea ce a creat războiul , în **ordinea politicii internaționale și consolidarea statelor ieșite** din cataclismul mondial. **Este** , de sigur, **o parte însemnată de adevăr** în această credință împărtășită în de obște.

Noi socotim că **ne aflăm și în fața unei crize mai generale** , menită să transforme liniile cîrmuitoare ale **actualei organizații sociale.**

Într-o conferință la Iași, **prin 1921**, C.Stere vedea **remediile crizei economice prin mărirea producției** .

Au trecut anii și, **de la 1927-1928**, ne găsim în fața unui **proces contrar:**

o supraproducție și subconsumație.

Această **situație nouă, neprevăzută**, amenință însăși bazele actualei organizații , dacă nu se găsesc **remediile pentru echilibrarea ei, pentru stabilirea altor raporturi economice.**

"**Toate legiurile** care s-au făcut în această direcție s-au dovedit a fi, în bună măsură, **inoperante.** Din toate părțile se aud **strigăte de alarmă.**

Se cere stăruitor ca statele să se acomodeze , să se ajusteze , la marile împrejurări.

Mijloacele acestei aranjări nu se precizează. Ne aflăm încă în fața **dibuirilor.**

" Nu am pretenția de a fi descoperit soluțiile radicale.

Socot însă că trebuie **să avem curajul necesar pentru a recunoaște** că **marile schimbări , sortite să dea omenirii o altă înfățișare mai echitabilă** și-n orice caz mai apropiată de realitățile sociale a căror forță în plină izbucnire nu mai poate fi ignorată decît cu prețul dezagregării generale - **că aceste schimbări trebuie realizate sub călăuză noastră prudentă dar neîntîrziată.**" (p. 100)

Iamandi / nov.'31

▣ **Influența doctrinei socialiste .**

"**Nu credem în valoarea doctriinelor integrale** și nu ne facem iluzii ca **programele alcătuite a priori** pot aduce acel maximum de sine pe care-l dorim cu toții. Suntem însă datori **să recunoaștem că democratizarea statelor moderne s-a făcut și sub impulsul acțiunii socialismului.**

"**Socialismul** , desbrăcat de exagerările doctrinare , și mai ales de metodele de realizare practică pe care le preconizează , **a izbutit** , indiferent, **să determine reforme de însemnătate deosebită** , care au dus la **modificarea însăși a structurii sociale de astăzi.**

"Nu trebuie să uităm că **dacă prevederile extremiste ale socialismului revoluționar nu s-au putut îndeplini** - în schimb, sub auspiciile regimului democratic, **s-a înfăptuit treptat o operă de legiferare** , care a ținut socoteală de realități , de **zecile de milioane de muncitori care revendicau și ei un drept în viața politică și în cea socială.**

" **Opt ore** de lucru pe zi, **participarea la beneficii** , **contractul colectiv** de muncă, **asistența socială** , **impozitul pe venit** și atîtea alte transformări impuse de evoluție -

constituie , orice s-ar spune, **un mare pas înainte** , de pe urma căruia nenumărate **anomalii și inechități au fost înlăturate sau atenuate.**" (p. 100)

lamandi / nov.'31

▣ **Intervenționismul**

" **Nimeni nu se gîndește că ar putea contesta strălucirea civilizației burgheze** , după cum **nimeni nu poate nega valoarea permanentă a principiilor** care stau la baza **democrației contemporane.** **Dar experiența** ce se face de la război încoace , în toate părțile și desigur și la noi, **dovedește că fondul vieții sociale este altul** și că ceea ce **se impune** conducerii actuale a statelor **este o acțiune stăruitoare de adaptare la acest fond. "**

" **Așezămintelor de bază** ale organizațiilor sociale de astăzi , trebuie **să i se inoculeze ceva din serul înnoirii** și al asticității [?] de ajustare la chemarea vremii. " [.....]

" **Intervenția statului** în rezolvarea diferitelor anomalii sociale și economice este **necesară** și este și **legală .O prevede însăși Constituția noastră din 1923."** **Formula** în care îmi îngădui să sintetizez acest **imperativ al zilelor de astăzi** , care ne poate cere chiar sacrificii , este : **spre stînga.**

Spre stînga democratică și burgheză ,căci numai astfel se va putea înfăptui acel **echilibru social**, fără de care nu e posibil **să se meargă înainte.**" (p. 100)

lamandi / nov.'31

▣ **Partid conservator, conservatorism .**

Teoriile formulate în această Cameră de d.deputat **Spulber** , [P.C] prin care **contestă atît de virulent dreptul** - noi zicem **datoria** - de **intervențiune al statului** în **rezolvarea conflictelor** de ordin economic și social între diferite categorii de cetățeni , **nu pot sta în picioare.**

Ele aparțin trecutului care nu se mai poate întoarce"

ACCuza : "În calitate de conservator. "

lamandi : " Dle profesorCuza , **partidul conservator din România nu mai poate reinvia.**Partidul conservator **a trăit atîta timp cît se putea sprijini pe marea proprietate** , care constituia **suportul economic** care îi dădea **tăria politică.**

Din clipa în care **latifundiile au dispărut** , **partidul conservator s-a dus și el"**

ACCuza : "**Noi revendicăm pentru noi onoarea de a fi partidul conservator național"**

lamandi : "Cît despre comparația pe care o faceți dvs cu conservatorii din Anglia , eu cred că d.prof.Cuza este cel dintîi care să vă poată spune că nu este deloc conformă cu realitatea.**Cu orice s-ar putea compara partidul conservator** , care de altfel , nici nu există în România, **dar nu cu partidul conservator din Anglia.**

Partidul Conservator din Anglia, la 1867, a trebuit să dea el însuși **votul universal** , lucru care nu s-ar fi întîmplat niciodată în România , pe vremea cînd partidul conservator exista la noi." (p. 100)

lamandi / nov.'31

▣ **PNL: Stînga democratică burgheză.**

" **Formula** în care îmi îngădui să sintetizez acest **imperativ al zilelor de astăzi** , care ne poate cere chiar sacrificii , este : **spre stînga.**

Spre stînga democratică și burgheză ,căci numai astfel se va putea înfăptui acel **echilibru social**, fără de care nu e posibil **să se meargă înainte.**"

" **Partidul național-liberal** se găsește în această privință **pe linia tradițiilor sale.** **La 1917**, cînd am introdus în Constituție **exproprierea** , am realizat **o revoluție pașnică** , dar **proprietatea a căpătat un caracter social.** Aș putea să amintesc că la **1900** ,au intrat în partidul liberal **foștii socialiști** , numiți apoi **generoși.**

ACCuza : " "I-a numit Dimitrie Sturdza"

lamandi : " **Acei socialiști** care au intrat în partidul liberal , la 1900,

au fost **elementele pe care s-a sprijinit Ion Brătianu în pregătirea treptată și sistematică a celor două mari reforme, a exproprierii și a votului uniersal.**

Dacă **Ion Brătianu** , în acțiunea lui, a **ținut socoteală de cadrele vechi** ale partidului, de acei **care reprezentau biruința concepțiunilor burgheze** în viața de stat a României , **el s-a sprijinit** însă și **pe ideile înaintate ale generațiunii aceleia de gînditori** și oameni de bună credință , cari o constituiau **frații Radovici , George Diamandi , Morțun și dlor**, trebuie să o spunem , recunoscînd și acordînd fiecăruia meritele reale pe care le are, **și d. Stere** , fiindcă **a avut un rol însemnat în partidul liberal în această direcție. Aceștia, împreună cu Ion Brătianu, au pregătit reformele , care au dat baza democratică a României de astăzi."**

" De aceea **lozinca : spre stînga** , nu numai **corpunde** unei **necesități poruncitoare a timpului** , nu numai **corespunde** unei **situațiuni mondiale** îndeobște recunoscută, dar corespunde **și tradițiunii partidului** din care am onoarea a face parte.
(**aplauze la PNL**)

"**Societatea de astăzi** , d-lor deputați, **ori știe și vrea să se plece** în fața realităților ce-i stau înaintea **și are**, în această privință , **elasticitatea necesară** , sau, **dacă ezită sau întîrzie** s-ar putea întîmpla **să se adeverească** unele din **prevestirile celor cari, din alte motive și din alte considerațiuni**, au vorbit și au aruncat cuvîntul de **<revoluție> și <mișcări anarhice>** ."
[**aluzie la afirmațiile lui Iorga !**]

"**Noi, ca partid de ordine, și partid democratic** , care **am creat ceva** în această țară, care **am reprezentat ritmul vechi** , dar **sănătos**, al realizărilor din toate direcțiile , care **nu avem pretențiunea de a înnoi prin dărimare** ceea ce constituie , în mod indirect, una din **preocupările actualei cîrmuiri** - noi **avem** în această privință **o linie de conduită** bine determinată și **cerem ca statul să-și facă datoria** cu toată înțelegerea situațiunii și a împrejurărilor , pentru **a evita convulsiunile firești și inevitabile** care ar putea să survină. "
(**aplauze la PNL**) (p. 100-101)

lamedi / nov.'31

▣ **PNL : Proprietatea- funcțiune socială; solidarismul social.**

"**S-a vorbit** aici de **drepturi sacrosante** , de **principii rigide și ianplicabile**, de **concepții învechite** și fără senz - și s-a spus că ne găsim într-afîtea direcții pe **baze de drept schimbate definitiv.**

" **Proprietatea funcțiune socială** , **subsolul naționalizat**, iar **Constituția îngăduind intervenția statului** între categoriile sociale în conflict - acestea sunt **cîștiguri intrate** pentru totdeauna **în patrimoniul democrației noastre naționale.**

"**S-a spus** mereu că **partidul național-liberal** reprezintă **interesele burgheziei** . **Nu vom nega aceasta**, dar în acțiunea noastră **n-am pierdut din vedere** niciodată că **statul** acesta trăește pe **solidaritatea tuturor claselor sociale** și de aceea **politica noastră** plină de înfăptuiri pozitive , **s-a inspirat** fără întrerupere , **din aceste principii salutare.**

Vom găsi și astăzi - și **programul** nostru o arată cu limpeziciune - în **forța** noastră , în **experiența și autoritatea** noastră, **bazele solide** ale dezvoltării viitoare a statului acestuia." (**aplauze la PNL**) (p. 101)

lamedi / nov.'31

▣ **"Profețiile " lui Iorga.**

" D-lor deputați,d-l președinte al Consiliului, în discursul pe care l-a ținut majoritățiiilor în ziua deschiderii Parlamentului, **a spus că dacă pleacă d-sa** , ar reînvia în urma sa **< trecutul dezastruos >** , ori ne-am izbi cu toții de **<zidul revoluției.>** [...] a spus **că d-sa reprezintă <scîndura >** care plutește în mijlocul tulburat al vieții sociale de astăzi și care ar fi **singura mîntuire** a țării .

"D-lor deputați dați-mi voie ca , în numele partidului liberal,
să **protestez împotriva declarațiilor dintîi a d-lui Iorga,**
și **împotriva formulei sale din urmă.** "

[lamandi](#) / retro

▣ <Trecut dezastruos > ?!

" Dar,d-lor, dacă am face , obiectiv și fără nici o preocupare interesată,
bilanțul acestui trecut, nimeni nu va contesta că,
cu toate scăderile regimului nostru inițial,
scăderi inevitabile și inerente oricăror începuturi ,
noi am știut, **partidele vechi**, care s-au dezvoltat **în spiritul Constituției de la 1866** ,
și în aplicarea corectă a tuturor principiilor care stau în pactul nostru fundamental -
să ne facem datoria cu prisosință și cu strălucire **față de țară și față de neam.** "
([apaluze prelungite la PNL](#))

" Că s-au comis abuzuri, că regimul de pînă ieri a avut unele defecțiuni , dar cine poate
spune că ar fi fost posibil altfel ? Acele scăderi au fost excepțiuni explicabile,
iar **opera cea mare s-a înfăptuit treptat și statul nostru a ieșit puternic și mărit.**
Moravurile unei țări nu se schimbă deodată ,
vremea singură în trecerea ei reparatoare le înlătură."

"**Noi am avut marele merit** , deși se spune că natura nu face salturi, că am făcut
un salt imens de la starea quasi -iobagă în care se găseau Principatele Române ,
la începutul celei de a doua jumătate a secolului trecut -
în domeniul ideilor și instituțiilor contemporane ,
creind statul acesta și integrîndu-l în evoluția civilizației și a democrației "
([apaluze prelungite la PNL](#))

" Ei bine, d-lor deputați, **clasei noastre conducătoare** , **de la '66 și pînă astăzi** ,
cu toate scăderile neînlăturabile ce le-a avut,
ei i se datorește și crearea și consolidarea Vechiului Regat ,
iar la ceasul greu al războiului , **ea a prezidat** acea grandioasă desfășurare a forței
noastre ofensive din ale cărei jertfe **s-a realizat unitatea noastră națională.**"
([apaluze la PNL](#))

" **Această clasă conducătoare patriotică , înțeleaptă și capabilă** ,
nu a dat decît **ritmul vechi**, ai căror **reprezentanți au fost** :
Mihail Kogălniceanu, Ioan Brătianu, Lascăr Catargiu, Spiru Haret, Emil Costinescu,
Ion I.C.Brătianu, Take Ionescu, Nicolae Filipescu, Titu Maiorescu, Petre Carp, și toți acei
care au pus piatră de piatră la edificiul acestei organizații , care constituie astăzi ,
spre mîndria noastră, **testimoniul de vrednicie al generațiilor trecute** ,
un adevărat îndreptar pentru rolul nostru de astăzi și de mîine." ([apaluze la PNL](#))

"Iată de ce **protestăm împotriva afirmațiunei grave a d-lui Iorga** ,
că trecutul politic al acestei țări ar fi dezastruos și nedemn " ([aplauze la PNL](#))

[lamandi](#) / nov.'31

▣ <Pericol de revoluție > !?

"Dar d.**Iorga mai spunea** că **dacă d-sa ar pleca** de la cîrmă - și acest
moment se poate întîmpla să fie mai apropiat decît crede d-sa - **țara ar fi**
amenințată de revoluție."

Nu primim nici această prevestire amenințătoare ,
pentru că **există în această țară forțe politice organizate**,
sunt destui **oameni** care au și **competența** , și **experiența**, și **mijloacele**,și **autoritatea** ,
de a face față greutăților de astăzi, în orice caz, **cu infinit mai mult succes decît**
guvernul improvizat , pe care-l conduce d-sa." ([apaluze la PNL](#)) (p. 101)

[lamandi](#) / nov.'31

▣ **Viabilitatea partidelor.**

" **S-a încercat** , d-lor deputați, **o luptă împotriva partidelor** ,
s-a urmărit discreditarea și desființarea lor.

"**Guvernul actual** a voit să dovedească prin acțiunea sa - astăzi complet compromisă
- incapacitatea partidelor.

"**N-ați izbutit** d-lor prin tentativa d-voastră **decît să ne întăriți poziția și rostul "**

(**apaluze la PNL și PNL**)

Partidele există pentru că ele sunt **organisme cârmuitoare** ale statului și **nu sunt improvizatii** de la o zi la alta.

Partidele politice sunt **rezultatul unei evoluțiuni îndelungate** ale țării , ele **reprezintă interesele sociale și economice** în plină și continuă mișcare ale nației și ele constituiesc , sub această formă, **forțele diriguitoare ale destinelor obștești "** (**apaluze PNL și PNL**)

" În această privință trebuie să ne felicităm , că **din vechea viață politică a Regatului a rămas** , cu toată autoritatea , cu toate puterile și cu posibilitatea mereu sporită de acomodare la realitățile schimbătoare ale vieții sociale - **organizația intactă a partidului național-liberal.** " (**apaluze la PNL**)

" D-lor, **suntem doritori** ca **și partidele** cari au venit și **cari s-au format după aplicarea inițială a votului universal**, să-și găsească un **loc cât mai definit** , cât mai **statornic** și cât mai **serios** în viața politică a acestei țări ."

"Dar a se stăruie în această acțiune de desființare a partidelor, a se încerca să se pună **în locul lor combinațiuni hibride și fără sens,** aceasta **n-o putem admite ."** (**apaluze la PNL**) (p. 101)

lamandi / nov.'31

▣ **Regimul hibrid Iorga-Argetoianu**

"Cine , d-lor deputați, să desființeze partidele politice ?

" Personalitățile de pe banca ministerială , așa ziii tehnicieni , exponenții ritmului nou, sau

diversele ligi care numără în rândurile lor pe toți **eliminații partidelor** , pe acei care neputându-și satisface ambițiunile decît sub incarnațiunea aceasta de **reformatori și profitori ai unei diversiuni** transformată în **guvernul anacronic** care deține frînele conducerii supreme în aceste ceasuri de tragică îngrijorare ? Aceștia ? **N-o crede nimeni, n-o mai cred nici ei ."** (p. 101) [.....]

Guvernul de astăzi stă în aer .

D-voastre **nu reprezentați nici voința populară** , nu înfățișați **nici o clasă socială, nu sunteți capabili** să faceți față situației grave în care se găsește statul.

Vă detestă toată lumea, și, ceea ce este și mai îngrijorător, este că , prin politica pe care ați făcut-o ,

ați pierdut sau n-ați fost în stare să obțineți **încrederea străinătății .**

Programele dvs de asanare , chiar dacă le-ați avea , și n-ar fi ceea ce sunt haosul și improvizatia - **nu pot conta .** Ele nu sunt decît **simple paleative** ,

tentative nefericite de **a grăbi dezastrul și prăbușirea generală.**

Constituiți o primejdie națională ! " (**apaluze la PNL**) (p. 102)

lamandi / nov.'31

▣ **Revenirea la regimul constituțional .**

"Să se reintre , d-lor deputați, în normal.

Partidele politice să fie reintegrate în rosturile lor , căci **forța și prestigiul** lor astăzi, după eșuarea experienței ce s-a încercat , sunt **mai impunătoare ca oricînd.**

Suntem pentru continuitatea vieții constituționale , așa precum o stabilesc tradițiile acestei țări , precum o cere democrația biruitoare pretutindeni.

Opinia publică este alături de noi.

Ea așteaptă **reluarea firului rupt** de întâmplările regretabile din ultimul timp." [.....]

D.președinte al Consiliului **se compară cu o scîndură** care plutește pe apă.

Chiar dacă această scîndură nu ar fi putredă, cum este, **ea nu poate fi suportul** pe care să se ridice **edificiul consolidat al statului român"** (**apaluze la PNL**)

lata d-lor care este gîndul nostru , opinia noastră cinstită, despre d-voastre.

Și iată de ce , scoborîndu-mă de la această tribună , **socot că guvernul ritmului nou,** este una din **experiențele nenorocite** , cari s-au făcut pe socoteala țării.

Mai curînd sau mai tîrziu , **această experiență va trebui să înceteze,**

pentru **a lega firul continuității,** fără de care viața acestui stat nu poate fi dusă mai departe .Pentru toate aceste considerațiuni , **reprezentanții partidului național-liberal**

nu vor vota răspunsul la Mesaj " (**apaluze prelungite la PNL**)

26.) C.Xeni (PNL-1) , discurs la mesaj, 1 dec.'31

(DAD,MO 12, șed. din 1 dec.'32)

[LD: fișă; doc. nexeroxat]

/ PNL a avut un cartel , o înțelegere pur-electorală cu guvernul ;

/ Acum este în opoziție ;

/ Polemizînd cu Argetoianu , citește dintr-un Memoriu al acestuia către Carol (vara '30)

în care -l sfătuia să nu aleagă "guvern de partid" , ci un guvern "deasupra partidelor" ,

condus de un "om de încredere", cu parlament ales de la "centru" .

/ Guv.lorga , cu cele 47 % voturi, nu avea asentimentul populației .

În Parlament, opoziția este mai puternică.

/ PNL nu va vota Răspunsul la mesaj

C.Xeni / dec.'31

27.) G.Ispir (PNL-4, "independent") , discurs la mesaj, 30 nov.'31

(DAD, MO 11, șed. din 30 nov.'31)

[LD: Profesor de teologie ; grup parlamentar autointitulat " independent" ; din grup mai făceau parte :Istrate Micescu, I.Vasilescu-Valjean, Șt.Tătărescu (Senat) .]

/ Ca student, la 1919, fusese membru la PND-Iorga ;

/ 1919- 1930, membru PNL ;

/ iun.1931, înregimentat în PNL-2, George Brătianu ;

/ mai 1931, grup parlametar , retrași din PNL-2 și PNL-1 , păstrîndu-și

titulatura și doctrina liberală.

În Parlamentul iorghist, el dă concurs majorității .

Pînă la un punct (antisemitism) , îl aprobă pe C.Z.Codreanu , dar îl dojenește

(cînd e vorba de pedeapsa cu moartea) ca nefiind bun creștin.

De aceea C.Ifrim (raportor) , îi mulțumește pentru "luminoasa cuvîntare" , cu accentul pus

pe rolul bisericii naționale , pe forța morală.

G.Ispir

28.) dr.N.Lupu (PT), discurs la mesaj, 3 dec.'31

(DAD, MO 14, ședința din 3 dec.'31, p. 279-286)

[LD: este ultima zi de dezbateri la Mesaj.Președintele camerei roagă oratorii să-și scurteze discursurile, pentru a putea vorbi cît mai mulți.

Imperturbabil, **Lupu ține unul din cele mai lungi discursuri** , spre exasperarea celorlalți

Chestiune de Regulament : roagă **să nu fie întrerupt**, și toate chestiunile să i se pună la

sffrșitul discursului.**Repetă aluziv** că trebuie să-și spună părerea despre guvernare ,

pentru că ... dacă "**mîine-poimîine**" **guvernul cade**, să nu poată fi trasă la răspundere și

oposiția, deci și partidul său]

Lupu / dec.'31

▣ **Conversiunea**

[LD :Atenție ! ce întoarcere spectaculoasă la dr.Lupu !

Lupu , radicalul de stînga, devine **apărătorul moșierilor și al proprietarilor urbani !**

Sau... de abia acum este , în sffrșit , sincer și vede unde a dus demagogia deșănțată

țărănistă !? sau, biologic, este firească, deplasarea spre dreapta!?

Sau, între timp... are și el " intrerese " ?!

În orice caz, **convertirea este spectaculoasă !**]

"Am asistat aici, zîmbind, la **diferiții părinți ai conversiunii**.Parcă cine știe ce ar fi

găsit , **fiecare spunea că el a propus-o.**"

Tătărescu a spus că primul , **Simionescu-Bîrlad** (PNL) a venit mai întîi cu acest lucru...

- **Simionescu-Bârlad** : "Cînd vine un om mic cu o propunere bună , zîmbiți,

iar cînd vine un om mare, atunci este o decepție ! "

- **dr.Lupu** : "Nu-ți dau voie să mă întrerupi"

- **N.Simionescu-Bîrlad**: Dvs ați pronunțat numele meu, dvs ați agitat în chestia
" **Ligii contra cametei** " ...

- **Ștefănescu -Goiceanu** :Nu ați urmărit activitatea **Ligii** ,
nu-i cunoașteți principiile...

- **Simionescu-Bîrlad** : **Este o agitație care contribuie la distrugerea creditului...**

- **Lupu** : **autorul indirect** al acestei legi este întreg **partidul liberal** ,cu politica sa
bancară de 13 ani încoace... și tuturor celor care au guvernat după el...

[.....]

Lupu / 'dec.'31

▣ Majoritățile parlamentului iorghist

[**LD:interesant! Contestă dreptul liberalilor de a se considera în "opoziție"** ,
deoarece **nu au girul electoratului , în această postură.**

PNL a candidat și s-a ales în cartel electoral cu guvernul .]

"Apoi , dle prim-ministru, eu trebuie să constat cu surprindere că mă găsesec **astăzi**
în fața **altei configurații a parlamentului** , decît acum cîteva luni de zile.

/ **Mai întîi**, din marea majoritate a d-voastră,

s-a desprins acest trup compact de capete sănătoase ,
dar de gîtlejuri și mai solide , ale partidului liberal" (ilaritate)

D-lor, este foarte curios **cazul psihologic al d-lor** .

Aștept și eu, cu nerăbdare , să văd **cum d.Duca are să o descurce aici.**

(**mare ilaritate**) Aceasta este o problemă fără soluție.

Dvs ați vrut , în aprilie și iunie, **să vă păcăliți reciproc.** Dvs.pe ei și ei pe dvs.

Rezultatul este că v-ați păcălit și unii și alții și **sunteți astăzi în situația fraților Siamezi,**
pentru că nu vă puteți despărți unul de altul , fără să nu muriți.(**mare ilaritate**) **Acesta**
este adevărul.

- **Iorga** : " Eu aș dori numai să se știe un lucru, că n-am voit să păcălesc pe nimeni ;
restul ... (**aplauze prelungite, bravo !**)

- **Lupu** : "Departa de mine gîndul de a acuza sufletul cinstit și real , de a face bine țării,
a d-lui profesor Iorga. **Alte caiafe au lucrat** , peste capul d-sale [...]

Rezultatul , dlor, **este că d-nealor se trudesec să fie opoziție și nu pot să fie.** [...]

(**arătînd spre PNL-1**) : **Opoziția este aici, d-voastră nu sunteți nici opoziție nici**
guvern .Dvs.sunteți o **ființă hermafrodită** ,care **căutați să vă găsiți un sex.**

Ei bine, **trebuie să muriți întîi** și apoi **să reînviați prin alegeri** ,

ca să spuneți că aveți un sex." (**ilaritate, aplauze**)

Lupu / dec.'31

29.) **ACCuza** (LANC) , **discurs la mesaj, 3 dec.'31**

(DAD, MO 14, ședința din 3 dec.'31, p. 287- 297)

[**LD : ultima zi de dezbatere la Mesaj.În ciuda rugămintii președintelui Camerei,**
de a vorbi scurt, pentru că erau încă mulți înscriși,

ACCuza ține , încă o dată, cel mai lung discurs din sesiune .

Atacă ,în principal, 2 probleme: **partidele și chestiunea evreească.**

Pentru că este bătrîn, pentru că apără,pe rînd, pe rege, guvernul, pe Iorga,
majoritatea parlamentară ... este ascultat cu bunăvoință.]

ACCuza / dec.'31

▣ **PNL -1**

" [...]**opoziția național-liberală** a trecut prin **două perioade** :

perioada din sesiunea trecută , pe care aș putea-o numi

perioada motanilor pocăiți (**mare ilaritate**)

și perioada aceasta , începutul acestei sesiuni,

pe care o voi numi **perioada mâțelor răzvrătite.** (**mare ilaritate**)

"**În prima perioadă, d-voastră v-ați zis : nu este nimic de făcut !**

Cu gîndul rău, pe care l-ați avut de la început , **comițînd cea mai gravă eroare politică**
a d-voastră, repet, cea mai gravă eroare politică, [...] și v-ați zis :

momentan nu e nimic de făcut ; **să avem aerul că dăm tot concursul** - ipocrizie supremă - că dăm concursul acestui guvern , **așteptînd ca guvernul să facă înfiia greșală**, sau să n-o facă , pentruca noi **să ne aruncăm asupra lui**.

Acum , din primul moment ce ați venit în această Cameră, imediat, cu cea mai mare nerăbdare , **veniți fără motiv, să vă aruncați asupra băncii ministeriale** , **punînd pe unii tineri [lamandi]** , cari , desigur, că **n-au autoritatea** voită sau recunoscută în această materie, **să vorbească de o stare etică** , sau de împrejurări morale, de o situație morală, **care vă împiedică pe d-voastre să continuați colaborarea cu guvernul . "** (**apaluze la majorități, întreruperi la PNL**) (p. 288)

ACCuza / dec.'31

▣ PNL: terorizarea Coroanei

" Însă vă trebuia o **temă teoretică**.Care este tema teoretică ?

Neconstituționalitatea acestui guvern !

În sesiunea motanilor pocăiți , era **constituțional** ;
în perioada mățelor răsvrătite ,este **anticonstituțional ."**
(**apalze prelungite la majrități și LANC**)

"D-lor , se înțelege , eu aș trece cu vederea această atitudine a d-voastră, dacă n-ar fi **un gînd ascuns** în dosul acestei atitudini .Care este gîndul ascuns ?

Gîndul ascuns este : să terorizați Coroana , ca întotdeauna.

" Guvern neconstituțional ! Așadar, **cine a făcut guvernul anticonstituțional ?** Guvernul, care este nevinovat ?Nu! **Regele !** Prin urmare , guvern neconstituțional ! **Regele n-a respectat Constituția !** Și aceasta cadrează cu cealaltă notă , că i se zice :**guvern de dictatură ."** (p. 288)

[.....] D-lor, care este **scopul d-voastră ?**

Să răsturnați acest guvern, să dizolvați acest Parlament, pentrucă dvs nu v-ați fi agitat așa cum vă agitați în această perioadă dacă n-ați avea perspectiva dizolvării acestei Adunări și **răsturnarea, încă o dată, a țării , punîndu-vă prefecți și primari ai partidului dvs. Acesta este scopul dvs.** Și atunci eu vă spun de la această tribună: **acest Parlament este indisolubil."** (p. 289)

(**apaluze prelungite la majorități, exclamări la opoziție**)

ACCuza / dec.'31

▣ Partidele

George Brătianu a amintit **marile fapte ale partidului liberal.**

"Eu am să-l răspund iarăși cu repetarea cuvintelor **lui Petrache Carp**, cînd a fost vorba de războiul de independență, cînd a spus că **războiul l-a făcut Regele și dorobanțul.** Ei bine, d-lor, **marile fapte n-au fost înfăptuite de partide**, ci de avîntul națiunii "

(**apaluze prelungite la majorități și LANC**)

Voce PT: "Fără conducători"

ACCuza : "Conducătorii au corespuns avîntului acesta al națiunii , cum a fost la realizarea Unirii , dar nu partidele au realizat Unirea.[...]"

Partidele au compromis faptele mari

pe care le-a săvîrșit națiunea în avîntul său." (**apaluze la majorități și LANC**)

C-Toma (PNL-2) : "Aceasta este istorie?"

ACCuza : " **Da, acesta este adevărul: ați compromis Unirea săvîrșită în 1859, prin noaptea de trădare din 11 februarie 1866 ."**

lorga știe că la 3 apr. 1866 a pornit acea mișcare separatistă de la Iași, Susținută de bani rusești..

"Ați compromis Unirea, ați compromis apoi Monarhia,

prin proclamarea rerepublicii de la Ploești , din 1870, de către partidul liberal..

Voce PNL: "La Ploești a fost și Cațavencu "

Cuza : **Ați compromis Dinastia** , prin atentatul de la 1871, în sala Slătineanu, cînd regele era să plece din țară... **Ați compromis reforma rurală** [.....]

Ați ruinat țara; ați distrus clasele organice ale nației românești ;

[.....] **Ați dus țărănimea** într-o stare de profundă mizerie. (p. 290)

ACCuza / dec.'31

▣ Partidele și consiliile de administrație.

[LD: în realitate, ACCuzanu a demonstrat nimic cu listele lui !

Nici măcar că "jidanii" erau peste tot .

Nu înțeleg cum se lăsau terorizați, astfel, oamenii politici !]

"Clasa de mijloc românească a fost distrusă de guvernarea partidelor, iar clasa conducătoare este în stare de inanție și pieire.

Dovadă că intelectualii români nu își mai găsesc loc.

Avocații au ajuns să nu mai poată pleda prin tribunale , cari sunt invadate , de aceste spețe de paraziți , care sunt jidanii, pe care d-voastre i-ați susținut (ilaritate) [...]

Contestați d-voastră că șeful d-voastră este aliatul lui Filderman de la UER ?

Contestați d-voastră că ați lăsat ca: Basarabia, Maramureșul și Bucovina să fie colonizate de jidani ?

- G.Bogdan -Duică (PNL) : Maramureșul încă de la 1828 era plin de evrei.

Cuza : "Dar acum vine pedeapsa lui Dumnezeu și vă voi spune cum.

Deodată vine teribila prăbușire a lui Marmorosch & Blank, sub ale cărei ruine vă îngropați cu toții, dvs, reprezentanții partidelor politice. (apaluze LANC)

Citează din publicația "Compas- Rumanien" , pe 1930 (procurată de prof. Cătuneanu) în care , la pag. 1030, la " Zuckerindustrie " apar toți membrii Oficiului de vânzare și societățile , cu Consiliul de administrație , în care apar, printre alții,

AttaConstantinscu, Tancred Constantinescu,

Săvescu, ing. Bujoii, Cipăianu , NDChirculescu , Ion Pillat ...

"D-lor , aceasta este situația adevărată a partidelor vîrîte în consiliile de administrație ale afacerilor lui Marmorosch... care acum este falită !

[.....]

[LD : ACCuza este mereu întrerupt de liberali, este apărat și încurajat să continue "rechizitoriul antiliberal " de către PTTopa (vicepreșed. Camerei) și de membrii majorității ; toată chestiunea este scandalosă, huliganică, degradantă.... ;

Astfel se transforma ,treptat-treptat , campania contra lui Duca , ca și cea contra lui Vintilă Brătianu, în una dintre cele mai persistente campanii de atacuri și calomnii , pusă la cale de adversari și speculată de Carol , avînd sfîrșitul fatal în dec.1933]]

"Ce mai reprezentați d-voastre toți reprezentanții partidelor , decît reprezentanți ai unor partide , din p.d.v. moral, falite ? Ce autoritate aveți dvs să pretindeți conducerea acestei țări, împotriva unui om de onoare și de înaltă autoritate , care este d. prof. Iorga ? [...] eu aș vrea să ajung la o concluzie politică , în deosebi care vă interesează pe dvs. Șeful dvs. , d IGDuca, nu are autoritatea să pretindă a governa această țară (întreruperi la PNL) după atitudinea de la 8 iunie , asupra căruia nu revin.[...] (întreruperi la PNL) (p. 292)

ACCuza / dec.'31

30.) IGDuca (PNL) , Replică - protest , 3 dec.1931

(DAD,MO 14) , șed. din 3 dec, p.298- 321)

[LD : Duca fusese atăcat dur de AC Cuza, în absența lui – fusese suferind - pe problema "șahului " dat la Rege , de intenția de a răsturna guvernul , ș.a ;

Iorga , se întrebese dacă împărtășește părerile amicilor politici (în legătură cu discursurile lui Iamandi și Tătărescu sau cu niște declarații ale lui Inculeț) ;

ora este tîrzie ; senatorii liberali intră în incintă ;în Parlament sosește Duca ; atmosfera se tensionează ; persoanele străine sunt rugate să părăsească incinta ; chestorii sunt invitați să ia măsurile necesare ; se așteaptă "bomba" !]

Duca / dec '31

▣ Incident parlamentar

" Sunt la această tribună , pentru a răspunde d-lui prim-ministru, că

atitudinea luată de prietenii mei politici corespunde cu totul cu părerea mea .

(aplauze la PNL)

De altminteri era și firesc ca într-o discuție de această însemnătate , oratorii PNL să vorbească după o prealabilă consfătuire și cu aprobarea conducătorului partidului."

Iorga : “ D-le Duca , dacă îmi permiteți : **n-a fost autorizat dl Inculeț ...**

Duca : “ Vă va răspunde dl.Inculeț . Dar , **în primul rând , vă voi răspunde eu.**

Iorga : “ N-a fost autorizat dl lanculeț să vie la mine pentru a aproba pe vorbitorii în numele partidului liberal ?

Duca :”**DI Inculeț nu a fost autorizat** să facă nici o declarație de asemenea natură.

Iorga : “ Vă voi aduce mâine notele mele zilnice și veți vedea ce este scris acolo , după conversația ce am avut-o cu d.Inculeț”

Duca : “ **DI Inculeț este aici și poate să vorbească [...] noi nu avem nimic de ascuns și nu văd de ce dvs nu vă convine că eu, aici, în mod public, să lămuresc pozițiile noastre respective.**” [**LD: Continuă această hărțuială , minute în șir...**]

Mai întâi, **protestez** pentru că **dvs sunteți autorul Regulamentului care interzice** dialogurile [...] În al doilea rând, fiindcă sunteți prim-ministru al țării care, **cel dintâi trebuie să dați bunul exemplu ...** “

dr.V.Trifu (LANC) : “ Dle președinte , **au venit și senatorii liberali”**

PTTopa: Au voie să asiste , dar nu au voie să aplaude...

Xeni : Nici șefii de cabinet .. (p. 298)

Duca / dec.'31, retro apr.'31

[**LD :Pentru mine este ultima dovadă, după atâtea altele, că în această chestiune cel incorect fusese Iorga și ceilalți , că , în rest, toate aceste dispute aveau ca unic scop**

să-l puie rău pe Duca față de rege (pentru a-l îndepărta de la succesiune) , și să lanseze acea metaforă a “motanilor spășiți “.]

▣Cartelul electoral Guvern – PNL

▣ PNL în opoziție .

“ Noi am încheiat **un cartel electoral**.În momentul încheierii aceluia cartel, noi am precizat **pozițiile noastre**.[...] Ne-am prezentat în fața corpului electoral pe baza unui **manifest** .Acest manifest eu, **în prealabil, l-am prezentat** fiindcă am crezut că este corect , d-lui **prim ministru** .Am spus : < Încheind această **înțelegere electorală**,

PNL își rezervă deplina libertate de acțiune atât înăuntru cât și în afara de Parlament , fixându-și atitudinile în cadrul intereselor țării, și pe temeiul principiilor și metodelor ce stau la baza programului său .> (**aplauze la PNL**)

Alegerile au avut loc.**Parlamentul** s-a convocat Ne-am întrunit la clubul nostru spre a ne fixa atitudinea . Printr-**o cuvîntare** , pe care am ținut-o și a apărut în toate ziarele , am stabilit **punctul nostru de vedere față de guvern în prima fază a activității lui**.

Am spus :< **Cît despre cartel, el este terminat**.[...] am încheiat **o înțelegere electorală , nimic mai mult** .[...]de azi înainte , **în mod automat, ne reluăm libertatea** noastră de acțiune și **Partidul național liberal** reintră în funcția lui normală care este aceea a

celeia mai însemnate opoziții în Parlamentul actual . > [...]cum înțelegeam să

exercităm acțiunea noastră de opoziție ?

Incident parlamentar

Dr.Viorel Trifu (LANC) : “**Ca șobolanii** “

(**vii protestări , mare zgomot pe băncile liberale**)

Duca : Dle președinte, eu **nu pot sta la această tribună** , fiind **insultat** de asemenea oameni (**aplauze PNL ; Duca părăsește tribuna ; tumult în Adunare**)

- **PTTopa** : “Suspend ședința” (**la redeschidere**)

N.Robu (LANC) : “Vă declar că **nu am rostit eu acest cuvînt**”

PTTopa : “ D deputat **Trifu** este rugat **să-și retragă cuvîntul**.Cf. art 38 din Regulament , **n-are voie să întrerupă** nimeni pe orator , decît președintele sau cu învoirea președintelui.”

CIC Brătianu : “ **Este insultă, nu întrerupere** “

PTTopa : “ DI Viorel Trifu este rugat **să-și retragă cuvîntul** , pe care îl considerăm **neparlamentar**.”

D.Arțăreanu (PNL) :” Aceasta cerem.Să aibă cavalerismul , să recunoască și să retragă cuvîntul “

Trifu : “ Sunt foarte **surprins că s-a supărat** așa de mult .Nu m-am așteptat la acest lucru fiindcă epitetul l-am auzit de atîtea ori.Deoarece a produs un efect cu mult neașteptat de mine, **vă rog să luați act că-mi retrag cu părere de rău acest cuvînt**”

(**apaluze la majorități**) (p. 299)

Duca continuă /

▣ **Guvernul Iorga .**

“ Întrucât noi **n-am refuzat nici PNȚ creditul** în primele luni ale activității lui, **nu avem nici un motiv să refuzăm acest credit guvernului d.lui Iorga.**

Precum am spus în prima zi [**aprilie '31**] , **îl așteptăm la treabă .**

Am urmărit cu atențiunea pe care, după părerea mea , o comportă situațiunea extrem de grea în care ne aflăm noi și Europa întreagă, **toată activitatea dvs.** – am urmărit politica dvs.**bugetară** , politica dvs.**agrară**, politica dvs **economică**, politica dvs. **școlară**, și **politica dvs externă**. Și am marele regret să declar că **nu ne putem solidariza cu activitatea dvs. în nici una din aceste direcții “**

(**apaluze PNL**) (p. 299)

Duca / dec.' 31

▣ **Politica financiară : Argetoianu**

“**Nu putem aproba politica dvs. bugetară.** Când guvernul dvs. s-a constituit, **ministrul de finanțe** s-a dus la Craiova și a rostit **un discurs** , în care a declarat că **situațiunea bugetară** pe care a moștenit-o de la guvernul național țărănist ,

era catastrofală, că a găsit **un deficit de zece miliarde** , că încasările statului se fac foarte greu și că **măsuri eroice trebuie luate pentru a restabili finanțele .**

În loc de măsuri eroice , **ne-ați adus** în sesiunea din iunie **jumătăți de măsuri.**

Noi am spus de atunci : **situația financiară** este, incontestabil, foarte îngrijorătoare și

comportă soluțiuni radicale [...] **ne găsim astăzi într-o situație și mai grea [...]**

Acum , în sfârșit, veniți și comprimați bugetul.[...]” (p. 299)

[**despre buget urma să se pronunțe a doua zi, când se lua în dezbatere**]

Duca / dec.'31

▣ **Politica agrară – Ionescu-Sisești**

“ În politica dvs agrară ați fost, cum era și firesc, preocupați de situația agricultorilor noștri , situație datorată scoboririi prețurilor – evident, fenomen mondial , cauze externe, nu cauze interne. **V-ați întrebat: ce putem face ? Oarecari paleative.Le-ați propus.**

V-am anunțat prietenește , când ați venit cu ele , prin glasul d-lui **Dinu Brătianu**, că vor fi **inoperante** , că **prima** aceea , pe care ați imaginat-o **nu va folosi agriculturii** ,

că va folosi cerealiștilor, că **va ajuta numai pe exportatori** și nicidecum

pe producători.Experiența ultimelor luni dovedește - adaog, din nenorocire - cu

prisosință că **prevederile noastre au fost justificate** și că

politica dvs.a fost fără folos pentru agricultură” (**apaluze PNL**) (p. 299)

IGDuca / dec.'31

▣ **Politica bancară- Argetoianu**

“În criza actuală , care zguduie temeliiile însăși ale organizațiunilor sociale economice moderne, în lumea întreagă, în mijlocul acestei îngrijorătoare zbuciumări, prin care trece creditul în toate țările din Europa, **care era datoria guvernului dvs?**

Să vegheze ca instrumentul de credit al țării , clădit cu atîta trudă, să iasă , dacă nu intact, **cît se poate mai puțin atins** din împrejurări ca cele de azi.

Ce fel de politică ați făcut dvs. în această materie ?

Nu vreau să spun că ați provocat , dar ați lăsat să se provoace **emoragia depozitelor** și pe urmă ați fost cu desăvîrșire **incapabili să opriți această emoragie** , care continuă și astăzi. (**apaluze la PNL**)

Rezultatul: în momentul cînd, mai mult de cît oricînd, avem nevoie de apărarea creditului, **aparaturul nostru de credit este dezorganizat** și incapabil să facă față situației grele în care se află țara.

Veți spune: au făcut și alte țări sacrificii , de ce acuzați că am făcut și noi ? [...]. Deocamdată , țin să constat un singur lucru : dacă alte țări au făcut sacrificii , le-au făcut cu folos, pe cînd **noi , dacă am făcut sacrificii , nici măcar nu avem**

foloase , care să le justifice.” (**apaluze la PNL**) (p. 300)
Duca / dec.'31

▣ **Politica școlară –Iorga**

“ Nu vreau să insist prea mult, și nici nu vreau să vă jignesc, d-le primministru, fiindcă știu cât sunteți de susceptibil.

Ați schimbat în câteva luni toată organizarea învățămîntului , cu intenția lăudabilă , nu contest, de a o îmbunătăți, dar **cu rezultate negative.**

Dealtmîneri, nu mă refer la părerea mea, ci la **părerea tuturor** categoriilor de membri ai corpului didactic , de la învățători pînă la profesorii universitari , cari toți **critică și protestează împotriva inovațiilor d-voastră.**” (**aplauze la PNL**) (p.300)

Duca / dec.'31

▣ **Politica externă – Dim.Ghika**

“ **Politica d-voastră externă ?** Dar de la război încoace , dacă a fost o materie în privința căreia **nu a putut să fie divergență între partide** , o materie în privința căreia a existat **unanimitatea conștiinței naționale** ,desigur că a fost politica externă.

De ce ? Pentru că am urmat cu toții , din toate partidele din toate guvernele, **aceeași linie lămurită , bine definită și dictată de interesele permanente ale țării.** **Eu nu vă fac afrontul** , d-le primministru – **cunoscîndu-vă** - că s-a creiat în străinătate **o atmosferă nemeritată , de suspiciune** a țării noastre , în privința **rectinilității** politicii noastre externe. (**aplauze PNL**) (p. 300)

Duca / dec.'31

▣ **Guvernul Iorga**

▣ **Opoziția PNL**

“ În asemenea condiții, însă, **nu putem continua să vă acordăm creditul** care vi l-am acordat în primele luni și **suntem hotărîți să pornim lupta cea mai energică împotriva d-voastră.**”
(**aplauze la PNL**)

Voci : ”Soluții! Soluții!”

CICBrătianu : “Cînd vom fi acolo , pe banca ministerială, **vom da soluțiile.** ”
(**întrepereri, vociferări la majorități**)

Duca : “**Mesajul regal nu-l putem vota** pentru că este **în contradicție politica d-voastre , cu tot ce credem noi** că ar fi trebuit să se facă în aceste grele împrejurări , pentru binele țării.

În al doilea rînd, pentru că **Mesajul d-voastră** anunță, sau mai bine zis **trădează o mentalitate împotriva căreia noi ne ridicăm de mult**, aceea că **fiecare guvern** să vie și **să răstoarne tot ce s-a făcut înainte** și să dăm acestei țări spectacolul acelei **deplorable instabilități**, în toate ramurile de activitate. (**aplauze la PNL**)

Cînd astăzi avem atîtea nevoi și cînd eu văd că **vă stăpînește aceeaș funestă manie de legiferare** , cînd văd pe însuș d.ministru de Justiție , că ne anunță **schimbarea întregii organizațiuni a magistraturii**, de la Curtea de Casție , pînă la judecătoriile de pace, **cum vreți să ne solidarizăm** , d-le primministru , cu asemenea concepții și cu asemenea procedee ? “ (**apaluze la PNL**) (p. 300)

Duca / dec'31

▣ **Partidele în sistem.**

“ Dar mai este încă **un motiv , mai însemnat** , poate , decît toate celelalte , pentru care socotim **imposibil să votăm Mesajul Tronului și să adoptăm o altă politică** decît aceea pe care v-am anunțat-o.

D-le primministru, dvs **ați spus** : în această țară , pe de o parte , **sunt eu ultima speranță** - ați spus mi se pare, ultima scîndură – **de partea cealaltă haosul.**

“ Noi protestăm cu energie împotriva acestei alternative.
În această țară există o Constituție și partidele politice ,
pentru a asigura aplicarea ei normală și cinstită.” (aplauze la PNL) (p. 300)

Duca / dec.'31

▣ Guvern de tehnicieni

În desfășurarea politică a statului român , guvernul dvs. – adică guvernul de tehnicieni reprezintă o inovație și o experiență.

O inovație pe care noi, din primul moment, am privit-o cu cel mai mare scepticism , dar împotriva căreia nu numai că nu ne-am opus, dar chiar i-am dat concurs.

Ed.Mirto :”De ce ?”

Duca :”Pentru că era făcut în respectul formelor constituționale.”

Mirto :”Credeți în soluțiune, ori nu ? “

Duca : “ Și o experiență care s-a dovedit a nu fi la înălțimea așteptărilor.”

Duca / dec.'31

▣ Regim constituțional

"Atunci concluzia firească este că, fără întârziere , să reintrăm în practica tradițională a regimului nostru constituțional. (aplauze la PNL)

Acest sistem este acela pe baza căruia stă statul român.

Acesta este sistemul care a asigurat acestui stat , 70 de ani de neîncetat progres și de glorioasă înfăptuire. (apaluze la PNL)

În această perioadă, cum este firesc să fie în orice acțiune omenească ,
au putut să fie clipe de scădere .

Au putut să fie momente de greutate [...] În acest sistem
a putut să fie umbră , dar a fost și lumină.

Acest sistem, în orice caz, ne-a adus de la două Principate robite ,
la România Mare a visurilor noastre împlinite.

Concepției d-voastră, experienței pe care o reprezentați,

Noi opunem cu toată hotărârea aplicarea strictă și fecundă a sistemului nostru constituțional. (apaluze și ovațiuni prelungite , la PNL)

Iorga : “ Dle președinte și onorată Cameră, văd aici tot Senatul ,

văd o întreagă nație în tribune , care așteaptă de la mine un spectacol.

Nu-l pot da.Regret foarte mult ; puținele mele aptitudini pentru tragedie ,
de o bucată de vreme, le-am pierdut.

Dați cuvîntul oratorului următor, și, foarte simplu, foarte onest,

voi răspunde la sfîrșit.” (apaluze prelungite, ovații, la majorități)

C.Spulber (Liga Vlad Țepeș) : “ Jos frazeologia politicianistă !”

Duca / dec.'31

31.) Costin Sturdza (Liga “Vlad Țepeș”) , discurs la mesaj, 3 dec.'31

(DAD, MO 14, șed. Din 3 dec.'31, p. 301-302)

[LD : Debut parlamentar .Vorbește imediat după IGDuca (care cere revenirea la sistem constituțional) și Iorga (care nu se intimidă, promițînd să răspundă la final)

Discurs sub formă de replică punctuală lui Duca, în apărarea guvernului Iorga.

Denotă : cultură parlamentară ; artă oratorică ; orgoliu “domnesc” ; șarm “boieresc” ;

Dar (pentru a intra în jocul lui speculativ) ... nu-l cunosc suficient pentru a putea presupune ce fel de bilet ,semnat “ ton Jo”,ar fi trimis în acea seară...]

]]

Sturdza / dec.'31

▣ PNL – Duca

[LD: vezi la fișierele respective cum respinge, punctual, toate criticile lui Duca ;
vezi și satisfacția și complectările lui Iorga]

“ [...] nu pot totuș să nu relev - și s-o relev cu toată deferența unui debutant , pentru

șeful unui mare partid politic - **contradicția** între toate **declarațiile** reprezentanților partidului liberal **până astăzi**, și între **temelia** pe care onoratul domnul **Duca** , **pune motivele** pentru care partidul liberal **retrage încrederea guvernului**.

“ Pe când **oratorii ceilalți** puseseră chestiunea pe **terenul constituțional** și bizuiseră **retragerea încrederii** guvernului , **fără baze electorale**, **șeful** partidului liberal, dîndu-și seama de slăbiciunea acestei teze , atunci cînd în clipa formării guvenului i-a acordat sprijinul întregii sale organizații electorale, **a răsturnat problema** și a zis : vă retragem încrederea , **nu pentru felul cum ați venit** , nu pentru faptul **că ați venit**, dar pentru ceea **ce ați făcut** sau pentru **ceea ce nu ați făcut**, de la sesiunea din iunie și pînă astăzi. Și atunci : politica bugetară, politica agrară , politica școlară și politica externă. “(p. 300 Sturdza / dec.'31

▣ **Moravuri politice.**

Îmi mai aduc aminte , fără să vreau, de **cuvîntarea** onoratului **d.Duca** , în cealaltă sesiune , cînd spunea :

< Noi am fost sinceri și la 8 iunie și sinceri suntem și astăzi.>

Desigur că avea dreptate.La 8 iunie fuseseră **sinceri** pentru că **le era frică** ; și **astăzi sunt sinceri** , fiindcă **iubesc prea mult**. [**puterea !**]
(**ilaritate, aplauze la majorități**)

...Își amintește că în preajma războiului, la 1914, de **drama politică** ce s-a petrecut la **Paris**, cînd **soția lui Joseph Caillaux a împușcat pe directorul ziarului “Figaro”** , pentru **un bilețel** adresat unei prietene , în care **Caillaux** (ministru de finanțe) , în seara cînd susținuse proiectul impozitului pe venit , scria acelei prietene :

<Am susținut cu toată vigoarea impozitul pe venit; sper că va fi înmormîntat pentru totdeauna. >

(**ilaritate,aplauze la majorități**)

“Mi-am adus aminte atunci cînd am ascultat **elocventa cuvîntare** a onoratului domn

Tătăărăscu , **violentul atac împotriva guvernului** și mi-am zis :

nu am desigur dreptul să-mi închipui că onoratul d.**Tătăărăscu** , scrie astfel de bilete , dar , **dacă ar scrie**, sunt convins că în seara aceea **ar fi scris un bilețel : < am atăcat cu toată violența guvernul.**

Sper că aceasta nu- l va face să cadă >

(**ilaritate, aplauze la majorități**)

Sturdza / dec.'31

32.) **C.Ifrim (raportor)** , **Iorga (prim ministr)** , **discursuri -concluzii la mesaj** , **3 dec.'31**

Respinge , punctual, din diverse unghiuri, toate criticile lui Duca.
Vezi la fișierele respective .

33.) **I.Pillat (Senator, PNL-1)** , **intervenție** , **5 dec.'31**

(DS, MO. 13, șed. din 5 dec.'31, p. 169-170)

[**LD. fișă.doc. nexeroxat .**]

Explică în același sens , **cartelul electoral dintre PNL și guv.Iorga.**

Este mereu **contrat** de senatorul **Virgil Potârcă** (PNȚ)

34.) **O.Goga (PP) intervenție** , **10 dec.'31**

(DAD, MO 20, șed. din 10 dec.'31)

[**LD:fișier, nexeroxat**]

Paradoxul guvernului Iorga : guvern contra partidelor , cu 100 de parlamentari liberali "clasici" , apărători ai partidismului !

Chiar dacă PNL a declarat " divorț" , este responsabil de actele guvernului , pe care l-a ajutat să vină la putere.

35.) **C.I.C.Brătianu , Declarație : pro-conversiune , 11, 12 dec.'31**

(DAD, MO 21, 22, șed. din 11, 12 dec.'31)

[LD: fișă ; nexeroxat]

/ PNL va conlucra cu guvernul pentru Conversiune;
/ Dezmente speculațiile ce se făceau pe această temă ;
/ Adjudecă pentru PNL paternitatea, prioritatea, Conversiunii ,
ceea ce declanșează o vie polemică .

CICBrătianu / dec.'31

36.) **Vasile P.Sassu (senator PNL) , declarație pro-conversiune , 11 dec.'31**

(DS, MO 17, șed. din 11 dec.'31, p. 248)

[LD: fișă; nexeroxat]

Prezintă p.d.v. al PNL față de Conversiune , identic cu CICBrătianu .

V.P.Sassu/ dec.'31

37.) **Dr.V.Demetrescu-Brăila (PNL-1) , interpelare // politica externă // , 12 dec.'31**

(DAD, MO 22, șed. din 12 dec.'31, p. 674- 678)

[LD: ședință cu ușile închise, fără public.Este președintele "Ligii Culturale"
din jud.Brăila (al cărui președinte pe țară , era Iorga) A fost prieten bun al lui Take
Ionescu (ex- membru în PCD) , apoi membru al PNL]

Subiectul interpelării intenționa să-l dezvolte la **Mesaj** ,
deoarece **pasajul privind politica externă**

" lipsește de precizie și de curajul necesar de a privi adevărul în față."

(Vezi pe larg la **fișier Politică externă**)

38.) **N.Iorga , răspuns la interpelarea lui Demetrescu -Brăila, 12 dec.'31**

(DAD, MO 22, șed. din 12 dec.'31, p. 676-678)

[LD: și în acest caz, Iorga răspunde impulsiv, suspicios, superorgolios, capricios.

Orice opinie contrară , o taxează drept atac la persoana lui !

Iar în materie de politică externă , efectiv , este ...miop și neinspirat !

Preferă să răspundă imediat.Cum interpelarea se adresează guvernului, în general,
vea el să răspundă , deoarece colegul de la Externe, lipsește...]

Iorga / dec.'31

▣ **Alarmism inutil !** (**Vezi la fișier Politică externă**)

[.....]

I.G. Duca : " Dle președinte, am cerut cuvîntul ca să spun doar cîteva cuvinte.

Sunt **satisfăcut de răspunsul d-lui prim-ministru** , fiindcă dintr-însul rezultă

ceea ce , de altminteri, nu putea fi obiect de îndoială pentru mine,

anume **hotărîrea guvernului d-sale** , ca și a oricărui guvern ,

de a apăra cu toată energia **drepturile imprescriptibile ale României.**

Aceste drepturi sunt de altfel așa de puternice , încît

putem privi cu dispreț orice tentativă

de a contesta sau de a încălca hotarele noastre etnografice și istorice."

(**aplauze unanime**) [.....]

Certitudinea cu care , **de la postul de răspundere pe care îl ocupați** ,

ne-ați asigurat astăzi că vom putea oricînd să ne bizuim pe Italia ,

ne satisface , fiindcă **sunt convins că aceste cuvinte**

le-ați spus în deplină cunoștință de cauză ." (apaluze unanime) (p. 677)
Iorga ,Duca / dec.'31

39.) **IGDuca, Circulară PNL, 15 ian.'32**

(BCS, Fond SG, pachet CCII, ds. 2)

[LD: și din alte doc. rezultă că PNL avea mare lipsă de fonduri]

Către președinții de județe.

/Se simte necesitatea unei mari **propagande prin presă**, privind **votul obștesc**.

/ Pentru PNL , aceasta o va face "**Viitorul**" .S-a hotărât ieftinirea, pentru a ajunge la cititor .Dar ar trebui ca măcar liderii județeni , să se aboneze

40.) **Ionel Brătianu în memorialistica străină , 21 ian.'32, retro '**

("Adevărul" , 21 ian.'32)

"Dimineața" publică discursul rostit de **IGDuca** la solemnitatea inaugurării

" **Bibliotecii ICBrătianu** " , care pune în lumină unele trăsături ale firii lui Ionel Brătianu , trăsături contradictorii, curioase...

Duca spune : " Domnul **Tudor din Vladimir era de altfel prototipul eroului**, fiindcă printr-o caracteristică predispoziție sufletească , **precursorii îl atrăgeau mai mult decât înfăptuitorii** .A croi drumuri noi, a înscrie drepturi , chiar dacă la început izbînda nu trebuia să încoroneze strădania, îi apărea adesea mai important decât a reuși."

De la o vreme , îl întîlnim adesea **în cărți, în memoriile** care se publică de cîțiva ani înapoi, **despre tratativele** duse de el în timpul războiului.

Rolul lui **nu este laudat** pretutindeni, nici măcar de aliați, care erau enervați de faptul că **Ionel Brătianu vorbea mereu de hotare**, pe cînd ei voiau ca România să intre în război, mai repede.De aici , **cuvinte "supărate"** , **adjective tari** " **expresii vii** " **la adresa lui**, fiind tratat ca un "**negustor oriental**."

Numai lordul **Thomson** , în cartea " Smaranda" , recunoaște că avea dreptate că nu voia să se lanseze în război fără garanții ... Astfel a reușit Brătianu să obțină , în convenția teritorială, Bucovina întregă, Banatul întreg, și linia de hotar cu Ungaria cît mai la vest. Abia după aceea a decis să intre în război.

În cei aproape doi ani cît a negociat, pentru a realiza harta de azi a României, n-a dat nici un moment impresia că "precursorii" îl interesează mai mult ca " înfăptuitori" ...

Duca spunea că I.B.era de un " pesimism dramatic " , **înfrișat de tristețea istoriei**, deci cu acest **dublu temperament**... Ar urma atunci că **a luptat cu sine însuși** și a trebuit **să se învingă** pentru a fi în viața publică, ceea ce a fost ?

Cînd citești memoriile străine, nu ai această impresie , este un fel de "**Sonino român**" , **Lipsit de orice fel de scepticism, întreg, încredințat** că face ceea ce trebuie pentru țara sa. ...Ar fi totuși interesant **de ce găsea el că istoria este tristă?!**

ICBrătianu ... retro /

41.) **Gh.Tătărescu (PNL) , Declarație la conversiune , 25 febr.'32**

(DAD, MO 50, șed din 25 febr.'32)

[LD: fișă ; nexeroxat]

/ **PNL** a înscris în **Program** (congresul din mai '30) **Conversiunea** ;

/ Legea guv.Iorga are greșeli, imperfecțiuni, dar ...

/ **PNL va vota legea**, pentru a nu-i pri mejdui existența, sperînd la perfectibilitatea ei .

Tătărescu / febr.'32

42.) **Voicu Nițescu , Ion Mihalache , Eduard Mirto (PNT)"Cazul Romulus Boilă "** ,

14 martie '32

Mirto, Duca, Otetelișanu, Gh.Brătianu, Goiceanu, Mihalache , Spulber, Iorga, Valer

Pop : declarații pro-legea controlului averii și apărării onoarei .
(DAD, MO 61, șed. din 14 mart.'32, p. 2433- 2459)

[LD: xerox complet, cu porțiuni ilizibile. Deoarece în ședința precedentă, s-a pus în discuțiune publică și s-au pus în circulație o serie de aserțiuni în legătură cu **averea** pe care o posedă **Boilă** (procese, verificări la bănci , articole în presă) **Nițescu, Mirto, Mihalache**, încearcă, argumentează , cer să se lămurească pe cale legală, dacă Boilă se face vinovat .Campania a fost susținută de presă , mai ales "Universul", și l-a vizat pe **Maniu**. PNȚ relansează proiectul de **lege pentru controlul averii și apărarea onoarei.**]

▣ **PNL (I.G.Duca)**

IGDuca : Dle președinte, cer cuvântul.

Gh.Brătianu : Țin să declar că Partidul -Liberal se asociază la extrema urgență și că proiectul intră în vederile sale...

IGDuca : Nu mai vorbi în numele unui partid pe care nu-l reprezinți .

Dlor deputați, țin să **declar că suntem perfect de acord cu propunerea făcută de d.Mirto** ca să se voteze cu un ceas mai înainte proiectul de **lege, privitor la controlul averilor funcționarilor publici.** (aplauze prelungite la PNL)

De altminteri , d-lor, **nu este prima dată** când am cerut acest lucru.Dar, dacă cumva ar fi fost locul ca să ne îndoim de necesitatea practică și aș zice chiar imediată , a acestui proiect de lege, desigur că **dezbaterile penibile , la cari asistăm de două zile , ne confirmă necesitatea absolută a votării acestui proiect ."**

(aplauze la PNL și majorități)

(p. 2450)

Duca / martie'32

43.) **G.Ștefănescu-Goiceanu (PTȚ-Lupu) , la conversiune , 5 , 6 martie '32**

(DAD, MO 54, șed. din 5 mart.'32, p. 2041- 2082)

[LD:Din păcate , îmi lipsește p.d.v. al PNL , susținut, se pare, de Mircea Djuvara . Mă servesc de Goiceanu, cu toată rezerva , dar dă citate din susținerile liberale .
.Cel mai lung discurs.P.d.v. **radical-țărănist** ; deputatul , evident, pune mult suflet și zel pentru problemă.A fost foarte activ ,participînd , în țară, la toate întrunirile unde s-a dezbătut chestiunea.Stăpînește - economic, juridic, social - toate argumentele pentru susținerea tezelor țărăniste. Face un **rechizitoriu vehement la adresa PNL**, partid considerat (prin ideologie,doctrină, program, politici , guvernări antiagrariene) vinovat și **responsabil pentru starea rea a agriculturii și a plugarilor.**
Susține legea -Argetoianu (pentru principiul revoluționar) , îl **măgulește pe lorga** pentru a-i cîștiga bunăvoința, face **lungi digresiuni laterale**, este pasional, pătimaș, dar ... eclectic și subiectiv.]

Goiceanu / mart.'32

▣ **Pozițiile partidelor față de conversiune**

[.....]

Liberalii .Ei au susținut limbajul pe care trebuia să-l susțină conservatorii !

" **Partidul liberal**,prin structura lui, el care este așezat pe o **clasă burgheză**, pe care în mod onorabil **au constituit-o și au întărit-o**,dvs.liberalii, care **reprezentați această burghezie bancară** - nu este nimic neonorabil în această afirmație - **dvs erați în rolul dvs., să reprezentați această hegemonie financiară.**

" Dvs d-lor, însă - îmi pare rău că d.Xeni mă provoacă s-o repet -

dvs vă puneți într-o postură foarte falsă , căci ați mers pînă acolo încît **să afirmați că aveți paternitatea acestei mari reforme agricole**, și ați protestat prin gura d-lui **Mircea Djuvara** , în ședința trecută [4 martie , LD: nu am xerox] , spunînd **că este inexactă afirmația** pe care o făcea prietenul nostru, dl Isac, cînd afirma **că v-ați opus unei conversiuni** , că v-ați opus **principiului de asanare**, și că **pentru dvs.singura realitate** în această țară este **creditul și securitatea tranzacțiilor.** "

[citează din discursul lui Djuvara la **Legea contra cametei**, 31 mart.'31]

"Ce ați spus atunci, trebuie să spuneți și acum.Aceasta trebuie să fie atitudinea dvs. Ar fi o atitudine logică.Dvs., prin declarațiunea pe care ați făcut-o , v-ați asumat paternitatea acestei reforme, care este sigura reformă viabilă, pe care a cucerit-o

națiunea însăși."

Xeni : " Aceasta se va vedea peste 2 ani ."

[**LD liberalii vor da, în final, legea conversiunii!!**]

Goiceanu : Deocamdată se vede că este o realitate acum.

**<Rolul statului - ziceați dvs.la 6 martie 1931-
nu este să intervină cu brutalitate în relațiunea economică.**

Lebera inițiativă a părților trebuie să ducă la remedierea situațiilor.[...]
prin măsuri bruscate, luate de sus, printr-un etatism rău înțeles,

nu poate niciodată să realizeze în mod eficace . >

[.....]

În situația aceasta, **capitolul istoric al partidului liberal** ,
în ce privește conversiunea, **trebuie închis.**

D-voastre **sunteți** în această problemă **învinși**, cu toate că **voți să apăreți învingători**,
susținând că d-voastră ați fi venit cu soluția a cărei paternitate o revendicați.[...] Printr-o
glumă, unul din prietenii noștri spunea că

PNL vrea o conversiune cât mai largă, dar în care să nu pătrundă nimeni.

- **Ed.Mirto** : În care să se rătăcească toată lumea.

- **Goiceanu** : "**Interesul d-voastre nemărturisit era altul.**Dvs propuneați
o **conversiune largă**, care neapărat să cuprindă și pe țărani din prima
categorie.Dvs. **propuneați însă**, și pentru unii și pentru alții, **emiterea de obligații
pentru finanțarea** acestei operațiuni [...] un volum așa de incomensurabil,
deoarece **datoriile agrare se ridică la cca 64 miliarde.**

- **Voce** : Exagerat.**Pe jumătate !**

- **Goiceanu** : s-o luăm pe jumătate.**30 miliarde. Băncile liberale**, intrând în posesiunea
acestor obligații, **urma ca PNL**, ajuns la putere, **să obțină un mare împrumut de
finanțare** , în străinătate...

Acesta , cred, că era gândul dvs.... (p. 2042-2044)

[**a doua zi, la reluarea dezbatelor, Goiceanu o ia de la capăt !
iar cu PNL, cu Djuvara, cu falsitatea susținerilor liberale...**]

- **Goiceanu** : **PNL** a luat o atitudine tranșantă împotriva guvernului Iorga, care preconiza
conversiunea, deoarece era **împotriva oricărui intervenționism.**Logic.

De aceea **s-a opus** și la **Legea contra cametei.** Logic.

D. Xeni se îngrozea ieri și spunea: <Putem să ajungem și la confiscarea averilor, după
teza d-voastră! > Conversiunea i se părea o teză romantică, primejdioasă,
care ducea la dezastrul creditului...

- **Pamfil Șeicaru** : Cum explicați dvs. atitudinea aceasta de intransigentă apărare a
intangibilității creanțelor , cu **acțiunea începută în septembrie** , anul trecut, la Tîrgu Jiu
, **de către d.Tătărăscu**, și declarațiile mult mai categorice făcute de d.Tătărăscu , tot în
septembrie , anul trecut ? Vedeți, **este un dualism de atitudini.**

- **Alimănișteanu** : Ce a vorbit d.Tătărăscu în septembrie anul trecut, **era cu
asentimentul nostru.**

- **I.Th.Florescu** : Dar nu erau conforma cu declarația de la legea cametei.

- **Goiceanu** " Incontestabil că a fost în atitudinea PNL o convertire de ultim moment, a cărei
explicații trebuie să o aflăm...

[**Urmează o polemică între Iovipale(PNȚ) -Zaharia(manoilescian) - Goiceanu (PT)
privind ideea conversiunii-Manoilesc** ,dacă era "personală" sau era a PNȚ-ului]

Iorga : " Dle Goiceanu, ce am înțeles eu : **conversiunea asta are mai mulți tați
și un tată intercalat** [Carol? Argetoianu ?] , dar numai **cel intercalat contează ."**
(**ilaritate**)Dvs.care reprezentați pe unul din tații inițiali ...

Goiceanu : Dvs[PNL] , de sub șefia d-lui Duca, **ați vrut triumfuri de partid
peste durerile reale ale țării...** (p. 2072-2073)

[.....]

Goiceanu /

▣ **Sistemul de partid.**

" **Partidul libearal** este un **partid natural** ,un partid **așezat pe o clasă economică
bine distinctă, a burgheziei bancare financiare.**..El apără interesele clasei și interesul
finanței pe care o reprezintă...[.....]

Goiceanu / mart.'32

▣ **Politica antiagrară, antițăărănească a PNL.**

Problema datoriilor agrare este o problemă cu rădăcini adânci în trecut.

"Nu cumva, d-lor, dvs. [liberalii] , printr-o politică antiagrară , prin politica **taxelor de sufocație a exportului** , ați creat o stare de **sărăcie a plugarului** ? Nu cumva ați adus d-voastre această stare , prin **politica d-voastră vamală, antieconomică și antiagrară**, fiindcă totul, la urma urmei, se pune în sarcina producătorului ?

Dar **dobânzile uzuare** , dar **creditul industrial**, dar faptul că dvs., într-o guvernare de lungă durată, **ați găsit bani pentru toate** într-o țară de factură agricolă, ați găsit **miliarde pentru creditul industrial**, și **nu ați găsit un ban pentru creditul agricol** ?

D-lor ,nu cumva acestea sunt **păcatele care se ispășesc acum** ?

Cu ce ușurință veniți dvs. și spuneți acum **că vă spălați pe mâini ca Pilat din Pont** , să lăsați răspunderea pe seama guvernului? Dvoastră aveți o situație cu totul falsă.[...]

Dvs , prin **guvernarea dvs fără prevedere și fără discernământ** ați provocat în mare parte, **situațiunea de astăzi ."** (p. 2076) [.....]

Goiceanu // conversiune // mart.'32

44.) Banchetul **revistei liberale "Democrația"** .**Declarațiile lui IG Duca , 14 apr.'32**

("Dimineața", 15 apr.'32)

Au luat parte : fruntașii liberali, membrii ai org.de tineret, intelectualitatea partidului, foștii demnitari , actuali parlamentari .

La restaurantul "Modern" , banchetul anual.Masa a fost prezidată de IG Duca.

/ **Ex- miniștri** sau subsecretari de stat : dr.Angelescu, N.Săveanu, Al.Lapedatu, Eft.Antonescu, Gh.Mărdărescu, Tancred Constantinescu, N.Chirculescu, C.Dimitriu, I.Nistor, gral Moșoiu, M.Oromolu, Mrazec, I.Inculeț, Dumitrescu -Brăila, C.Nicolaescu (ex -președ.Senat) , Cipăianu, Franasovici, Tătărăscu ;

/ Intelectuali : dr.Gheorghiu (rector Universitate) , Bălăcescu (decan Medicină) , Hurmuzescu (decan Facult.de științe) , dr.Vintilescu (decan Farmacie) ;

prof.Nisipeanu, Costescu (ex-inspector școlar)

Toasturi :

IG Duca : în sănătatea **Regelui**,cărui îi dorește o domnie glorioasă, care să întregească opera predecesorilor săi, să îndrumeze destinele țării, către o operă culturală și politică.

D.Barzau (dir.revistei) : istoricul revistei, rolul ei în dezvoltarea și răspândirea doctrinei liberale

Constant Georgescu (Comitetul de direcție al rev.)

I.Botez (senator de Iași) : elogiul lui Duca

Prof.Gheorghiu (rectorul) : entuziasmul cu care au fost primiți intelectualii în PNL

Eug.Titeanu : Rolul intelectualilor în partidele politice .

Gral Mărdărescu : citește o scrisoare din partea lui Dinu Brătianu (suferind) ;

IG Duca : "**Democrația**" are drept scop să mențină veșnic trează flacăra **credințelor național-liberale**. " De la întemeierea ei , acum 20 de ani [deci din 1912] , **menirea ei** a fost să contribuie la **elaborarea , precizarea, și răspândirea doctrinei partidului**. Astăzi, mai mult ca oricând, **viața publică a României** este caracterizată printr-o **lipsă îngrijorătoare a doctrinelor politice** .[...]

" În afară de **socialiști**, cari reprezintă o doctrină , pe care poți s-o dezaprobi , dar nu poți s-o conștii ;

în afară de **conservatori** , care reprezintă o ideologie în sine bine definită și în afară de **național-țărăniști** , despre a căror doctrină voi vorbi pe dată, **cine**, care din formațiunile ce se agită în arena noastră politică ,

poate invoca măcar aparențe doctrinare ?

" **Guvernul ? El nu reprezintă o doctrină** . El reprezintă **o experiență , experiența tehnicității**, nenorocită prin toate urmările ei.

Partidul poporului ? El n-are prezentat nici odată o doctrină.El a reprezentat totdeauna o popularitate.

Partidul național -agrar ? El reprezintă cel mult o pretenție .

"Așa fiind , ce pot fi aceste formațiuni în viața normală a unei societăți ?

Incidente sau experiențe, accidente sau iluzii.

În alte incinte, ne vom război cu ele , în măsura în care avem datoria către țară , către

fireasca ei dezvoltare , să purtăm atari lupte.

Duca / apr.'32

▣ Doctrina național-țărănistă.

"Oricît de adversari ne-ar fi, ei reprezintă curente sociale reale.

Dar **doctrina lor** trece în momentul de față printr-o **criză**.

Lupta de clasă de la care au pornit a fost **părăsită** ,

iar **formula de conciliațiune** precisă ,

între **tendențele extremiste ale țărănismului regățean** și

între **conservatorismul clerico-burghez al naționalismului ardelean**,

n-a fost găsită.

Doi ani de nereușită guvernare , pe de o parte, **un an de neîncetate ciocniri** în opoziție, pe de altă parte, n-au fost de natură a înlesni **acest proces de lămurire și de definitivă cristalizare.**"

Duca / apr.'32

▣ Doctrina liberală

" **Templul național -liberal** se reazămă pe cele **5 coloane fundamentale** ale crezului nostru : **ideea națională, ideea democratică, ideea de ordine, ideea de progres , ideea de înfrățire socială.**

Înăuntru acestui **cadru bine fixat** , partidul nostru își urmează senin drumul, adaptîndu-i la fiecare pas soluțiile nevoilor societății românești.

" **Nu veți găsi la noi** -oricare ar fi domeniul la care v-ați opri - **nesocotirea cerințelor progresului.**

Nici o idee nouă nu ne sperie. **Nici o inovație n-o respingem** ,

întru cît **nu trece de hotarele proprietății individuale . [!!!]**

" **Naționalismul nostru e viu.El nu admite transacții** cînd e vorba **să apărăm caracterul unitar al Statului și să reintegrăm neamul nostru**, oropsit de o prea lungă și prea strigătoare nedreptate istorică, **în drepturile lui firești, politice, economice și culturale ;** dar veți afla pururea în rîndurile noastre, **respectul ce se cuvine tuturor naționalităților și confesiunilor de pe teritoriul României întregite**, precum și **grija ca , în orice împrejurare ,România să pună aspirațiunile ei , în concordanță cu marile curente ce frămîntă omenirea modernă.**"

"**Ideea de ordine o apărăm cu hotărîre .**

Dar **doctrina noastră politică ne va opri** totdeauna

s-o transformăm într-o unealtă de sugrumare

a libertăților și a principiilor democratice care ne stăpînesc.

"Iar **idealul nostru democratic** , dovedit prin atîtea înfăptuiri istorice, **ne împiedică să alunecăm** , ca alții, pe povîrnișul **demagogiilor distrugătoare.**

"Și mai presus de toate, **nu veți vedea partidul național-liberal ațîțind unele împotriva altora , diferitele clase** , nici apărînd interese sociale în dauna celorlalte.

Credința noastră în **nevoia înfrățirii sociale** ne va îndemna în toate, să luptăm pentru **armonizarea intereselor** în joc, convinși că numai astfel

se pot împiedica ciocnirile funeste și se asigură înfăptuirile rodnice."

Duca / apr.'32

▣ Misiunea specialiștilor

" **Inspirîndu-vă de la aceste idei fundamentale** ale doctrinei național-liberale, d-voastră de la "**Democrația**" - economiști, juriști, profesori, tineri dornici de muncă - **examinați toate problemele** la ordinea zilei,

cercetați nevoile agriculturii

care multă vreme ca fi temelia organizării noastre economice,

priviți totdeauna cerințele industriale pe care nu le putem nesocoti,

analizați sub toate aspectele **problema creditului**, azi mai acută ca oricînd,

controlați din nou , la lumina posibilităților, **revendicările noastre culturale.**

Gîndiți-vă permanent la organizarea producției și la mijloacele ei de desfacere ,

din nenorocire lăsate în voia celor mai condamnabile improvizări ;

dați idei cooperative care conciliază atît de fericit interesele celor **doi factori ai producției , capitalului și muncii.**

Propovăduiți nevoia imperioasă a **spiritului de continuitate** ,

combateți fără cruțare **legiferomania patologică** care ne roade ;
spuneți tuturor că **economia și ordinea** fac mai mult decât toate teoriile
pentru restabilirea încrederii și consolidarea finanțelor publice.

**Conducerea partidului vă va urmări eforturile
și vă va ajuta oricând cu sfaturile experienței ei. "**

Duca / apr.'32

▣ **Cultura , intelectualitatea.**

Nu este întâmplător că la acest banchet participă atîția **reprezentanți autorizați și străluciți ai culturii române, profesori universitari, ingineri, medici, membri ai corpului didactic secundar, institutori și învățători.**

"Am considerat încă din tinerețele mele că

suntem sortiți unui viitor cultural

mai însemnat decât viitorul nostru politic,

cel dintîi fiind condiționat de însușirile neamului nostru , pe care le consider **infinite,**

pe cînd **cel din urmă** , fiind în funcție de posibilitățile noastre politice care,

prin situația noastră geografică și numerică, **sunt fatal mărginite.**

Azi mai puțin decât oricînd, **nu voi renunța la visul meu de o viață întregă.**

În revista "Democrația" veți găsi încă o tribună pentru **propovăduirea idealurilor dvs.**

"Convins că în luptele la care pornim și pe care trebuie să le purtăm pentru

consolidarea Patriei întregite pe temeiul Constituției și al aspirațiilor vremurilor -

partidul liberal se poate încrede cu toată însuflețirea **în forțele intelectuale și**

în însemnătatea culturală pe care o reprezentați - îngădiți-mi **să vă salut cu mîndrie**

și să vă mulțumesc cu recunoștință "

Duca / 14 apr.'32

45.) " Liberalii au început campania de răsturnare" , 18 apr.'32

București ,sala Eforie, **GDuca** , 17 apr.'32

("Dimineața" , 28, 9094, 19 apr.'32 , reportaj+ foto)

**Întrunirea la sala " Eforie" .Sala șibalcoanele au fost tixite de cetățeni; mulțimea a ocupat
bulevardul Elisabeta , pînă la intersecția cu Calea Victoriei.Circulația tramvaielor a fost
oprită. Delegațiile din culorile Capitalei, purtau pancarde cu inscripțiuni.**

După adunare, mulțimea, în frunte cu IGduca, au mers în cortegiu pe bulevarde.

Pe scenă au luat loc **frunțași ai partidului: gral Petala, I.Inculeț, I.Nistor, gral Moșoiu,**

NNSăveanu, gral Mărdărescu, R.Franasovici, C.Bebe Brătianu, Gr.Cipăianu,

Gh.Tătărescu, dr.I.Costinescu, Take Arțăreanu, I.Niculescu-Doronanțu, I.Condrus,

dr.C.Angelescu, Leonte Moldovanu, Tancred Constantinescu, Victor Slăvescu,

dr.Cazacu, Al.Donescu, Eug.Titeanu, dr.E.Bercovitz, ș.a.

Dr.Emil Costinescu (șeful PNL Capitală ?) : deschide adunarea, elogiază pe Duca,
exprimă speranța țării în PNL.

IGduca

"V-am chemat ca să **pornim la lupta cea mare** pentru **răsturnarea guvernului și**

salvarea țării. Situația e prea îngrijorătoare , primejdia prea mare , ca partidul liberal

să nu-și facă datoria.[.....]

46. Duca / 18 apr.'32

▣ **Politica financiară a guvernului.**

" Cine nu știe cît este de gravă ? Guvernul se laudă că a făcut economii.

E adevărat, dar **prea tîrziu** , pe de o parte, și **fără socoteală**, pe de altă parte,

încît **aceste economii n-au putut asigura echilibrul bugetar.**

Deficitul lăsat de guvernarea național - țărănistă și care se urca la aproape **10 miliarde**

[**LD: vezi replica lui M.Popovici la această afirmație**] sporește acum din lună în lună,

și din zi în zi.[..]Am ajuns în această situație, fără precedent în Europa, că nu ne ptem

plăti funcționarii. Categori întregi : preoți, învățători, pensionari, magistrați, nu sunt plătiți

de 5-6 luni.**Ministrul de finanțe se mîngîie** cu ideea că **a plătit regulat cuponul datoriei**

publice în străinătate .Dar, cu ce preț ? și **cîtă vreme societatea noastră mai poate**

suporta respectul angajamentelor din afară , în dauna angajamentelor elementare

dinăuntru ? " *

Notă*

"Neamul Românesc" a speculat aceeași afirmație a lui Duca, în sensul că el ar fi de părere că nu ar mai trebui plătit cuponul ! A doua zi au apărut precizări : România trebuie să-și îndeplinească cu strictețe angajamentele contractate de Stat, să-și plătească datoriile ,dar asta nu este o laudă ! ("Dimineața", 21 apr.'32)

Duca / 18 apr.'32

▣ **Politica economică a guvernului.**

" Este mai îngrijorătoare chiar decît cea financiară.Toate ramurile de producție sunt grav atinse.Agricultura se zbate în greutățile pe care le cunoașteți; comerțul este în plină prăbușire , iar fabricile se închid unele după altele [...]Creditul a fost cu desăvîrșire dezorganizat.Guvernul n-afăcut nimic pentru a opri din vreme hemoragia depozitelor [.....] Guvernul aruncă toată vina asupra crizei mondiale [...]Prin greșelile înfăptuite , s-au agravat însă în mod inutil și vinovat efectele acestei crize."

Duca / 18 apr.'32

▣ **Conversiunea**

PNL a votat-o , pentru că făcea parte din programul său.Dar am prevenit țara... Prevederile se îndeplinesc: în toate colțurile țării , sătenii și agricultorii se plîng că , distrugîndu-se aparatul de credit, nimeni nu mai poate găsi banii necesari pentru muncile agricole.

Duca / 18 apr.'32

▣ **Curentele subversive**

"Din nenorocire, și aceea e din cele mai rele , incompetență, lipsă de unitate și mai presus de toate , **lipsă desăvîrșită a principiului de autoritate.**

Să ne mai mirăm deci, dacă în această atmosferă , **criza morală se manifestă pretutindeni cu atîta intensitate ? Să fie surprinzător că atîtea curente subversive se ivesc și ridică semeț capul ?**

Comuniștii, pe de o parte ; "**Garda de fier**" , pe de alta , **se agită neturburate , mărind haosul și trezind la toți oamenii conștienți legitime îngrijorări.**"

Duca / 17 apr.'32

▣ **Pretendenții la guvernare .**

După un an de experiență, s-a ajuns la "tehnicitatea fără tehnicieni" .

" **Deasupra ruinelor tehnicității române, răsună sinistru vaietele ministrului de finanțe** , care plînge că trebuie să poarte , cel puțin, **povara a șapte ministere "** Știa că **se vorbește iar de un "guvern personal"** .

"Pretenția celor care nu reprezintă nimic " ,
putea să însemne mai mult decît " un partid cu un trecut glorios" ,
era **o concepție** "împotriva căreia se răsvrătește
cel mai firesc simțămînt de logică omenească."

"Da, desigur, în vremurile postbelice , asistăm la spectacolul tuturor pretențiilor.

Știu că **ficțiunile se cred mai mult decît realitatea**, [aluzie la G de F ?]

și **cioburile, mai mult decît vasul din cari au fost sparte** .[aluzie la PNL-3, PȚ, PNA]

Știu că **toate vechiturile, se pretind noutăți** , [aluzie la Liga Vlad Țepeș, devenită P.C.]

toate **crengile uscate , falnice tulpine** [aluzie la diverse dizidențe]

și toți **purtătorii greșelilor trecute , apostolii înoirilor viitoare** .[aluzie la Goga]

Pentru aceasta nu trebuie mult : e destul să **schimbi o titulatură** , să șoptești pe la ureche că ai **făgădueli** cari nu s-au dat , **să faci zgomot** , să ai puțină **imaginație poetică** și să **zgîndări fripturismele latente.**"

Duca / 17 apr.'32

▣ **Dreptatea și legitimitatea PNL**

Face un **apel direct** la MSR : **dreptate pentru PNL ! :**
PNLeste gata , prin trecutul său de realizări deoarece :

/ trecutul său de realizări; rădăcinile din țară ;

/ oameni adunați în jurul său;

/ Program de guvernare solid ;

/ Deplina comunitate de gândire și unitate în partid ;

"Mergeți din om în om, și din casă în casă, în toate unghiurile țării, duceți cuvântul și credința noastră. Goarna a sunat ,drapelul e desfășurat ! Prin urmare , înainte ! La luptă și prin luptă, labiruință "

IGDuca / 17 apr.'32

Campania partidului liberal pentru răsturnarea guvernului, 8 mai.'32

Marea întrunire de la Cernăuți .**Declarațiile d-lui IGDuca** , șeful partidului liberal.

(Dimineața" , 28, 10 mai'32, reportaj I.Kososki)

[LD: În lupta deschisă pentru răsturnarea guvernului, după întrunirea de la București , liberalii au ținut la **Cernăuți** prima lor **adunare regională**.

Pe lângă urmărirea evoluției politice propriuzise, **urmăresc** să surprind ceva din **atmosfera , din ritualurile politice din epocă**.Din Cernăuțiul României]

Adunarea s-a ținut în marea sală a **Caslei evreești** din Pța V.Alexandri.

Au participat delegați din toate colțurile țării, comitetele județene, delegațiile permanente din județele Bucovinei, țărani și reprezentanți ai asociațiilor profesionale și economice.

După întrunire,participanții au manifestat , în ordine, pe străzile orașului.

La ora 2, în saloanele **restaurantului "Pajura Neagră "** , un banchet de cca 500

persoane,la care s-au rostit **toasturi : pentru Rege** (IGDuca) , **pentru IGDuca** (I.Nistor) , **pentru I.Nistor** (gral Moșoiu , I.Pillat, Eug.Titeanu) , **pentru toți** (IGDuca)

Cu trenul de seară, oaspeții au părăsit Cernăuțiul.

La întrunire :

I.Nistor (șeful liberalilor bucovineni)

Deschide adunarea.Urează lui IGDuca izbîndă pentru salvarea țării.

Țara se zbate în mizerie; curentele extremiste de stînga și dreapta agită țara; guvernul ritmului nou a dat greș.

Salvarea nu poate veni de la **partidele extremiste , cuziste și comuniste, care seamănă ura de clasă și de rasă.**

Bucovina este cea mai năpăstuită , neglijată și descurajată provincie.

g-ral Moșoiu (în numele org.din Ardeal) : mîntuirea țării , doar sub drapel

liberal."**Ardealul va pune un umăr puternic la dărîmarea actualului guvern" .**

Negură-Vaslui (org.din Moldova ?) : **PNL a dat concurs** actualului guvern în campania electorală, pentru a asigura **o armonie** între cele două forțe dominante :

Regele și Țara ."Nu regretăm acest pact, căci **am satisfăcut o dorință a Coroanei**, care nu trebuia lăsată descoperită.[...] Acum însă nu pregetăm să **începem lupta**[...]

Șeful a sunat mobilizarea și trebuie să tragă și spada ."

Purcăreanu (org.din Muntenia) -salutul org.din Muntenia.

Ion Inculeț (ex-ministru) : **Încercările de a distruge** puternicele instrumente de guvernare , care sunt **partidele politice. Cei ce vor să le distrugă sunt nebuni.**

G.Cipăianu (ex-subsecretar de stat) : legiuirile actualului guvern s-au îndreptat spre ruinaarea creditului.

Mircea Djuvara (organiz.din Oltenia) : Populația trebuie să-și hotărască ea singură soarta.Mulți "interesați" au vorbit de "falimentul partidelor " .

Partide ca cel cuzist și comunist sunt grupări sortite falimentului, căci prin programul lor ar aduce nenorocirea țării.

Beno Strauher (în numele evreilor din Bucovina) : soarta lor este strîns legată de soarta poporului român.

Titus Cercavschi (în numele polonejilor din Bucovina)

Schmal (în numele germanilor)

Serbaniuc și Puțuleac (săteni, în numele ucrainenilor)

dr.Garden (vice-președintele Federației salariaților și funcționarilor din Bucovina)

Eug.Titeanu (tineretul din Vechiul Regat) : pentru tineret, **Bucovina**

era **raiul pe pămînt**, colț de **dumnezească fericire**, pogorîită printre muritori ;

o pildă de pace , de muncă, de rod, de voie bună și de cîmpii îmbelșugate.

Astăzi, versurile poetului ar putea servi de **inscripție funerală** , lespedeaa visurilor îngropate, **veselia schimbată în cimitir .**

De la 1928 încoace, România a fost aruncată pradă politicii încercărilor ;
Politica celor care **au compromis democrația** , ducînd-o aproape de cimitir ;

I.G.Duca: "În lupta pe care am întreprins-o pentru **răsturnarea actualului guvern** și pentru **salvarea țării**, prima noastră întruire după **București**, am venit s-o ținem în capitala scumpei noastre **Bucovine**.[...] Așa fiind , nu mă îndoiesc că glasul nostru va găsi răsunetul convenit în tot cuprinsul Bucovinei și în toate straturile sociale ale acestui ținut. Situația este prea serioasă ca țara să nu fie conștientă de ea, și ca pretutindeni să nu se ivească **voința hotărîită de a-i pune fără întîrziere capăt.**"

Duca / 8 mai'32

▫ **Situația economică .**

"Ea se poate rezuma în cîteva cuvinte : **paralizia economică, prăbușirea financiară și haosul administrativ**. Aici ne-au adus **doi ani** de nepricepută și vinovată **guvernare a național-țărăniștilor**, și **un an** de incapacitate a **asa numiților tehnicieni**.Știți că **și unii și alții, își pun răspunderea la adăpostul crizei economice**.Cine o tăgăduiește ?

Dar întrebare e: **Ce au făcut și unii și alții**

ca să micșoreze efectele dăunătoare ale acestei netăgăduite crize ?

Adevărul -tristul adevăr- că **național-țărăniștii** au făcut totul să le agraveze și că **guvernul actual** nu a fost în stare să facă nimic ca să le atenueze .Și astfel, **din greșală în greșală, din nepricepere în nepricepere**, am ajuns unde suntem astăzi, cînd toată lemea se întrebă cu îngrijorare ce va aduce ziua de mîine.

Duca / 8 mai'32

▫ **Experții străini**

" **Guvernul** pare a-și pune **ultimele speranțe în sprijinul din afară** , și aceasta explică prezența în țară a **experților francezi**.

Voi examina altădată dacă în actualele împrejurări politice mondiale , salvarea noastră poate veni din afară.

Dar **admițînd că ultima și singura noastră nădejde este peste hotare, ce înseamnă incoerența comunicatelor contradictorii din oficiosul primului ministru ? Cum, chemi aici pe experții Franței amice, le ceri sfaturi și ajutor, și îi gratifici cu cele mai jignitoare aprecieri asupra intențiilor și, în genere, asupra politicii urmărite de guvernul pe care-l reprezintă ?**

Se poate ca , după cercetările la care i-ai chemat , acești experți **să formuleze pretenții** pe cari **statul român** , în exercițiul deplinei sale suveranități , **să le socotească inadmisibile**.
Va fi atunci momentul ca **guvernul să-și spună lămurit cuvîntul** , cu demnitatea cerută de apărarea intereselor naționale.

Dar nu să dea spectacolul unor svîcneli inadmisibile și a unor retractări inutile.

Partidul național-liberal poate vorbi cu fruntea sus în această chestiune.

El **s-a opus întotdeauna și sub toate formele , tendințelor de control străin și a apărât politica aceasta cu riscul de a-și atrage pînă și ironiile mușcătoare ale acelor cari**, după ce au încurajat asemenea tendințe, voiesc astăzi să acopere greșelile lor , sau eventual, să acopere retragerea lor cu **mantia demnității naționale ultragiate**.

Împotriva unei asemeni atitudini ne ridicăm cu toată hotărîrea și protestăm cu toată energia. Dacă experții străini au fost chemați aici, să fie tratați cum se cuvine.

Dacă ne vor cere lucruri pe cari interesele superioare ale țării și demnității naționale nu le îngăduie, **să le refuzăm**.Franța , cea dintîi, ne va înțelege.

Dar, încăodată, spectacolul de azi să înceteze."

Duca / 8 mai '32

▫ **PNL revendică guvernarea**

"**Partidul național-liberal socotește înlăturarea guvernului actual, ca o adevărată și imperioasă necesitate națională.**

Întemeiat pe **trecutul său**, pe **programul său**, pe **experiența și pe puterea lui**, **e gata să ia răspunderea situației.**

Nu ne ascundem nici una din greutățile răspunderii pe care o revendicăm.

Dar dacă țara are ncredere în noi, este fiindcă știe că **noi am fost chemați să o cîrmuim** tocmai **în ceasurile** în care furtunile s-au deslănțuit cu mai multă putere asupra ei.

Avem convingerea că, prin **principiile noastre**, prin **soluțiile noastre concrete**, în fie ce chestie, prin **statul său major**, prin **aparatură politică** de care dispunem pînă în cea mai depărtată comună, prin **voinea noastră** hotărîta de a jertfi totul interesului obștesc, **nimeni nu e mai în măsură decît noi să stăpînescă greutatea zilelor de azi**, să restabilească **încrederea** în domeniul economic și **ordinea** în administrația țării și în finanțele publice."

Duca / 8 mai'32

▣ Regim constituțional

Azi, ca și altădată, **se agită diferite formule**, se maifestă diferite **pretenții**, și **se improvizează anume partide**. [aluzie la Gh.Brătianu, O. Goga, etc]

"Dați-mi voie să **nu le iau în serios** și să nu mă ocup de ele.

Pentru că convingerea mea este că **situația este atît de serioasă**, încît **nu poate fi rezolvată** prin **artificii**, prin **ficțiuni** și prin **fantezii**.

La situația de astăzi nu este, nu poate fi, decît **o singură soluție** :

aplicarea strictă a regimului constituțional,

în litera, în spiritul și în tradiția lui.

Orice altă soluțiune ne expune la pericole grave și la perspective funeste.*

Partidul național-liberal e, de altfel, convins de triumful acestei concepții și **va face totul pentru biruința ei."**

* **Notă** -----

Kososchi, a profitat de prezența lui Duca la Cernăuți, și i-a solicitat **un interviu**.

Acasă la Ion Nistor, unde a fost găzduit, **Duca i-a răspuns** la toate întrebările, exceptînd la cea privind "profeția" cu căderea guvernului.

Atunci l-ar fi spus : "Mă întrebați dacă eu cred că **curențele extremiste**, adică **cuizmul și comunismul**, pe de altă parte, **vor lua la noi avîntul** care l-au luat, în ultimii ani, în unele din țările Europei.

Întrucît **consider aceste două curențe ca fiind fenomene bolnăvicioase**, **am ferma convingere** că **organismul nostru social** va fi destul de sănătos și de puternic **pentru a le înfrîna din vreme** .[...]

Dezvoltarea pe care au luat-o **curențele extremiste**, în unele părți ale țării - și în special **Bucovina** - este, din nenorocire, **rezultatul fatal, al greșelilor și al nepriceperilor ultimelor două guvernări.**" ("Dimineața", 11 mai '32)

Duca / 8 mai'32

▣ Minoritățile naționale.

Fiindcă în sală sunt numeroși **reprezentanți ai tuturor minorităților** cari trăesc în **cuprinsul Bucovinei**, vede în prezența lor **dovada vie a concursului** ce sunt și ei hotărîți **să-l dea în lupta pe care a întreprins-o PNL**.

Se bucură pentru că, împotriva PNL, s-a dus o campanie de denigrare ...

că ar fi "antidemocratic" și "prigonitor" al minorităților.

" **Minoritățile știu astăzi că pot avea deplină încredere în spiritul de liberalism și de dreptate al partidului național-liberal**, și că, **sub egida acestui partid**, ele **vor putea oricînd realiza justele lor revendicări de ordin religios, politic și cultural**. Patria comună are nevoie de sprijinul tuturor fiilor ei pentru salvarea și propășirea ei." PNL, IGDuca / 8 mai'32

47.) Întrunire liberală, Brăila, IGDuca, Gh.Tătărescu, 15 mai'32

("Dimineața" 28, nr.9119, Reporter S.Franc`ois, 17 mai'32)

După București, Cernăuți, **a III-a întrunire liberală** din ciclul organizat pentru debarcarea guvernului. Planificată pentru arena cinematografului "Modern", din cauza ploii, adunarea s-a ținut în cele **două săli** (teatru și cinema), **hall-urile și alte încămperi din palatul comunal** (în care s-au instalat amplificatoare) După întrunire, fruntașii PNL s-au îmbarcat pe vaporul "Principele Mihai", făcînd o excursie pe canalul Filipoiului, au luat masa, au vizitat com. Ghecet, care era inundată... Oaspeții au părăsit orașul... cu acceleratul de București.

LD : o foarte iscusită repartizare de roluri, care l-a scutit pe Duca de retractări

umilitoare, pe de o parte, **I-a propulsat pe Tătărescu în postura de "homo regius" , capabil și investit cu putere de seducție asupra lui Carol.**

Chiar dacă, în perspectiva imediată, nu a avut efectul dorit, este sigur că, **pentru PNL , aceasta a constituit depășirea "complexului" de respingere cu care a împințat pe Carol la restaurație .**

LD: Duca este foarte temperat , foarte laconic.

Ceea ce trebuia spus, spusese la Cermăuți, iar la Brăila, spusese Tătărescu.

Cine avea urechi de auzit, trebuia să audă !]

Participă :

/ Din Capitală : IGDuca, Dinu Brătianu, dr.Angelescu, N.Săveanu, dr.Costinescu, gral Moșoiu, I.Inculeț, Gh.Tătărescu, C.Dimitriu, Al.Donescu, Aurelian Bentoiu, Aznavorian, Tătăranu ;

/ Din țară : Râmniceanu (Râmnic), N.Botez (Bacău), col.Stănescu (Cetatea Albă), col.Calotescu (Pitești), Pordea (Cluj), Valeriu Roman (Dej) ș.a.

/ De la Galați, odelegație de %0 , în frunte cu șeful, Ah.Thenea ;

/Adunarea este deschisă de Leonte Moldovanu (șeful org.locale)

Cuvântări :

Leonte Moldovanu : De 4 ani , țara " este ieșită din drumul ei normal "

și are nevoie de conducători experimentați , cari s-o aducă la viața de odinioară.

Brăila nu mai este un centru de export, astăzi nu mai este decât un cimitir de oameni vii.

Delegații celor 2000 de proprietari urbani din Brăila , i-au adus la

cunoștință

că știu - de la Trancu-Iași și alți politicieni - că PNL se opune asanării datorilor urbane, ceea ce nu este adevărat .Dimpotrivă.

(IGDuca confirmă)

C.Dumitriu (ex-ministr.Comunicațiilor) : au dat actualului guvern , concursul în alegeri la apelul Coroanei , apel care nu era " de iubire" (" **Regele** nu poate să facă sentimentalism politic, nici să iubească , nici să urască, **este deasupra partidelor "**) , ci recunoscînd forța PNL.. **Cere puterea pentru PNL** , singurul care ar putea salva țara.

Altfel, regele " se încarcă de o mare răspundere în fața istoriei " [!!!]

Dr.Demetrescu-Brăila (ex-ministru, deputat) : țara merge în dezastru, **guvernul lorga trebuie schimbat .**

Râmniceanu, Matei Sassu (Brăila) , **Al.G.Donescu , Valeriu Roman** (Dej) ,

Aznavorian (București) , **gral Traian Moșoiu** (Ardealul) , **AurelianBentoiu**

(București) .**Radu Portocală** (Brăila) , **I.Inculeț** (Basarabia)

arată situația grea din țară și **cer guvernarea pentru PNL.**

Gh.Tătărescu :S-au adunat să cunoască nevoile țării :

"**desnădejdea** stăpînește toate sufletele " , toată țara s-a transformat într-un "**maidan** " ; încolțesc "**curențele anarhice** " .

În fața acestei situații, **guvernul " se distrează"** , nu mai guvernează .

Tătărescu / mai'32

▣ Regele.

" **PNL , partid monarhic și partid național** , a socotit că-și îndeplinește o datorie de căpetenie , punîndu-se **în slujba Coroanei.**

"**Colaboratori ai Coroanei** și nu sabotori ai Coroanei -astfel am înțeles noi săfim în executarea datoriei noastre.[...]

Pentru ca să slujim Coroana, **am reintrat în parlamentul național-țărănesc** , din care ieșisem cu cîteva luni înainte.

Pentru ca să slujim Coroana, **am acordat concursul nostru loial și sincer** pentru constituirea unui **guvern de concentrare națională.**

Pentru ca să sluji Coroana, **am susținut în algerile generale guvernul d-lui N.Iorga** , care , fără concursul nostru, nu ar fi dobîndit consacrarea legală a țării, creindu-se astfel o situație cu consecințeincalculabile , atît pentru țară, cît și pentru Coroană .

Pentru ca să slujim Coroana,**ne-am abținut** apoi , în cursul ultimei sesiuni parlamentare , **de la orice act de opoziție destructivă**, înlesnind astfel îndeplinirea misiunii guvernului.

Pentru a sluji Coroana, în sfîrșit, **ne-am abținut** în tot acest timp

de la orice acțiune de propagandă și de frământare în țară, pacificînd spiritele, și stăpînind nemulțumirile.

Aceasta a fost acțiunea noastră de colaborare , de sprijin a năzuințelor Coroanei - **singura pe care o putem face în locul de opoziție - la începutul unei noi domnii pe care o dorim și rodnică și glorioasă.**

Nu oportunismul a dictat această **acțiune de sincronizare și de concordanță** cu acțiunea Coroanei . Noi suntem **monarhici din convingere** și nu din oportunism , ; noi suntem monarhiști **din credință**, și nu din precupețire , și azi, ca și ieri , noi **slujim Coroana cu devotament** , fără servilism, **cu credință**, fără slugărnicie.

Nu din oportunism am jefit deci toată **popularitatea partidului** nostru pentru **a sprijini acțiunea Coroanei**, ci din **conștiința răspunderii** noastre, din conștiința acelor mari răspunderi care ne dictau ca, **la începutul unei noi domnii** să nu săvîrșim **nici un act** care ar fi putut **să sporească dificultăților dinăuntru, nici un act** , care ar fi putut **să zdruncine poziția Coroanei** în fața țării."

Tătărescu / 15 mai'32

▣ **Guvernul Iorga**

" **Astăzi**, situațiunea țării , în pragul prăbușirii definitive, nu ne mai lasă să stăm pe pozițiile îngăduinții. **Astăzi**, cînd după un an , în decursul căruia am acordat guvernului cel mai larg și neprecupețit credit, **astăzi**, cînd după **un an, de < ritm nou>** , constatăm că la cîrma țării , se permanentizează încă nepriceperea și incapacitatea , cînd vedem că sub ochii noștri , se descompune iremediabil întreaga organizare economică și financiară a țării , , și că însăși temelele Statului încep să se zdruncine , **azi** cînd constatăm , mai ales , , că întreaga **această politică destructivă se întoarce împotriva Coroanei , descoperită la fiecare greșală a guvernului, la fiecare val de nemulțumire, la fiecare val dedezordine , azi** cînd din acest punct culminant , descoperim toate primejdiile zilei de mîine - **datoria noastră este să strigăm țării , să strigăm guvernului , să ne strigăm nouă înși-ne, AJUNGE ! "**

"De aceea **datoria noastră** astăzi este: **să cerem cu hotărîre înlăturarea acestui guvern de catastrofă**, să cerem cu hotărîre **abandonarea practicei unei formule politice** care se dovedește primejdioasă pentru țară și primejdioasă pentru Coroană , și **apoi, fără înconjur, să revendicăm guvernul.**

"**Guvernul, pentru a scăpa țara! "**

Tătărescu / 15 apr.'32

▣ **Rotativa.**

Cine ar fi putut scăpa țara ?

Partidul național-țărănesc care a părăsit frînele guvernului acum un an , după ce se dovedise **incapabil** să stăpînească evenimentele și dificultățile , se zbate astăzi într-o **criză de conducere** și reclamă timp pentru a-și putea **revizui programul și cadrele**, și pentru a-și putea **tămădui rănile din timpul guvernării sale ?**

Să mai vorbim de **partidele mici , cu poftă și ambiții mari ?**

Cine ar putea crede în chip serios că, curesturile , cu fărîmiturile și cu ciurucurile vieții noastre politice , s-ar putea stăpîni uraganul deslănțuit asupra țării ?

Suntem astăzi singura forță politică disponibilă , care poate stăpîni situația ."

Tătărescu / 15 mai'32

▣ **PNL: guvernul !**

"**Suntem partid de ordine și respectuos de legalitate** , **dar nu vom tolera** ca dragul nostru de ordine și scrupulele noastre legaliste, să constituie **prima de încurajare a condotierilor** vieții noastre publice.[...] **narcoticul cu care se adorme vigilența țării și se paralizează reacțiunea ei** - suntem datori să ne aducem aminte , nu de ceea ce suntem , ci de ceea ce trebuie să fim : **forța de neînfrînt** de care să se sfărîme **toate năzuințele și tentativele de aventură."**

"**Am început lupta de răsturnare cu un îndoit obiectiv " : răsturnarea guvernului și trezirea opiniei publice .**

" Semnal de alarmă pentru trezirea tuturor răspunderilor "

IGDuca

Manifestația de azi dovedește că în toate părțile țării , lupta pe care am întreprins-o Întîmpină același călduros răsunset.Este firesc să fie așa, datorită situației din țară.

Duca / 15 mai'32

▣ Guvernul

"**Guvernul** care ar trebui să înțeleagă și să plece , se agață și **se <remaniază>**

El reprezintă **o formulă politică definitiv condamnată** de experiență ,

și la orice fel de remanieri ar vrea să se supună ,

nu va putea să se mențină la cîrma Statului,

fiindcă este **cu desăvîrșire incapabil** să domine marile greutăți ale zilei de astăzi.

Regretăm că guvernul a amînat alegerile comunale și județene,

fiindcă această consultațiune națională ar fi fost **cel mai bun prilej** pentru a-i dovedi și

lui că nu are altceva de făcut decît **să lase altor mîini** mai pricepute

conducerea treburilor publice."

"Știu că acum , ca în deobște în vremuri tulburi, **toate pretențiile se manifestă**

și **toate ficțiunile speră**.Problemele grele nu se pot soluționa însă cu **soluții bastarde**.

O spune istoria, o poruncește bunul simț, o indică însăși natura lucrurilor."

PNL/ Brăila / 15 mai'32

48.)Congresul liberal din Ardeal, Cluj, Declarații **IGDuca** și **Gh.Tătărescu**, 22mai'32

("Dimineața", 28, nr.9126) , 24 mai'32)

[LD: **Ca și la Brăila, Tătărescu are "partitura" dură .**

Duca - nu știu dacă prin temperament sau ca strategie psiho-politică - este ferm dar ... atent, reținut]

Cluj.Sala teatrului maghiar. Participă toți fruntașii partidului: **Duca , gral Moșoiu,**

I.Inculeț, I.Nistor, C.Dumitriu, G.Tătărescu, Constantin Brătianu ș.a.ș.a.

/ Șefii și delegații organizațiilor din Ardeal (peste 2500) : **Al.Lapedatu** (șef -Ardeal),

Laurențiu Onea, Cipăianu, Ștefănescu-Goangă, Partenie Dan, ș.a.

Rapoarte :

Laurențiu Oanea ("Creditul și Cooperația") :

Sistemul regiilor autonome -cel mai nenorocit sistem ,

a secătuit puterea economică a provinciei ;

Ardealul- pauperizat printr-o **fiscalitate sălbatecă** (pînă la 66% , procentul contribuțiilor

) ; deși aurul se scoate, în cea mai mare parte, din Ardeal, fără ajutorarea celor care îl

scot, **BNR politică inechitabilă față de provincie;**

Cooperarea, sub influența politicianismului .

Ghilcoiaș : (ex-raportor la Legea conversiunii) : **băncile din Ardeal** nu sunt bănci

capitaliste, ci contribuții colective ale mulțimii, vor fi **amenințate de faliment** ;

românii ardeleni dispun de o **avuție particulară de cca 6 miliarde,**

față de cca **16 miliarde , cît dețin minoritarii** ; legea conversiunii trebuie modificată,

pentru a nu distruge creditul românesc.

Laboț : ("Industria din Ardeal ") : mai ales cea extractivă-cărbune, aur ,

este în recesiune (60%) ; mari reduceri a locurilor de muncă ; sporirea impozitelor ,

a dobînzilor, a taxelor de transport;

Floașu ("Comerțul ") : ar trebui despăgubiți și micii comercianți (precum bancarii,

50 %) care-și pierd clientela ; necesitatea unei instituții de Credit comercial.

Preot ortdx.Stanca ("Clerul") :salarizare minimală și plătită la timp;

reglementarea definitivă a raporturilor Bisericii cu Statul ;

aplicarea integrală a legii de organizare a cultelor

Octavian Pop (în numele învățătorilor) ; contra concedierii învățătorilor ;

contra interzicerii congreselor județene ale corpului didactic primar ;

contra instabilității posturilor ,pentru **revenirea la Legea Angelescu** (1925)

prof.univ.Ștefănescu-Goangă ("Criza morală") : **Ardealul suferă mai mult**

din cauza nedreptăților, decât din convulsiile crizei materiale;
mania haotică de a distruge instituțiile școlare și culturale;
din 877.000 elevi, **36% au rămas analfabeți** ;

Nicolae Drăgan , rectorul Universității ("Minoritățile etnice") : **concepțiile PNL privind minoritățile ; drepturi egale, libera manifestare** în ce privește limba , tradițiile și instituțiile , cu obligația de a nu formula pretențiuni care jignesc sentimentul național al populației dominante.

Dunca : primejdia **propagandei revizioniste** și **dezinteresul oficialității** față de ea ;

Chirilă : necesitatea **combaterii curentelor subversive** ;

Barițiu (" Legislația muncii") Necesitatea unei **politici de asigurare și asistență socială** : reglementarea uncii în industrii, asigurarea muncitorilor agricoli, minim de salariu ;

Dr.Gane, prof.univ.("Sănătatea publică") : **abrogarea legii utopice sanitare** ; **suprimarea instituțiilor mediocre** de utilitate ale Ministerului Sănătății ;
largă autonomie pentru farmacii ;

Partenie Dan ("Legislația") : **revizuirea codicelor , legislație armonizată** în spiritul Constituției și cu reformele din alte țări.

Parvu ("Tineretul ") : **educația politică pentru tineret** ;

Candrea : ("Munții Apuseni") starea excepțional de gravă din **Munții Apuseni** ;

După citirea referatelor, cu privire la problemele țării și ale Ardealului,

Duca dă cuvântul celorlalți fruntași, care se ocupă de **situația partidului** :

Moșoiu : după război, **PNL a trecut prin două etape** : înfăptuirea unității naționale, și culturalizarea țării .Acum este **a treia etapă : lupta pentru răsturnarea guvernului.**

I.Inculeț : Sub actualul guvern, **Basarabia este desconsiderată** materialicește, școlile i se închid ; oamenii provinciei, din administrație și parlament, înlocuiți cu niște necunoscuți ; actualul guvern luptă pentru pulverizarea partidelor.

I.Nistor : **Bucovina a devenit** , din grădină veselă, **tristă și posomorită** ;
trebuie combătute tendințele regionaliste.

C.Brătianu : Avem un guvern al neputinței ;

Eug.Titeanu (noua generație) : " În procesul acesta de **falsificare a vieții constituționale** , se aud multe goarne , printre care noi deslușim **gorniști foarte vechi.** În lupta politică, **optica noastră tinerească , socotim sprijinul Ardealului ca hotărîtor** , prin **vitalitatea** românească și prin **mîndria** care n-a cunoscut frîngerea șirei spinării, decât pe roată.**Intransigența aceasta noi o dorim."**

Gh.Tătărescu .

▣ **PNL în Ardeal**

" Se cuvine **să punem în lumină însemnătatea acestei zile**, zi dătătoare de **mari nădejdi pentru viitorul liberalismului**, în care **reprezentanții** tuturor claselor, ai tuturor profesiunilor și ai tuturor breslelor din aceste ținuturi, **s-au adunat aci**, pentru a dezbate **problemele Ardealului**, și , în același timp, pentru **a afirma încrederea** lor însuflețită **în programul și hotărîrile partidului liberal.**

"Acum 12 ani, **deabia puteam găsi propunători** pentru **primii noștri candidați**, iar **astăzi cînd stăm înconjurați de atîția fruntași printre fruntași ai vieții ardelenene**, nu știm dacă suntem la un congres de partid sau la un congres național - mai ales cînd, prin **problemele ce-ați dezbătut**, și prin **soluțiile ce-ați propus**,

nu ați reprezentat numai aspirațiile partidului liberal,

ci aspirațiile ,idealurile, și sufletul Ardealului însuși" (aplauze)

Zi prevestitoare de biruinți, ce va încununa lupta începută !

Ce este această luptă ? Am definit încă de la început țelurile ei : **înlăturarea guvernului și curmarea unei experiențe politice "** (aplauze)

Tătărescu / 22 mai'32

▣ **Guvernul Iorga**

" **Guvernul acesta** , pe care **țara nu l-a cerut** și pe care **țara nu l-a voit**, și care **a primit consacarea** în alegeri numai **prin sprijinul partidului liberal -**

guvernul acesta a fost impus țării , pentru a îndeplini **o misiune** ,

pe care partidele politice au fost decretate incapabile să o desăvîrșească :

prin soluții noi , să salveze situația economică și financiară a țării ,

prin formele noi, să reorganizeze viața Statului.

Fost-a îndeplinită de guvernul d-lui Nicolae Iorga această misiune ?

Unde sunt soluțiile ? Formulele noi ! Unde îi sunt formulele ?

Ce a soluționat , ce a rezolvat și ce a consolidat într-un an acest guvern ?

O legiferare improvizată, inchoerentă și fragmentară,

o acțiune de guvern **lipsită de unitate și de choeziune**, evoluând totdeauna în zigzagul dibuieiilor determinate de **capriciile și inspirațiile** unor oameni care

deabia acum învață arta de a guverna - și pe deasupra

un **dispreț față de suferința obștească** și **o indiferență** care frizează inconștiența - **iată caracteristicile acestei guvernări.** " [.....]

Incertitudinea, nesiguranța și neîncrederea , mai mult decât criza economică ,

paralizează întreaga viață a țării , și îi pregătesc definitivă prăbușire." [.....]

" Guvernul trebuie să plece. Această experiență politică trebuie să înceteze.

Sub această guvernare , **răbdarea s-a transformat în nemulțumire** ,

nemulțumirile s-au transformat în **desnădejde** ;

Pentru ca desnădejdea să nu se transforme în revoltă,

am pornit lupta de răsturnare (ovații!) .

Cum va evolua această luptă ? **Nu știu.** Cînd se va termina această luptă ? **Nu știu.**

Dar știu că **această luptă se va termina prin venirea la cîrmă a partidului liberal."**

Tătărescu / 22 mai '32

▣ **Descoperirea Coroanei.**

[.....]

" Voi vorbi măsurat , dar voi vorbi lămurit .

În ceasurile ca cele pe care le trăim , nu trebuie să lăsăm ca oportunismul să frîneze judecata noastră , și situația țării ne impune să ne spunem fără înconjur gîndurile.

Domnilor, niciodată **Coroana** nu a fost **tîrîtă în condiții așa de primejdioase**

ca cele de azi, **în orbita reacțiunilor și a resentimentelor**, pe care , fatal,

le naște orice guvernare.

Acte de guvern dăunătoare sau nedrepte , au fost prezentate în opinia publică - uneori chiar de membrii guvernului - **ca fiind ale suveranului** ;

legiferări eronate sau primejdioase au fost arătate **ca inspirate de sugestiile și părerile personale ale Suveranului.**

Bilanțul general al acestei practici ? Ce e bun, e opera miniștrilor -

ce e rău, e aruncat la activul inițiativei Coroanei.[...]

Tătărescu / 22 apr. '32

▣ **Monarhia constituțională.**

Rezultat primejdios , fiindcă **Suveranul nu trebuie să poarte răspunderea actelor guvernelor sale.**

Acesta este **principiul de bază al tuturor monarhiilor constituționale** și acesta este **principiul de bază al Constituției noastre.**

Numai practicînd acest principiu , **s-au putut apăra monarhiile** ,

împotriva tuturor curentelor destructive ,

numai practicînd acest principiu, **s-a consolidat monarhia noastră,**

și **s-a legat indisolubil dinastia** de sufletul poporului nostru."

" [...] monarhismul și dinasticismul stau la temelia credințelor noastre .

La noi **dinasticismul este de origine atavică** , și nu, ca la alții, o improvizare subită de caracter utilitar. Noi avem **dinasticismul în sînge,**

transmis de **două generații de slujitori ai Coroanei,**

cari **au întemeiat și consolidat monarhia** și ne-au transmis , prin legatele lor,

cultul și ocrotirea dinastiei noastre." (**apluz**e) [.....]

De aceea, **nu putem sta nepăsători**, față de **un sistem de guvernare** ,

care zdruncină ideea monarhică ! "

Tătărescu / 22 mai '32

▣ **Curentele anarhice, extremiste.**

Criza de încredere și descoperirea Coroanei, a dus la **întărirea curentelor anarhice.** Nemulțumirile acumulate și vacanța autorității guvernamentale,

au creat o atmosferă în care se dezvoltă fermenți care alimentează curentele de extremism și de dezagregare.

Rezultatele ultimelor alegeri parțiale [Neamț și Tutova. **Aluzie la CZCodreanu și I.Zcodreanu**] sunt **semnul vizibil al acestui proces primejditor**, și pe **graficul mișcărilor extremiste** - de la unire și pînă astăzi - **anul de guvernare tehnică** va fi marcat cu o **linie suitoare vertiginoasă**, reprezentînd astfel **maximum de anarhizare**, cu minimum de consolidare."

Tătărescu / 22mai'32

▣ **"Autonomie" și "separatism" ardelenesc.**

"O ultimă **manifestare a acestei stări de spirit de exasperare** a avut loc, acum cîteva zile, aici, **la Cluj**, unde s-au rostit cuvinte de **<autonomie și separatism>**. Nu putem lăsa neînregistrată **această manifestare**, care, ori de unde ar fi pornit, și oricare ar fi temeiurile care ar putea să o explice sau să o atenueze, nu rămîne decît **un act nedrept și condamnat**."

" **Nedrept** - pentru că nu se face răspunzătoare o țară pentru greșelile și păcatele unui guvern. **Condamnat** - fiindcă **separatismul**, sub orice formă, este **un atentat adus împotriva unității Statului și o supremă ofensă adusă neamului**."

" **Nu pentru separatism s-au stins**, dincolo și dincoace de munți, **vizionarii** cari, dealungul unui veac, au pregătît prin străduințele și pe jertfele lor, actul cel mare, pe care l-am trăit în zilele noastre; **nu pentru separatism, au umplut temnițele** toți luptătorii și toți martirii mișcării naționale ardelenice !

Nu pentru separatism, ci pentru unirea de veci, **și-a dat, cu drag, viața floarea generației noastre ! și nu pentru separatism ci pentru contopirea de totdeauna a tuturor fraților**, în realizarea acestei vieți, trăită cu aceleași bucurii și aceleași suferințe, pentru **afirmarea geniului românesc**, în mijlocul celorlalte seminții ale lumii" (**aplauze**) **Adunarea aceasta [...] are calitatea să cheme la ordine** pe cei care, într-o clipă de uitare, au săvîrșit această greșală."

Clipe de uitare - căci **împrejurările cer să ne pregătăm, nu pentru acțiuni de separatism și dezbinare, ci pentru o acțiune de unire și de conlucrare."**

IGDuca / 22 apr.'32

▣ **Ardealul, ardelenii .**

A venit special la Cluj, nu pentru o întrunire publică, ci **pentru un congres**, în care să se sfătuiască cu **organizațiile din Ardeal**, atît pentru **problemele generale**, cît și pentru **cele specifice**.

Conducerea PNL va examina propunerile și soluțiile aduse, cu cea mai caldă simpatie. (enumeră cîteva dintre acestea : exportul de lemn și vite ; efectul Conversiunii aspra instituțiilor de credit ; repartizarea echitabilă a creditelor pentru Ardeal, de către BNR ; suferințele industriei ardelenice; problema șomajului; doleanțele legitime ale funcționarilor și pensionarilor; problemele școlare și culturale ; sănătatea ;) [.....] **Știu că Ardealul**, gelos de libertățile publice, adînc democratic prin aspirațiunile ca și prin structura sa socială, **ne va da tot sprijinul său**, pentru triumful acestei cauze. [**răsturnarea guvernului**]
Și fac un călduros apel către dvs, toți fruntașii organizațiilor noastre de peste munți, ca să **luminați în această privință poporul** și să ne asigurați **în liniște și pace**, realizarea **singurelor soluții** care pot chezașui temeinica consolidare și normala dezvoltare a României Întregite.

Și fiindcă sunt aici, **în inima Ardealului**, dați-mi voie să adaug :

[**Aluzie evidentă la Maniu !**] **nu coborîți marea problemă constituțională**, care privește, deopotrivă, tot românismul, **la proporțiile înguste a unei probleme regionaliste** .

Dar totdeodată, **PNL opune tuturor formulelor de regionalism dușmănos**, și de **exclusivism distrugător**, ca un imperativ categoric pentru toți, **lozinca mîntuitoare** și a tot stăpînitore a unității noastre sufletești : **O țară, un suflet !**" Iată idealul care trebuie să ne conducă.

Fiți pretutindeni apostolii acestui ideal .

Urmați-ne cu încredere și fiți siguri că, oricît de grele ar fi vremurile, le vom birui.

Mintea mea refuză să conceapă că generația noastră se va arăta mai prejos de tot șirul de generații care, dealungul istoriei, au îngăduit acestui neam oropsit de soartă, să supraviețuiască vitregiei vremurilor și urgiei oamenilor."

Duca / 22 mai'32

▣ **Mișcările centrifugale .**

"Pe de altă parte , nu vă pot ascunde că, la conducerea centrală a partidului, **împărtașim grijele care vă frământă și pe dvs.** cu privire la **progresele** ce le fac , de cîțva timp , în Ardeal, **curențele subversive și cele centrifugale.**

Mîine, ca și eri, **vom ști să apărăm ordinea publică** - ce însă în concepția noastră **nu se apără numai cu poliția și cu forța jandarmeriei**, dar , în primul rînd, **o bună administrație** a țării și cu priceputa soluționare a problemelor de la ordinea zilei.

" Iar în ce privește **mișcările centrifugale, le vom combate cu toată hotărîrea** , pe de o parte , prin voința noastră neclintită de **a apăra înăuntru , ca și în afară, tratatele pe temeiul cărora s-a încheiat România Mare.**

"Pe de altă parte însă, noi înțelegem să **combatem mișcările centrifugale** , printr-o **politică de larg liberalism față de minorități.**

Duca / 22 mai'32

▣ **Minorități etnice**

"Am spus în nenumărate rînduri și socotesc inutil s-o repet, că **mîna pe care o întindem minorităților e sinceră și frățească** , și că **ele pot găsi în partidul nostru îndeplinirea aspirațiilor lor politice , sociale , economice , religioase și culturale.**

" Dar, în lumina experiențelor în ultimii 12 ani, prin **cunoașterea** noastră, prin **bunavoința noastră reciprocă**, am convingerea că **asperitățile pot fi lesne netezite în interesul comun.**[...]

PNL e hotărît să provoace asemenea conferințe și să **găsească soluțiile concrete** ale fiecărei chestiuni în parte, **din discuțiile contradictorii și din colaborarea sinceră** a guvernului român și a elementelor minoritare."

PNL/ Duca / Tătărescu / 22 mai'32

49.) **Alex.Topliceanu "Partidul Național Liberal" , iun.'32**

(Rev. " Parlamentul românesc" , an III, nr.21-23, iun.'32, p. 7)

[LD: **articolul apărarea în vara '32 cînd, în polemici , multe voci considerau încheiată cariera politică a PNL.**]

Exponent politic al burgheziei naționale, PNL a înțeles în totdeauna că nu există alt ideal permanent decît "**Statul și Națiunea română** " .

Este tot așa de adevărat că, în urmărirea acestui ideal,

preocuparea sa de căpetenie a fost **îndreptată spre burghezie**, deoarece :

/ inițial, **victoria** , pe terenul libertăților , **cu ea a cîștigat-o;**

/ treptat , **această burghezie i-a fost recunoscătoare** , găsind în el sprijin ;

/ mai mult, cu timpul, chiar dacă stratificația socială a partidului este verticală,

burghezia a reușit să-și asigure - pentru ea și în folosul ei - **supremația în stratificația orizontală a conducerii partidului .**

" Din toate acestea a izvorît **puterea, viabilitatea, consecvența partidului**, singur în stare să aibă **o linie de conduită unitară**, îndreptățit la încredere .

Și aceasta și pentru că **n-a avut prejudecăți doctrinare** , a fost în **continuă prefacere** , în pas cu cerințele schimbătoare. "

Topliceanu / '32

▣ **Burghezia - PNL**

A încerca fixarea **ideologiei partidului liberal** la noi, a stabili **înfăptuirile lui** - potrivit acestei ideologii - este **echivalent** cu cercetarea **creerii, ridicării și rolului** jucat de **burghezia română în viața economică și politică a României.**

Chiar dacă în PL exista o aparentă **stratificare verticală** , **în fruntea ierarhiei stratificația era orizontală** ,

acolo **dominînd și hotărînd "exponența politică a burgheziei românești ."**

Chiar dacă în lunga-i carieră politică ,**PNL a înfăptuit** și lucruri vizînd rezolvarea problemelor **altor clase sau pături sociale**, aceasta nu reflecta decît **grija-i permanentă de a menține burghezia** - fie și prin concesii - la locul de frunte **în conducerea țării."**

Chiar dacă , exponenți ai burgheziei sînt răspîndiți și în alte partide și grupări, (cum este cazul **burgheziei ardelenesti din PNȚ** care , prin mentalitate, ideologie și interese ar fi trebuit să fie în PL , celelalte **grupări** fiind pur și simplu **"personale"** , crengi rupte din tulpină, nu partide reale.)
Topliceanu / '32

▣ **PNL: Liberalism - Intervenționism**

La baza ambelor **ideologii ale PL** , a stat "**ideea națională**" .

Urmărind **evoluția politică a statului român modern**, ea trebuie **împărțită în două :**

Pînă la independența politică - dominată de **ideea liberalismului clasic**,

cu unele corective și exagerări inerente ;

Partidul liberal s-a născut din **necesitatea cuceririi libertăților politice ale statului român** (pe care conservatorii erau gata să le sacrifice) .

Ideile liberale se pot găsi perfect încadrate în **"Proclamația de la Islaz"** (9 iun.'30) , și **"Proclamația de independență"** (9 mai 1977)

Formula era **<Prin libertate, la deplina dezvoltare a naționalității ! >**

I.Brătianu pleda încă din 1853 ("Republica română", Bruxelles,)

pentru **scoaterea națiunii române de sub stăpînire străină**,

spre dezvoltarea unității ei integrale și armonice .

După cîștigarea independenței - dominată de **ideea conservatoare intervenționistă ,în materie economică.** Conducătorii PL și-au dat seama că

**"Un stat național nu se poate numi independent ,
dacă viața lui economică nu este deplin națională și
independența politică, fără independența economică,
nu poate exista."**

[LD :atenție ! în sfîrșit **cineva pune punctul pe i !**

Însfîrșit, **cineva are bunul simț de a spune lucrurile pe nume !**

În sfîrșit, **cineva poate teoretiza** , legitima și justifica , fără false ipocrizii politice, **naționalismul economic al PNL !]**

Acest lucru **a fost înțeles în România doar de liberali** ,

și **cine ar încerca să explice opera de înfăptuiri a PL** ,

prin prisma doctrinei liberale, n-ar putea ajunge la concluzii serioase,

ci **la deziluzii , la un paradox.**

Nici exproprierea , nici cooperarea, nici băncile populare, nici naționalizarea subsolului, nici protecționismul vamal...

nu se pot încadra în doctrina liberală.

" De la constituirea statului român , în urma războiului Independenței ,

nimic nu este mai străin partidului liberal ,

decît principiile fundamentale ale liberalismului economic.

Acesta este adevărul incontestabil "

Și deși, în această perioadă, **liberalii au adoptat definitiv titulatura de**

Partid Național Liberal, cel de-al doilea termen era depășit ,

mai potrivit ar fi fost titulatura de "economic"

Topliceanu / '32

▣ **Capitalul străin**

Liberalii nu s-au lăsat intimidați de **acuzele de "xenofobie"** .

Ionel Brătianu declara în Cameră , **la 1900 : < Statul are dreptul și datoria**

de a se preocupa **în ce scop vin capitalurile străine: dacă vin pentru a pune în valoare munca și bogățiile naționale, asociindu-se cu dînsa și lăsînd, în schimb, o valoare echivalentă [...]** orice om de Stat **trebuie să se gîndească la încurajarea lor .**

Dacă însă întreprinderile au de scop să speculeze și să sece unele bogății , fără a lăsa valoarea coresponzătoare în loc, desigur nu e politică sănătoasă a Statului să le încurajeze.>

Partidul liberal a rămas, în vorbă și faptă, deplin consecvent acestor principii

față de capitalul străin , atrăgând , pentru asta , atît aversiunea "presei înstrăinate" , cît și **cercurile interne și străine** aflate sub influența directă a **capitalului colonial**.

Aceste principii pot fi încadrate în doctrina liberalismului ?

"Categoric , nu!

De acest liberalism poate fi vorba doar în statele mari, industrializate :

" Interesul lor hotărîtor este ca , în toate celelalte state,
să existe **relațiunile cele mai liberale**, pentru a-și asigura **dominația economică**,
pot avea la îndemîna pieți consumatoare [...] "

Topliceanu / '32

▫ **Politica economică liberală**

Național-economică -protecționistă

O economie națională românească , **nu putea porni de la baza burgheziei** (aproape inexistentă).**A fost deci natural să se înceapă prin dezvoltarea unei agriculturi sănătoase** , posibilă prin **înstărirea țărănimii** (de aici :legea rurală din 1864 ; vinderea moșiilor statului în 1876, 1888; înființarea Creditului funciar rural -în 1873; casele de credit agricol - 1881)

De abia mai târziu - prin 1877 - s-a pus deschis **problema creeri și încurajării industriei naționale** (lucru imposibil pînă la înlăturarea Convenției cu AustroUngaria , încheiat sub Lascăr Catargiu la 1876, "convenție ultraliberală" , în sensul liberalismului clasic,) și inaugurarea **protecționismului industrial**.

După 1918, politica **PNL păstrează același caracter :**
național-economic-protecționist (Creditul Industrial, legea minelor etc.) ,
în totală contradicție cu "liberalismul clasic" .

O economie națională puternică, o industrie cu adevărat națională,
păstrarea intactă a surselor **de bogăție națională** -
asta au vrut și **Ionel Brătianu, și Vintilă Brătianu**.

Datorită acestei politici , s-a format și consolidat burghezia românească.

Topliceanu / iun.'32

Căderea guvernului **Iorga**.

Eșecul lui Titulescu .

Guvern de alegeri **Vaida** .

50.) Demisia guvernului **Iorga**

[LD: informațiile sunt atît de contradictorii , subiectiv - partizane , încît este foarte greu , fie și cronologic (logic nici atît !) , încît **le consemnez și eu de-a-valma**.
Abia în discuțiile la Mesaj , se va pune oarece ordine în această demisie -"surpriză" ,
... pregătită, așteptată, presimțită,dorită ,vestită, anunțată, contramandată,
încă din ultimele zile ale sesiunii parlamentare (aprilie)

Reacții imediate

("Dimineața", 2 iun.'32)

Comitetul de direcție al PNL se va întruni la casa d-lui Dinu Brătianu și vor hotărî
ce atitudine vor lua.IGDuca a declarat că **nu va participa la un "guvern Titulescu"**
, revendicînd puterea pentru PNL.

La PNL-2, George Brătianu: "Guvernul și-a dovedit de mult **incapacitatea** ,
în opera sa de legiferare.S-a arătat **lipsit de autoritate înlăuntru** , **de încredere în**
afară, de concepții și de directive, în toate împrejurările.

Neputîndu-se sprijini pe o forță politică reală, necunoscînd nevoile obștești,
a avut o acțiune de la zi la zi,**fără nici un program definit, oscilînd între reacțiune și**

demagogie.Exasperarea opiniei publice ajunsese la culme în ultimele luni, în urma **anarhiei financiare** și a lipsei unei rațiuni elementare de dreptate în **regimul achitării pensiilor și salariilor.Am mulțumirea** să constat că acțiunea **partidului național liberal a oglindit atât de limpede și de exact sentimentul public.**

Tot ce vă pot spune acum, e că **ideea de partid a ieșit întărită** din ultimele alegeri și că **viitorul guvern va trebui să se sprijine pe această idee.**

Cred însă că **cei care s-au identificat în alegeri, în parlament și în administrație, cu guvernul căzut [aluzie la PNL -1] n-au dreptul să-i revendice succesiunea. Veniți cu el, [...]ei pleacă odată cu el ."** PNL-2 este gata să-și asume răspunderea.

Comunicat PNL

("Dimineața", 5 iun.'32)

/ **N.Titulescu** a stat de vorbă cu **IGDuca** și **Dinu Brătianu** .

/ După discuții, **Duca a mers la dr.Angelescu**, unde era adunat **Comitetul de direcție.**

Le-a expus **propunerea lui Titulescu**, ca PNL să intre într-un **"guvern de concentrare"** , **dizolvarea parlamentului, alegeri generale cu liste separate** .

/ **Duca** a respins propunerea ; în urma consfătuirii ,

PNL a transmis un **Comunicat** :

" Partidul național-liberal are , într-adevăr, convingerea că situația generală este atât de gravă , încît orice guvern care , în asemenea momente, n-ar avea o perfectă unitate de concepție și de acțiune , precum și încrederea desăvîrșită a țării "

nu ar fi în măsură să fdacă față împrejurărilor.

Justificarea atitudinii liberalilor.

("Viitorul" , 5 iun.'32)

/ Pe 4 iun., **IGDuca** a fost în **audiență la Suveran** , căruia i- a argumentat p.d.v. al PNL ,

/ După audiență, în casa dr.Angelescu , a relatat Comitetului de direcție,

care a aprobat atitudinea sa . Apoi a transmis un **Comunicat** :

" [...]**MSRegele** a chemat azi în audiență pe **șefii de partide** , spre a le reînoi **dorința Sa** de a se constitui un **guvern de concentrare [...]** "

PNL nu poate să accepte această formulă (argumente)

PNL își va menține această atitudine , pînă la sfîrșitul crizei.

51.) **PNL** : reacții la formarea guvernului Vaida , 7- iun.'32

▣ "Dimineața" , (8, 9 iun.'32)

/ PNL este , evident, **ostil cabinetului Vaida**.Liberalii se consideră **jigniți și nedreptățiți** de aducerea național-țărăniștilor, la un an de la căderea gov.GGMironescu, fie și sub formula " guvern de alegeri "

/ La locuința dr.Angelescu,ședința **Delegației permanente** , prezidată de IGDuca.

S-a hotărît **combaterea cu îndîrjire a cabinetului Vaida**. S-au dat instrucțiuni , în acest sens, către toate organizațiile.

S-a hotărît întrunirea **C.Executiv** , la clubul din Calea Victoriei, unde se va citi un

Manifest către țară.

S-au luat măsuri pentru **începerea imediată a campaniei electorale.**

" Partide ostracizate ? "

" În timpul domniei defunctului rege Ferdinand exista un partid care se credea **ostracizat**

-era **partidul național-țărănesc** și, înainte de fuziune, elementele lui componente. Pe vremea aceea, **atotputernic și abuziv** în mare măsură ,

din pricina influenței covîrșitoare ce avea asupra răposatului Suveran, **era partidul liberal** ,

care **schimba guverne cînd voia, și venea la putere cînd credea util pentru el.**

Astăzi, lucrurile par la fel, dar **partidele au rolurile schimbate** .Cel care **se plînge de ostracizare este partidul liberal** ,

iar **favoarea regală s-ar revărsa** - spune oficiosul acestui partid - **asupra național-țărăniștilor.**

Numai așa s-ar explica soluțiunea dată crizei de guvern și **formarea ministerului** prezidat de d.Al.Vaida Voievod.[...]

Subscriem în totul la observațiunea referitoare la trecut.

Legăturile dintre **defunctul rege și Ionel Brătianu**, erau prea cunoscute și faptele petrecute pe acea vreme prea evidente [...]

Nu subscriem însă cu aceeași clară conștiință și pentru notațiunea făcută pe marginea faptelor de azi,

deși recunoaștem din plin că, potrivit normelor constituționale , **partidului liberal i-ar fi revenit dreptul** ... la răspundere.

Nu subscriem pentru simplu motiv că nu putem tăgădui , în situația specială de astăzi, **dreptul Suveranului** de a face apel la țară, printr-un **guvern de alegeri**. [...]

Partidele au refuzat participarea la un guvern de alegeri și au dat guvernului Vaida -ele înșele - ub caracter de partid. "

▣ " Viitorul" (8 iun.'32)

Comunicatul PNL

"Criza de guvern a fost rezolvată prin alcătuirea unei **formațiuni ministeriale național -țărăniște, prezidate ded.Alexandru Vaida** , sub **titulatură de guvern de alegeri**.

Constituirea acestui guvern nu poate fi considerată decît ca **o tentativă de mistificare** a opiniei publice

și ca **o sfidare** adusă suferințelor de astăzi ale țării și simțămintelor ei atît de categoric exprimate

în toate consultările electorale ce au avut loc în ultimul timp.[...]

Aducerea la guvern , în împrejurările actuale, **a partidului național-țărănesc** care este , în cea mai mare parte ,

autorul dezastrului financiar în fața căruia ne găsim, **constituie o sfidare** aruncată nevoilor obștești,

intereselor superioare ale statului , moralității publice și simțimintelor țării. [...]"

52.) **PNL: deschiderea campaniei electorale , 13 iun.'32**

Întrunirea PNL , sala Eforia

("Dimineața , 14 iun.'32)

- **Dr.Costinescu** , deschide întrunirea :

"După căderea guvernului Iorga, se impuneau mai multe soluții, constituționale.

În loc de asta, **s-a recurs la o soluție la care nimeni nu se aștepta:**

un guvern național-țărănist, al unui partid pe care d.Rist îl indică drept vinovat al tuturor relelor. Acest guvern este **prezidat de d.Vaida, autorul asasinatelor de la Lupeni, din Calea Griviței și batjocoritorul invalizilor de război.**

"Cei care **șes păienjeniișul de la Bădăcin**, cred că ne vor putea răpune.

Național-țărăniștii să știe că **nu au pumnul destul de puternic ca să doboare roiul național-liberal.** Și nu-l vor doborî, **chiar dacă în luptă ar trebui să cadă cîteva albine.** **Țara** întregă se adună **în jurul șefului nostru, d.Duca.**

Vă întreb : **sunteți gata de luptă ?**

Sala întregă :Da !

Dr.Costinescu : Șefule , suntem gata de luptă.**Ordonă atacul !**

Al.Matac (culoarea de verde) : **indignarea** pricinuită de revenirea la cîrmă a național-țărăniștilor, **neîncrederea** în promisiunea d.Vaida **că va prezida alegeri libere.**

I.Calcu (muncitor) : **se calcă legile țării , ținîndu-se de o parte**, de atîta vreme, **partidul liberal, pe care poporul îl vrea la cîrmă.**

Av.Mioara Bujor : Salvarea nu poate veni decît **de la PNL**; alături de bărbați, și **femeile își pun toată nădejdea.**

C.Dimitriu (ex-ministru) : guvernarea de astăzi este **opera unor uneltiri ascunse.**

PNL deschide lupta contra unui "**guvern de nechemați**" ,peste voința țării.

Al.Donescu (culoarea de negru) : cetățenii Capitalei,reprezintă toate categoriile ...

"aveți datoria să dovediți că demnitatea dvs nu poate fi atinsă [...]"

S-a crezut că dacă nu insistați să fie trași la răspundere autorii morali și materiali ai mizeriei de astăzi, **dvs i-ați iertat**.Da! I-ați putut ierta atît timp cît

își pusese rău în cap și se ascunseseră prin văgăuni [...]. Ajunge ! "

[...] Situația României nu se poate îndrepta decît punînd la baza activității românești,

respectul. Trebuie să respectați pe alții, ca să puteți spera să fiți respectați la rîndul dvs. **Cînd sunteți , însă, disprețuiți, aveți dreptul să arătați că existenți.**

Trebuie să arătați , odată pentru totdeauna, că **nu înțelegeți să fiți sclavii nimănui.**

Trebuie să se știe că **nu sunteți niște simpli contribuabili** cari să poată fi jefuiți de oricine și oricînd, ci **voiți să fiți cetățeni conștienți de rolul și drepturile dvs.**

N.Batzaria : Ca român macedonean, a fost impresionat de **faptele mărețe ale partidului liberal**, pentru ridicarea României.

De aceea , este cu atît mai **surprins** , astăzi, cînd vede că " **un asemenea organism politic este urgisit** " , în timp ce " **acelora a căror guvernare a fost literalmente nefastă** " , li se **încredințează** din nou, **destinele țării**.
"Sărăcia se poate suporta, dar pălmuirea țării, nu"

Radu Dobrescu (culoarea albastră) : protestează contra aducerii la guvern a PNT

Petre I.Ghiață : " Asistăm - prin chipul în care s-a rezolvat criza politică de factorul constituțional - la **devierea pînă la pervertire a trei noțiuni** , căroră **tradiția** le imprimase **o valoare precisă: guvern serios, alegeri libere și monarhism**.

Guvern serios înseamnă, pînă acum, **pricepere și onestitate**.

Cuprindeți dacă puteți , cu mintea întreagă, **distanța care separă priceperea și autoritatea morală a lui Vintilă Brătianu** , **onestitatea inflexibilă și puterea de înțelegere a d-lui Duca**, de **priceperea verificată în doi ani de guvernare național-țărănistă** și experiența problematică a însăși **onestității în șirul filiației** , al cărei șampion s-a afirmat **Romulus Boilă**.

Pentru că orice acuzare puteți formula împotriva guvernului Vaida, afară de una:

nu-l puteți învinui de exces de onestitate .

Noi eram deprinși să-**L slujim cu demnitate** , **fără slugărnicie**, creînd **o dinastie și legînd-o** de opera țării înfăptuită sub auspiciile partidului liberal, **de sufletul poporului**.

Acum, articolul publicat în "**Patria**" , ziarul oficios al naționaliilor ardeleni, numai cu trei săptămîni în urmă , **eticheta monarhia** cu termen superlativ , **ca fiind absolută** , **conducînd țara la ruină și destrămare**.

Acest articol a fost suficient să apară, pentru că să însemne **prefața monarhică a guvernului Vaida**. Socotește cineva util ca ideea monarhică să fie taxată ca atare ?

[...]În fața acestei situații, **partidul liberal nu ezită** , pentru că nu are două căi de laes.El înțelege să rămînă **pe linia tradiției sale politice** :

între voința de sus, care poate greși, și voința de jos, [...]

partidul liberal merge cu voința de jos"

Costel Tătăranu : Tragi -comedia continuă - **burlescă comedie** ,

pentru cei ce-și închipuie că **se poate dansa pe un mormînt**

dureroasă tragedie , pentru cei ce simt în suflet **clocotul dragostei de țară**.[...]

se întinde iar masa pentru un **alt desmățat și pantagruelic ospăț național-**

țărănist.[...] **Vom duce lupta pînă la capăt, pe terenul politic**, conștienți că acesta este **supremul imperativ al conștiinței cetățenești**.[.....]"

C.Xeni (ex-ministru) : " Grandioasa întrunire de azi, răscolește iar patimile politice.

N-am fi dorit în aceste zile grele să turburăm conștiința publică, dar vina nu este a noastră.

Judecata Coroanei, care trebuie să fie augustă și impersonală,

a dat însă țării trista surpriză a guvernului Vaida .

Țara stă uimită și nu mai înțelege nimic.Și, vă asigur, că nu e niciodată bine

cînd țara nu mai înțelege nimic.Ceea ce e curios e că **nici guvernanții de ieri,**

nici cei care au venit, nu înțeleg nimic.

D.Iorga , căzut din cer, declară că "el n-a fost el" ,

iar **d.Argetoianu** ne asigură că a avut mîinile legate .[...]

D.Maniu, sihastru misterios, care **declară că nu mai face politică** ,

deși face mai multă decît toți, **spunea alaltăeri că între Coroană și țară**

se sapă un abis - iar **d.Vaida** , fericit de norocul ce a căzut pe dînsul, **copleșește**

Tronul de flori, ca să-l răz bune de atacurile de ieri.Lumea se întrebă însă mereu , **cum**

și ce fel a fost cu puțință ceea ce s-a întîmplat ?

Partidul liberal a avut , timp de doi ani, **un limbaj respectuos**,

și o **atitudine devotată** față de Coroană.Nu i-a folosit la nimic."

În schimb ,cu zece luni în urmă, **actualul primministru rostea**

[**NR: citește cîteva fraze despre "camarila carlistă" în care spunea că regele**

ascultă numai de șoaptele ei ...] Lumea se întrebă dacă "**rețeta**" medicului Vaida, n-a fost **mai bună decît lealitatea noastră** ?

Totuși, partidul liberal refuză această"rețetă" [.....]

" Partidul liberal crede că țara nu mai poate fi împărțită

în carliști și necarliști.Trebuie ca cei interești săisprăvească cu aceasta .

Regele e al nostru.El nu poate fi confiscat.[.....]"

IGDuca : acum cîteva săptămîni, în această sal, i-a chemat la luptă pentru **răsturnarea guvernului și salvarea țării.**

Primul obiectiv a fost îndeplinit.[...]salvarea țării , din nenorocire, este mai **compromisă**, mai mult ca oricînd." [.....]

În ce privește **guvernul actual** , nu legitimează speranțele țării, fiind considerat de toți "**cea mai nenorocită soluțiune** "

" Într-adevăr, **trei soluții puteau fi pentru rezolvarea crizei actuale:**

Un guvern național

Un guvern neutru, pentru alegeri

Un guvern unitar de partid, care să se bucure de încrederea și stima publică.

Nu s-a recurs la nici una din aceste trei soluții."

PNL este învinuit că nu a acceptat-o pe prima.

"Da, este adevărat că ne-am opus la formarea unui guvern național, dar nu din lipsă de patriotism, și nici din egoism de partid."

Întrunire PNL, Eforie, / 13 iunie '32

53.) PNL: Circulare (IGDuca) către organizațiile liberale , 10, 20 iun.'32

(PNL, Direcția Propagandei, București. Muzeul Al. Saint Georges)

[LD: copii primite de la ...]

" Domnule președinte ", 10 iun.

/ Se explică rațiunile pentru care nu a acceptat intrarea într-un "guvern de uniune " sau " de alegeri" , cerînd **răspunderea pentru PNL;**

/ Se comunică hotărîrea de a lupta cu energie pentru **înfrîngerea PNT în alegeri ;**

/ Să se urmărească zilnic ziarul "Viitorul" , pentru p.d.v. zilnic ;

/ Să urmărească orice abuz, ilegalitate, violență, săvîrșite de către administrație sau alte partide ; să facă contestațiile numai la judecătorii , nu la alte autorități ;

să le comunice imediat Bucureștiului.

"Domnule președinte", 20 iun.

/ S-a simțit nevoia unei **acțiuni colective și concentrice** pentru a apăra **libertatea alegerilor și drepturile cetățenești.**

/ S-a creat un **front** în care au aderat **toate partidelor de opoziție** ,

afară de gruparea georgistă (considerată "complice" , "instrument" al guvernului)

La București, s-a format un **CC** , compus din cîte un reprezentant al partidelor , pentru supravegherea urnelor , pentru toate aspectele electorale .

Participă : **PNL, PP, PND-Iorga, PT-Lupu, Un.Agrară-Argetoianu, PNA-Goga ;**

Urmează să se alăture, probabil : PSD și LANC-ACCuza

/ Să se ia contact cu conducerea partidelor respective din județ , pentru constituirea **comitetelor județene** respective.

/ Pentru propagandă : "Manifestul" și "Viitorul" ; se va contracara propaganda prin care se urmărește acreditarea **ideii că PNL este " ostracizat"** și nu va fi adus niciodată la putere.

Circulare PNL/ 10, 20 iun.'32

54.) PNL: întruniri preelectorale , în diferite sectoare , București, iul.'32

Manifestația din "sectorul Negru"

("Dimineața" , 12 iul.'32)

[LD:urmăresc nu atît ritualul , cît **numele și profesia liberalilor militanți**]

Sala "Roxy", întrunire de protestare contra **asasinării lui Al.Ionescu-Brădeanu**

(la Buzău, de către ceată de "voinici") ;

Au participat cîteva mii de cetățeni.După întrunire, încolonați, au manifestat pînă la statuia lui Ion Brătianu, unde s-au înfîlînit cu manifestațiile celorlalte sectoare ale

Capitalei.

Vorbesc:

Al.Donescu (pretinșii democrați organizează **asasinate politice** contra adversarilor) ,

av.N. Trestian (înfierează **cetele de bătauși** care terozizează, arestează, omoară,

candidații opoziției) , **av.Chiriac** (guvernarea național țărănistă este o pacoste pe

spinarea țării), **d-șoara av.Mișana Bujur** (femeile se alătură bărbaților , făcîndu-și datoria, contra...) , **institutor I.Busuioac** (ziua de 17 iul , va fi ecoul tuturor nemulțumirilor contra guvernului) , ex-deputat **Bosnief Paraschivescu** (vinovații asasinatelor de la Buzău trebuiesc căutați în rîndurile provocatorilor naț-țărăniști, care au inaugurat sistemul **bandelor de " voinici")** , **Mircea Poenaru-Bordea** , ex-primar al sectorului de Negru (protesează pentru **dizolvarea a buzivă a Consiliului comunal de Negru**, liber ales la 10 aug.'30) , vicepreșed. al sectorului **Sigmund Birman** (face apel la **cetățenii de rit mozaic** să nu se lase amăgiți de promisiunile candidaților de pe listele organizațiilor naționaliste evreești ,îndeamnă pe **evrei să voteze listele PNL**, cel care le-a acordat drepturilecetățenești)

Manifestația din "sectorul III, Albastru "

/ Întrunirea publică în **sala "Adam"** din Calea 13 Septembrie, cca 1000 persoane.

După întrunire, încolonați, merg la statuia lui Ionel Brătianu.

Vorbesc :

Radu Dobrescu (președ. sect.Albastru) Ing.**Ștefan Gall** (președ de circumscripție) , **av.St.Tudorache, av.Gabriel Steinberg, Dim Anastasescu** (candidat, președ. regiunii Dealul Spirii) , **Ilie P.Calcu** .

/ Întrunire publică , în **sala "Vasile Frîncu"** , str.Epicol.

Prezidează **Vasile Frîncu** (șeful secției) , **Jean Zamfirescu, Dim.Anastasescu** (candidatul regiunii Dealul Spirii) .

/ Întrunire în **"Grădina macedoneană"** , str.Izvor.

Prezidează părintele profesor **Rădulescu** , pensionar.

Participă foarte mulți intelectuali.Vorbesc: **av. Lenș , maior Vasilescu , av.Gabriel Steinberg , Dim Anastasescu** (candidatul)

Arestarea lui Laurențiu Onea.

Ex-senatorul Onea , președ.PNL Năsăud,

a fost **arestat** (penitenciarul Cluj) pentru delictul de **"l'ese majestate "** ,

pentru că la o întrunire populară **ar fi criticat viața intimă a MSR** .

Ancheta, arestarea , interogatoriul, făcute de procurorul Const.Pastia (Cluj) .

Eliberat după alegeri .

55.) Congresul Partidului Liberal Democrat , 20 iun.'32

("Dimineața", 21 iun.'32)

I.Th Florescu

▣ Liberalii

"Nu suntem liberalii mugurilor primăvărateci , [Liberalii georgiști]

nici liberalii florilor în drum spre vestejire [Liberalii duciști] :

suntem liberalii democrației sincere , suntem **liberalii frunzelor de stejar**,

emblema celor care **rezistă și durează**, emblema **frunzelor veșnic verzi**,

cu care se încunună frunțile celor ce **luptă, suferă și izbîndesc**.

"Înainte ca partidul tînăr al-d-lui George Brătianu să se fi născut,

noi am cunoscut în vechiul partid liberal , **suferința pentru o idee**,

mîndria persecuțiilor injuste și **dorul** de a introduce în altarul partidului ,

mai multă libertate și o mai largă discuțiune. **N-am izbutit**.

"Astăzi, **după 3 ani, biserica noastră curată și modestă** ,s-a transformat

într-o spațioasă și mîndră **catedrală politică a democrației românești."**

[.....]

I.Th.Florescu / iul.'32

▣ Democrație reală

[**LD: pune accentul pe pedagogia politică, pe educația cetățenească, care ar trebui asumată de partide**]

" Partidul liberal democrat **recunoaște faptele istorice glorioase și reformele sociale** importante **ale vechiului partid liberal** , la care am colaborat și noi.

"Partidul nostru crede că **vremea nouă impune revizuirea metodelor de conducere** ale acestui vechi partid, azi divizat.

"Autoritarismul exagerat și lipsa de moravuri democratice la conducători, îi depărtează de masse, setoase de o asistență reală și de un contact nemijlocit.
Democrația trebuie să existe și în fapte, nu numai pe hîrtie și în discursuri.
Mulțimea sfișiată de griji și îndurerată de mizerie, este astăzi dezorientată.
Cetățenii sunt azi ai nimănui ! [.....]

I.Th.Florescu * / iul'32

▫ Guvernul de "alegeri" Vaida

Guvernul Vaida, care a venit la cîrmă după **refuzul imprudent și egoist al partidului liberal vechi**, de a lua parte la **suprema necesitate a Uniunii Naționale** ,
[.....]

Regele, iubitul nostru Suveran , **veghează** ca judecător suprem la executarea legămîntului dat.Către **Tron și Rege** să îndreptăm **încrederea noastră nelimitată**.
Lui să-i oferim tot ce înflorește mai frumos în grădina sufletelor noastre ."

I.Th.Florescu / iun.'32

56.) Gh.Brătianu despre PNL-1 .

Primele reacții la căderea **gouv. Iorga**, 1 iun.'32 ("Dimineața", 2 iun.'32)

George Brătianu:

[.....]

Tot ce vă pot spune acum, e că **ideea de partid a ieșit întărită** din ultimele alegeri și că **viitorul guvern va trebui să se sprijine pe această idee**.

Cred însă că **cei care s-au identificat în alegeri, în parlament și în administrație, cu guvernul căzut [aluzie la PNL -1]**

n-au dreptul să-i revendice succesiunea.

Veniți cu el, [...].ei pleacă odată cu el ." *

*Notă -----

Cînd s-a încheiat "**frontul opoziției antiPNT**" , **P.georgist nu a fost invitat să facă parte din înțelegere** .-----

Interview cu d.Gh.I.Brătianu

(Dimineața" , 4 iul.'32, H.Soreanu)

G.Brătianu și partidul său , au o situație "specială" : nu luptă în alegeri pentru a veni la guvern, nici nu-și marchează situația în rîndul opoziției .

Ceea ce-l interesează pe d-sa, este să arate că

formația sa este Partidul Liberal.

Acest proces politic este interesant, de aceea i-a solicitat un interview.

- **Gh.Brătianu :** " Punctul nostru de vedere în această luptă electorală vă este îndeajuns de cunoscut.**Am socotit că nu putem lua parte , ca simpli figuranți,**

într-un guvern de alegeri , în care conducerea și întreaga administrație , de sus pînă jos, erau în stăpînirea partidului național-țărănesc.[...]

Experiența noastră proprie din anul trecut, și grija constantă a demnității partidului, ne opreau din capul locului de a admite colaborarea în genul cartelului de tristă amintire încheiat anul trecut de fracțiunea liberală prezidată de d.Duca cu guvernul Iorga Argetoianu.

Din acest moment, drumul nostru era limpede: **nu puteam lupta în aceste alegeri decît singuri** , ca opoziție hotărîtă și dîrză, **sub steagul și semnul nostru**, așa cum ne-am înfățișat corpului electoral în alegerile din 1931.

Cu o deosebire, totuși : **anul trecut , rostul luptei noastre era de a menține în viață politica românească , ideea însăși de partid liberal , pe care alții o părăsiseră.**

Anul acesta , luptăm pentru a grăbi un proces în limpezire , care socotim că a întîrziat , în paguba țării și a partidului. [.....]

"În acest scop, **suntem hotărîți să strîngem în jurul nostru masele liberale, pentru a face ordine în propria noastră casă și în gospodăria națională.**"

- *Se zice că există o înțelegere ocultă între dvs. și guvern ?*

Gh.Brătianu : În aștepta județe, prietenii noștri luptă împotriva presiunilor administrative;
Se răspîndesc, însă, afișe anonime, maculatură, care răspîndesc calomniile

grosolane și insulte triviale la adresa partidului .

" **Înțelegerea noastră tănuită**" , este o insinuare ridicolă, pe care o resping cu tot disprețul pe care îl merită autorii acestor bîrfeli.

Sunt cîteva elemente în subordine , **slabe rămășițe** ale strălucitei echipe de guvernămînt a lui Ionel.C.Brătianu , care nu pot concepe acțiunea politică întemeiată pe alte baze, **decît teroarea și duplicitatea ."**

Gh.Brătianu / iun-iul '32

57.) Opinii ale liderilor PNȚ despre PNL

▣ **Congresul regional PNȚ (Vechiul Regat) , 1 aprilie 1932**

(Dimineața, 28, nr.9077, 2 apr.'32)

I.Mihalache /

Legea electorală

" **"Legea electorală de astăzi trebuie înlăturată.**

Aceasta este și în interesul Coroanei și al Țării.

" **Prima electorală este imorală și apolitică.**

Ea a fost o pavăză a lui Ionel Brătianu împotriva "prințului" Carol [!?]

Țara voia guvernul ei și regele ei. Brătianu nu voia guvernul lui și Regele lui.

Aici e obîrșia legii actuale electorale ."

▣ **O punere la punct în chestiunea deficitelor bugetare**

M.Popovici (ex-ministru de Finațe) replică lui **IGDuca** // , 21 apr.'32

("Dimineața", 21 apr.'32)

IGDuca , la o întrunire liberală, a afirmat printre altele, că **guvernul PNȚ** , la plecare , a lăsat un **deficit bugetar de 10 miliarde** și că singurul partid capabil să introneze bună ordine în finanțele țării, este... PNL.

"Specialiștii" lui Duca l-au dus în eroare .De aceea Mihai Popovici a cerut să se publice **golul bugetar lăsat de PNL (Vezi la fișier PNȚ)**

Astfel se ajunge la suma de peste **18 miliarde datorii** , care invederează "opera financiară" a PNL !

▣ **Declarațiile lui Iuliu Maniu .Gara Cluj, din tren . 7iun.'32**

(N.Ionescu , "Dimineața " , 9 iun.'32)

Maniu / 7 iun.'32

Partidele - alegerile

" Este o **profundă greșală** deci, a se pomeni în aceste alegeri , de **partid guvernamental** și **partid de opoziție**. De această dată **partidele** n-au să se răfuiască cu guvernul , ci au **să se războiască între ele**, prezentîndu-și fiecare **programul politic și metodele de guvernare** pe care intenționează să le pună în practică. Ar fi de dorit ca acest lucru să-l facă **în formă cît mai civilizată** , potrivit **spiritului tolerant și civilizat** al poporului românesc și **ferindu-se de exagerările importate din alte țări**, ale căror condiții de viață nu se potrivesc cu împrejurările noastre, extrem de critice pentru însăși ființa noastră națională." [.....]

Maniu / 7 iun.'32

▣ Regionalism provincial.

" În mod deosebit, **alegătorii din Ardeal , Banat ,Basarabia și Bucovina**, vor trebui să-și dea seama că au ocazia atît de binevenită **să-și dea mîna** în lupta electorală , pentru ca prin rezultatul alegerilor , **să asigure drepturile și interesele juste** ale acestor **provincii căzute** , în contra voinței des exprimate a Regelui, **la rangul de colonii ."** [**Atenție LD !**]

" **Alegătorii din noile provincii** îndeosebi trebuie să fie conduși de **instinctul lor sănătos** pentru a se strînge în jurul steagului PNȚ și în jurul acțiunii sale electorale , **pentru a scăpa astfel pe Suveran de sfătuitoarii de pînă acum [Atenție LD !]**

care au adus țara , împreună cu toate provinciile , în situația dezastruoasă în care se găsește ."

▫ Întrunirea PNT, Culoarea de "Verde" , duminică, 12 iun.'32

("Dimineața " , 14 iun.'32)

Madgearu / iun.'32

Guvern de uniune națională

[...]

" PNT a înțeles necesitatea unui guvern de uniune națională , iar în octombrie 1930 , când m-am întors de la Conferința de la Geneva , am sfătuit pe MSRegele să facă un guvern de uniune națională , văzînd furtuna ce se deslănțuie și știind ce organism debil avem , după guvernarea de 10 ani a liberalilor .

Și atunci și acum noi eram partizanii unui guvern de uniune națională , fără condițiuni, fără pretenții de portofolii și locuri în parlament.

Rîndul trecut , liberalii erau pentru , de data aceasta sunt contra.

Rîndul trecut erau mai multe posibilități, era mai ușor unui guvern de partid, astăzi , nu. Rîndul trecut liberalii au zădărnicit acțiunea , care ar fi împiedicat formarea unui guvern lorga -Argetoianu.[...] D.Titulescu a mai stat atunci o săptămînă în țară, cu speranța că tot va fi posibil să se facă ceva .

Partidul liberal a dat însă concurs guvernului lorga -Argetoianu ,

a împiedicat guvernul de uniune națională,

și tot răul din cele 14 luni lor se datorează.

Atunci d.Titulescu găsea cu ușurință credit, iar țara ar fi fost salvată.[...]

Tîrziu de tot s-au pocăit liberalii ."

Madgearu / iun.'32

▫ PNL

[LD: Atenție la înverșunarea lui Madgearu !]

"De ce n-a revenit liberalilor succesiunea și s-a ajuns la formula Vaida ?

Partidul liberal nu putea lua succesiunea, mai întîi , că ar fi fost o imoralitate ca cei care au împiedicat un guvern de uniune națională și au sprijinit guvernul personal al d-lor lorga -Argetoianu , să vină la guvern.Nu se putea , pentru că ar fi fost o primă de încurajare dată saboturilor guvernului de uniune națională , cerut de toată opinia publică. În virtutea căror drepturi cere partidul liberal puterea ?

Își închipuie bătrînii liberali că mai sunt ce au fost , dar nu mai sunt !

Ei care s-au sprijinit pe o industrie artificială și bănci , pe baza spoliațiunii statului și a consumatorilor, distrugînd timp de 40 de ani viața statului.Partidul liberal a avut cîteva decenii monopolul puterii în țară , monopolul finanței și al industriei.

Unul din motivele campaniei împotriva mea - și care este o cinste pentru mine - e că am luat tîrnăcopul să dărîm [LD !!!] , iar resturile ce au mai rămas au fost aruncate la dărîmături de criză.Astăzi , substratul partidului liberal formează dărîmăturile.

Partidul național -liberal avea ideologia industrializării , prigonind agricultura.

Anumite straturi subțiri erau protejate în dauna mulțimei, care era persecutată.

Partidul național -liberal a avut un naționalism feroce .[LD !!!]

Toate acestea au murit. [...]

Liberalii n-au nici credință , nici program. [LD !!!]

Murind Vintilă Brătianu , ultimul creier, liberalii nu mai au nimic. [LD !!!]

Ne-a fost adversar , dar Vintilă Brătianu avea creier, studia programul și problemele.

Murind el, care-i programul partidului liberal ? [...]

Programul înseamnă soluțiuni , nu înșiruire de vorbe.[...] Partidul liberal n-are program și

în virtutea cărui program să li se dea puterea ? Sunt supărați ? De ce ?

Au guvernat din 14 ani, 10 , iar noi 2 ani și jumătate.De ce dar se cred nedreptățiți ?

Pot ei cere acum puterea ? Dar unde au ei organizații ? Poate ceva în Vechiul

Regat . Însă în Basarabia , Bucovina și Ardeal , nu. Atunci cum vor face alegerile ?

Să violenteze alegerile în provincie ? Liberalii sunt un partid regionalist , regățean, și să violenteze acum provinciile , cînd se agită chestia revizuirii tratatelor ? [LD!!!]

Într-un guvern de concentrare pot intra, dar singuri să guverneze, nu "

▣ Manifestul electoral PNT, 26 iun.'32

("Dimineața", 27 iun.'32)

"Guvernul supranumit al tehnicienilor s-a prăbușit la 1 iunie."

" Venit la cîrmă acum un an cu sprijinul partidului liberal, s-a menținut cu acest sprijin , și în guvernare și în parlament și în administrația țării "

S-au dus cu toții laolaltă , înfierăți că **au amăgit și țara și Coroana . "**

Lasă în urma lor **o moștenire cumplit de grea."**

Statul dator la funcționari , militari, pensionari, văduve, invalizi **și la particularii** care au aprovizionat cu mărfuri **oastea țării** și la alte așezăminte, cu peste 10 miliarde de lei [...]

Regele a apelat, și de data asta , la toate partidele să se formeze un guvern de **Uniune Națională**, prezidat de ilustra persoană, **N.Titulescu.**

PNL-Duca a zădărnicit această încercare .[.....]

▣ Întrunirea PNT(Dobrescu,Popovici , Mihalache,Madgearu,Maniu) , 27iun.'32

("Dimineața", an 28, nr. 9159, 28 iun.'32, reportaj, disursuri, foto)

Mihalache / 27 iun.'32

▣ PNT - PNL

S-a deschis drumul nostru și s-a închis drumul PNL (aplauze prelungite)

S-a deschis drumul nostru , pentru că și **Majestatea Sa** , ca și **întreg poporul** , [...]
doresc un guvern constituțional. [...]

Pentru că **noi singuri aducem ceea ce trebuie : program și forță.** [.....]

S-a închis drumul lor [...] Pentru că era **o situațiune falsă să aduci PNL**

să faci astăzi alegeri libere , pentru alt regim decît cel de acum un an,

pentru care **tot el a făcut alegeri**, și tot el și-a luat răsplata,

căci **nu s-a prăbușit numai guvernul lorga-Argetoianu** , [...] dar s-au prăbușit

și acei care acum un an **au amăgit țara, au torturat-o și au falsificat** voința țării.

Este imoral ca acești oameni [.....] **au impus regimul lorga -Argetoianu**

[...] alegeri silnice, necinstite , pentru ca să aibă 47% .[.....]

"Și atunci **în mod firesc s-a impus** la cîrma țării **un partid politic** care, prin **îndoita încredere, a Coroanei și a țării**, și prin forța sa proprie, **să poată răspunde** și de **greutățile zilei** și să poată garanta **consolidarea liberă a națiunii** , sub toate formele sale , adică și în **viața parlamentară** , și în **viața administrativă.**

Este **de mirare** cum partidul liberal , cu trei zile înainte de venirea noastră la putere, considera regim constituțional căderea guvernului lorga [...]

cum îndrăznesc să spună că venirea noastră este **o întreită sfidare ?** [...]

ei sunt solidari cu guvernul trecut de **neexecutarea alegerilor** pentru consiliile

comunale și județene. Un singur argument se invocă **în favoarea lor :**

alegerile eparhiale. Este de prisos să mai arăt cum s-au făcut, de cine s-au făcut pentru ca ridicolul în toată strălucirea lui la iveală.[...]

Partidul liberal s-a plîns, a amenințat și s-a consolat.

Sunt cele trei caracteristici ale slăbănogului.[...]

Odinioară era singura putere a țării. Astăzi a rămas ultima rezervă a țării.[...]

A venit ceasul să se plîngă și el. Odinioară se plîngea toată țara, și nimeni nu auzea.

De ce s-a plîns ? Pentru că **nu i s-a răspuns** cum se cuvine **la lealitatea lui.**

" Preferăm să nu discutăm despre acest lucru .Este mai bine , pentru că s-ar socoti că facem într-un fel de **supralicitație de dinasticism** . Or, este mai prejos de demnitatea noastră.Sunt lucruri care se țin **în suflet, nu se trîmbițează pe uliți**, că se diminuează și se banalizează.**Lealitatea și credința sinceră în Coroană se arată prin fapte** , nu prin declarațiuni, cîteodată **platitudini și lingușiri** și cîteodată, **amenințări.**

"Și au amenințat.Au amenințat: **< Nu vom cruța nimic și pe nimeni >**

" Îi așteptăm la luptă. [...] luptă dreaptă, luptă cinstită, luptă pe față.Refuzăm să credem în șoapte, [...] care mișună în cafenele și pe pe străzi.[.....]

"Odinioară aveau doi stîlpi puternici : aparatul de stat și banca.

Aparatul de stat, tot, ținut în buzunar, începînd cu Coroana și continuînd cu Armata, și celelalte așezăminte , încep să simtă că sunt ale țării.

Băncile ? Pe ruinele partidului liberal cîntă o cucuvaie. Degeaba își ia aere de vultur rănit. S-a dus ; ce a fost n-o să mai fie. "

" **A venit ceasul țării libere** și țara liberă se mișcă prin aceste forturi." [.....]

▣ Întrunire electorală PNȚ pe Capitală ,Eforie , 11 iulie '32

("Dimineața", 12 iul.'32)

Virgil Madgearu :

[**LD : Din nou, comparații între PNȚ și PNL ! Nu mai era luptă politică, nu mai era critică, era ... obesie , era rachiună patologică. Care să fi fost substratul profund al acestui om , al cărui loc era, mai degrabă, în PNL ?!**] :

/ Liberalii au socotit că într-o țară agricolă trebuiau să dea înfietate industriei !

/ Au pus bariere vamale, pentru a face dintr-o țară de țărani, o țară de burghezi !

/ Au pus bugetul țării în slujba naționalizării industriei !

/ Au creat o industrie parazitară, furnizoare astatului !

/ Statul a pus 4 miliarde la bătaie ca să salveze "Steaua Română" !

/ Tot așa cu minele de la Petroșani !

/ Băncile, în loc să slujească comerțanții, au pus capitalurile lor în industrie !

/ Statul a trebuit să salveze băncile liberale, acordînd BNR, 7 miliarde lei !

/ Căile ferate și serviciile de navigație au fost puse în slujba coteriei liberale !

... în opoziție cu aceasta , politica PNȚ care ... etc etc...

▣ Întrunirile PNȚ din județul Argeș, Pitești, 10 iul.'32

("Dimineața" , 12 iul.'32, reportaj)

Mihail Paleologu : "Aici , în cetatea puternică a liberalilor, **nu mai găsim liberali.** S-au ascuns în vizuini. **I-au gonit cetățenii Argeșului, duși la luptă și la izbîndă** de omul harnic , priceput și cu mintea ageră, **Armand Călinescu,** subsecretarul de stat al Intenelor.

Îi vom urmări și îi vom goni pe liberali și din vizuinile unde s-au retras."

▣ "Partidul Național-Țărănesc, față de celelalte patide.

Ce-a fost, ce este , ce-a făcut pentru țară."

Foto **Iuliu Maniu , Vaida -Voevod, Mihai Popovici**

Broșură electorală.

[.....]

Propagandă retro' /

▣ Pacostea guvernărilor liberale și averescane

"După dizolvarea Consiliului Dirigent , **asupra țării s-a abătut ,** timp de 8 ani încheiați, **pacostea guvernărilor liberale și averescane,** a căror amintire **ne umple și acum mintea de groază. [!!!]** [.....]

Putea oare Partidul Național Român să stea cu mîinile încrucișate , în fața atîtor nelegiuiri ? Nu! De aceea, aduceți-vă iarăși aminte, iubiți cititori, **el a pornit o luptă din cele mai crîncene împotriva lor.**

D.Iuliu Maniu , vrednicul și iubitul președinte al acestui partid, a spus-o de nenumărate ori , că **România Mare nu va fi fericită** și nu se va putea dezvolta decît atunci cînd **temeliile ei vor fi așezate pe voința celor mulți și săraci , [!!!]** cînd legile ei vor izvorî din **parlamentele** voite de cei ce poartă sarcinile multe, iar **nu din trufia și bunul plac al cîtorva ciocoi , fără dragoste curată de țară !**

[.....]

Propagandă / 1932

▣ Relele făcute de partidul liberal

A guvernat **cel mai mult și cel mai prost** Vechiul Regat și România Mare ;

Brătienii l-au adus în țară pe regele Carol I , unchiul actualului nostru rege,

dar cînd regele a voit să-l înlocuiască cu conservatorii, **au vrut să-l alunge ;**

Totul era în mîinile a 1-2 familii , în primul rînd Brătienii, s-au îmbogățit zi de zi,

formînd o **"oligarhie bogată"** , conducînd "cu biciul în mîină" , pe săracii țărani ,

ca pe vremea turcilor.

Au pierdut războiul - țara a zăcut sub ocupație doi ani - în timp ce patrioții din Ardeal - Maniu, Vaida, Aurel Vlad - luptau pentru dezrobire;

După unire ,cu vechile gânduri , de a jefui populația ,

au tratat cu dușmănie pe frații ardeleni, bucovineni,basarabeni;

Au dat pământ țăranilor, dar nu și mijloace pentru a-l lucra ;

Au dat dreptul de vot poporului , dar au dat **o lege electorală reacționară, starea de asediu, cenzura ;**

Norma de guvernare : jaful (se dau exemple)

Au distrus țăranimea , prin așa -zisa **politică de industrializare ;**

Au sprijinit guvernul neconstituțional Iorga -Argetoianu

PNȚ despre PNL / campania electorală, vara 1932

58. Rezultatul alegerilor din aug.'32

LD : Vezi configurație statistică la fișier **Alegeri și Sistem de partid**

Este evident că , în alegerile din 17 iul.'32, **PNL și-a redus șansele datorită :**

/ antipatiei regelui Carol ;

/ rupturii provocată de PNL-2 ;

/ atacului principal îndreptat contra sa , al tuturor partidelor : fie pe motive de competiție și interese (PNȚ) , fie doctrinare (PSD), fie naționaliste (LANC, Garda de Fier) , fie conjuncturale (PNL-2).

Chiar , și așa, el se impune ,electoral, ca **al doilea partid de guvernare** , pe plan național, **cu diminuări** în unele provincii sau județe.

Tabloul voturilor pe partide și județe

Județul	PNȚ	Liberali (Duca)	Liberali (George)	Curentul preponderent
Arad		10.562	3.445	PNȚ - "liberal "
Alba		2.866	922	Mozaicat
Argeș		6.823	2.676	PNȚ / PNL
Bacău		8.300	5.014	Liberal
Baia		3.991	2.876	Liberal
Bălți		6.759	3.859	Țărănist sterist
Bihor		7.477	1.760	PNȚ- "liberal "
Botoșani	7.866	5.329	2.854	PNȚ / PNL/ Cuzism
Brăila	13.558	10.558	3.209	PNȚ / PNL
Brașov	14.291	3.647	789	Mozaicat
Buzău	20.296	6.671	3.653	PNȚ
	PNȚ	PNL-1	PNL-2	
Cahul	7.354	2.301	1.699	Țărănism sterist
Caliacra	17.483 *	1.505	2.535	PNȚ*+ bulgari
Caraș	14.407	1.113	1.285	PNȚ -"liberal"
C-Lung	4.093	3.117	683	PNȚ / PNL/ Cuzism
Cernăuți	15.460	5.388	2.061	Mozaic
Cet.Albă	18.844	2.825	1.089	PNȚ
Ciu	4.015	882	865	Minotități
Cluj	14.996	3.233	1.824	Mozaicat
Constanța	17.660	10.496	5.911	PNȚ / PNL
Covurlui ,Galați	6.221	4.370	4.195	PNL
Dâmbovița	33.096	9.669	4.623	PNȚ
Dolj	36.656	11.479	10.542	PNȚ / PNL
Dorohoi	7.877	6.521	2.572	PNL / PNȚ / Cuzism
Durostor	19.873 *	3.180	3.176	PNȚ + *bulg
Făgăraș	8.836	1.973	995	Mozaicat
Fălciu	4.900	243	1.167	PȚ-Lupu / PNȚ
Gorj	19.953	8.309	1.069	PNȚ
Hotin	25.679	5.756	1.714	Cuzism / PNȚ
Huned.	34.357	7.799	1.399	PNȚ

Ialomița	24.050	9.032	5.461	PNȚ
Iași	11.701	6.314	6.249	PNL / PNȚ
	PNȚ	PNL-1	PNL-2	
Ilfov. Buc.	38.205 (33,39%)	31.303 (27,85%)	12.190 (10,84%)	PNL / PNȚ
Ismail	7.776	2.574	1.423	PNȚ / PSD
Lăpușna ,Chiș.	22.197	7.515	4.239	PNȚ/ PNL/ Evrei
Maram.	8.504	3.094	256	PNȚ / Evrei
Muscel	10.452	4.362	1.682	PNȚ
Mehedinți	- 20.054	10.212	2.964	PNȚ / PNL
Mureș	-	-	-	Unguri
Năsăud	14.438	1.807	397	PNȚ+*germani
Neamț	17.759	5.081	1.945	PNȚ / Garda de Fier
Odorhei	6.760	394	381	Unguri
Olt,Slatina	18.910	4.010	2.170	PNȚ
Orhei	12.206	6.931	1.740	PȚ-Lupu / Evrei
Prahova	28.682	19.307	10.233	PNL / PNȚ
Putna	16.216	5.380	5.721	PNȚ / PNL / GdF
Rădăuți	5.575	4.000	1.471	PNȚ / Cuza / PNL
R.Sărat	16.274	6.336	2.545	PNȚ
Roman	11.832	4.895	1.744	PNȚ / Cuza / PNL
	PNȚ	PNL-1	PNL-2	
Romanați	20.392	9.188	4.370	PNȚ
Sălaj	23.197	2.758	935	PNȚ / Unguri / Evrei
SatMare	21.747	3.135	1.639	PNȚ / Unguri /Evr ei
Severin	6.370	599	197	PNȚ
Sibiu	19.595	5.427	832	PNȚ *Germani
Someș	15.748	2.285	580	PNȚ/ Minorit
Soroca	5.803	3.014	2.097	Steriși / Cuza / Evrei /
Storojineț	9.377	2.505	672	Stere/Cuza/Lupu/ Evrei /
Suceava	4.358	2.048	1.166	Gde F / Cuza / PNȚ
Târ.Mare	14.519	2.431	368	PNȚ
TârMică	6.924	1.883	573	Unguri / PȚ-Lupu
Tecuci	12.923	2.975	3.036	PNȚ
Teleorman	18.610	16.265	6.542	PNL / PNȚ
Tighina	6.701	1.820	8.638	PNL / Cuza
Tim.Tor.	39.948	7.964	8.638	PNȚ / PNL
Tr.Sc.	2.942	959	1.521	Unguri
Tulcea	18.145	3.889	2.335	PNȚ /
Turda	10.045	2.770	943	PNȚ /
Tutova	8.760	2.291	1.350	PNȚ /
Vaslui	11.972	4.227	1.472	PNȚ / PNL
Vâlcea	24.537	8.610	3.516	PNȚ /PNL
Vlașca	27.235	11.396	3.033	PNȚ / PNL

Validarea deputaților , pe provincii și județe

(DAD, validările, MO nr.4- 9 , 3-12 aug.1932)

[LD: cuprinde liste, candidați, contestații, polemici despre desfășurarea alegerilor , validarea . Le aranjez într-o ordine aleasă de mine , nu în cea în care s-au desfășurat ședințele de validare.În plicuri, există xeroxuri cu ședințele .

Deputații validați, la **fișier Parlament.**]

MUNTENIA ȘI OLTENIA , 17 județe

(DAD, validările, MO nr.4- 9 , 3-12 aug.1932)

1.Ilfov- București -

(DAD, MO 4, 3 aug., p. 61)

Notă LD: PNL1+PNL-2 , au avut 43.664 voturi (față de PNȚ cu 38.212)

Dacă nu erau divizați, categoric câștigau alegerile.

S-au prezentat **15 liste , pentru 20 de deputați.**

Partidul	Voturile	Locul
----------	----------	-------

PNȚ	38.212	1
PNL-ducist *	31.250	2
PNL-georgist	12.414	3

Nefiind contestații ACCuza le declară validate .

PNȚ - 16 ; PNL ducist 2 : PNL-georgist-1 ;

2.Arges .Pitesti

Județul alege **6 deputați** .S-au prezentat **10 liste** .

Se declară deputați:

PNȚ - 5 ; PNLducist - 1 : **I.I.Purcăreanu**

Partidul	Voturi	Locul
PNȚ	28.184	1
PNL-ducist	6.813	2
P.Ț-Lupu	3.183	3
PNL-georgist	2.674	4

3.Teleorman.Tg.Măgurele

Alege **6 deputați** , depuse **11 liste**

Repartiția mandatelor :

PNȚ ;PNL-1;PNL-2 ; PNA ; PP :

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ	18.610	1
PNL-1 *	16.265	2
PNA	7.777	3
PNL-2	6.612	4

4. Buzău

14 liste depuse. Drept la **6 deputați**.

Validează listele ; aleg **6 deputați**, de pe primele **3 liste** ;

PNȚ ;PNL-1 ;PNL-2 :

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ	20.281	1
PNL-1	6.672	2
PNL-2	3.682	3

5.Romanati, Caracal

Depun **11 liste**.Au drept la **6 deputați**.

Sunt declarați deputați:

PNȚ ; PNA ;PNLducist ;

Partidul	Votanți	Locul
PNȚ	20.391	1
PNL-ducist	9.189	2
PNA	5.115	3
PNLgeorg.	4.381	4

6.Dolj , Craiova

Depun **15 liste**. Dreptul la **10 deputați**.

103.676 alegători ; **89.607** votanți ; **13.874**absenteiști

Deputații titulari :

PNȚ;PNL ducist ;PNL-georgist ; PȚ-lupist ; Un.Naț. ;

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ	36.523	1
PNL-1	11.511	2
PȚ -Lupu	10.911	3
PNL-2	10.532	4

7.Dimbovita , Tîrgoviște

11 liste. Drept la **6 deputați**.

67.274 alegători, 57.714 votanți, 9.301 absenteiști.

Deputați validați :

PNȚ ;PNL ducist ;

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ	33.070	1
PNL-ducist	9.644	2
PNL-georg.	4.586	3

8.Brăila

Drept la **6 deputați**. **14 liste** !

40.580 alegători, 34.692 votanți, 5.826 absenți.

Deputați confirmați :

PNȚ ;PNL-ducist ;

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ	13.570	1
PNLducist	10.561	2
PNLgeorg.	3.230	3

9.Gorj ,Tg.Jiu

[LD Nu am toate datele. După deputații aleși, **a câștigat PNȚ** , urmat de **PNL-1** și **PT-Lupu + Liga contra cametei- IDIsac** .

10.Ialomita , Slobozia

[LD : Nu am datele toate .După deputații validați, aspect mozaicat.

Deputați validați :

PNȚ ;PNL-1;PNL-2:

11.Mehedinți. Turnu Severin

8 liste, pentru **7 candidați**. 68.961 alegători.

Singurul județ în care sunt **anulate un nr.mare de voturi**.

Contestație R.Franasovici (PNL) , care cere invalidarea.Se respinge.

PNL ar fi fost pe primul loc. PNȚ pe locul IV . Polemici.

Totuși, PNȚ învinge.Dacă PNL era unit , ar fi obținut majoritate și așa.

Deci se poate vorbi de un **județ pro-liberal**.]

Sunt validați deputații :

PNȚ ; PNA ; PT ;PNL-1 ;

Partidele	Votanți	Loc	Observ.
PNȚ	20.057	1	
PT	13.295	2	
PNL-1	10.134	3	Contestă validarea și locul
PNA	4.024	4	
PNL-2	2.810	5	

12.Muscel , Cîmpulung-Muscel

9 liste, pentru **4 deputați**.

Deputați validați :

PNȚ ;PNL-1;

Partidul	Votanți	Loc
PNȚ	16.462	1
PNL-1	4.362	2
PT-lupist	1.932	3
PNL-2	1.671	4

13.Olt, Slatina

10 liste, pentru **4 deputați**.

37.709 alegători, **31.848** votanți, **5.427** absenți

Victorie copleșitoare PNȚ. Deși pe locul II , PNL nu are deputat.

În schimb, PT (loc III) primește un loc.

Deputații validați :

PNȚ : **D.Căpățeanu, Ilie Ionescu, Gh.Vișoiu**, (supleanți: Marin Ilinca)

PT-lupist :**col.Traian Stoica** (supleanți: V.Manolescu, Nicu Pereth, N.Pădureanu)

Partid	Voturi	Loc
PNȚ	18.910	1
PNL-1	4.040	2
PT	2.910	3
PNL-2	2.160	4

14.Prahova ,Ploiești

16 liste, pentru **8 deputați**

PNȚ câștigă (28.582voturi) .Dar județul ar fi fost liberal dacă era unit (29.534)

Mai bine -zis ... forțe echilibrate, într-un județ politic mozaicat.

Deputați aleși :

PNȚ : **I.Mihalache, C.Gh.Breze1anu, Grig.Ivănceanu,G.Popescu-Gruia, P.P.Suciu, Gh.Șerb.Todorescu** (supleanți:P.Letzer, C.Rădulescu.)

PNL-2 : **N.Constantinescu -Bordeni** (supleanți: Spirea Sorescu, C.Papazol, preot.Dem.I.Dumitrescu, P.Deculescu, Alex.Negulescu, Gh.Vlaiculescu, ing.P.Constantinescu)

PNL-1 : **Dem.I.Nicolaescu** (supleanți: I.Ionescu Quintus, ict.Rădulescu,

C.Hristodorescu, T.Ciocîrdel, ACNasopol, Gh.Georgescu, ing.N.Cătuneanu)

Partid	Votanți	Loc
--------	---------	-----

PNȚ	28.582	1
PNL-1	19.301	2
PNL-2	10.233	3

15. Vlașca , Giurgiu

10 liste , pentru 6 deputați.

[LD : PNȚ cîștigă copleșitor. Printre deputați, **Nae Ionescu** ,nu știu dacă ,ca ziarist ...]

Deputați validați :

PNȚ : **DRIoanițescu , Nae Ionescu, Const.Pecilă, Cristodor Ionescu, M.Marinescu**
(supleanți: I.D.Constantinescu)

PNL-1 : **Dumitru Iuca** (supleanți : I.Coșoiu, C.Motanu, I.D.Ionescu,
preotTr.Popescu, Nic.Păunescu)

Partidul	Voturile	Locul
PNȚ	27.235	1
PNL-1	11.396	2
PP	3.356	3
PNL-2	3.033	4

16. Vâlcea, Râmnicu Vâlcea

13 liste, pentru 5 deputați.

540.350 alegători, 44.451 votanți, 9.547absentești.

PNȚ cîștigă detașat.**Fief al lui Duca**, PNL are scor modest .

Chiar unit cu PNL-2, nu ar fi biruit.Ca o chestiune ... ridicolă, "independenții" nu par a fi avut mai multe voturi, decît în familie... încît nu știu ce a fost în capul lor...]

Deputați aleși : PNȚ PNL- 1 PȚ-Lupu

Partidul	Voturi	Locul
PNȚ	23.532	1
PNL-1	8.613	2
PȚ	3.546	3
PNL-2	3.512	4

MOLDOVA - 14 județe

(DAD, validările, MO nr.4- 9 , 3-12 aug.1932)

1.Baia , Fălticeni

12 liste, pentru 4 deputați.

34.696 alegători, 28.395 votanți, 5.987 absentești .

Învingător, LANC.Dacă ar fi fost uniți, liberalii ar fi fost primii .

PNL-1, deși este pe locul III, nu are nici un deputat .

PNL-2 și PȚ, în schimb, au cîte 1 loc.Nu știu de ce.

Deputați aleși :

PNȚ : PNL-2 : LANC : PȚ :

Partid	Votanți	Loc
LANC	7.841	1
PNȚ	6.412	2
PNL-1	3.989	3 [De ce nu are deputat ?]
PNL-2	2.875	4

2.Tecuci

18 liste, pentru 4 locuri . 7 " independenți"

34.711 alegători, 26.133 votanți, 8.578 absentești .

LD: este interesant ! În Muntenia a fost o singură contestație, la Mehedinți.

În Moldova, se pare, atmosfera a fost mai ... dură.

Sunt 14 contestații , care reclamă nereguli: propagandă la secția de votare ; folosirea de cărți de alegător false ; bătăia unor candidați; focuri de armă în ajun de alegeri.

Reclamațiile sunt reciproce , nu se mai înțelege care pe care ...Puse la vot, au fost respinse, ca netemenice ..

Deputați aleși :

PNȚ : PNL-2 :

Partid	Voturi	Locul
PNȚ	12.919	1
PNL-2	3.117	2
PNL-1	2.978	3

3.Botoșani ,Săveni,

12 liste, pentru 5 deputați. 44.412 alegători, 37.633 votanți, 6.404 absentești .

1 contestație (considerată de mică însemnătate)
(Raportor la validări, **Mircea Al.Vaida - LD .cine este ?**)
[LD: După Fălticeni, al doilea **mare succes LANC** .

Adăugându-se succesul Grupării Codreanu,
se poate constata **un puternic curent antisemit.**
LANC este pe locul I, dar prin redistribuire sau...altceva,
PNȚ adjudecă 3 locuri și cuziștii primesc doar unu !]
Chiar dacă nu erau divizați, liberalii tot nu câștigau.]

Deputați aleși :

PNȚ LANC

Partid	Voturi	Loc.
LANC	11.301 (25,44%)	1
PNȚ	7.870	2
PNL-1	5.330	3
PNL-2	2.857	4

4. Fălcu , Huși

10 liste, pentru 4 deputați . 24.877 alegători, 20.326 votanți, 4.382 absenteiști
Nici o contestație. Deși pe locul I este PT , din nou PNȚ ia 3 locuri , iar PT doar 1 .
Probabil asta este "jocul " primei electorale.
LANC + Grup Codreanu, depășește PNȚ , dar sunt sub PT
Se poate vorbi despre confruntarea unui **curent țărănist radicalizat ,**
cu **curentul antisemit.**

Deputații validați :

PNȚ : PT :

Partidul	Voturi	Locul
PT	7.021	1
PNȚ	4.700	2
LANC	2.830	3
PNL-1	2.428	4
PNL-2	1.165	5

5. Bacău

[LD nu am toată informația]

Deputați validați :

PNȚ PNL-1 LANC PNL-2

6. Putna , Focșani, Panciu, Pașcani

11 liste, pentru 5 candidați. 43.493 alegători, 35.113 votanți, 7.832 absenteiști

Deputați validați:

PNȚ PNL-2 PNL-1 :

Partid	Voturi	Loc
PNȚ	16.219	1
PNL-2	5.820	2
PNL-1	5.365	3

7. Tutova , Bârlad

[LD : nu am toate datele . În Tutova a câștigat **I.Z.Codreanu -tatăl** alegerile parțiale din timpul legislaturii Iorga, ocazie cu care au fost scandaluri care vor duce la....dizolvarea grupării (considerată ilegală de noul guvern) Acum, **Ion Z.Codreanu** este reales.
Se poate vorbi despre **un curent antisemit** care începe să turbure atmosfera....]

Deputați aleși :

PNȚ : PNL-1 Grup."CZC"

8. Râmnicu Sărat

14 liste, pentru 4 deputați. 40.262 alegători, 33.448 votanți, 6.454 absenteiști .

PNȚ câștigă alegerile cu detașare.

Deși pe locul 5, **Uniunea Națională** primește un loc ,
în **detrimentul Grupării Codreanu** (loc 3) .Dar asta este , probabil, în operațiile de
"redistribuire", pentru că nu este contestație. Așa ar fi, dacă... chestiunea nu s-ar repeta ,
caz în care se poate vorbi de **încercarea de anihilare a antisemitismului**]

Deputații validați :

PNȚ : PNL-1 Uniunea Națională :

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ	16.270	1
PNL-1	6.630	2
Grup"CZC"	2.944	3 (?)

PNL-2 2.545 4 (?)

9. Roman

16 liste pentru **4 deputați**. 33.363 alegători, 27.462 votanți, 5.779 absenteiști

Deși **LANC** este pe **primul loc**, locurile sunt **redistribuite la PNL-1 și PNȚ**

Deputați validați :

PNL-1 PNȚ LANC

Partidul	Voturi	Loc
LANC	15.256	1 (?)
PNȚ	11.832	2
PNL-1	4.896	3
PNL-2	1.733	4

10. IAȘI

13 liste, pentru **8 deputați**. 50.127 alegători, 39.220 votanți, 10.674 absenteiști .

Scor foarte strâns, într-un **spectru politic "etalon" pentru Moldova**, deosebit de cel din Muntenia-Oltenia (din Vechiul Regat)

/ Este de observat faptul că, **uniți, liberalii ar fi câștigat alegerile**, dar și așa, se poate vorbi de o **polarizare echilibrată PNL-PNȚ**.

/ Este de constatat **creșterea curentului antisemit**, deocamdată cu dominarea **LANC**, însă cu tendință de creștere a **Gărzii de Fier**.

/ Este de semnalat o **ascendență a PSI** (, radical, pro-comunist : 1.218voturi), față de **PSD** (214 voturi)

/ Este ,poate, locul cel mai potrivit (avînd în vedere evoluțiile viitoare) ,

de a lua în discuție **problema antisemitismului** sub varii aspecte :

Nu poate fi negat ; substratul realităților ; mentalități ;politici ;

Politica evreească : minoritate sau nu ? Partid politic separat sau integrare ?

Curentele antisemite :specific românesc, contaminări, influențe externe.

Deputați aleși :

PNL-1 PNȚ PNL-2 LANC

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ	11.709	1
LANC	7.255	2
PNL-1	6.313	3
PNL-2	6.249	4

11. Dorohoi , Darabani, Mihăileni , Rădăuți-Prut

12 liste, pentru **4 deputați** .

41.831 alegători, 36.915 votanți, 4.625 absenteiști. Nici o contestație.

Puternic curent antisemit .LANC pe primul loc , urmat la distanță de PNȚși PNL-1.

Gruparea "CZC" în ascensiune.

Dacă PNL nu era divizat, trecea înaintea PNȚ, dar nu depășea LANC.

Din acest p.d.v. , "prima electorală" cosmetizează realitatea.

Deputații validați :

LANC , PNL-1 . PNȚ

Partid	Voturi	Loc
LANC	11.067	1
PNȚ	7.877	2
PNL-1	6.000	3
PNL-2	2.572	4

12. Covurlui , Galați

15 liste, pentru **7 deputați**. 42.645 alegători, 31.092 votanți, 11.335 absenteiști.

Nici o contestație. **Poate fi considerat județ "liberal"**

Gruparea "CZCodreanu" devansează LANC, urcă pe locul 2,

foarte aproape de PNȚ. Mic succes PNL-georgist, insucces PNL-ducist.

Dacă **PNL** nu ar fi fost divizat câștiga categoric județul.

Prin redistribuire, **PNA -Goga** prinde 1 loc., deși era pe locul 5, după PNL-1]

Deputați validați :

PNȚ : PNL-2 : PNA LANC :

Partide	Voturi	Loc
PNȚ	6.221	1
Grup "CZCodreanu"	6.077	2
PNL-2	4.702	3
PNL-1	4.365	4

13. Neamț , Piatra Neamț

13 liste, pentru **4 deputați**. 44.440 alegători, 34.324 votanți, 10.002 absenteiști.
Nici o contestație.**PNT** **cîștigă convingător**. Poate fi considerat **județ " țărănist"**
Nici uniți, liberalii n-ar fi avut șanse.

Puternic curent antisemit : Garda de fier în ascensiune , încă din timpul guvernării Iorga, devansează net LANC.Firavul curent socialist , divizat între PSD și PSI.

Deputați validați :

PNT : PNL-1 : Grup"CZC" :

Partid	Voturi	Loc
PNT	17.759	1
Grup" C-Z-Codreanu "	5.281	2
PNL-1	5.081	3
PNL-2	1.946	4

14.Vaslui

[LD: nu am toate datele.]

Deputați aleși :

PNT : PNL-1 :

TRANSILVANIA, 20 județe

(DAD, validările, MO nr.4- 9 , 3-12 aug.1932)

[LD: **PNT-ul, ardelenii**, își adjudecă majoritatea locurilor, încît se poate demonstra statistic **particularismul, regionalismul, ardelenilor** față de alte partide considerate " regătene" , **nu pe criteriile doctrinare**. Mai degrabă se cartelează cu germanii, cu ucrainenii, cu maghiarii chiar (cazul Odorhei) , pentru a stăvili accesul celorlalte partide românești. Cam la fel cu partidele minorităților etnice .

Sau... cam la fel **cum era în Austro-Ungaria**,

doar că... cu **ținta îndreptată spre "adversarii" regățeni !**

dar cu **cucerirea puterii centrale**...pentru care fac caz !

[LD: legenda cu o mai avansată educație politică, prin nimic demonstrată.

Singurul fenomen : **un masiv absenteeism** , căruia nu-i pot da explicații .

[LD: ca lideri, **majoritatea sunt avocați**, ușor de identificat pentru că au particola "dr." Există cîteva **județe etalon** , cu situații specifice (vezi mai jos)

1.Alba, Alba Iulia

10 liste , pentru **5 deputați**. 55.314 alegători, 37.132votanți, **16.870 absenteiști**

Contestație dr.Lupu (susținută de Adam Popa) : nereguli, abuzuri.Polemică

înverșunată.Se rostesc cuvinte "neparlamentare" , care nu se trec în stenogramă.

Se aleg numai **ardelenii penești**.

Deputați validați :

PNT :

Partidul	Voturi	Loc
PNT -Maniu	22.529	1
P.Maghiar	3.098	2
PNL-1 IGDuca	2.890	3
PNL- 2, Gh.Brătianu	925	8

2.Arad

14 liste, pentru **9 deputați**. 117.288 alegători , 88.375 votanți, 28.440 absenteiști .

Toate locurile adjudecate de PNT , eventual de un reprezentant al **PGerman** ,

cu care încheiase cartel. În pofida acestui masiv, dar aparent , succes electoral,

trebuie ținut seama că cifra reprezintă doar **?% din alegători și ?% din voturi**

Toate celelalte partide se simțeau frustrate prin nereprezentare , făceau o dîrză opoziție.

Altfel, cred că totul era legal.Venise rîndul PNT să exploateze din plin prima electorală,

pe care o hulise atîta ! Nici o contestație.Dar rezultatul este șocant .

Dar cca 70% dintre ardeleni votaseră pentru partidele adversare PNT--ului !

Nu mai era scorul din 1928.Nu era vorba de "regățeni"

Ungurii,cu peste 10.000 voturi ,aveau motive de frustrare !

Liberalii ardeleni (PNL-1 și 2) , cu cca 14 000 voturi , nu mai puteau fi stigmatizați ca "dușmani" !]

Deputați validați :

PNT :

Partidul	Voturi	Loc	Procent
PNT	40.000	1	
PNL-1	10.558	2	
P.Maghiar	10.545	3	

PT	4.420	4
PNL-2	3.445	5

3. Bihor , Oradea, Beius

14 liste, pentru **9 deputați**. 125.691 alegători, 74,720 votanți, **50.130 absenteiști** .

[LD: **Aceleași observații ca la Arad .Absenteism masiv.]**

Deputați validați :

PNȚ : P.Maghiar :

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ	32.215	1
P.Maghiar	10.987	2
PNL-1	6.474	3
PNL-2	1.765	9

4. Brașov.

14 liste pentru **3 locuri** . 47.091 alegători, 29.253 votanți, **17.838 absenteiști**

Deputați validați :

PNȚ + P.German P.N Maghiar :

Partidul	Voturi	Loc	Procentaj
PNȚ	14.307	1	
P.Maghiar	4.041	2	
PNL-1	3.576	3	

5. Ciuc. Miercurea Ciuc, Gheorghieni

8 liste, pentru **3 locuri**. 39.648 alegători, 21.681 votanți, **17.491 absenteiști**.

[LD: deși PNȚ este pe locul 2, Comisia Electorală Centrală a dat **un loc P.P** .

La Ciuc , din partea PNȚ a candidat **Romulus Boilă**(avocat, publicist) .

El a făcut o întâmpinare, protestînd , apelînd la Lege, la logică.

Dar a rămas așa. (Cf."Dimineața" 24 iul.'32)

Statistica este interesantă pentru că ar putea da

o oarecare indicație privind românii (bărbați, alegători) **din Ciuc,**

pentru că este puțin posibil ca ungurii să fi votat cu partidele românești.]

Deputați validați :

PP- Averescu : P.Maghiar :

Partidul	Vot	Loc	Procent
P.Maghiar	11.508	1	
PNȚ + PNG	4.015	2	
PP	2.050	3 (!)	
PT	1.202	4	
PNL-1	882	5	
P.Conserv.	630	6	
PNL-2	365	7	
P.Evreesc	343	8	

-

6. Cluj

12 liste, pentru **6 deputați**. 78.358 alegători, 40.870 votanți, **37.870 absenteiști**

(aproape 50%!) Deci ... rezultatul are în spate această realitate

Ca și în cazul Iașului (pentru Moldova) consider Clujul (exceptînd județele compact-maghiare) ca un "etalon" pentru Ardeal :

/ Dușmănia regățeni -ardeleni a avut consecințe din cele mai nefaste pentru cimentarea unor relații firești (inclusiv politice) între români;

/ PNȚ a cîștigat alegerile, dar nu se poate spune că Clujul era un județ " național-țărănist";

dimpotrivă, succesul lupiștilor demonstrează existența unor "țărăniști radicali"

/ Dizidențele încurajate (sau inspirate) de Carol al II-lea , care au dus la ruperea unor partide (acțiunea Gh.Brătianu, O.Goga) va evolua , treptat , spre situații anormale .

Dacă Liberalii nu erau divizați, erau pe locul 3, înaintea lui Lupu;

/ Dacă pentru maniști, era de preferat un Adonis Popov sau Fritz Konert , decît un ...

Al.Lapedatu, Goga, Iorga ș.a. ... declarați "dușmani" ... asta spune mai mult decît orice considerații privind mentalitatea ardelenescă.

/Este interesant un lucru: de ce la Cluj, totuși, nu se maifestă antisemitism ?

Deputați validați :

PNȚ : PT : P.Maghiar :

Partidul	Voturi	loc	Procent
PNȚ	14.135	1	

P.Maghiar	7.379	2
PT	3.482	3
PNL-1	3.239	4
Sfat Negust.	2.115	5
PNL-2	1.828	6

7.Făgăras

10 liste, pentru **3 deputați**. 24.827 alegători, 18.139 votanți, 6649 absenți.

Prin redistribuire , nu se dau locurile cf.palmaresului electoral

Deputați validați:

PP : Un.Naț : P.Ț :

Partide	Voturi	Loc
PNȚ	8.856	1
PNL-1	1.973	2
PT	1.562	3
PP	1.459	4
Un.Naț.	1.085	5
PNL-2	991	6

8.Hunedoara , Deva,Petroșani (Valea Jiului)

13 liste pentru **9 deputați** . 88.330 alegători, 63.500 votanți, **24.202** absentești

Județ mozaicat politic, social și etnic.

Toate locurile ... date PNȚ.Evident câștigător în cifre, dar având jumătate din votanți contra,și peste 70 % din alegători nepartizani.La alegerile următoare, județul va fi confruntat cu mari "bătălii" electorale.

Nu am toate datele.Interesant este titlul acesta de **dr.** pe care , în Ardeal,

îl aveau avocații , și care dau o idee privind structura socială a partidului.

Deputați aleși :

PNȚ :

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ	34.358	1
PNL-1	7.797	2
PSD	4.025	3
P.Maghiar	3.851	4
PT	2.463	5
Grup "CZCodreanu"	2.221	6
PP	2.105	7
PNL-2	1.403	8

9.Mureș .Tg.Mureș,Reghin

8 liste, pentru **6 deputați**. 72.661alegători, 44.457 votanți, **27.822** absentești.

[LD: remarc **masivă populație româneacă** (la un loc, peste 29.000 votanți) ,

tot spectrul politic, minoritățile etnice "clarificate " pe linie specifică :

germanii cu guvernul ; **ungurii**, masiv, împreună; mare parte din **evrei**, separat .

Deputați aleși :

PNȚ : PNA PNMaghiar :

Partid	Voturi	Loc
PNȚ	17.251	1
P.Maghiar	13.669	2
PNA	4.795	3
Un.Naț.	1.981	4
P.Evreesc	1.714	5
PNL-1	1.772	6
PNL-2	1.391	7
P.Conserv.	678	8

10.Maramureș, Sighet

13 liste, pentru **6 deputați** . 40.836 alegători, 22.657 votanți, **18.104** absentești.

Interesantă configurația politică și etnică.

Partidele românești dispersate.PNȚ câștigător relativ (cartel cu germanii și ucrainenii)

P.Evreesc câștigă un loc . Din acest p.d.v., este un **județ "etalon"** ,

pentru exemplificarea angajării minoritarilor, mai ales a evreilor, în luptă specific minoritară.

Curentul antisemit (LANC+Garda) , pe locurile 4, respectiv 12, nu are aderenți mulți (dar fac o propagandă gălăgioasă ,iscînd valuri în presă !)

Deputați validați :

PNȚ : P.Evreesc :

Partidul	Voturile	Loc
PNT +PG+PUcr.	8.504	1
P.Evreesc	3.750	2
PNL-1	3.094	3
LANC	2.353	4
P.Maghiar	1.266	5
PNL-2	256	10

11.Năsăud ,Bistrița-Năsăud

13 liste, pentru **3 deputați**. 38.703 alegători, 25.916 votanți, **12.568 absenteiști**
 [LD: **PNT** - victorie relativă, prin germani ;evreii, separat,devansează P.maghiar
 (de obicei votau cu ungerii)]

Deputați aleși :

PNT : PNA-Goga :

Partidul	Voturi	Locul
PNT	14.439	1
PNA	2.069	2
PNL-1	1.807	3
PNL-2	397	12

12.Odorhei , Odorheiul Secuesc

[LD : nu am toată informația. În orice caz, **PNT în cartel cu fracțiune maghiară**]

Deputați validați :

PNT : **dr.Virgil Solomon , dr.Rety Imre**

PNMaghiar : **Iosif Willer, Francisc Laar**

13.Satu Mare, Baia Mare

11 liste, pentru **6 deputați**. 75.797 alegători, 51.787 votanți, **23.204 absenteiști**.
PNT câștigă, dar cu aportul **germanilor** ; **minoritățile predomină** (maghiari, evrei) ;
Partidele de doctrină , cu ramificație națională, **sunt dispersate, pulverizate** ,
 dar, la un loc , reprezintă ceva : **PNL-1 și 2, PSD, PNA, Un.Naț.**

Deputați validați :

PNT : P.Maghiar :

Partid	Voturi	Loc
PNT	21.748	1
P.Maghiar	9.124	2
PSD	4.524	3
P.Evreesc	3.243	4
PNL-1	3.136	5
PNL-2	1.639	8

14. Sibiu .

13 liste , pentru **5 candidați** . 57.040 alegători, 35.307 voturi, **21.624 absenteiști**.

Cîteva observații :

/ cei care înclină balanța în județ, sunt **germanii** ; **politica "săsească"** (cartel cu guvernul) , realizează această **"rotativă "** .Așa se explică rolul în guvern lorga,
 iar pe viitor, sigur succesul liberalilor, o dată ajunși la guvern.Mai poate fi remarcat :

/ Succesul evident al **PNL-1** ;

/ Începutul ascensiunii **Gărzii de Fier** ;

/ **PSI** (pro-comunist) devansează **PSD** ;

Deputați validați :

PNT : PNL-1 :

Partidul	Voturi	Loc
PNT + PGerman	19.598	1
PNL-1	5.423	2
PNL-2	832	7

15.Someș , Dej

11 liste, pentru **5 deputați**. 58.064 alegători, 36.408 votanți, **20.918 absenteiști**

/ LD puternic curent țărănist (succes lupist) , ceea ce va întări **PNT** la refuziune ;

Deputați validați :

PNT : PȚ-Lupu :

Partid	Voturi	Loc
PNT +P.Germ.	15.752	1
PȚ	6.681	2
P.Maghiar	2.832	3
PNL-1	2.386	4
PNL-2	782	9

16.Sălaj, Carei, Zalău, Bădăcin

12 liste , pentru 6 deputați . 86.187 alegători, 63.401 votanți, 22.123 absenteiști .

LD : Fieful lui Iuliu Maniu. 2/3 din alegători au votat, totuși, cu alte partide, ceea ce confirmă zicala "Nimeni nu e profet în țara lui ! "

Destul de puternic curent țărănist "radical" , dovedit prin succesul lui Lupu, unul din cei mai virulenți adversari ai fuziunii PȚ cu PNR.

În rest, nota specifică pentru județele din Ardeal.

Deputați validați :

PNTȚ : P.Maghiar :

Partide	Voturi	Loc	Procent
PNTȚ +PG + Ucr.	23.216	1	
P.Maghiar	13.821	2	
PNL-1	2.746	6	
PNL-2	936	10	

17.Turda

13 liste, pentru 4 deputați. 46.164 alegători, 29.215 votanți, 16.803 absenteiști .

Printre puținele județe ardelenesti în care Garda de Fier reputează succes electoral, plasându-se pe locul 3 , după PNTȚ și P.Maghiar.

Deputați validați :

PNTȚ : P.Maghiar :

Partidul	Voturi	Loc
PNTȚ +PGerman	10.065	1
P.Maghiar	4.795	2
Grup "CZCodreanu"	3.855	3
PNL-1	2.790	4
PNL-2	943	7

18.Târnava Mare, Sighișoara ,

[LD: nu am toate datele.Este un succes țărănist -lupist semnificativ]

Deputați aleși :

PNTȚ + P.Germ : P.Ț : P.Maghiar :

19.Târnava Mică , Blaj

[LD: nu am toate datele , dar din nou succes țărănist -lupist]

Deputați aleși :

PNTȚ + P.German : PȚ-Lupu :

20.Trei Scaune , Sf.Gheorghe, Covasna , Tg.Secuiesc

12 liste pentru 2 deputați. 35.763 alegători, 21.898 votanți, 13.776 absenteiști .

Dominare masivă a PMaghiar.

Prin prima electorală, probabil, se alege și un deputat PNTȚ.

Este de remarcat succesul socialist (PSD+PSI+BMȚ)

O pătrundere deloc semnificativă, și dispersată, a partidelor românești.

Deputați validați :

PNTȚ+ PGerman + fracțiune maghiară ? : P.Maghiar :

Partidul	Voturile	Loc
P. Maghiar	11.030	1
PNTȚ	2.942	2
PSI (pro-com)	1.565	3
PNL-2	1.521	4
PNL-1	959	5

BANAT , 3 județe

(DAD, validările, MO nr.4- 9 , 3-12 aug.1932)

1.Timiș -Torontal , Timișoara

13 liste pentru 10 deputați . 135.788 alegători, 105.799 votanți, 29.477 absenteiști.

LD : Cel mai mare județ, cel mai mare nr. de alegători și de deputați.

Dar, rezultat foarte interesant, echilibrat , privind tot spectrul politic al momentului :

/ La partidul guvernamental, echilibrul fragil, depinzând de germani ;

/ Toate locurile ocupate de lista PNTȚ : 7 + 3 , probabil și datorită "primei .

/ Peste 60% din electorat , contra PNTȚ ;

/ Dacă liberalii n-ar fi fost divizați, ar fi fost pe locul 2, înaintea ungarilor ;

/ Este activ PSD dar și LANC

Deputați validați : PNTȚ :

Partidul Voturi Loc

PNT +PG	39.949	1
P.Maghiar	10.534	2
PNL-2	8.644	3
PNL-1	8.035	4

2.Caraș , Reșița

13 liste, pentru **5 deputați**. 60.813 alegători, 46.321 votanți, **14.023 absenteiști**

Deputați validați :

PNT + P.Germ. : **PSD** :

Partidul	Voturi	Loc
PNT + PG	26.423	1
PSD	6.975	2
PNL-1	2.803	3
PNL-2	1.955	4

3.Severin, Lugos

13 liste pentru **6 deputați**. 64.365 alegători, 52.330 votanți, **12.035 absenteiști**.

Aceleași fenomene , ca în toate județele...

Deputați aleși : PNT :

Partidul	Voturi	Loc
PNT	29.563	1
PNL-1	6.369	2
PNL-2	599	9

BASARABIA , 9 județe

(DAD, validările, MO nr.4- 9 , 3-12 aug.1932)

LD : Din p.d.v politic, Basarabia are câteva **caracteristici comune județelor moldovenești** dar și ceva **specific**.

Deși , formal , cu aceleași partide și programe, în Basarabia **totul este mai radical** , și ,uneori, pasional , subversiv, centrifug.

Este de discutat **cît și cum** , această **radicalitate** se datorează :

▪ **stării economice precare**, accentuate în timpul **crizei economice**;

▪ **greșelilor și neglijențelor administrației românești** ;

▪ **resentimentelor minorităților** (despre rușii din Basarabia nu am aflat mai nimic ; evreii basarabani, în majoritate rusofoni, nu urmează politica UER)

▪ **propagandei bolșevice** , deci contaminării de dincolo de Nistru, pe care Moscova, Kominternul, a întreținut-o de pe teritoriul **RSSMoldovenești din Transnistria**.

Pentru că :

/Exista un puternic **curent țărănist** , cu mesaj mult **mai radical** decît în Vechiul Regat .

Așa se explică existența celor **3 partide frînturi** : PNT, PȚ-Lupu, PȚD-Stere ;

/ Există "**un caz** " - **STERE** - (care în regat a avut o semnificație politică aparte, nu lipsit de resentimente și ranchiună), iar **în Basarabia** a luat proporția unei **legende a frustrării , a nedreptății** ;

/ Există un puternic **curent social radical antisemit**, care aduce victoria sau poziții bune , în toate județele, fie a **LANC**, fie a **Gărzii de Fier** : **Cahul, Bălți, Ismail , Orhei , Tighina** (pierdut prin redistribuire) ;

/ Există un **curent socialist** , mai **radical** decît în Vechiul Regat , care aduce victoria **PSD** chiar în județe fără industrie sau clasă muncitoare : **Ismail , Cetatea Albă** ;

/ **Evreii** sunt organizați în **partid propriu**, au scoruri importante în fiecare județ , și cîștigă în **Hotin , Soroca** (pe locul perdantului Stere !) ,

1.Lăpușna, Chișinău

14 liste, pentru **8 deputați**. 81.994 alegători, 49.999 votanți, **31.586 absenteiști**

/ Întreg spectrul politic existent. Județ mare .Procent mare de absenteiști.

Nici o informație despre ruși .

Oraș "etalon" pentru Basarabia? Da și nu .

/ Județ cu un puternic **curent țărănist** : PNT, PȚ-Lupu, PȚ D-Stere .

(împreună , ar fi întrunit 26.027 voturi , adică **peste 50%** din voturile exprimate)

/ **PNL-1**, pe locul 2, împreună cu **PNL-2** , pe locul 3 , ar fi întrunit 11.760 deci... se **infirmă acuza** lipsei de aderență la liberalism ;

Deputați validați :

PNT : PNL-1 :

Partidul	Voturi	Loc	Procent
PNT -Maniu	21.926	1	
PNL-Duca	7.520	2	

2. Cahul

12 liste, pentru **4 deputați**. 40.636 alegători , 23.805 votanți, **16.054 absenteiști**
Nu știu care erau procedurile la redistribuiri, dar se fac niște "mișcări" parcă,
, în detrimentul PNL (sau al Gărzii ?)

Deputați validați :

Un.Naț.Jorga-Arget. : (loc 6, la liste !) **PNȚ** :

Gruparea "CZCodreanu" : **PSD** :

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ	7.354	1
Grup. "CZCodr"	4.362	2
PSD	2.937	3
PNL-1	2.301	4
PNL-2	1.694	5

3.Bălți .

14 liste, pentru **6 deputați**. 85.490 alegători, 56.545 votanți, **28. 431 absenteiști** .

LD: **pe locul 1, LANC** ; pe locul 2, **PNȚ**...Cu toate acestea ,
LANC primește doar 1 loc. Noroc cu prima electorală și redistribuirea !

Dar ...dacă liberalii erau uniți, erau ei pe locul 2!

Încolo... ca la Cahul, numai că locul Gărzii este luat de LANC !

/ P.Evreesc, identitate pregnantă.

Deputați validați :

PNȚ : **LANC** :

Partidul	Voturi	Loc.
LANC	21.417	1
PNȚ	7.111	2
PNL-1	6.751	3
PNL-2	3.778	5

4.Ismail (Bolgrad)

12 liste, pentru **4 deputați**. 49.765 alegători, 32.555 votanți, **16.492 absenteiști** .

Iată beneficiul " primei " : **PNȚ**, pe locul 2 în alegeri , primește 3 locuri ,
iar **PSD**, pe locul 1, doar un loc !

Deputați validați : **PNȚ** : **PSD** :

Partidul	Voturi	Loc
PSD	10.669	1
PNȚ	8.217	2
Grup" CZCodreanu"	2.822	3
PNL-1	2.657	4
PNL-2	1.633	6

5. Hotin

13 liste, pentru **5 deputați**. 88.538 alegători, 61.535 votanți, **25.510 absenteiști**.

[LD: cam aceeași situație, ca și în celelalte județe.

Prin calcularea voturilor , **P.Evreesc** (loc 4) capătă un loc în parlament ,

deși PNL era ... pe locul 3 .La Hotin, **cuziștii** sunt destul de tari "tari "

(față de Gardă) și mai primesc un loc.

Deputații validați : **PNȚ** : **P.Evreesc** : **LANC** :

Partide	Voturi	Loc
PNȚ	25.672	1
LANC	13.434	2
PNL-1	5.564	3 (?)
PNL-2	1.718	6

6.Cetatea Albă

12 liste, pentru **7 deputați** . 84.053 alegători, 55.817 votanți, **27.117 absenteiști**

Cîștișă **PNȚ**, urmat de **PSD**, dar ... imediat după ele este **LANC+PSN** .

Deputați validați : **PNȚ** : **PSD** :

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ	18.848	1
PSD	11.475	2
LANC+PSN(Tătăr.)	5.197	3
PȚ-Lupu	3.372	4
PNL-1	2.852	5
PNL-2	1.090	10

7.Soroca

12 liste, pentru **6 deputați**. 68.621 alegători, 62.730 votanți, **15.205 absenteiști**.
PȚD -Stere iese câștigător absolut, cu toate acestea nu i se acordă loc în parlament deoarece nu a înțrunit "pragul" pe țară . Prin "redistribuirii" se sare și peste LANC (loc 4) și se acordă locul **P.Evreesc**.

Deputați validați : **PȚD** : **P.Evreesc** : **Un.Naț.**

<u>Partidul</u>	<u>Voturi</u>	<u>Loc</u>
PȚD-Stere	21.667	1 (!)
PȚD	5.803	2
Un.Naț.	4.649	3
LANC	4.219	4
P.Evreesc	4.203	5
PNL-1	3.014	6
PNL-2	2.096	7

8.Orhei

10 liste, pentru **6 locuri**. 60.537 alegători, 44.194 votanți, **15.850 absenteiști**

Deputați validați :

PȚD PNL-1 : PNA : LANC :

<u>Partidul</u>	<u>Votul</u>	<u>Loc</u>
PȚD	12.207	1
LANC	8.296	2
PNL-1	6.939	3
PNL-2	1.739	7

9.Tighina

12 liste, pentru **5 deputați**. **7 contestații**. 66.181 alegători, 36.832votanți, **29.120 absenteiști**

Pe locul 2 și 3 : **LANC și Garda de Fier** (împreună, ar fi egalat PȚD !)

Dar, **liberalii uniți**, ar fi fost **locul 3**.

Deputați validați : PȚD :

<u>Partidul</u>	<u>Voturi</u>	<u>Loc</u>
PȚD	10.760	1
LANC	5.741	2
Grup"CZCodreanu"	4.419	3
PNL-1	3.005	4
PNL-2	2.519	5

BUCOVINA , 5 județe

(DAD, validările, MO nr.4- 9 , 3-12 aug.1932)

La fel ca și în celelalte provincii , **batalia electorală** s-a focalizat în lupta dintre **PȚD și PNL**, ambele partide făcând parte, în fond, din categoria **partidelor democratice**. Demonetizarea și demonizarea partidelor (cultivată cu obstință în regimul "Uniunii") a împins **electoratul spre curentele cu accente radicale** , fie **de clasă (PSD)** fie **naționaliste (LANC, Garda)** .

Din acest p.d.v, Bucovina nu face excepție, avînd ca aspect specific **mozaicul etnic**.

Mai ales, **problema evrească**. Ignorată și ocolită în epocă, complicată mult în ajunul și în timpul războiului, ea continuă și astăzi să fie **abordată partizan și afectiv**.

Aș dori să-i dau o deslegare, dar nu știu dacă voi putea.

Deocamdată este cert :

/a existat o asemenea problemă , și ea nu trebuie ocolită ;

/adevăratul "naș" al Gărzii este electoratul , deci perceperea realității,

(nu Vaida ! , cum s-a perpetuat sintagma în istoriografia comunistă)

1.Cernăuți

12 liste, pentru **6 deputați** . 74.969 alegători, 48.159 votanți, **26.416 absenteiști**.

Prin calculele redistribuirii , deși pe locul 3 , PNL pierde un deputat ,

în favoarea P.Evreesc (loc 4) .

Prin alianțe și recalculări , minoritarii cîștigă 4 din cele 6 locuri .

Prin existența unui puternic **pol democratic, filosemit** și a unui **partid evreesc** cu susținere electorală, curentul antisemit este izolat, stăpînit.

Deputați aleși :

PȚD + P.Ucrain. : **PSD** : **P.Evreesc** :

<u>Partidul</u>	<u>Voturi</u>	<u>Loc</u>
PȚD+ PUcr.	15.460	1

PSD	7.014	2
PNL-1	5.338	3
PNL-2	2.061	6

2.Suceava

12 liste, pentru **3 deputați**. 31.862 alegători, 22.114 votanți, 9.515 absentești .

Puternic **curent antisemit** : Garda de Fier (loc 1) și LANC (loc 3).

PNȚ este slab ; liberalii , despărțiți ; partidele mici fără atractivitate ;

Deputați validați :

PNȚ : Grup "CZCodreanu " :

Partidele	Voturi	Loc
Grup"CZCodreanu"	4.420	1
PNȚ	4.348	2
LANC	3.573	3
PNL-1	2.049	4
PNL-2	1.167	7

3.Cîmpulung -Moldovenesc.

13 liste, pentru **2 deputați** . 26.103 alegători, 17.634 votanți, 8.469 absentești

[Județ mic, considerat cu o **tradiție** și un **nivel de educație cetățenească aparte**, de tip "**austriac**" , oameni pentru care **votul** însemna efectiv ceva.

Cîmpulungul, însă , a fost un **caz atipic** pentru alegerile din vara '32

Să vedem ce au vrut cîmpulungienii :

/ Au votat pentru cele **două partide democratice** , serioase : PNȚ și PNL

/ Au votat pentru **social-democrați**, dar în Bucovina acest mesaj era diferit de cel din Basarabia, ba chiar și decît a celor din Vechiul Regat;

/ Au votat pentru cele două grupări naționaliste : **LANC** și **Garda de Fier**.

De ce ? Trebuie de răspuns la această întrebare.

Deputații validați : PNL-1 : PSD :

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ	4.093	1
PNL-1	3.117	2
PSD	2.833	3
PNL-2	683	7

4.Rădăuți - Bucovina

11 liste, pentru **4 deputați**. 44.042 alegători , 27.516 votanți, 15.969 absentești.

[LD : situație diferită de cea a Cîmpulungului , deși...

Puternic curent antisemit.

LANC pe primul loc ; Garda în ascensiune.**De ce ?**]

Deputați validați : PNȚ + PGerm. LANC :

Partidul	Voturi	Loc
LANC	8.673	1
PNȚ	5.567	2
PNL-1	4.067	3
PNL-2	1.418	6

5.Storojineț

11 liste, pentru **3 locuri**. 43.448 alegători , 30.000 votanți, 13.022 absentești .

(DAD,MO4,p. 71)

[LD: Este un județ " țărănist" și ..." ?

Aproape jumătate din electorat și-a dat votul PNȚ și PȚ-Lupu.

Nu știu cum se făceau redistribuirile .Nu înțeleg de ce PNȚ a luat , spre ex.,

toate locurile dintr-un județ (ex.Alba) , în schimb să nu aibă nici un loc

în unele județe. E x.Cîmpulung și Storojineț (unde luase loc.1)

De asemeni , nu înțeleg de ce a cedat locul P.Evreesc (loc 4)

De aceea mi se pare **mai importantă preferința electoratului** decît

reprezentarea parlamentară (care nu oglindește această preferință) (DAD,MO4,p. 71)

Deputați validați : LANC : PSD : P.Evreesc :

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ	9.398	1 (?)
LANC	5.718	2
PSD	3.399	3
PNL-1	2.502	6
PNL-2	672	8

DOBROGEA, 4 județe

(DAD, validările, MO nr.4- 9 , 3-12 aug.1932)

Pentru 2 județe(Constanța, Tulcea) , raport de forțe echilibrat: **PNȚ/ liberali**
Probleme destul de grave s-u petrecut în **Durostor și Caliacra**,
unde **noii coloniști** (macedoneni) erau **aliați cu liberalii**,
iar **PNȚ s-a cartelat cu Bulgarii** , care aveau tendințe centrifuge, cesioniste ,
și manifestări pe potrivă.

1. Constanța

9 liste, pentru **5 deputați**. 49.822 alegători, 41.160 votanți, **8.420 absenteiști**

[Județ polarizat : PNȚ -liberalii (1+2) aproape egal]

Deputați aleși :PNȚ : PNL-1 : PNL-2 : PNA :

<u>Partidul</u>	<u>Voturi</u>	<u>Loc</u>
PNȚ	17.660	1
PNL-1	10.496	2
PNL-2	5.911	3

2.Tulcea

10 liste, pentru 4 deputați . 40.113 alegători, 29.616 votanți, **10.187 absenteiști** .

Victorie categorică PNȚ

Deputați validați: PNȚ

<u>Partidul</u>	<u>Voturi</u>	<u>loc</u>
PNȚ	18.143	1
PNL-1	3.883	2
PNL-2	2.370	3

3.Durostor

7 liste, pentru **4 deputați** . 47.101 alegători, 33.346 votanți, **13.526 absenteiști**

Deputați validați : PNȚ + P.Bulgar :

<u>Partidul</u>	<u>Voturi</u>	<u>Loc</u>
PNȚ + Pbulg.	19.882	1
PNL-1	3.178	2
PNL-2	3.178	3

4.Caliacra

8 liste, **4 deputați**. 35.298 alegători, 25.844 votanți, **9.234 absenteiști**

[LD: vezi evocarea alegerilor de către Gafencu, reală, lucidă, amară...]

Deputați aleși :

PNȚ + P.Bulgar : **PNL-2** :

<u>Partid</u>	<u>Voturi</u>	<u>Loc</u>
PNȚ +bulgari	17.483	1
PNL-2	2.560	2
PȚLupu	1.797	3
PNL-1	1.504	4

Alegeri. 17 iul.1932

(DAD, validările, MO nr.4- 9 , 3-12 aug.1932)

59.) Ședința Sfatului parlamentar liberal, 31 iul.'32

Liberalii nu participă la deschiderea Parlamentului .

("Dimineața" , 31 iul.'32)

La ora 10 dimineața, la clubul liberal din Calea Victoriei,
s-a întrunit **Sfatul parlamentar liberal**, sub **peședinția** lui I.G.Duca .

" **S-a ratificat hotărîrea din ajun a Delegației permanente a partidului**,
stabilindu-se ca **parlamentarii liberali** - în semn de **protest** împotriva modului
s-a soluționat criza de guvern -

să nu participe la ședința în care se va citi mesajul Tronului."

" De asemenea **s-a decis ca parlamentarii liberali**

să nu participe la discuția validărilor.

Atît în Cameră, cît și la Senat, se va citi **o declarație** , redactată în termeni foarte
violente,

prin care **se va înfieră felul în care s-au făcut alegerile** , sublinindu-se că
partidul liberal **nu consideră rezultatul** ca reprezentînd **voința liberă a alegătorilor** .

"Declarația la validări va susține că **Senatul este ilegal constituit**.

S-a numit **o comisie de juriști** care să facă toate formele , spre a se stabili prin justiție ,
ilegalitatea acestei constituirii."

"În ce privește **linia de conduită în Parlament**, partidul liberal a hotărît

o opoziție dîrză încă din prima zi .
Guvernul va fi atacat cu toată vehemența, fără nici o cruțare ."

* * *

După terminarea ședinței , s-a dat un **Comunicat** care anunța această conduită și **continuarea ședinței** , la care **Duca și alți fruntași liberali, vor motiva această atitudine** .

60 .a) C.Dumitriu (PNL- 1) , Declarație , 2 aug.'32

(DAD, MO 3, șed. din 2 aug.'32, p. 10-11)

" **Aducerea la cîrmă a PNT** în condițiile cunoscute, s-a primit de țară cu **legitimă revoltă și cu o adîncă îngrijorare** , iar titulatura de **"guvern de alegeri libere"**

conferită **guvernului de partid prezidat de d.Vaida Voevod** , a fost de la început ca **o îndrăzneță încercare de mistificare a opiniei publice**. Această soluțiune de sfidare politică , nu putea să ducă decît la încătușarea voinței naționale.

"Un guvern alcătuit din reprezentanții unui **partid care avea împotriva lui aproape întreaga opinie publică și amintirea recente sale guvernări**, nu putea face decît **alegeri violente prin abuzuri și păcate prin crime** .
Țara cunoaște toate aceste nelegiuiri .

" Dar, **partidul Național-Liberal** împotriva căruia s-a îndreptat **aproape exclusiv urgia guvernanților**, este dator să aducă și aici **protestul său energic și ecoul simțămintelor de revoltă** al întregii țări .

"**Campania electorală** s-a deschis de "guvernul alegerilor libere" , printr-o **voită falsificare a datei decretului** de convocare a corpului electoral , numai **pentru a-și asigura primul loc pe buletinele de vot**.

După acest fals, s-a întîmplat ceea ce era firesc să se întîmple sub un asemenea guvern :

înlocuirea în masă a comisiilor interimare , a funcționarilor administrativi, de la **prefect pînă la paznicii comunali**, permutarea abuzivă **a funcționarilor de carieră** - pretori, polițai, comisari, comandanți de jandarmi, administratori financiari ,perceptori fiscali,

etc - **retragerea delegațiilor procurorilor generali și judecătorilor de instrucție** , și punerea în **concediu a procurorilor**. Toate acestea , desigur, pentru a inveda că guvernul nu este un guvern de partid , ci un guvern nepărtinitor de alegeri libere ."

"Pînă și din plata **drepturilor văduvelor de război , a invalizilor și a pensionarilor**,

s-a făcut **o odioasă presiune morală**. S-a speculat astfel foamea și mizeria, întrucît pensiunile se achitau **numai prin mijlocirea cluburilor național-țărăniște**.

"A urmat apoi seria nesfîrșită de corupțiuni , de ingerințe, și de ademeniri demagogice .

S-au făgăduit noi exproperi de păduri și de moșii ; izlazuri de absolută trebuință obștească

s-au împărțit samavolnic agenților electorali ; s-au creat comune noi , prin simple ordine

ale prefectilor și **s-au instalat autorități** cari și astăzi funcționează fără nici o formă legală.

"În contra prescripțiunilor categorice ale legii, **secțiunile de vot s-au schimbat** sub presiunea prefectilor , iar **reședințele în unele județe** , s-au fixat , intenționat, **în comunele unde domiciliau candidații guvernului**.

"**Ministrul justiției** [Potîrcă] a intervenit în repetate rînduri , ca să încredințeze , primarilor și notarilor , **cărțile de alegător** nedistribuite și, pentru a dovedi atitudinea sa, fățiș părtinitoare, **a înlocuit**, chiar în ajunul alegerilor , **pe președinții secțiunilor de vot** desemnați prin sorți.

" **Mii de alegători au fost opriți**, în ficare județ, **de la exercițiul drepturilor lor**. **Cărțile lor sustrase au fost puse la dispoziția agenților PNT "**

- **Virgil Potîrcă** : Dar de care alegeri vorbești ?

- **C.Dimitriu** :

" **Delegații asistenți ai opoziției** , în multe secțiuni, **n-au putut pătrunde**

în locurile de vot. În unele localități, **candidații și conducătorii** organizațiilor noastre, au fost **arestați**, sub pretextul celor mai ridicole înscenări, printre care cităm **faimoasele învinuiri de Lése Majestate** ."

"Dar, pe deasupra tuturor acestor nelegiuiri, ceea ce a ptat mai mult aceste alegeri, a fost **acțiunea teroristă a bandelor de bătauși** cari au operat sub protecțiunea și sprijinul organelor administrative și ale jandarmilor. [...] **Mii de alegători au fost loviți și maltratați**. Unii au fost grav **răniți**; alții au fost **uciși** .

Răspunderea morală a atîtor suferințe, a atîtor vieți pierdute, o poartă numai **PNȚ și guvernul, patronii și instigatorii bandelor** cari, cînd au putut, **au ucis**, și cînd n-au ucis, au provocat și pus pe cetățeni în **caz de legitimă apărare**. "

"În sfîrșit, prin **propagandă orală și scrisă**, candidații guvernului au stăruit printr-un **amestec continuu al Coroanei în lupta electorală**, **insinuînd preferințe și dușmăanii**, de natură să aducă o atingere primejdioasă și condamabilă rolului și îndatoririlor Suveranului. "

"Totodată PNL ține să constate **ilegalitatea constituirii actualului Senat**. Într-adevăr, la alegerile de senatori și colegiului administrativ, **prin flagranta călcare a legilor**,

au fost chemați să voteze **membrii consiliilor definitiv dizolvate** și care, nici nu reprezentau toate unitățile administrative, create potrivit legii din iunie 1931.

"Așa fiind, e lesne de înțeles că oricine și oricînd, poate atăca în nulitate legiferarea unui **Parlament ales împotriva prescripțiunilor formale ale Constituției** "

"Deoarece alegerile au avut loc în asemenea condiții, **e de prisos să mai contestăm validarea fiecărei alegeri în parte, exprimarea voinței naționale fiind viciată în totalitatea ei**. "

- **Pompiliu Ioanițescu** : Fugiți de discuție !

C.Dimitriu / 2 aug.'32

60. b) **N.Constantinescu -Bordeni** (PNL-2) , Declarația la validări , 2 aug.'32

(DAD, MO 3, 2 aug. , p. 11)

/Numai din dorința de a contra PNL-1, acordă oarece credit felului cum a făcut alegeri , guv.Vaida .

Ulterior, vor schimba tonul.

/ Aduce tot soiul de insulte, de injurii la adresa PNL ducist :

" pomanagii guvernului lorga " : sub lorga, au fost 80 ; acum sunt doar 28 !

"Totdeauna din pomană ați trăit !"

61.) **Gh.Tătărescu** , replică la discursul lui Vaida , 2 aug.'32

(DAD, MO 3, șed. din 2 aug.'32, pag. 26- 30)

[LD: să legi afirmațiile lui , din **1932**, cu rezultatul votului din **1933**, dar mai ales cu cel din **1937**. Altfel, preciziunea afirmațiilor lui este notabilă.

A fost pentru prima oară limpede exprimat **paradoxul scrutinelor românești**, care dădeau "**majorități parlamentare** " ce reprezentau "**minorități electorale** " **Vezi pe larg și context la fișier Alegeri și Etică V]**

Punctul de vedere al PNL a fost prezentat în **Declarația** pe care a citit-o deputat **C.Dimitriu**.La această declarație, el **nu are nimic de adăugat** , **nimic de retractat** .

Dar are de clarificat anume aspecte pe care le-a adus în discuție ... Vaida

- **Tătărescu** : Refugiindu-se în trecut, d-sa a adus în discuție alegerile din 1922 , de acum 10 ani,

de acum 5 ani... "Este foarte comodă această atitudine , să disprețuești și să neglijezi prezentul,

refugiindu-te în trecut. **D.primministru, în loc să se apere, atacă.**

D.primministru , în loc de acuzat , se transformă în acuzator .

Această **strămutare de dezbatere, nu o putem primi.**

Nu pentru că am fugi de răspunderea actelor noastre din trecut. Suntem **gata oricînd**

să reluăm această discuție , cu condiția să-mi îngăduiți **să viu să vărs în această dezbateră**

toate actele, toate faptele și toate elementele de propagandă anarhică, făcută timp de zece ani în această țară. "

Nu neagă că s-au săvârșit abuzuri în trecut.

"Dar greșelile trecutului pot să scuze păcătoșii și samavolnicii prezentului ?"

...

Virgil Madgearu , vrea să intervină ... nu este lăsat ... se iscă tumult...

reproșuri de intoleranță **Vaida** , se lamentează cât de des a fost întrerupt el ;

Tătărescu dă cuvîntul lui Madgearu

- **Madgearu** : "[...] d. Tătărescu spune **că noi am urmări să facem o diversiune** , ca **să acoperim ilegalitățile** , samavolnicii, violențele, care s-ar fi săvârșit de administrație

în cursul acestor alegeri. Eu te întreb pe d-ta : **dacă s-au săvârșit** [...]

pentru ce dvs. n-ați făcut nici o contestație și pentru ce n-ați venit să arătați , la dosarul fiecărei alegeri , aceste acte care s-ar fi săvârșit ?

Cum a procedat **PT** , apoi **PNȚ** , în trecut ? **A venit în '22, '26, '27**

cu declarații generale ? Nu. **Au venit cu date, acte, dovezi** ...

De aceea, dacă PNL nu va aduce dovezi, **nu-i este permis ca, prin această diversiune,**

să umbrească titlul de glorie al PNȚ, de a fi introdus metode civilizate în alegeri.

(**aplauze la PNȚ**)

(**Vezi la fișier Etică V și PNL-1**) [.....]

- **Tătărescu** : "[....] din alegerile din iulie 1932, **înfrînții sunteți d-voastre din majoritate.**

Știu , sunteți **o majoritate parlamentară** , o recunosc ; dar sunteți o majoritate înjghebată

cu ajutorul legii hulite , osîndite și ținuite la stîlpul tuturor vindictilor publice , sunteți **beneficiarii primei electorale** , împotriva căreia ați luptat.

Sunteți **o majoritate parlamentară** - da - dar sunteți **o minoritate electorală.**

Și sunteți o minoritate electorală înjghebată nu numai din silnicie și violență ,

dar sunteți **o minoritate electorală națională** ,

făurită **cu concursul unei minorități etnice.** (**apaluze la PNL**)

lata ce reprezentați dvs. în Camera aceasta, și în fața opiniei publice a țării ."

- **Richard Franasovici** : " [...] noi suntem minoritatea , dar [...] **opoziția are 60 %** "

- **Tătărescu** : Vaida făcuse un proces de intenție liberalilor , pentrucă afirmaseră că rezultatele sunt " o mistificare" ...trebuia să facă alegeri libere, și **au făcut alegeri prin silnicie și violență...**

- **Gr.Iunian** : Tătărescu a făcut campania în Gorj.Ce are de spus ?

- **Policarp Biețeanu** : în 1927, ca șef al PNL din Hotin, Tătărescu ...

i-a ținut în pădure zile întregi, furînd urnele ...ce curaj are acum ?!

- **Virgil Madgearu** : "Lup în piele de oaie, asta ești d-ta " ...

- **Armd.Clinescu** : Recunoașteți, toți, individual, că au fost alegeri libere ...

- **Ed.Mirto** : Să spună cum a fost la Teleorman ...

- **Gh.Tătărescu** : pentrucă mă întrerupeți mereu ... vă fac o declarație :

nici unul dintre d-voastră nu va mai putea să vorbească în această Cameră de mîine încolo [...]

vă rog stăpîniți patimile acestei majorități

- **Vaida** : Vă rog ascultați pe d.Tătărescu ...

- **Tătărescu** : " ... nici o dată **nu m-am lăudat că** [...] **aș fi făcut alegeri imaculate și n-am cerut** nici o dată **premiu de virtute** pentru acest fapt ..."

Și pentru că i se cer exemple, **PNL va deroga de la declarație,**

și va veni cu exemple la validări...

[.....] **d.prim- ministru**, astăzi , **a făcut profeții** , iar șeful d-voastră, **d.Maniu**,

acum două zile, **căutnd să angajeze viitorul** , **pronostica o guvernare de 4 ani**

pentru regimul insturat astăzi.[.....] **Eu cred că este un lapsus** ,

datorit emoției inevitabile a clipei reînscăunării în fotoliul prezidențial,

și că **nu a fost vorba de 4 ani, ci de 4 luni.** (**aplauze le opoziție**)

Înfrîngerea pe care ați înregistrat-o și care **vă va urmări pas cu pas**

în dezvoltarea dumnevoastră politică , **vă asigură un regim care** ,

nu poate depăși acest termen .Peste 4 luni ne vom reîntîlni iarăși.

Veți vedea atunci **în ce hal sunteți** și veți vedea că **din alegerile pe care le-ați prezidat**,
d-le primministru, **s-a născut un regim care nu poate trăi ! "**
(**apaluze prelungite la PNL, protestări la PNȚ**)
Gh.Tătărescu / 2 aug.'32

62.) **Al.Vaida Voevod**, discurs în Senat, 4 aug.'32

[LD :Nu am xerox DS. Preluare **reportaj din "Dimineața"** :

" Un proces istoric în dezbateră Senatului "

"D.dr.Vaida fixează relațiile ante și postbelice dintre liberali și ardeleni "

Atenție ! Cu toată rezerva ! Nu cred că este obiectiv .

Vaida, ocupându-se de declarațiile partidelor, s-a oprit , în special, la PNL-1 .

În partea a doua, a preluat argumentele de la Cameră, în apărarea libertății alegerilor.

Semnul îmi aparține și reprezintă dezacord parțial sau total.

În prima parte a discursului, d.Vaida a debătut **un mare proces politic și istoric : raporturile dintre ardeleni și partidul liberal.**

"D.Vaida a arătat cu câtă **căldură** au fost îmbrățișați fruntașii ardeleni , în clipa când au descins , **după Unire, la București** . Li s-au rezervat toate atențiile și toate onorurile.

" Dar, încetul cu încetul, **această simpatie a început să se răcească**. De ce ?

D.Vaida a spus-o limpede : **fiindcă partidul național refuzase să se înregimenteze în rândurile partidului liberal**, pe acea vreme de o atotputernicie care-l făcea să conducă singur viața noastră de stat.

"Ardelenii și Ardealul au avut de suferit din această pricină **grele persecuții**.

Provincia a fost politicește nesocotită. Fruntașii, care se alegeau sub regimul unguresc,

n-au putut să obțină mandatele lor sub guvernul Ion Brătianu .

Însăși **provincia a fost împiedicată să participe la viața de stat.**

Aparatul administrativ și funcționăresc din Ardeal a fost alcătuit din elemete - a căror reputație

nu le îngăduia să ocupe o funcție publică în regat . "

< Eu însumi aveam simpatii pentru liberali pînă am văzut de ce sunt capabili , dacă nu te înfeudezi politiceii lor . >

" Și atunci au început acele **lupte grele** care se cunosc și care au dus la fuziunea PNR

cu PȚ din Vechiul Regat. D.Vaida a arătat ce **afinități** au determinat cele două partide să se unească

spre a duce lupta împreună, împotriva unei **autocrații**, care nu voia să cedeze nimic din privilegiile sale .

< Noi n-am fost și nu suntem sclavi , ci oameni liberi , adînc pătrunși de necesitatea

libertăților cetățenești și absolut nici o presiune nu poate să ne sustragă de la **datoria impusă de conștiința noastră . >**

"D.Vaida a făcut și o **declarație care aduce o notă nouă**, pentru **cercetătorul politic** care se va ocupa de **raporturile dintre ardeleni și paertidul liberal."**

<Ni s- a repetat : "Sclav mizerabil de ieri , noi, partidul liberal te- am liberat ; noi ți-am dat libertatea ,noi am făcut să moară [!!!] 800 de mii de români , ca să fii tu liber. " >

"Acest permanent reproș **a trezit o revoltă**, în sufletele ardelenilor, care nu puteau admite **să li se nesocotească nici jerfele**, pe care le-au făcut, **nici să li se spuie în fiecare zi** : "nouă ne datorești libertatea și viața "

"Este adevărat că **ardelenii au fost legați de partidul liberal și de Ion Brătianu.**

D.Vaida declară că se simte obligat să facă o **sposedanie publică** ,

afirmînd că **partidul național a fost subvenționat de guvernul român.**

Pînă la Ion Brătianu , toate partidele românești - dinainte de război - vreau să aibă în mîna Ardealul.

Ionel Brătianu a fost cel dintîi care a ajuns în această privință la un punct de vedere sănătos și chibzuit. Nici un partid să nu caute a-și rezerva exclusiv pe ardeleni.

Însă, toate la un loc , să-i sprijine în lupta lor națională .

A intervenit atunci un acord între Filipescu, Marghiloman, Take Ionescu și Brătianu , hotărîndu-se ca orice guvern ar fi,

să sprijine lupta politică și presa românească din Ardeal."

" D.Vaida a ținut să stabilească un adevăr istoric, să fixeze rolul pe care l-a jucat

Ionel Brătianu în relațiile cu ardelenii , să găsească cuvinte de recunoștință pentru fostul șef al Partidului liberal, care a determinat un punct hotărîtor în relațiile dintre lumea politică din Vechiul Regat și fruntașii partidului național din Ardeal."

* * *

Dar acest trecut , aceste relații antebelice , n-au putut fi baza unei înțelegeri postbelice.

Partidul liberal avea ideologie și metode pe care ardelenii nu puteau să le împărtășească.

Fatal, s-a făcut o apropiere între țărăniști și ardeleni, care a dus la situațiile politice cunoscute."

Vaida / Senat, 4 august '32

Guvern Al.Vaida Voevod.Legislatura II .Sesiune extraordinară, 10 aug.-oct '32

63. a) Victor Antonescu (PNL-1) , Întrebare : împrumut la banca elvețiană ? , 16 aug.'32

GGMironescu - răspunde .Parlamentarii opozanți critică împrumutul. (DAD, MO 10, șed. din 16 aug.'32)

[LD : fișă , sumar]

- V.Antonescu : Dorește să afle condițiile împrumutului de 50 milioane francilor elvețieni , acordat României , de către "Union des Banque Suisse "
 - GGMironescu (min.Finanțe) : Împrumutul s-a făcut pentru o "rezervă în tezaur " , pentru a putea plăti salariile și pentru unele negocieri financiare în curs.
- Nemulțumiți de răspuns, reprezentanții opoziției critică această operațiune : Victor Antonescu , Gh.Brătianu (PNL-2) , Al.Vasilescu -Valjean (PNA-Goga) , ACCuza (LANC) , V.Roșețeanu (PP) , G:Ștefănescu -Goiceanu (PȚ-Lupu)

63.b) C.I.C.Brătianu , discurs la mesaj, 17 aug.'32

(DAD. MO 11, șed.din 17 aug.'32, pag. 238- 256)

[LD : Brătianu are 66 de ani. Mă întreb și nu am răspuns...

de ce nu a fost el ales președinte PNL ,decît după asasinarea lui Duca ?

Face o expunere exemplară , documentată, competentă, amplă ,

privind starea economică a României în anii crizei economice, 1928-1931 , care au coincis cu prima guvernare a PNȚ .

Se conturează doctrina economică și politicile PNL , pe de o parte ,

în antiteză cu doctrina și politicile economice, financiare , bugetare ale PNȚ.

CIC Brătianu apare într-o lumină sobră, serioasă, solidă, care impune adversarilor , prin stăpînirea în profunzime a fenomenelor economice.

Deși s-a străduit să nu se lase antrenat în discuții colaterale,

este nevoit să susțină polemici diverse cu fruntași PNȚ:

Maniu , Vaida, Madgearu, Răducanu, Ioanițescu , au intervenții mai semnificative

// Bugetele // Concesiunile // Finanțele // Industria // Protecționism // Moravuri //

- CIC Brătianu : Subiectul pe care îl va trata fiind lung, se va abține de la prezentarea de acte (le are la dosar)

În Răspunsul la Mesaj se vorbește de< dificultățile ce ne stau în cale [...] grija răspunderii [...] nădejdea că la capătul drumului [...] alungînd neîncrederea ce stăpînește generația de astăzi .>

" Prin urmare, **scopul principal al guvernului de astăzi este să alunge neîncrederea.** [...] unul din simptomele cele mai grave din țară , este neîncrederea : neîncrederea în **toate ramurile ,**

neîncrederea în **finanțe**, neîncrederea în **industrie** și în **economia națională** , neîncrederea și în **partea morală a cîrmuitorilor țării ."**

Ce ar putea face guvernul PNȚ ?

CICBrătianu

▣ **PNȚ** (p. 239)

" Avem a face cu un partid care **a cîrmuit țara și în trecut** , timp de **trei ani** și care astăzi **revine la cîrmă...**

- **I.Răducanu** : mai puțin de trei ani, și în criză...
- **Virgil Cherciu** : Vi s-a părut cam mult , fiindcă ați fost în opoziție...
- **Brătianu** : "Partidul care este la cîrma țării astăzi, este el în măsură de a repara relele din trecut

și de a restabili încrederea pierdută ? Fiindcă, de fapt, neîncrederea s-a răsfrînt mai mult

asupra partidului liberal (**ilaritate**)

- **Răducanu** : Gura păcătosului adevăr găește...
- **Brătianu** : "... asupra partidului național-țărănesc . (**ilaritate**) Să examinăm , de la 1928 pînă astăzi și să vedem ce probleme se pun ... " [.....]

CIC Brătianu

▣ **Conversiune ? Asanare ?**

Problema **asanării** este pe primul plan.Cuvînt la modă, a ajuns să înlocuiască cuvîntul **conversiune**.

Lui îi era teamă că, pînă la urmă, să nu se facă decît.... **Conversiune !**

Asanările sunt de 3 categorii : **economice, financiare și morale**.

CICBrătianu / 'retro '28

▣ **Criza economică**

▣ **Viziunea PNL, a lui Vintilă Brătianu.**

Sigur că în **1928** era criză și un **rău an agricol**, care s-a soldat cu **deficite** .

"Economistul financiar " al PNȚ, **Madgearu, dădea niște cifre fantastice** și **Maniu folosea aceste cifre...**

"Vedeți, începeau după vacile grase , vacile slabe ; **trebuiau luate măsuri energice** pentru ca țara

să poată surmonta **efectele acestei crize**. Aceste măsuri s-au luat peste tot .[.....]

Începuse seceta și în bugetul țării , evident, prin diferitele deficite care se constatu în timpul anului.

El era la Paris, în oct.'28, și fratele său, **Vintilă**, care era președ.Consiliului, **I-a chemat** să ia parte la lucrările **Comisiei bugetare** ,

cerînu-le **să facă reduceri la bugetul pe 1929** (față de cel e 1928, de 4 miliarde lei)

S-a întors în țară în chiar timpul crizei ministeriale .**Regența dorea schimbarea guvernului.**

Vintilă credea că nu este momentul potrivit, deoarece un nou guvern nu cunoștea

situația financiară a țării și era , în curs, **împrumutul stabilizării** .

" **Vintilă Brătianu** avea o **viziune clară a viitorului** , pe care nimeni nu i-a contestat-o niciodată,

[...] că un partid nou, cu oameni neexperimentați, nu putea să conducă situația în acele momente.

El a propus Regenței următorul lucru :să facă un guvern de concentrare, un guvern național,

între partidul Național-Tărănesc și partidul Liberal , numai pentru votarea bugetului ,

luându-și angajamentul că Adunările Legiuitoare vor vota acel buget, și pentru perfecționarea **stabilizării** pe care o tratase.

Pe urmă, să se dizolve Parlamentul și PNȚ să ia singur guvernarea .

Regența a răspuns că PNȚ, reprezentat prin Maniu, nu acceptă această soluție,

că își ia răspunderea întreagă a situației.

Guvernul liberal a demisionat și a fost chemat la cîrmă PNȚ.

Brătianu / retro '29 -30

▣ Bugetele României (p. 239)

În 1928, s-au încasat 32.700.000.000 (corespuzător cu reducerea pe care voia să o facă Vintilă)

Primul buget (pe '29) întocmit de PNȚ a fost de 37.700.000.000

Al doilea buget (pe '30) " " " de 37.450.000.000

Al treilea buget (pe '31) " " " de 36.000.000.000

... plus bugetele Caselor autonome " de **50.000.000.000**

Aceasta a fost concepția bugetară a PNȚ . În loc de reduceri și echilibru, a sporit succesiv bugetele,

Ît timp ce încasările slăbeau și deficitul se sporau.PNȚ a recurs la diferite măsuri :

/ a scos succesiv din bugetul statului Casele Autonome ;

- **Călinescu** : Dar au rămas sub controlul Parlamentului...

- **IGDuca** : Parlamentul erați dvs !

- **Brătianu** : Parlamentul votează ce-i cere guvernul... Deschiderile de **credite extraordinare** au continuat

fără să țină cont de deficitul încasărilor (au sporit pensionările ; nr funcționarilor publici a sporit cu 6.300 ;)

S-a recurs la **noi impozite** , tocmai cînd criza se accentua , cînd populația devenea mai săracă.

S-au votat 9 legi de impozite , cu 45 de noi impozite , care prevedeau ... 4 miliarde de lei .

Pentru a acoperi golurile bugetare, Guvernul a început să vîndă din averea statului , căutînd resurse extraordinare : a vîndut terenuri petrolifere ; s-au vîndut telefoanele cu 920 milioane ;

a luat din **împrumutul** destinat creerii Băncii de Agricultură , Casei Pensiiilor, CEC etc etc...

Și astfel, **deficitul care trebuia să fie de 4 miliarde ... a fost** declarat de numai **1.700.000.000 .**

Numai că **deficitul pe anul 1930 .. a ajuns să fie de 6.300.000.000**

deficitul pe anul 1931 ... a ajuns la **8.300.000. 000**

Toate cifrele le-a luat din **Raportul Rist** , și le-a comparat cu cifrele din **broșura** scoasă de Cercul de studii liberale ,

nu din datele publicate în "Dreptatea" și folosite de Maniu

- **Maniu** : " Fiindcă dvs **interpretați opinia partidului Liberal** în mod oficial , cred de cuviință ca să **nu vă tulburăm expunerile** dvs.prin întreruperi.

Vă rog însă să **luați la cunoștință** că faptul dacă eu și colegii mei lasă fără observări, citările dvs. numerice ,**nu însemnează că consimțim cu d-voastră** ,

dar că facem aceasta din respect față de expunerile dvs., pe care vrem să le ascultăm. [...] să luați la cunoștință că sunt hotărît a nu vă întrerupe , fiindcă sunt foarte interesat a asculta în liniște expunerile dvs. (**aplauze la PNȚ**)

- **CICBrătianu** : "**Deficitele dvs** , dacă nu ar fi fost cele trei expediente la care ați recurs

[impozite noi, înstrăinări de averi, luarea disponibilului de la diferite case autonome] în 1929 , **ar fi fost mult mai mari.** (**continuă să citeze din Rist și din broșură**)

Rist conchide : < " România , astfel ajutată, printr-un raport pasiv de capitaluri , cu condiția de a menține un echilibru riguros în bugetul ei

și de a aplica reformele prevăzute [.....]

Or, **trei ani după această operație , guvernul român arată un deficit** evaluat la circa **10 miliarde lei și echilibrul bugetului său în curs este grav compromis . >**
"Guvernul PNT a făcut erori financiare foarte grave , dar nu a determinat el criza.

Efectul crizei s-a resimțit , dar , peste efectul crizei , s-au adăugat și măsurile greșite pe care

le-ați luat dvs. și aceasta o spune , iar, dl Rist. (**citează din Rist**)

- **Ernest Ene** : Este vorba de gestiunea guvernului Iorga-Argetoianu.

- **Brătianu** : **"Nu.D.Argetoianu și d.Iorga au avut un păcat că au urmat absolut prescripțiile financiare și metodele d-voastre; și la evaluări , făcînd bugete extraordinare**

și la impuneri de impozite noi, pe care le-am combătut eu ; iar din p.d.v. al actelor de trezorerie ,

a continuat ceea ce ați făcut dvs.

- **Ernest Ene** : Dvs ați votat bugetul guvernului anterior ...

- **Brătianu** : **" Noi nu am votat nici bugetul d.lui Iorga , pe care l-am combătut, și nici legile d-lui financiare.** Să nu căutăm aceste deviații care sunt absolut inutile.

Aceasta nu privește numai pe d.Argetoianu, ci **raportul d-lui Rist vă privește în special pe dvs.**

Dl Argetoianu a făcut o gestiune scurtă și **cele mai multe fapte din raportul Rist privesc guvernarea național-țărănistă ."** [.....]

- **Ernest Ene** : **"Regiile autonome au fost o economie pentru stat și un bine pentru economia națională , față de rezultatele financiare obținute."**

- **Manolescu-Strunga** : Cîte sute de mii de lei ați încasat personal la Poștă ?

- **Brătianu** : Eu aș fi dorit să evit să spun anumite lucruri care nu vă sunt agreabile , înșă dvs

mă siliți să le spun."**Casele autonome au fost create pentru căpățuirea partizanilor politici "**

(**aplaueze la PNL, proteste la PNT**)

Brătianu /

▫ **Experții străini. (p. 241)**

" PNT a luat prin cuvîntul d-lui Maniu , la sfîrșitul anului 1928, răspunderea completă

a situațiunii financiare a țării. Iar în momentul actual , cînd a venit actualul guvern, vedem,

spre marea noastră surprindere, că **se face apel la experții Societății Națiunilor , ca să dea sfaturi asupra îndrumării noastre financiare.**

Eu consider acest lucru ca un brevet de incapacitate . Dvs ați fost depășiți în puterile dvs.

În anul 1929 , iar astăzi , după o experiență de trei ani, faceți apel la experții străini.

- **Ernest Ene** : **" Primul apel la experții străini a fost făcut de partidul Liberal . D.Rist a fost chemat prima oară de Vintilă Brătianu."**

- **Brătianu** : **" Eu regret foarte mult că d.Avenol a fost chemat .Și știți pentru ce ? Pentru că are să prezinte țara noastră în străinătate sub un aspect care ne va face rău tuturor."**

(**apaluze la PNL**)

Brătianu / 1932, retro '28-'31

▫ **Capitalul străin .Concesionările . (p. 241-242)**

▫ **Politica PNT**

" D-Ior, între anii 1883 și 1866 , după ce căpătase independența politică a țării, care fusese ridicată la rangul de regat ,s-a căutat să se capete și independența economică.

Pentru aceasta, **trebuia să se scoată din organismul statului concesiunile străine** care fuseseră acordate anterior.De aceea s-a cumpărat **Regia Monopolurilor Statului și Căile Ferate .**

Dimitrie Sturdza, care fusese însărcinat de Ion Brătianu ca să trateze la Berlin , împreună cu **Iancu Kalinderu** , chestiunea răscumpărării Căilor Ferate ,

îmi spunea că el, făcînd obiecții lui **Bismarck** că Germania cere prea mult cu această răscumpărare,
acesta i-a spus : < la ascultă : oricît ați plăti independența dvs economică , **nu e scump plătită** .

Terminați și lichidați ! >

S-a terminat și s-a lichidat .Și regia Monopolurilor statului și Căile Ferate , **erau model de administrație**

înainte de război.Veneau din străinătate , de la diferite orghanizațiuni similare , ca să ia exemplul de ce era la noi.

Tîrziu, tot sub guvernele de altădată, **s-a creat industria.Banca Națională, băncile populare,**

băncile de scont, marina comercială, porturile docurile , etc și astfel am izbutit să avem în România- Mică o organizațiune completă , așa cum era în țările mai înaintate din Apusul Europei."

"D-lor deputați, **care a fost politica PNȚ** , din acest p.d.v.?

PNȚ a inaugurat un nou sistem : sistemul concesiunilor de stat ,

și a început cu **concesiunea chibriturilor .**

Cui s-au concesionat chibriturile ? Lui Kreuger ! Acest nume al unui **escroc internațional** ,

un corupător cunoscut...

- **Voci PNȚ** : Acum !

- **Brătianu** : Totdeauna a fost !

- **Ernest Ene** : Franța s-a împrumutat de la Kreuger cu 60 milioane...

- **Brătianu** : Kreuger, înainte de a muri, făcuse toate operațiunile , și de cumpărare de monopoluri,

și de trusturi, cum și altele, de împrumuturi, de escrocherii .[.....]

Acest Kreuger , în anul 1928, trimisese la fratele meu **Vintilă Brătianu** , oferte pentru cumpărarea

concesiunii chibritelor.Fratele meu, pur și simplu, **a refuzat să-l primească;** fiindcă nu numai că **era principiul statului să nu mai cedeze din averile**

statului ,]

dar îi mirosea urît acest samsar internațional.

Rezultatul : înstrăinarea unui monopol în mîna unui escroc internațional , azi în faliment, **scumpirea chibritelor , închiderea fabricii de la Cluj, reducerea personalului** și a lucrătorilor de la celelalte fabrici la 1/ 3, **reducerea consumului la jumătate .**

- **Cornel Bianu** : "Este **cea mai bună afacere** pe care a făcut-o **statul român** de la război încoace .

[...] statul român a încasat în fiecare an , **jumătate de miliard, pe baza acestui contract ."**

- **G.Ștefănescu-Goiceanu** (PT) : Are dreptate : **a fost cea mai bună afacere , însă pentru d-lor !"**

- **Brătianu** : "Partea cea mai gravă este că s-a compromis acest monopol.Țăranii nu mai cumpără chibrituri

și se servesc de amnar și de tăciune.[.....] Revenim la starea primitivă a popoarelor care se servesc de tăciune și amnar "

Concesiunea telefoanelor

"Aici este **un pericol mai mare** ; pot să spun că este și **un pericol național**, să dai în mîna unui consorțiu străin

un organism de stat de care depinde , de multe ori, și siguranța statului.(Aplauze la PNL,proteste la PNȚ)

Această concesiune a fost acordată **împotriva avizului Direcțiunii Generale a Poștelor, Telegrafelor și Telefoanelor**, aviz cu nr.7,920 din 30 nov.1929.

Au fost două oferte , din care **s-a primit cea mai puțin avantajoasă** pentru stat.

[...] Această societate a oferit la 29 dec.1929 , un împrumut de 2 milioane și jumătate dolari, cu 7 % ,

fără concesionarea monopolului , cu condiția să l se comande 13.400 linii automate ,

cu prețul mondial , ceea ce revenea la 850.000 dolari.

Pentru 8 milioane dolari , pe care l-a avansat această societate , **adică 1 miliard 300 de milioane lei,**

cu 8 la sută, **s-au concesionat telefoanele** . [...]

Prin urmare, pentru răscumpărare , statul este silit să plătească aproape integral valoarea instalațiilor.

Ceea ce este **mai grav** , este că **ei fac fel de fel de instalațiuni la care încarcă socotelile** ,

fără ca nimeni din partea statului să controleze, care este realitatea, pentru că , în momentul cînd s-ar face răscumpărarea ,

să se știe cît au costat în realitate aceste lucrări. Dar dacă **statul pierde** de la singura ramură care era rentabilă pentru Direcțiunea Poștelor Telegrafelor și telefoanelor , **100 milioane annual**, a cîștigat cel puțin prin acest împrumut ?

Nu, pentru că în clauzele împrumutului se prevedea că , îndată ce se va face un nou împrumut în străinătate ,

statul român este dator să plătească cele **8 milioane dolari** pe care le împrumutase.

Peste cîteva luni **s-a făcut împrumutul de dezvoltare** , societatea telefoanelor și-a reluat cele 8 milioane

și **statul a rămas cu ce ? Cu pierderea sigură din bugetul lui pentru viitor** ,

prin compromiterea din nou a unui articol important.

Concesionarea sării

Concesionarea fumoazanului [?] lui **Fischer și Sabasan** , al cărui nume îl regăsim în **afacerea Boilă** :

Concesionarea depozitelor de sare ale Regiei Monopolurilor Statului ,

concesionarea monopolului marcării brichetelor , fel de fel de concesiuni , pe care nimeni nu și le poate explica.

"Discom" - concesiunea tutunului

În 7 febr.1929, s-a creat **Casa Autonomă a Monopolurilor** prevăzută de **împrumutul de stabilizare prin art.56**.

- **Ilie Lazăr** : **D.Mavrodi este președinte acolo**.

- **Brătianu** : Această Casă **nu avea dreptul să concesioneze** nici unul din veniturile ei.

Însă , a venit **legea din 2 iulie 1930** , care prin art.63 și art.64 , **modifică art.56 și dă dreptul să se concesioneze depozitele , distribuția și vînzarea tutunurilor și țigaretelor**.

S-a făcut și **un regulament** încît **se știa dinainte cui se va concesiona** această distribuire a tutunului.

- **N-Penescu** : **A concesionat distribuția tutunului d.Mavrodi, liberal**.

- **Brătianu** : Dar ce am eu cu d.Mavrodi ? **Eu vorbesc despre guvern** și nu am să spun

care dintre d-voastră a făcut sau nu a făcut ceva.**Eu nu vreau să fac**

personalități ,

eu **spun numai faptele în sine**, în mod obiectiv, și vă rog , d-vs dacă aveți ceva de zis,

dar să nu veniți și să **băgați în discuțiune persoane** cari nu fac parte în această Adunare.

- **Penescu** : **Concesiunea tutunului a făcut-o guvernul Argetoianu** .

- **Brătianu** : **legea și regulamentul le-a făcut guvernul PNȚ** .

- **Penescu** : Este un **regulament făcut de d.Argetoianu** cre a făcut toate **tratativele cu Banca Blank** .

- **Brătianu** : Cînd **d.Argetoianu** a fost luat din scurt , a spus că **nu a putut face altfel** , fiindcă **chestiunea fusese trasată dinainte**.

- **Penescu** : "Ne aruncați nouă acest **regulament al distribuției tutunului** , care este **opera exclusiv a d-lui Argetoianu**.Dvs știți foarte bine la ce era **destinat Discom-ul** : **să salveze o bancă importantă**.

- **Brătianu** : Este acesta scopul statului ?Să dea Dumnezeu ca această **chestiune a Băncii Blank**

să se oprească aici și să nu se vină cu noi concesiuni , cu noi pagube în detrimentul statului

și al Băncii Naționale .Cel puțin aș vrea ca **guvernul actual să-și ia angajamentul formal**

că **chestiunea Băncii Blank este închisă** pentru totdeauna și că nu va mai interveni niciodată.

- **Iamandi** : **Nu îi lasă d.Iunian** .

- **Brătianu** : Casa Autonomă a Monopolurilor a respins toate ofertele (52 !) ,

dînd Băncii Blank , **Societatea Discom** , cu 11și jumătate la sută, adică **de două ori mai scump**.

- **Penescu** : **Aveți dreptate** , dar nu ne puneți nouă în spinare aceasta.
- **Brătianu** : Statul plătea pentru distribuția poștei 103 milioane , iar **Discomului îi plătește 302 milioane !**

Cu această sumă **se puteau dota toți factorii poștali cu căruța cu cai** , pentru distribuția perfectă a poștei.

- **Ernest Ene** : **Regia Autonomă a Poștei și Telegrafului s-a opus acestui contract**. În Camera trecută , **PNL de ce nu s-a opus ?**
- **V.Roșețeanu** (PP) : Domnii care sunt **membri ai Consiliului de administrație** [aluzie Ernest Ene ?] **și avocații** [aluzie Penescu] să aibă atîta pudoare și să nu mai întrerupă .[.....]

Șoselele

- **Brătianu** : Dvs. **știți ce nenorocite sunt șoselele în Țara Românească , cîte găuri trebuie astupate** , în afară de găurile bugetului , pe care le-ați astupat prin mijloacele pe care le-am arătat. Evident , **o bună gospodărie cerea să se pietruiască întîi șoselele existente** , să se completeze acelea care erau începute.La începutul anului **1929** , s-a înființat o **Casă Autonomă** a drumurilor de stat , al cărei scop era să alcătuiască **un program pentru refacerea drumurilor și șoselelor din țară**.

În **mai 1929** , s-a încheiat **un contract cu Casa Stewart și Parkers din Londra** , pentru **pavarea șoselei București-Brașov**,cu **4 milioane lire sterline** , cu un **beneficiu de 27** și jumătate la sută.

Iată iarăși **o concesiune importantă , foarte mare , și un nou angajament pe viitor pentru statul român**.

Ce s-a întîmplat însă ? **Firma Stewart** se angajase să plaseze **un împrumut pe piața Londrei** ,

fără să aibă mijloacele necesare pentru plasarea împrumutului, nefiind finanțată de o bancă serioasă din Anglia.

Neputîndu-se realiza împrumutul, contractul a fost reziliat .

Firma Stewart a cerut despăgubiri , a intentat o acțiune în justiție, în fața unei comisii de arbitri

(cf.contractului) , în care predomina elementul străin,fiind de prevăzut că **statul român nu va cîștiga .**

Casa Autonomă a mai comandat în străinătate **poduri metalice** , într-o vreme cînd nu se căra

nici o căruță de pietriș pentru repararea șoselelor .

După această nenorocită încercare, a venit a doua : **concesiunea dată suedezilor**.

Contractul suedez s-a făcut pentru **730 km**, care trebuie să coste **3.200.000.000 lei**.

Costul real - fiindcă au fost și alte oferte făcute de inginerii români , cu folosirea pavajelor din țară ,

nu cu cele de andezită - **ar fi de 1.500.000.000**.Prin urmare , **aceste șosele costă cu 1.700.000 .000**

mai mult decît dacă le-am fi făcut noi, prin propriile noastre mijloace, cu antreprenori și lucrători români.

Fiindcă **s-a introdus mecanism și lucrători străini**, care înlocuiesc mîna de operă română .

Dar împrumutul de 1.600.000.000., **au dat ei banii ? Nu**.

Ei s-au obligat să plaseze în străinătate **obligații date de statul român**. (**detaliază socotelile , la bani mărunți**)

Prin urmare, vedeți, **la un contract de 3.200.000.000lei**, **statul pierde 1.700.000.000 lei** din diferențe de preț,

și **880.000.000** din diferența de curs , adică toată **paguba este cam cît costă șoseaua**.

Cu suma aceasta **se puteau repara toate șoselele din Țara Românească !** (**aplauze la PNL**)

Cînd s-a făcut recepția acestei șosele, **pînă la Ploiești**, inginerii români **nu au vrut să o primească ;**

a venit un personaj din Suedia ca să influențeze,**și s-a primit !** ; Acum există amenințarea ca ,

În termen f.scurt, **această șosea, rău construită, să nu mai fie circulabilă**, fiindcă s-a umplut de gropi.
"Aceasta este politica de concesiuni .Are documente și pentru alte serii de afaceri,pe care le va aduce în discuția Camerei în viitor.Sunt prea multe, prea lungi, și ar obosi Camera.

Brătianu / 1932 , retro ' 29-' 31

▫ **Politica financiară a PNT (p. 243-244)**

"Cînd au venit la cîrma țării , au găsit tratat complet **împrumutul de 80 milioane dolari sau 16.275.000.000 lei . La ce era destinat acest împrumut ?**

La lichidarea trecutului, la mobilizarea portofoliului imobilizat de la Banca Națională .

- **Ernest Ene** : Opera cui ?

- **Brătianu** : "**Acest împrumut a fost opera partidului Național Liberal.**"

- **Ernest Ene** : " Toate societățile liberale semnează acel portofoliu.

- **Brătianu** : "Discutați cu pasiune , nu cu cifre și arguente "

- **Ene** : " Vă rog citiți lista portofoliului de la Banca Națională, dacă aveți

obiectivitate "

- **Brătianu** : " Mă voi ocupa de Banca Națională de cînd a intrat sub regimul

nou ,

cînd s-a schimbat guvernul "

- **V.Toncescu** : " În orice caz, noi putem să constatăm că banca Națională

sub vechiul regim ,

adică sub dominația dvs, a dat rezultatul , care a fost ilustrat prin acel

portofoliul putred "

- **Victor Slăvescu** : "Habar n-ai, dle Toncescu ! "

- **Brătianu** : "**Banca Națională** a avut , în momentul stabilizării, **de lichidat**

o situațiune din trecut,

situațiunea de război, cînd statul împrumutase sume enorme în Banca

Națională,

și în care **portofoliu imobilizat , nu era portofoliul putred**, cum credeți.

Statul trebuia să ia portofoliul Caselor Centrale ale băncilor populare sau ale cooperativelor;

trebuia să ia portofoliul imobilizat al Creditului Funciar Rural, pe care tot

Banca Națională

îl trecuse acolo, pe termen de 10 ani , și nu se putea , conform

împrumutului de stabilizare,

să aștepte 10 ani pentru încasare.Banca Națională putea să ia diferite

sarcini ,

cu siguranța încasării lor " (**aplauze la PNL**)

" **Ce rezultat trebuia să dea acest împrumut ?** În primul rînd , **spargerea plafonului** ,

adică **emisiunea de bilete** ,

care atunci era de **cam 21 miliarde**.Prin urmare , **mărirea circulațiunii monetare** de care se plînge toată lumea.

În al doilea rînd, **sporirea creditului și micșorarea dobînzilor**. [.....]

Ca rezultat : sporirea producțiunii și atragerea capitalului străin."

" **Cursul leului**, care s-a discutat demulte ori, a rezultat dintr-**o situație de**

fapt,

nu a fost fixat într-un mod arbitrar.Leul nostru era fixat cînd s-a făcut

împrumutul de stabilizare.,

băncile străine , care au lansat și garantat acest împrumut , și care, prin

urmare,

garantau și stabilitatea leului, nu ar fi primit un curs prea ridicat.

Ele erau arbitrul cel mai bun al acestui curs, care trebuia fixat,

și **statul român nu avea nici un interes să-și deprecieze moneda**,

în momentul cînd contracta un împrumut, în străinătate

și știa că va avea nevoie și de alte împrumuturi în viitor ."

Brătianu / retro '29- 31

"**Care au fost greșelile care s-au făcut în acel moment ?**

Prima greșală a fost **sporirea scontului Băncii Naționale** .

Banca Națională avea un **scont de 6 %** , pentru comerț și industrie ; **de 3%** , pentru băncile populare ;
de 4 % , pentru creditul industrial ;**de 4,1/2 %** , pentru creditul rural ;
Aceste sconturi **au fost sporite în două serii, pînă la 9 %** , pentru agricultură, comerț și industrie ;
și **10 % pentru lombard**. Această sporire a contului a fost **fatală economiei noastre naționale**,
pentru că , într-un moment de dezechilibru, **cînd începea criza, nu trebuiau mărite sarcinile debitorilor "**

Mulți debitori, solvabili pînă atunci, **au devenit insolvari** și a mers
incontinuu această insolvaritate ,

crescînd, **pînă am ajuns la legea conversiunii datoriilor agricole**.

Ca efect al stabilizării, **s-a micșorat circulația monetară cu 2 miliarde jumătate** ,
determinînd **o criză de numerar**.

Afacerile s-au micșorat, producția a scăzut, capitalul străin nu a apărut.

" Nu s-a văzut nici o întreprindere străină venind și organizînd în țara noastră un izvor de producție sau de industrie."

Portofoliul imobilizat la 7 febr.1929 la Banca Națională , ce trebuia să se ia la data aceea,

a fost modificat prin legea d-lui Madgearu , legea d-voastră , **legea din 27 iunie 1930**,

prin care **s-a autorizat statul să răscumpere alte efecte scontate** , după acea dată,
sau care se vor sconta în viitor, pînă la concurența de 2.300.000 .000 miliarde lei ;

și **atunci, a reintrat în patrimoniul statului , efectele putrede ale Băncii Naționale** .
[.....]

- **Ernest Ene** : Dar în acel moment nu ați protestat !

- **Brătianu** : Ce să protestăm ? Suntem aici numai ca să protestăm ?
D-voastre trebuia să administrați finanțele țării, nu eu."

- **V.Toncescu** : " Eu am spus că **acel credit putred a fost acordat de**

Banca Națională ,

în timpul **cînd d-voastră erați atotputernic la Banca Națională** ,
aceasta este realitatea.

- **Brătianu** : "Nu -l deloc realitatea. **Cele mai multe portofolii putrede**
au fost introduse **după legea d-lui Madgearu**.

- **Virg.Solomon** : Va citi lista oficială a acelor care au beneficiat de pe
urma acelor portofolii putrede.

- **Brătianu** : Lista o am și eu.

- **DRloanițescu** : Să o citească chiar acum...

- **Brătianu** : Tema discursului meu e hotărîită de mine, și nu am s-o

modific după întreruperile

pe cari le fac diferiți membri din majoritate.

Brătianu / retro '29--'30

Dobînzile.Creditul

Statul a sporit dobînzile întîrziate la impozitele neplătite, **de la 9 % la 15 %** , și a dat **o a doua lovitură**

debitorilor prin această măsură luată. (**aplauze la PNL**) Apoi bine d-lor , **cine a făcut camătă ?**

Statul a dat acest semnal de care a suferit țara posterior.

În urmă, **a început o campanie contra creditorilor** ce s-a deslănțuit în toată țara.

Orice creditor era un cămătrar, fără distincție, chiar acei care dădeau bani fără dobîndă,

toți erau cămătari .

A început să vie **o serie întregă de legi**, cum a fost **legea concordatului preventiv**,
și **legea urmărilor imobiliare** , care au fost **o primă lovitură dată creditului public** din Țara Românească.

Rezultatul acestei legi, dacă l-ați vedea dvs . Cînd ați afla că **negustori solvabili au intrat**

în concordatul preventiv ,[...] ceilalți ca oile l-au urmat , veți vedea cum prin faptul acesta

a ruinat o serie de creditori cari erau mai interesați decît mulți din acești debitori.

Brătianu / '32

Conversiunea

Dar s-a completat pe urmă această operă , prin **legea conversiunii și a lichidării judiciare** ,

care au ridicat **o furtună de proteste în străinătate** , și **guvernul dvs național-țărănesc va fi silit să revină asupra acestor legi** , fiindcă altminteri **nu-și va putea ține creditul în viitor.** (**întreperii**)

- **Constantinescu-Bordeni** (PNL-2) : "Le-ați votat pe amîndouă "

- **Brătianu** : Vom discuta aceasta cu ocazia legii conversiunii.

Veți vedea **ce am votat și de ce am votat.**

Brătianu / 1932

▣ Incapacitatea guvernului Vaida

" Suntem în fața unui faliment general, atît a statului cît și al întreprinderilor de orice natură.

Este în stare guvernul actual să restabilească situația țării ? Aceasta este chestiunea care se pune.

Or, dacă am judeca **după antecedente**, desigur că guvernul **nu este în stare.**

Dacă ar fi în stare să-și schimbe completamente mentalitatea , să facă ,

cum spunea Saint Eloy lui Clovis : **< Arde ceea ce ai adorat și adoră ceea ce ai**

ars >

poate că **ar putea încă restabili această situație.**

Dar foarte **greu va fi pentru dvs. să reveniți, distrugeți o operă** , pe care ați făcut-o, care a fost dăunătoare de fapt,

dar care este a dvs. **Trebuia să lăsați altora această sarcină** , teribil de îndeplinit pentru dvs.

(**aplauze la PNL, exclamațiuni la PNȚ**)

Altădată, cînd un guvern se încurca în rațiunea financiară sau politică din țară, se ducea la capul statului , își dădea demisia și recomanda pe partidul celălalt.

Noi, partidul Liberal, am avut această sarcină grea , de a restabili finațele țării ,

în trei ocaziuni:

În 1876, în 1901 și în 1923, cînd am restabilit inflația , aducînd-o la normal.

Evident, **o sarcină foarte grea**, care cere sacrificii, cere dezinteresare, cere și capacitate și în același timp

cere și totala fracție de interesele de partid. Or, dacă d-voastră ați fi fost hotărîți să luați această sarcină în spinare ,

să revedeți ceea ce ați făcut în trecut, n-ați fi început această guvernare așa cum ați început-o, cu atîți miniștri,

subsecretari de stat și miniștri fără portofoliu . (**aplauze la PNL**) (p. 239 - 245)

Brătianu / '32

▣ Stat agrarian ? (p. 245)

" Am auzit, în ultimii ani , **o serie de erezii economice** , cari , vă asigur, **m-au înspăimîntat** .

Eu credeam că sunt oarecari **principii**, oarecari **reguli generale**, pe care le aplică toate țările,

pe care oamenii noștri de stat trebuie să le aplice și nu pot să le neglijeze.[.....]

Dar cînd am auzit , în momentul actual, vorbindu-se din nou că **suntem un stat**

agrarian ,

că **industria trebuie desființată , că nu există....**

- **Vaida** : Nimeni n-a cerut acest lucru .

- **Iamandi** : dar se înțelege

- **Brătianu** : "**D.Mihalache** , în discursul d-sale de la Muscel, **a spus acest lucru** (

aplauze, ilaritate la PNL)

Iar în rîndul dvs **se vorbește mereu de industria parazitara...**

- **Vaida** : " "Am fost întrebat în diverse ocaziuni de gazetari despre părerea mea cu privire la această idee :

dacă PNȚ este în contra industriei și în contra orașenilor .Răspunsul meu a fost clar și-l repet :

80 % ai populației acestei țări sunt agrarieni , 20% sunt orășeni și industriali.
Va să zică noi nu putem forța , cum s-a făcut în trecut - poate și sub guvernarea d-voastră -

80 % pentru cei 20 % , ci invers, ca să ajungem la normal. (aplauze la PNȚ)

Acum, în ce privește acuzațiile d-voastră , **că un orator dintre noi [Mihalache] ar fi zis** undeva acest lucru ,

veți admite că **nu sunt probe. [?!?]** Noi avem o singură măsurătoare a atitudinii și principiilor noastre :

este **programul partidului și declarațiunea** pe care am avut onoarea , în numele partidului,

să o fac în fața Corpurilor legiuitoare." (apaluze la PNȚ)

- **Brătianu** : " Aș fi foarte mulțumit de **declarațiunea d-lui prim-ministru** , dacă nu ar fi **contrazisă**

prin toată **atitudinea și prin toată politica economică** pe care a-ți dus-o în trecut.

De aceea mă voi referi la trecut, fiindcă după trecut poți vedea garanțiile pentru viitor."

Brătianu / '32

▣ **Industria "parazitară " ? (p. 246)**

[LD: la acest momnet ,poate introdu fragmentul din opera lui Madgearu,"Evoluția României.." ,

din 1940, când **și-a revizuit cu regret... politicile față de industrie ...]**

"Iată : toate țările , de când s-a deslănțuit criza, **caută să-și protejeze producția lor națională,**

de orice fel, și caută să și-o protejeze prin tarife care, de multe ori, depășesc orice limite.

Țările industriale caută să-și protejeze **agricultura ; țările agricole** caută să-și protejeze **industria.**

Prin urmare este **normal ca, și Țara Românească , să procedeze** ca toate celelalte.

Nu aveți să găsiți niciodată , nicăeri, în nici o țară, oricât de industrială ar fi , ca ,

atunci când pune tarife protectoare de 200 și 300 % , **să spună că agricultura ei este parazitară.**

La noi, în fiecare moment, se spune că industria noastră este parazitară , fiindcă este protejată **prin tarife vamale ridicate ."**

- **Vaida** : Industrie parazitară ? Ce va să zică industri parazitară ?

- **Brătianu** : Este o expresie care nu are nici un înțeles (ilaritate la PNȚ)

- **Vaida** : " Eu nu mă încumet să concurez cu dvs , ca expert tehnic, în chestiuni industriale.

Dați-mi voie cu toate acestea , ca simplu cetățean, nu în calitatea mea oficială, **să vă arăt cam ce definiție**

o găsesc eu potrivită pentru **o industrie parazitară .** Dacă o țară agrariană, ca a noastră, este în măsură să creeze

industrii în legătură cu produsele pământului , industrii care să fie **rentabile,** cred că **nu este o industrie parazitară;**

dacă însă **forțăm crearea și susținerea anumitor industrii ,** pentru care **nu avem materii prime ...**

- **V.Toncescu** : **Industria hîrtiei** este parazitară ?

- **Brătianu** : **Industria metalurgică,** este parazitară sau nu ?

- **Vaida** : "**Depinde .** Se poate ca și **industria metalurgică și industria de foiță de țigaretă** să fie parazitară.

Prin urmare **[???**] , **dacă o industrie** pretinde că **nu capitalul particular , ci statul ,** să vină și să o susțină **în mod artificial ,[?!?] ,**

pentru a **îmbogăți cu tantieme [!!!] o serie de oameni politici (aplauze la PNȚ)**

pentru a asigura **dividende [!!!]** care, în definitiv, se plătesc **din contribuția cetățenilor,**

fără ca ei să aibă un echivalent de pe urma acestei industrii , atunci **această industrie este parazitară."**

(**Aplauze prelungite, îndelung repetate, bravo**)

- **Brătianu** : Dlor, **concepția d-lui Președinte** al Consiliului **dovedește tocmai ceea ce**

am susținut eu."

(ilaritate, aplauze ironice la PNȚ) Adică d-sa consideră că protecțiunea vamală ...

- **Vaida** : Nu !

- **Brătianu** : Dar din ce trăește această industrie ?

- **Virg.Madgearu** : "Să vă spun eu din ce trăește : **din prețurile duble pe care d-voastre le-ați aprobat :**

pentru cărbuni, la căile ferate, și pe care noi le-am redus fără ca industria să moară.

Am deparazitat-o. Am redus prețurile în așa fel încât de la un buget de cărbuni de

2miliarde 700 milioane ,

cît era în 1929, s-a ajuns astăzi la un buget de cărbuni de 1 miliard 100 milioane .

Industria de cărbuni trăește și nu mai este parazitată. În momentul acela era însă parazitată."

Industria metalurgică poate să fie parazitată și poate să nu fie parazitată .

Industria cuielor de la Cluj, care ia materie primă din țară, nu este parazitată ;

industria metalurgică, fabricile de vagoane și de locomotive...

- **Brătianu** : **Fabrica de cuie de la Cluj nu e parazitată, dar cea de la Sinaia este parazitată ,**

adică **industria "noastră " și a "d-voastră "**

- **Madgearu** : **industria metalurgică, fabricile de vagoane și de locomotive și de reparațiuni,**

a fost parazitată, d-le Brătianu, pentru că am reușit noi să reducem în așa fel bugetul reparațiilor,

încît numai într-un an l-am scăzut cu 300 de milioane.**Ea este încă, în parte, parazitată, și poate să mai fie deparazitată în această guvernare. (aplauze , bravo la PNȚ)**

- **Brătianu** : **"Orice industrie , într-un stat nou, la început nu poate să trăiască decît cu concursul statului.**

Mă mir că d.Madgearu, care este economist, susține asemenea **erezii economice.**

Ungaria, cînd și-a creat industria, l-a acordat nu numai tarife ridicate, dar l-a acordat concesiuni,

de stat, favoruri cu totul speciale, , subvențiuni , fel de fel de prime.

De ce ? **Fiindcă o țară nu este completă** dacă nu are **cele două ramuri de producție națională :**

agricultură și industrie " (**apaluze la PNL**) Al doilea, fiindcă **o țară nu se poate apăra**

dacă nu are industrie (aplauze la pNL) . Dacă vorbim de **industria metalurgică ,** orice sacrificii ar face statul , **trebuie să o întrețină,** pentru că de această industrie **depinde salvarea noastră națională** în momente grele. (**aplauze la PNL**) [.....]

Vă voi arăta ceea ce a făcut d-Madgearu în această chestiune și, în special, în susținerea **industrii metalurgice.** Continui ; vom găsi poate altă ocazie să reluăm această chestiune în completul ei.Acum mă voi ține de tema pe care mi-am propus să o analizez.

"Înainte de de a cumpăra ceva din străinătate, trebuie ca țara să furnizeze maximum din ceea ce poate furniza.

Ce s-a făcut la noi ? Să vedem puțin.

/ Întîi, asupra industriei **au curs impozitele droaie.** De cîte ori a fost vorba să facă o diferență,

în totdeauna **cea mai greu lovită a fost industria.[...]** **D.Manoilescu** , cînd făcea parte din guvernul d-voastră,

a arătat că **cea mai mare parte din contribuțiile statului sunt date de industrie, nu de agricultură.**

/ **Nu s-au plătit furniturile statului ;**

/ **Numărul lucrătorilor industriași s-a redus la jumătate ;**

/ **S-au făcut comenzi în străinătate,** pentru produse ce se produceau și în țară , de **14 miliarde lei ! ;**

Începînd cu locomotive și terminînd cu contractul Skoda .

- **Virgil Madgearu** : el a chemat pe **Bușilă** , pe vremea aceea **administrator la Reșița,**

și i-a spus **să împartă pe jumătate comanda , între industria română și cea străină;**

el a cerut un termen de gîndire, apoi a spus că nu poate , pentru că nu are

finanțare ,
(comenzile fiind eșalonate pe un număr de ani) și nu-i convin prețurile la locomotive.

El a asigurat pe Bușilă că-i lasă prețul vechi
(recunoscând inegalitatea de situații între industria națională și cea străină)

A dat Reșiței 30 de locomotive , cu prețul vechi, pe care eșita le-a și executat .

Unde este persecuția industriei naționale ?

- **Brătianu** : Acest lucru a fost discutat de prlamentul precedent.Nu revine.

El va arăta comenzile făcute în străinătate :

/ 1929, **100 de locomotive**, la A.E.G.în valoare de 591.700.000 lei ;

/ 5.012 t. **poduri**, la M.A.N. în germania , în valoare de 160.000.000 ;

/ 3.277 t **poduri**, în valoare de 104.000.000 lei

/ 5000 vag. **șine**, și alte materiale, în valoare de 550.000.000

Toate **aceste comenzi puteau fi făcute de o serie de industrii românești** , nu numai de Reșița ,

mai erai Lamaître, Wolf, Astra, Malaxa, Societatea franco-română, Romloc,etc.

Brătianu :

▣ Industria de război. (p. 247)

În timpul războiului am suferit f.mult de lipsa de munițiuni și de armament.
Cu acea ocazie am constatat că o țară care nu este în stare să-și fabrice armamentul,

este o țară pusă într-o situație de inferioritate flagrantă, față de adversar.

Iar când a fost vorba de reorganizarea noastră , în vederea unui viitor război,

Mareșalul Foch a spus fratelui meu, Ionel, la Paris, că cel dintâi lucru este

să reorganizăm industria noastră de război.

- **Madgearu** : Vezi "**Copșa Mică** " și "**Cugir** " !

- **Brătianu** : Au fost întemeiate ... dacă au fost prost organizate, era datoria d-voastre să le reorganizați,

iar nu să le distrugeți... (**aplauze la PNL**)

- **Madgearu** : Vă declar că doi ani și jumătate , atît eu , cît și departamentul industriei și comerțului , ,

cît și miniștrii de război, cît și succesorul meu, Manoilescu, **ne-am dat toate silințele să reorganizăm**

Copșa Mică și Cugir, **dar a fost imposibil**. În spatele aceste afaceri liberale (**Tancred Constantinescu**)

a stat **o simplă afacere cu mașini vechi**. (**apaluze la PNL**)

- **Brătianu** : Pentru fabricile noi , orice început este greu... dar când era vorba de industria așa de importante ca...

Reșița, Cugir, Hunedoara, fabrica de avioane, ... era o datorie a gov.PNL să nu dea comenzi

care depășeau puțința de paltă a statului român , în străinătate, și să rezerve o parte pentru industria românească.

Cugir-Hunedoara este mai mult o iindustrie de stat (534 milioane din capitalul de 800)

" Ați făcut o politică pătimasă ,fiindcă ați urmărit cu îndîrjire și ați lovit toate instituțiile

în care nu v-ați putut introduce , acesta este adevărul " (apaluze la PNL) [.....]

S-a făcut **fabrica de avioane de la Brașov**.Armă modernă în acest moment [.....]

Toate țările fac eforturi enorme ca să-și creeze o aeronautică militară ,

iar noi **suntem singura țară care am rămas în loc**.Se cer sacrificii

contribuabilului , sunt datori să le facă,

dar ce se fac cu aceste sacrificii , **ce s-a făcut cu timbrul de aviație de sute**

demilioane anual ?

-**Voci PNL** : Întrebați pe d. Iorga -Argetoianu .Am votat legea și am plecat.

- **Brătianu** : **Lucrătorii sunt neplătiți** și la Cugir-Hunedoara, și la fabrica de avioane.

Brătianu / '32

▣ Înzestrarea armatei. (p. 248)

Fabrica de la Brașov s-a închis.Și în același timp **s-au dat comenzi de sute de**

avioane în străinătate !

Răspunderea mare este a Ministerului Apărării Naționale, a Marelui Stat Major, a dlui g-ral Ștefănescu Amza, care nu a corespuns așteptărilor...

Bugetul armatei a fost , în 1929, de 7.863.000.000 lei

În 1930, de 9.092.000.000

În 1931, de 10.251.000.000.

Toți cei care se uită la armată , văd cu durere că scade din ce în ce...

- **Cezar Spineanu** : Ați guvernat țara timp de **15 ani, ce ați făcut ?**

- **Brătianu** : **Am reconstituit armata , am făcut două războaie glorioase (aplauze la PNL)**

Noi am organizat , iar ds.ați dezorganizat.

- **D.Căpățineanu** : **Ați făcut Turtucaia**.Ați intrat în război cu tunuri ruginite.

[.....] astăzi mai aveți curajul să vorbiți ?

Să nu îndrăzniți mai mult că nu vă mai tolerăm.**Să vă fie rușine !**

- **Voci PNL** : Să-ți fie ție rușine ! Taci din gură Boilă ! **Cine a făcut războiul ?Ați jefuit țara** Tîlhari de drumul mare !

(**Se iscă mare tumult, se încaeră, se bat , ședința se suspendă, la reluare se acuză reciproc** de cuvinte și

gesturi neparlamentare : Justin Stănescu, D.Luca, M.Negură Dimitriu - Ilie Lazăr , Căpățineanu)

- **Brătianu** : regret că **cuvintele mele** despre război **au declanșat o luptă civilă** în acest parlament (**ilaritate**)

Să lăsăm aceste discuțiuni arzătoare [.....] mai exprim **un regret** : că în loc de

echipament pentru trupă ,

vedem mereu **uniforme , din ce în ce mai somtuose, pentru ofițeri**, care ne ruinează bugetul,

absorbînd o mare parte din bugetul Ministerului (**aplauze la PNL**)

Brătianu /

▀ **Protecționism - "Porți deschise" (p. 248-249)**

Madgearu are și o **politică economică** față de **tarifele vamale** și de **relațiile comerciale** cu celelalte țări

În ședința Camerei din 23 ian.'30, el a declarat : <Prin **taxele noastre minimale** [...]

am dovedit că **am redus regimul nostru vamal** de import ,

în favoarea stabilirii unor **raporturi comerciale normale** cu alte țări .

[.....]

Nu înțelegem să facem protecționism moderat la București , în ceea ce privește **apărarea industriei** [...]

și **să aflăm la Berlin un protecționism agrar așa de exagerat** ,

încît să facă **cu neputință relațiile comerciale normale** între două state ca Germania și România.

[.....] **Prin tariful nostru minimal** , am creiat **o bază avantajoasă pentru comerțul celorlalte state**

cu România .Prin el **am dat atîtea avantaje** și înțelegem să acordăm mai departe aceste avantaje ,

în afară de celelalte avantaje condiționale pe care le putem acorda **pe baza convențiilor** .[.....] [

Și d-sa se plînge, mereu, că n-a fost înțeles !] **Cerem** tuturor conducătorilor politici din **Germania** ,

ca și amicilor noștri din **Cehoslovacia** ca, apărînd interesele agriculturii lor, **să se gîndească și la**

interesele bunelor relații comerciale care trebuiesc să existe între statele Europei .[.....] >

"Eu n-am să spun că **teoriile d-lui Madgearu** nu sunt bne, dar ele **nu se potrivesc deloc în practică**.

De ce ? Fiindcă în acel moment , **cînd se deslănțuia un protecționism agrar în toate țările,**

nu puteai obține compensațiuni pentru agricultura noastră , decît dacă făceai în tariful vamal reducerile corespunzătoare.

Aceeaș greșală a făcut-o Petre Carp în 1892 , cînd a făcut 2 tarife , unul maximal și unul minimal,

și a cerut țărilor cu care trata , să trateze pe baza tarifului maximal.....

" Acest tarif minimal a constituit o greutate foarte mare la încheierea convențiilor comerciale.

Celelalte țări au sporit mereu tarifele lor asupra produselor noastre , noi însă am menținut **un tarif fix minimal , cu o protecțiune redusă** , și n-am avut armă de luptat."

- **Madgearu** : Dvs , timp de 10 ani, **n-ați făcut nici o convenție omercială** .

- **Brătianu** : Nu aveam trebuință.**Nici o țară nu făcea astfel de convențiuni** , în acel moment.

- **Madgearu** : Inexact !

- **Brătianu** : Ba este foarte exact .Și **nici unul dintre noi n-a avut pretrenția să**

aranjeze situația economică

a tuturor țărilor din Europa ! Sunteți al doilea din această categorie : **a fost Petre Carp și d-voastră "**

- **Iamandi** : **Desigur că-l convine d-lui Madgearu , tovrășia, îl onorează !"** (**ilaritate la PNL**)

- **Brătianu** : **Să ne mirăm noi astăzi că industriei noastre îi merge prost ?**

Desigur că merge încet ,

fiindcă , după declarațiile d-lui **Madgearu , vorbește de "tîrnăcop "** .

Or în celelalte țări se vorbește de mistrie, nu de tîrnăcop !"

- **Madgearu** : **" La noi ar fi nevoie și de mistrie și de tîrnăcop "**

- **Brătianu** : **" Ca să poată să conducă economia unei țări, un om trebuie să fie,**

înainte de toate, **impersonal,**

să se uite numai la **interesele superioare ale țării (exclamații la PNȚ) ... și dacă face**

omul acesta ceva bun,

creiază ceva în țară, **trebuie să fie susținut , nu cum faceți dvs.** care, la fiecare

moment,

căutați să dați cîte o lovitură la vreo instituție sau organizație în care nu aveți dvs. o influență directă.

(**vii aplauze la PNL**)

Cu concepțiile actuale nu veți face nimic , veți merge din ruină în ruină și

veți vedea ce are să se întîmple după un an de guvernare a d-voastră " (**apaluze la PNL, protestări la PNȚ**)

Brătianu - Vaida / 17 aug.'32

▣ **Asanarea morală (p. 249 - 250)**

[LD: mă întreb , nu am răspuns, **de ce nu a preluat CIC Brătianu conducerea partidului,decît... după asasinarea lui Duca ?**]

-**Voce PNȚ** : " Aici aveți toată autoritatea !" (**ilaritate la PNȚ**)

-**Nichifor Robu** (LANC) : În materia asta , ar trebui o soluție generală, pentru toți.

-**Brătianu** : "În această materie **am o foarte mare autoritate** și am să vă invoc lucruri din trecut , ca să faceți o paralelă cu ceea ce s-a întîmplat în timpul din urmă .

Cum se agoniseau averile în trecut ? Toți oamenii cari au luat parte la conducerea țării

, **aveau sau averea lor proprie, sau erau oameni cu o capacitate recunoscută**, cari,

printr-o muncă de o viață întregă,ajunseseră să-și agonisească averile , în afară de

treburile publice."Greșala cea mare a d-voastră , și în special a partidului Național din

Ardeal, este că membrii acestui partid ,atunci cînd au venit în Vechiul Regat , și aici

au văzut averi,**și-au închipuit că toate aceste averi sunt făcute în dauna statului.**

Eu aş cere să-mi arătați un singur om politic , care a jucat un rol în istoria noastră,

care să-și fi agonisit averea fiind în funcțiune la vreun minister sau în alte parte ,

în legătură cu statul. " (apluaze la PNL, întreruperi la PNȚ, zgomot)

-**Voci PNȚ** : **Tancred Constantinescu !**

- **Alte voci** : **Veți vedea după Legea controlului averilor !**

- **Brătianu** : "După război, a fost o slăbire morală în toate țările.Unul din efectele războaielor este

ca să dea naștere la **fel de fel de speculațiuni**. Într-adevăr, și la noi, **au fost astfel de**

speculațiuni și

s-a văzut peste tot **îmbogățiți de război**, care pot să fie de două categorii :

sau din acei care erau în conducerea statului , sau din acei care erau în afara conducerii .
Cunosc o serie de îmbogățiți de război care nu au luat niciodată parte ,
nici măcar ca deputat sau senator, **în organizația de stat .**

- **Voci PNT** : Erau tovarăși

- **Brătianu** : **Aceste tovarăși s-au întâmplat mai târziu , sub d-voastre (întreruperi la PNT. mare zgomot)**

În țările celelalte lucrurile s-au restabilit ; dar la noi , în timpurile din urmă, **s-au declanșat**
în modul cel mai grozav.

Toate concesiunile acestea , care s-au dat, au creat o atmosferă morală detestabilă ,
în toată țara.

(**aplauze la pNL, protestări la pNT**) Toată lumea este convinsă că nu s-au putut obține
asemenea concesiuni ,

fără ca să se dea **importante comisioane sau șperțuri ."**

În Parlament ,în presă, s-au adus **cazuri de contrabande, importuri ilicite de mărfuri**
din Rusia, pașapoarte,

înavuțiri , împărțiri de păduri, depuneri colosale la bănci.

- **I.Răducanu** : "**D-le Brătianu, ați venit să aduceți anumite acuzațiuni , pe care noi le**
vom lua după notele stenografice,

și vă provocăm să afirmați aici cine sunt acei cari, în conducerea statului, s-au
îmbogățit sau

cine sunt aceia cari au făcut politică , pentru ca să se îmbogățească " (**aplauze la**
PNT)

Ați afirmat de **comisioane** care s-au dat.**Cine sunt acei care le-au primit ?** (**aplauze la**
PNT)

Dvs. **nu puteți să aruncați nici insinuări, nici acuzațiuni vagi,** care planează asupra
noastră, a tututora.

Trebuie să precizați. (**aplauze la PNT**)

- **Voci PNL** : Boilă ! Boilă !

- **I.Răducanu** : " D-le Brătianu, am ascultat cu atenție tot șirul de erezii economice pe
care le-ați debitat ,
dar **nu putem suporta să transformați Parlamentul țării românești , într-o tribună de**
insinuări și calomnii.

Dacă, dvs, d-le Brătianu, veți binevoi **să precizați și să dovedeți cine sunt aceia**
cari fac din politică un instrument de exploatare a avuției publice și un instrument
de înavuțire,

noi vă rămânem recunoscători , dar vă ținem dator să faceți acest lucru."

- **Brătianu** : " Eu nu mă fac judecător de instrucție , însă s-au adus acuzațiuni în
Parlamentul țării

- **Iamandi** : Ați fost acuzați în public , și în Parlament, și nu ați răspuns: cazul Boilă
și altele .

- **Răducanu** : Tribuna parlamentului nu este ecoul calomniilor de pe stardă.

- **M.Negură** : În Parlament s-au adus .

- **Brătianu** : Nu eu le-am adus.S-au adus în Canmeră și în presă.Era datoria dvs.
ca să aduceți dovezi

că aceste acuzații sunt nefundate . (**fiecare replică, este urmată de aplauze sau**
protestări...)

" **Eu cunosc mentalitatea dvs , d-le Madgearu.**Ați expus-o aici , într-un discurs, dvs și
d. Ioanițescu

cînd a fost vorba de Cultura Socială, care s-a adus în dezbaterile Parlamentului ,
și în care **dvs ați făcut o teorie** din care am extrase aici, **care mă înspăimîntă ,**
asupra **mentalității** pe care o are **un fruntaș ,** din p.d.v al **moralei partidului său .**

[.....]

Cu altă ocazie vom discuta această chestiune."

- **Voci PNT** : Calomniatori !

- **Voci PNL** : Boilă , Dobrescu, Bocu !

- **Brătianu** : **Iorga și Argetoianu începuseră să ridice această mușama,** asupra unor
afaceri,

au fost deodată paralizați , spre surprinderea tuturor. Nu cu denunț, ci vine în Cameră
ministrul justiției,

ia cuvîntul într-o chestiune, **arată abuzurile** care s-au făcut , și **a doua zi se șterge totul**
cu buretele ?

Se arestează membrii influenți ai PNT , și dvs. spuneți că am făcut noi insinuări ? "

- **Vaida** : Este recunoscător lui **Brătianu** că, **luat de pasiune oarbă**, după tradiție...
- **Brătianu** : " Eu am 66 de ani și la vârsta mea **sunt silit să spun aceste lucruri**. Trebuie făcută o curățire .

Trebuie să se curețe această atmosferă infectată de dvs "

- **Vaida** : " ... după **acea tradiție** , d-le Brătianu, care a adus în țară **aceasta relațiile îndirjite între partide**,

pentru că **partidul liberal** , avînd puterea, **a căutat**, fără a alege mijloacele , **să distrugă pe orice contrar politic.** " (**aplauze prelungite la PNT**)

Este o voce a trecutului , **glasul d-tale**, dle Brătianu. (**apaluze la pNT**)

- **Brătianu** (**apaludînd**) : " **Mă felicit .Eu vă aplaud cel dintîi și vă mulțumesc** "
- **Vaida** : " Am zis că este o voce a trecutului.De ce ? Pentru că , dacă **metodele acestea s-au putut**

înainte de război și în timpul guvernării dvs, după război, **pe viitor nu vor mai fi cu putință**, dle Brătianu.

[.....] **am să vă ilustrez cum sunt metodele dvs.** [.....]

/ **dincoace** , a fost arestat **Cezar Spineanu** , în mod volnic ;

/ **dincolo**, pentru a face să dispară PNT prezentîndu-ne pe noi, ardelenii, ca pe niște bandiți,

ați venit și ați **înscenat o campanie** nemaipomenită de **calomni** contra lui **Sever Bocu**.

Vaida / 17 aug.'32

▣ **Cazul Sever Bocu (p. 251)**

[**LD : s-a petrecut în timpul guvernării Iorga**]

- **Vaida** : Pe ce temă , d-lor ? D-voastre vă dădeați foarte bine seama că, dacă un lucru se repetă mereu ,

îl crede pînă și acela care l-a inventat, iar opinia publică nu poate controla atunci cînd, în fiecare zi ,

se zice că **un fost ministru** al țării, **un fost director provincial**, a introdus prin **contrabandă 3 covoare !**

Iar pentru aceasta , a trebuit ca, la ora 8 dimineața, să se ducă **poliția pe capul lui**, pecînd încă d-na Bocu era în pat ,

să înconjure casa cu jandarmii și să-i facă **toată batjocora** , pentru ca să poată, apoi, în "**Viitorul**"

să se prezinte **afacerea în proporții exagerate** spunîndu-se :

iată **postul ministru** al Banatului , iată un fruntaș ardelean , care **pînă astăzi era cunoscut ca om de jertfă**

pe vremea uncurilor, iată acesta **este un bandit.** " (**aplauze la PNT**)

- **Manolescu -Strunga** (**ironic**) : " **Martir Național !**"

- **Vaida** : " **A fost mai mult decît acela care a cutezat acum să grăiască !** "

- **Roșețeanu** (PP) : Aduceți dosarul !

- **Vaida** : "D-lor , revendic cel puțin atîta ca, după ce am stat liniștit și am ascultat pe d.Brătianu ,

să binevoiască și partidul d-sale să mă asculte în liniște. "

- **Vaida** : "A mai fost **un mare păcat** , pe care **nu i l-ați iertat lui Sever Bocu** , acela **de a fi organizat serbarea de la Alba Iulia [cînd ?]** , pentru că cu **acea ocaziune, partidul d-vs a rămas foarte mic**, față de unanimitatea națiunii românești , care a știut să manifeste **solidaritatea**,

nu numai **pentru ideea unirii** , ci și **în contra d-voastră**, jurînd că **se va apăra împotriva tuturor abuzurilor** ,

pe care **le-ați înrădăcinat în conducerea țării.**" (**aplauze prelungite la PNT**)

dar d-lor, **dacă un fost ministru al acestei țări s-a făcut vinovat de vreun fapt** , care este pedepsit de codul penal,

să fie condamnat .Noi suntem solidari cu dvs în această privință."

- **Brătianu** : De ce ați intervenit atunci ?

- **Iamandi** : De ce ați retras apelul făcut de primul procuror ?

- **Vaida** : " Noi vrem **să se facă dovada vinovăției lui Sever Bocu ***

și atunci **partidul nostru** va ști **să ceară demisiunea** membrului nevrednic de a fi în **conducerea partidului său** (**aplauze la pNT**) .

Însă, d-lor, **ca onoarea unui om** , fie el cel din urmă cetățean, necum un om reprezentativ

al unei întregi provincii , **ani de-a -rîndul să fie terfelită** , iar d-voastre , la guvern fiind, să nu găsiți posibilitatea...

- **Iamandi** : Cînd am fost la guvern ?

- **Voci PNT** : Anul trecut ! (**protestări la PNL**)

- **Vaida** : ... dvs la guvern fiind, **să nu găsiți posibilitatea ca să faceți dovada** că este vinovat și să ispășească.Cum să caracterizăm acest sistem ?

Pentru că dacă **d.lorga a fost președintele** guvernului, iar **d.Argetoianu mentorul** guvernului,

stăpînul guvernului lorga ați fost dvs , partidul liberal. " (**aplauze la pNT**)

* **Notă** -----

Timișoara , 30 iul.-1 aug.'32. **Justiția locală** s-a pronunțat în **primul proces penal intentat lui Sever-Bocu**, fostul "guvernator " al Banatului, **scoțîndu-l basma curată**.

Avocatul statului, **N.Fărcășanu** (înlocuit la 1 august) , trimisese o întîmpinare către Ministerul de Finanțe,din care rezulta că , la 27 iulie,

Ghiță Crișan (subsecretar de stat la Finanțe) îi transmisese că

statul nu se constituie în parte civilă , și, în consecință, **renunță la orice drept de atac** a eventualei sentințe a tribunalului .

Nu anticipăm asupra hotărîrii parchetului general ,

..... de a renunța la apelul făcut de procurorul de ședință , sau

..... de a clasa afacerea, neînsușindu-și acuzarea

dar , **indiferent de apariția sau neapariția d-lui Bocu** , în fața Curții de Apel,

în dosarele privitoare la "**justificarea provenienței averii** " ,

și "**deturnării unui fond de 350.000 lei** " - deci **alte 2 mari procese senzaționale**.

Fostului "guvernator " , ales deputat de Timiș-Torontal, **Camera nu-i va putea valida mandatul**

pînă la clarificarea tuturor dosarelor.**În organizația PNT de Timiș,**

se produsese o dizidență , o mișcare surdă, care pune pe tapet **schimbarea președintelui,**

simpatiile îndreptîndu-se spre **ing.Stan Vidrighin** , ex-dir. general al CFR.

Bocu, se va retrage , probabil, în străinătate , să-și caute sănătatea .

("Dimineața" , 5 aug.'32)

Vaida / 17 aug.'32 (**intervenție în discursul lui CICBrătianu**)

▣ **Cazul Boilă (p. 251- 252)**

- **Vaida** : "Cu seninătatea conștiinței liniștite , am citit în fiecare zi în organul oficial al unui partid pretins serios

și de guvernămînt, în "**Viitorul** " d-voastră ...

- **Iamandi** : Noi am citit "**Patria**" d-voastră...

- **Vaida** : ... acest **organ al calomniei** de fiecare zi , **lipsită de orice fineță**, căci măcar, dacă ați fi **bizantini** , dar nu vă faceți vrednici nici de numele acesta ... (**aplauze la**

PNT)

- **luca** : de aci înainte o să scriem la "Patria" ...

- **Vaida** : ... Am citit în "Viitorul " [...] acolo **eram numit " Boilă Voevod "** [.....]

nu veți tăgădui că atunci cînd s-a discutat cazul Boilă în această incintă , într-o Cameră ostilă partidului,

a venit **d.lorga** , a venit și d. **ministru al Justiției** și a constatat [...]

că era o calomnie , că acuzațiunea nu era întemeiată ."

(**explică întortochiat că Boilă a fost calomniat, a dat în judecată ziarul,**

dar a trebuit să-și apere nevinovăția, în loc să i se dovedească vinovăția.)

- **Voci PNL** : Bietul Boilă ! Să vă trăiască ! [**urmează lunga intervenție a lui Vaida , apoi Brătianu revine**]

- **Brătianu** : Cînd s-au adus afacerile în **discuția parlamentului**, de către guvernul lorga,

pe care PNL voia să-l răstoarne, - acesta este adevărul- **n-am luat parte nici unul la aceste discuții.**

Am menajat PNT , neamestecîndu-ne în aceste chestiuni. **Speram însă că instrucțiunea acestor afaceri**

va continua , că nu se va întinde din nou mușamaua, al cărui colț se ridică la un moment dat.

Care a fost puterea providențială care a oprit chestiunea , nu știm ; dar știm că **d.lorga a spus :**

<Eu nu am fost eu ...> și d.Argetoianu **< Am avut mâinile legate ... > D-lor se vor explica.**

Eu am citit și recitit discuțiile care au avut loc în Parlament în acel timp, **și n-am ajuns la concluziile d-lui Vaida.** Nu vreau să spun ce impresie mi-au făcut [...] Este o chestiune de înaltă moralitate , ca **justiția să se pronunțe liber și complet,** iar **magistrații** care vor face instrucția , **să fie oameni de autoritate și de o imparțialitate**

recunoscută de toată lumea ." (**apaluze la PNL**)

" În timpul cînd tatăl meu, **Ion Brătianu, era prim-ministru, col. Maican ,** care fusese secretar general la Ministerul de Război, și **amiralul Maican** au fost acuzați ;tot așa a fost acuzat atunci și **gral Anghelescu.,** care a fost ministru de Război. Cine l-a dat în judecată ?

Însuși prim-ministrul., iar ei au fost condamnați.

S-a făcut un tribunal militar.**Au fost condamnați** pentru fapte de nimic, mici

de tot.

(o prăvălie de frînghii , în care era interesat Maican , a furnizat frînghii pentru marina militară) .

- **Vaida :** Din ce partid făceau parte ?

.- **Brătianu :** Din PNL !

PNȚ vine totdeauna cu alte probleme, **cu diversiuni...** Cînd s-a discutat afacerea Boilă, s-a venit cu **legea controlului averilor** , care era **o lege pentru împiedicarea denunțurilor.**

Legea s-a modificat acum prin influența unuia din frunțașii liberali, a d.lui **Xeni,** care a făcut din această lege **o lege de control al averilor și nu de pedepsire a denunțătorilor.**

▣ Ciorovăială liberal-țărănistă

- **Vaida :** "Nu a trecut jumătate de oră de cînd d.**Brătianu a emis** aici , în riposta sa dată d-lui Răducanu,

teoria de drept : < noi am adus acuza ; voi dovediți că nu este așa >

(**se iscă iar ciorovăială, vacarm, cu acuze reciproce, cu procese de intenție, în care Brătianu nu poate vorbi,**

Vaida nu vrea să se mai oprească , susținătorii fiecăruia se ceartă pe proceduri . selectez cîteva)

- **Brătianu :** Am permis o intervenție,nu un discurs ! Vorbiți de 20 minute !

- **Roșeteanu (PP) :** aduceți dosarul !

- **Vaida :** ... cînd am scoate dosarele frunțașilor dvs...

- **Iamandi :** de ce nu ați făcut opera de purificare cînd ați fost la guvern ?

- **Vaida :** A vorbi de operă de purificare , înseamnă a arunca cu piatra în casa de sticlă a partidului Liberal...

Cunosc foarte bine **metoda d-voastră.**Bunăoară, în **discursul meu de la Senat [4 aug.]** , am spus :

< eu am fost totdeauna liber, din moși strămoși, și în vremea ungurească am fost liber , pentru că eu,

dacă în conștiința mea eram gata pentru convingerile mele să merg și la spînzurătoare ,poi atunci

nu a putut să mă terorizeze nici o tiranie și nici o sclavie , nici stăpînirea maghiară .>

Cum se oglindesc aceste cuvinte ale mele în "Viitorul " , și , după el, în alte ziare ,

unde superficialitatea celor ce scriu aduce cu sine , că nu se orientează după original ,

ci după " Viitorul " ?

"Pester Lloyd " din Budapesta dă o știre că eu am recunoscut că nu era așa de grozav în Ungaria.

Îi convine să-mi falsifice cuvintele. Dar.. ca "Viitorul" să ia aceste cuvinte

falsificate

și să mi le arunce în cap... scriind că <D.Vaida face prost serviciu țării, trădează țara, fiindcă a zis că în Ungaria era mai bine ca în România >- aceasta este metodă liberală !

se va crede în lume că... **ori el este nebun** , ori cei de la **"Viitorul " sunt smintiți...**

(**Aplauze prelungite, bravo, la PNȚ**)

(**deși liberalii protestează, deși Brătianu cere din nou să i se dea cuvântul, deși scandalul este penibil, Vaida nu renunță, continuă , abuziv, arogant, agresiv, nedrept, pățimaș,**

Îndemnul lui Maniu din debutul discursului lui Brătianu s-a topit...)

- **Vaida** : [.....] Dlor deputați, ar trebui să vorbesc multe ceasuri , multe săptămîni, despre aceste lucruri ,

pentru că **din 14 ani**, mai bine de **jumătate ne-au ținut liberalii într-un fel de sclavie**,

fiind obligați să ascultăm și **să înghițim toate calomniile și toate persecuțiile**, fără a avea posibilitatea să ne plîngem sau să protestăm. (**apaluze prelungite la PNȚ , zgomot, proteste la PNL**)

- **Voci PNL** : Extraordinar !

- **Iamandi** : "Ne-ați trimis și în **portul Marsiliei !** " (**zgomot mare**)

- **Vaida** : " Eu nu sunt obișnuit să rămîn dator cu riposta.lată, dacă d-lui vorbește de portul Marsiliei,

atunci îi răspund că **m-am aliniat și eu obiceiului pămîntului** , învățat de la d-voastră "**zgomot mare**)

- **Voci PNL** : Rușine ! Rușine !

- **Iamandi** : Acesta este răspuns de prim-ministru ?! Este penibil !

- **Vaida** : Nu este deloc penibil, sunteți niște Tartuff [...]. Dvs ați întrebuințat vorba veritabil românească,

iar eu aceea pe care am învățat-o.[.....]

precum **d-voastră o să ne atăcați , așa o să fie și răspunsul din partea noastră.**

[.....]

- **Brătianu** : Am comis o imprudență, d.Vaida a ținut un discurs... (**revine la cazul Boilă**)

Vezi mai sus...

Brătianu / 17 aug.'32

▣ **Legea controlului averilor. (p. 254-255)**

PNȚ vine totdeauna cu alte probleme, **cu diversiuni...** Cînd s-a discutat afacerea Boilă s-a venit cu **legea controlului averilor** , care era **o lege pentru împiedicarea denunțurilor.**

Legea s-a modificat acum prin influența unuia din fruntașii liberali, a d.lui **Xeni**, care a făcut din această lege **o lege de control al averilor și nu de pedepsire a denunțătorilor.**

Guvernul spune că va aduce legea în parlament . [.....]

Cînd ai prins pe cineva cu fapte incotecte, aduci lege în contra lui

sau îl dai în judecată , ca să fie condamnat ? Nu vii cu legi și suspenzi judecata, cum s-a făcut."

Altădată , oamenii politici cînd intrau în guvern, eșau de acolo mai săraci.

Ion Brătianu, după 12 ani ca primministru, a ieșit cu 200.000 datorii.

Dimitrie Sturdza a eșit dator și cu averea lui compromisă.

Vintilă Brătianu a lăsat datorii , pe care cu greu leplătește soția lui.

Acesta este adevărul.**Un om politic , cînd intră în minister , trebuie să-și sacrifice interesele lui ,**

trebuie **să-și părăsească afacerile lui**, iar nu să-și plătească datoriile ,în două luni de zile de la venirea la guvern.

(**aplauze la PNL**) Pretindeți că veți face controlul averilor ? Vă desfid să-l faceți !

Nu-l veți face, dar îl vom face noi acest control al averilor. (**aplauze la pNL**)

Este nevoie de morală în politică.Țara este profund indignată și desnădăjduită de ceea ce s-a petrecut în ultimii ani .

Trebuie să se facă lumină , aceia care sunt nevinovați să fie absolviți, iar **cei culpabili să se ducă la pușcărie ."**

[.....] **Brătianu** / 17 aug.'32

Va termina cu o citație dintr-un discurs al d-lui **Ștefan Cicio-Pop**, președintele Camerei, " în fața căruia ne închinăm cu toții **pentru patriotismul și pentru corectitudinea sa "** : **<După mine, când am făcut cunoștință cu trebile de aici, am spus : mi se pare că în România se fură cam mult,** iar un prieten mi-a spus : **e țară bogată**, frate Ștefan, și este de unde se poate fura. Azi nu se mai poate fura , **noi trebuie să dăm socoteală nației , unde sunt bogățiile țării .**

Alegerile de acum ne învață că **cuțitul a ajuns la os** și că este vremea să ne punem pe lucru în mod serios. >

Aceasta vă recomand și eu, dvs, PNT "

CIC Brătianu / 17 aug.'32

65.) **Gh.Brătianu (PNL-2) , Declarație , 18 aug.'32**

(DAD, MO 20, șed. din 18 aug.'32)

[LD: fișă, doc.nexeroxat]

A doua zi după discursul fratelui, C.I.C.Brătianu , el face o declarație prin care se desolidarizează cu conduita de "cancanuri " , "calomnii" , a ziarului "Viitorul " -

66.) **N.Robu (LANC) , discurs la mesaj, 19 aug.'32**

(DAD, MO 13, șed. din 19 aug.'32 , p. 289-300)

[LD : **Ținta principală a atacurilor sale este PNL și politica sa pro-evreească .**]

/ Am suferit pentru "ideea națională " , din cauza **influenței jidănești din partide !**

/ În alegerile iorghiste de la Rădăuți liberalii au combătut LANC !

/ Înainte, **preoții** luptau pentru "idealul național " **acum fac politica partidelor, mai ales a PNL .**

"PNL a făcut din ei agenți electorali, negustori de lemne, șoferi.Au lăsat gospodăriile , pentru a-și lua automobile "[...]

în alegerile eparhiale, și preoții s-au pretat la furtul de urne (ex.Vicovul de Sus, satul lui I.Nistor)

Liberalii au falsificat 13 procese verbale , declarînd nule alegerile din 13 comune ; apoi au falsificat rezultatul altor 5 comune ;

Cuziștii au protestat la IPSS mitropolitul Moldovei , spunînd că doresc "Mitropolit ortodox , nu liberal "

- **preot Gh.Popescu** (PNT) : vom anula alegerile eparhiale
N.Robu / 19 aug'32

67.) **Demostene Botez (PNT) , discurs la mesaj, 19 aug.'32**

(DAD, MO 13, șed. din 19 aug.'32, p. 284-289)

Demost. Botez / 19 aug.'32

▣ **Neîncrederea în viața politică**

▣ **Neîncrederea în partide.**

[LD: bineînțeles, **D.B.este pățimaș, subiectiv,partizan, anti-liberal.**

Nu reușește să se obiectiveze, cum a promis !]

" Altă cauză de neîncredere în viața politică , izvorăște din acea totală neîncredere care, să fim sinceri,

o avem în partide și noi unii față de ceilalți.

Nu putem cere nici respectul , nici încrederea țaranilor, atunci cînd într-o perioadă de frămîntări de idei politice ,
ne prezentăm la țară cu **manifeste** și cu **un program** ,
care nu este **bazat decît pe insulta unui partid, asupra altui partid "** (aplauze la pNȚ și PT)

Și sunt **mai multe teme de ponegrire** și , în această materie , spiritul celui care ponegrește ,
a simțit că e necesar **să se identifice cu o noțiune** , care să constituie **ceva sacru**, dacă se poate .

[...] ceea ce se cheamă "**patriotism**", "**naționalism** " , "**iubire de patrie** " .

A vorbit Partidul Liberal de aici [CICBrătianu] , arătîndu-ne cu degetul, de anumite case autonome și monopoluri,

Are Partidul liberal și el o casă autonomă a monopolului național și patriotard.
(aplauze la pNȚ)

- **N.Simionescu** : Aceea nu costă parale; acolo nu se plătesc jetoane (aplauze PNL)

- **Botez** : aveți o noțiune prea concretă.**Poate să coste mai mult ceva abstract , decît ceva concret.** (apaluze la PNȚ)

[.....]

Botez / 19 aug.'32

▣ **Intoleranța regătenilor.**

▣ **Regionalismul ardelenesc**

"Acest monopol s-a manifestat prin **compromiterea** , pe cît se poate, a adversarilor, din acest p.d.v.,

Și atunci cînd **PNȚ a rezultat din fuziunea PNR** din Ardeal **cu PT** din Regat, s-a încercat **să se compromită** ,

cu formule, intenționat subversive , fiecare din aceste două fracțiuni.

Zece ani de zile au fost taxați și urmăriți **țăranii ca bolșevici** , iar cei din **Ardeal, ca regionaliști.**"

Noțiunea de regionalism pornește de la "**dorința PNL de a acapara avuția** , sau **măcar conducerea avuțiilor din Ardeal** .

Acest cuvînt de "regionalism " pleacă de la **formula compromițătoare** pentru sufletul românesc ,

care a făcut ocolul acestei țări și care era :< **Vrem Ardealul , fără ardeleni !** > (aplauze la PNȚ)

- **Victor Iamandi** : "Aceasta este **inexact** ."

- **N.Simionescu** : " Aceasta **nu s-a spus niciodată** "

- **Botez** : Găsiți-s-a printre dvs. cineva care să adîncească toată **josiția aceste formule economice ?**

- **Simionescu** : "**Este o acuzare** care scade talentul d-vs. **Formula noastră**, d-le orator,

este numai **dragoste și entuziasm pentru ardeleni** ."

- **Botez** : "[...] Am fi dorit ca formula să fie alta [...] **vrem pe ardeleni, chiar atunci cînd nu putem avea Ardealul** "

- **dr.I.Costinescu** : " Dvs știți bine că **Dobrogea a fost colonizată cu ardeleni**, chiar atunci **cînd nu puteam avea Ardealul**.O știți dar nu vreți să o spuneți "

- **Botez** : "Dvs **ați vrut pe ardeleni în PNL**; dvs **nu ați vrut pe ardeleni, pur-și-simplu** .

Nu mă las, d-lor, **antrenat aci în tirada patriotică** , care ar putea să facă delicia unui orator de mare anvergură,

cu privire la **acel patriotism sacru al celor din Ardeal** , care a știut să mențină **o mie de ani**,

acea mistică lumină, care ne unește în suflet." (apaluze la PNȚ) [.....]

Botez / 19 aug.'32

▣ **Lipsa ideologiilor, a programelor de partid.**

▣ **Antihotia - ca program**

" De ce d-lor deputați această activitate de denigrare reciprocă ? Foarte simplu .
Din cauza **lipsei totale a unei ideologii politice** , pentru cea mai mare parte dintre
acelea

care sunt sau se pretind partide politice.

" **Toate programele** cu care s-au prezentat **cea mai mare parte dintre partidele politice** în fața poporului ,
sunt **bazate pe lipsa de cinste** și pe **instrumentul care să pedepsească această lipsă de cinste.**

Am impresia că **partidele politice se deosebesc** între ele **după instrumentul** cu care
înțeleg

să execute pe cei care au furat. [.....]

Există **programul Partidului Liberal** , un program care tinde să stabilească punctele de
vedere și căile pe cari să se realizeze o voință , **care să ducă la o mai bună stare a
clasei sociale pe care o reprezintă.**

Știu că PNL , în mod neconținut , **vorbește despre armonia claselor sociale .**

Dar această armonie despre care vorbește PNL , **este o armonie** în care **unul este
foarte bucuros** de această armonie ,

și în care **celălalt o suportă foarte greu.** [.....]

- **I.Hudiță** : Crezi d-ta , în mod cinstit , că **PNL a creat burgeoisia din România ? Că a
întărit-o , da !**

Dar că el a creat-o , aceasta nu se poate susține , **ești profund eronat ."**

- **Botez** : " [...] am ascultat aci pînă la sfîrșit discursul d-lui **Dinu Brătianu** , în care **am
căutat ceea ce căutam și caut cu naivitate** - cu toate protestările tuturor și de
pretutindeni - ceva care să însemne un pas mai departe în politică.

Și n-am găsit. Partidul liberal **are un trecut** în care **ceva din istoria întregă politică** a
fost reprezentat printr-**un curent** față de care **am un respect desăvîrșit. A existat în
sînul PNL acea generație , zisă generoasă ,
acel flux al Partidului Socialist sau al socialiștilor** , cari au dat partidului Liberal o
înălțime cu care se poate făli

în istoricul lui : a dat pe d. **Constantin Stere , pe Radovici , pe Morțun , pe Nădejde** , cari
au constituit **partea de energie** și de **împingere** mai departe în istoria țării. Acei oameni
au adus o ideologie care însemna mersul mai departe al unui partid , mers care , altfel ,
se anihilează , fără asemenea ideologie."

- **N.Simionescu** : "Îmi permiteți să vă amintesc și **generația Brătienilor , a lui
Câmpineanu și Rosetti ? "**

- **Voce PNȚ** : **Lăsați morții !**

- **Simionescu** : "Da , dar trăiți de pe urma acelor morți ! "

- **Botez** : " Mă refer la o **ideologie care s-a ncheiat** și de la care **n-ați mai**

pornit nimic !"

Mai bine de un deceniu , viața acestei țări a fost frămîntată de **trei mari chestiuni** , din
care **două s-au realizat** ,

din care **unu nu s-a realizat** și pentru care mai **luptăm încă noi** , cei din băncile de acolo
[**PNȚ**]

A fost ideea votului universal...

- **Vict.Iamandi** : " PL o are în program încă din 1890 ...

- **Botez** : **ideea împrumutării țărănilor...** Aș vrea să aveți , dle Iamandi , **cu ce să vă
lăudați** în materie de ideologie , **de aici înainte ... (apluze la PNȚ , întreruperi la PNL)**

- **Iamandi** : " Dle Botez , eu am precizat un lucru : în programul Partidului Național-
Liberal , **votul universal era prevăzut încă de la 1890.** Recunosc , sunt de perfect acord
cu d-ta , că **datorită în bună măsură prezenței " generoșilor " în PNL** , s-a ajuns la
democratizarea mai largă a partidului , și la **realizarea celor două reforme mari :**
a exproprierii și a votului universal. Suntem de acord asupra acestei chestiuni." (**apluze la pNL**)

- **Botez** : " A mai rămas o luptă , pe care o ducem și astăzi ,

lupta pentru **stabilirea unui adevărat constituționalism** , luptă care nu s-a isprăvit , cu
toate că am asistat aci la manifestarea unei **superlative educații politice** din partea
opoziției ,

partide cari par a fi ajuns la o idee de libertate a alegerilor , de manifestare pură de
voință , ce depășește ceea ce s-a putut concepe pînă acum. **Eu sunt mulțumit de
această educație politică ; dar aș fi mai mulțumit** numai în cazul cînd **ea s-ar menține**
și atunci **cînd vreunul din aceste partide ar veni la putere.**[....]

Botez / 19 aug.'32

▣ **Replică la discursul lui Brătianu.**

" [...] nu am văzut , cu regret și cu mîhnire , în discursul d-lui Dinu Brătianu , nimic din acea scripă care să constituie o nădejde ideologică pentru viitor - nimic măcar dintr-un program real economic pentru viitor.

S-a continuat în acel discurs , în mod savant , cu date precise, o operă de socoteală , cu cifre a greșelilor la care s-au adăugat și cifrele guvernului anterior .

Concesiunea D.I.S.C.O.M . s-a pus în sarcina PNȚ, atunci cînd d-voastră ați fost aceia care ați contribuit și ați consimțit , prin alăturarea cu guvernul Iorga -Argetoianu , la desăvîrșirea acestei concesiuni.

- **lamandi** : Nu avem nici o răspundere în această chestiune .

[iar se "demască " reciproc pentru prezența în consiliile de administrație a lui Toma (la Iași), a lui Luca (la Giurgiu)]

Demost.Botez / 19 aug.'32
